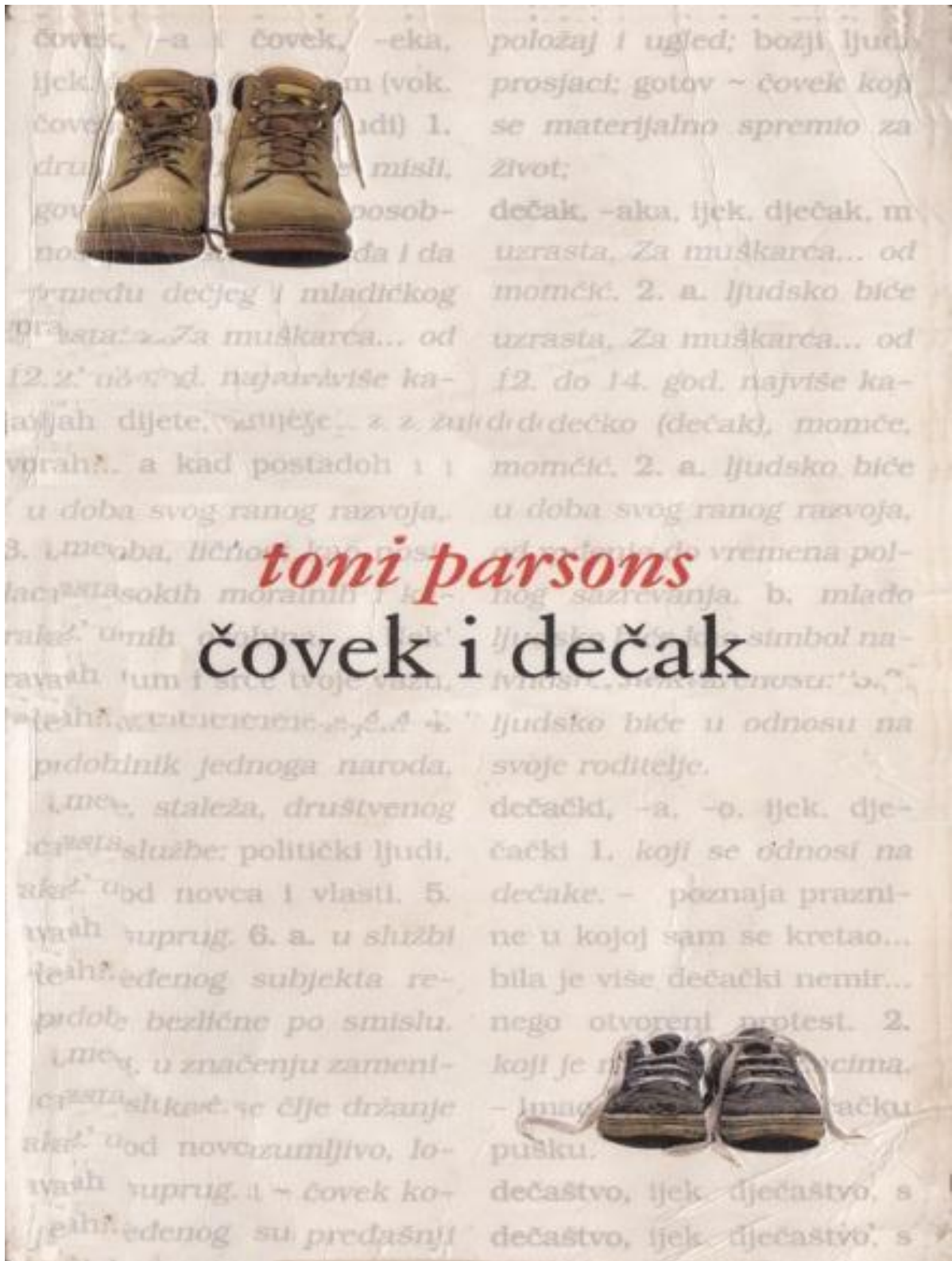

pnt

1

pnt

2

toni parsons
čovek i dečak

Preveo
Nenad Dropulić

Laguna

Sadržaj

Prvi deo: Ludiranje	5
Najlepši dečak na svetu	6
Jedan	8
Dva.....	16
Tri	22
Četiri	29
Pet	37
Šest.....	42
Sedam.....	48
Osam.....	52
Devet	58
Deset	65
Jedanaest.....	73
Dvanaest.....	87
Trinaest.....	93
Četrnaest	101
Petnaest.....	105
Šesnaest.....	111
Sedamnaest	114
Osamnaest.....	118
Drugi deo: Ding-dong čovek.....	126
Devetnaest.....	127
Dvadeset.....	138
Dvadeset jedan	145
Dvadeset dva	151
Dvadeset tri	157
Dvadeset četiri.....	164
Dvadeset pet.....	171
Dvadeset šest.....	178
Dvadeset sedam	185
Dvadeset osam	191
Dvadeset devet.....	201
Trideset.....	208
Treći deo: Pogodi šta?	218
Trideset jedan	219
Trideset dva	228
Trideset tri	237
Trideset četiri.....	244
Trideset pet	251
Trideset šest	254
Trideset sedam	261
Trideset osam	266
Trideset devet.....	272
Četrdeset	277
O autoru.....	287

---

pnt

4

Mojoj majci

---

pnt

5 Prvi deo: Ludiranje

Najlepši dečak na svetu

pnt

6

Dečak je, dečak je!

Dečačić.

Gledam tu bebu - ćelavu, naboranu i zgrčenu poput starca - i u meni se odigrava nešto kemijsko.

To je - mislim, on je - najlepša beba u istoriji sveta. Da li je to - on - zaista najlepša beba u istoriji sveta? Ili se to moja biološka predodređenost gura napred? Da li se svako ovako oseća? Čak i ljudi čije su bebe obične? Da li je naša beba zaista toliko lepa?

Zaista ne umem da kažem.

Beba spava na rukama žene koju volim. Sedim na ivici kreveta i piljim u njih dvoje, osećajući da mi je mesto u ovoj sobi, sa tom ženom i tom bebčm, kako mi nikada nigde nije bilo mesto.

Posle svih uzbuđenja u poslednjih dvadeset četiri časa odjednom sam savladan osećanjem da nešto u meni - zahvalnost, sreća, ljubav - ključa i preti da se izlije.

Plašim se da će me suze osramotiti — da će pokvariti sve, umrljati ovaj trenutak. Ali tada se beba budi, počinje vriskom da traži hranu, i mi se - ja i žena koju volim - smejemo glasno, smejemo se zatečeni i začuđeni.

To je malo čudo. Iako ne možemo da pobegnemo od stvarnosti svakodnevice - kada se ono vraćam na posao? - dan je pozlaćen pravom magijom. Mi zapravo ne razgovaramo o magiji, ali je osećamo svuda oko sebe.

Kasnije stižu moji roditelji. Završivši sa zagrljajima i poljupcima, moja majka broji bebine prste na rukama i nogama, motreći da nožni nisu isprepleteni. Ali, on je zdrav, beba je zdrava.

“On je mali car”, kaže moja mama. “Mali car!”

Moj otac gleda bebu i nešto u njemu kao da se topi.

Mnogo dobrih strana ima moj otac, ali svakako nije mek čovek, nije sentimentalni čovek. On ne guče i ne tepa bebama na ulici. Moj otac je dobar čovek, ali ono kroz šta je za života prošao govori da je takođe i tvrd čovek. Danas je nešto leda duboko u njemu počelo da puca i vidim da i on to oseća.

pnt

Ovo je najlepša beba na svetu.

7

Dajem svom ocu flašu koju sam kupio pre mesec dana. Bourbon. Moj otac pije samo pivo ili viski, ali uzima bocu sa širokim osmehom na licu. Na etiketi boce piše: "Stari deka To je on. To je moj otac."

Danas znam da sam mu postao sličniji. Danas sam i ja postao otac. Svi pretpostavljeni počeci muževnog doba - gubljenje nevinosti, dobijanje vozačke dozvole, prvo glasanje - bili su samo udaljena predgrađa moje mladosti. Prošao sam kroz sve to i pojavio se na drugom kraju u osnovi neizmenjen, i dalje dečak.

Ali sada sam doprineo da novo ljudsko biće dođe na svet.

Danas sam postao ono što je moj otac bio oduvek.

Danas sam postao čovek.

Imam dvadeset pet godina.

Jedan

pnt

8 Neke situacije koje treba da izbegnete tokom priprema za svoj najvažniji rođendan, onaj koji označava da ste sasvim odrasli - trideseti.

Avantura s koleginicom s posla.

Grozničavo kupovanje luksuznih stavri koje sebi ne možete da priuštite.

Da vas ostavi žena.

Da ostanete bez posla.

Da odjednom postanete samohrani roditelj.

Ako se primičete tridesetoj, šta god radili, izbegnite sve gore-navedeno.

Moglo bi da vam sjebe ceo dan.

Sa trideset trebalo bi da mislite - *ovo su moje zlatne godine, sve je ovo bilo tek predjelo, najbolje tek dolazi* - i sva ta izandala sranja.

Još ste dovoljno mladi da probdite celu noć, ali ste dovoljno stari da imate kreditnu karticu. Sva nesigurnost i siromaštvo rane mladosti najzad su nestali - i uglavnom hvala Bogu za to - a sokovi i dalje bujaju.

Trideseti rođendan trebalo bi da je dobar. Među najboljima.

Ali, kako proslaviti primicanje velikog tri-nula? Okružen zbirkom nasmejanih neoženjenih prijatelja u nekom intimnom baru ili restoranu? Ili pored žene koja vas voli i dečice koja vas obožavaju pod okriljem porodičnog doma?

Mora da postoji dobar način da se napuni trideset. Možda su svi načini dobri.

Sve moje zamišljene slike tog naročitog rođendana kao da su nastale iz neke skupe američke humorističke serije. Kada mislim o navršavanju tridesete, mislim na privlačne tridesetogodišnje bračne parove kako se maze poput uspaljenih tinejdžera dok u pozadini beba gučući puzi po uglačanom podu, ili vidim grupu zgodnih, duhovitih prijatelja koji, pijući

espresso, odeveni u impresivnu trikotažu, razočarano i sažaljivo govore o igri udvaranja. To je bio moj problem. Kada sam razmišljao o navršavanju tridesete, mislio sam o nečijem tuđem životu.

pnt Tako bi trebalo da je u tridesetoj - odrastao, ali nerazočaran, smiren bez samozadovoljstva, iskusan, ali ne toliko da bi poželeo da se baciš pod voz. Najbolje životno doba.

9

Do tridesete ste već shvatili da nećete živeti večno, naravno. Ali to bi svakako trebalo da učini da sadašnji ukus smeha i srkutanja espresa bude još slađi. Ne bi trebalo da dozvolite svojoj neizbežnoj smrti da vam zagorča život. Ne dopustite tom dugom, sporom putu ka grobu da vam pokvari zabavu.

Bilo da uživate u poslednjih par godina bezbračne slobode ili da ste nedavno uplovili u zreliji, odgovorniji život s nekim koga volite, teško je zamisliti zaista užasan način da se napuni trideset.

Ali ja sam nekako uspeo da ga pronađem.

Kola su mirisala na život nekog drugog. Na slobodu.

Bila su parkirana tačno u izlogu salona, klinasto oblikovana sportska kola koja su, čak i spuštenog krova, izgledala glatko i čvrsto poput mišića.

Bila su, prirodno, crvena. Sijala su plamenim, testosteronima nabijenim crvenilom.

Dok sam bio malo mlađi, takav auto bi me naveo da se prezrivo iskežim, posprdno zasmajem, pobjljujem ili uradim sve gorepomenuto.

Sada sam shvatio da me nimalo ne vređa. Zapravo, kao da je bio baš ono što sam tražio u ovoj fazi svog života.

Nisam zapravo tip čoveka koji zna kako se koja kola zovu, ali stavio sam sebi u zadatak - potajno tragajući po oglasima u sjajnim časopisima - da saznam ime ovog posebnog, izuzetnog parčenceta. Da, istina je. Naše oči već su se ranije srele.

Ime, zapravo, nije bilo važno. Jednostavno mi se dopadalo kako izgledaju. I taj miris. Iznad svega taj miris. Taj miris govorio je da svašta može da se desi. Čega je bilo u tom mirisu?

Pomešan s mirisima kože, gume i tih silnih metara sveže ispoliranog čelika, mogli ste da osetite srceparajući miris novog, toliko šokantnog da me je gotovo savladalo. Novo je nagoveštavalo neki drugi svet, bezgraničan i slobodan, otvoreni put ka neuništenim danima budućnosti. Put negde gde niko nije čuo za radove na putu, za fizičko propadanje, niti za moj trideseti rođendan.

10 Poznavao sam odnekud taj miris i prepoznao osećanje koje je pobudio u meni. Podsetio me je, začudo, na to kako se osećate kada držite novorođenče.

Analogija je daleko od savršene - kola nisu mogla da žmirkaju na mene očima koje su tek progledale, ni da mi stegnu prst malom, majušnom pesnicom, niti da mi upute sićušni osmeh desnim. Ali za trenutak se činilo da bi i mogla.

“Samo jednom se živi” rekao je prodavač automobila, kuckajući potpeticama po podu salona. Učtivo sam se nasmešio, pokazujući da bih malo da razmislim.

“Tražite li malo ozbiljne zabave?” upita on. “Jer, ako MGF išta pruža, onda pruža zabavu.”

Dok je udario u svoje standardne prodajne žice, odmeravao me je, pokušavajući da oceni da li sam vredan probne vožnje.

Bio je uporan, ali ne toliko da vam se koža naježi. A uprkos mojoj odeći za vikend - koja se, zbog prirode mog posla, zapravo nije mnogo razlikovala od moje odeće za radne dane - mora da je video osobu od poštovanja. Brza karijera koja traga za odgovarajućim točkovima. Mlad, slobodan i neoženjen. Život bezbrižan poput reklame za pivo. Koliko je moguće pogrešiti?

“Ovaj model ima promenljivi sistem kontrole ventila”, reče on gotovo iskreno oduševljen. “Ritam otvaranja usisnog ventila može da se prilagodi izmenom ritma okretanja obe bregaste osovine.”

O čemu ovaj priča, koji moj? Ima li to neke veze s motorom?

“Stvarčica je pravi magnet za ribe”, reče on zapazivši moj zblanuti izraz. “Mnogo zezanja. MGF je prava stvar za mladog neženju.”

To je bila prava žica za mene. Zaboravi tehničke žvake, samo mi reci da možeš da se pogubiš u ovakvim kolima. To hoću da čujem.

Prodavcu je nešto na ulici privuklo pažnju. Pratio sam njegov pogled kroz stakleni zid salona.

Gledao je visoku plavokosu ženu koja je držala za ruku dečaka koji je na sebi imao majicu sa slikom iz *Ratova zvezda*. Bili su opkoljeni kesama iz *pnt* samoposluge. I gledali su nas.

11 Čak i uokvirena svim tim plastičnim kesama i u društvu dečaka, žena je bila od one vrste u koju se pogleda više nego jednom.

Kod njenog deteta primetili biste - a to je sigurno bilo njeno dete - da nosi dugu plastičnu cev koja iznutra slabo i mutno svetli.

Ako ste se obreli u bioskopu bilo kada tokom poslednjih dvadeset godina, prepoznali biste cev kao svetlosni mač - tradicionalno oružje vitezova Džedaja. Ovom su trebale nove baterije.

Prelepa žena se nasmešila meni i prodavcu. Dečkić je uperio na nas svoj svetlosni mač kao da će da nas obori.

“Tata”, oblikovao je usnama sa druge strane staklenog zida koji nas je razdvajao. Nismo mogli da ga čujemo, ali to je bilo ono što je rekao.

“Moji žena i sin”, rekao sam i okrenuo se, ali ne pre nego što sam uhvatio razočarenje u očima prodavca. “Moram da krenem.”

Tata. To sam ja. Tata.

“Ti čak i ne voliš automobile”, podsetila me je moja žena, provlačeći našeg starog “Folksvagen” kroz gusti predvečernji saobraćaj.

“Samo sam gledao.”

“A premlad si za krizu srednjih godina”, rekla je. “Trideset je premalo za to, Hari. Kako se to obično radi, čekaš petnaest godina pa onda zбриšeš sa sekretaricom dovoljno mladom da ti bude druga žena. A ja sa svih tvojih odela odsečem rukave. Da i ne govorim o tvojim jajima.”

“Ja nemam trideset godina, Đina”, kikotao sam se, iako mi uopšte nije bilo naročito smešno. Ona uvek preteruje. “Menije dvadeset i devet.”

“Još mesec dana”, nasmejala se.

“Uskoro ti je rođendan”, reče naš sin, smejući se zajedno sa svojom majkom, nemajući pojma zašto i udarajući me u potiljak onim prokletim svetlosnim mačem.

“Prestani, Pat, molim te”, reko.

pnt

12

Sedeo je pozadi s nedeljnom kupovinom, vezan u svom malom sedištu i mrmljao za sebe, glumeći da je u pilotskoj kabini *Milenijumskog sokola* sa Harisonom Fordom.

“Ne radi mi desni motor”, brbljao je. “Pucaj kad budeš spreman.”

Okrenuo sam se da ga pogledam. Imao je četiri godine, prljava plava kosa mu je padala preko očiju iste nijanse plave kao u njegove majke. Tifani plave. Uhvativši moj pogled, nasmešio mi se sa čistim dečjim oduševljenjem.

“Srećan rođendan, dragi tata”, pevao je. “Srećan Rođendan, rođendan.”

Za Pata je moj rođendan bio prilika da mi najzad uruči čestitku, koju je sam nacrtao i koju je skrivao ispod kreveta (Luk Skajvoker odseca čudovištu glavu svojim odanim svetlosnim mačem). Za mene je značio da je najbolje možda već prošlo. Stvarno i jeste.

Kada ću se ponovo osećati kao one noći kada mi je moja žena rekla da će se udati za mene? Kada ću se ponovo osećati kao onog jutra kada mi se rodio sin? Kada će život ponovo postati tako - šta ja znam - *stvarani* Kada?

“Kada si počeo da se zanimaš za kola?” upita Đina. Neće da ostavi tu stvar s kolima na miru. “Kladim se da ne znaš ni koju vrstu benzina troši onaj auto, je l’ da?”

“Daj, Đina, stvarno.”

“Pa koju onda troše?”

Jebi ga.

“Zeleni”, reko nasumice. “Znaš onaj, bezolovni. Onaj koji spasava džungle svaki put kada napuniš rezervoar.”

“Dizel, tikvo”, nasmejala se. “Nikada nisam sreća čoveka koga kola zanimaju manje od tebe. Šta se to desilo?”

Šta sam mogao da joj kažem? Ne možeš svojoj ženi reći da nekakav mrtav predmet predstavlja sve ono za šta znaš da nikada nećeš imati. Mesta koja

nikada nećeš posetiti, žene koje nikada nećeš voleti, stvari koje nikada nećeš uraditi. Ne možeš ženi da kažeš sve to. Čak ni ženi koju mnogo voliš. Naročito ne takvoj ženi.

“Ima mesta za samo jednog putnika”, reče ona.

pnt

“Ko?” upitao sam, praveći se nevešt.

13

“Znaš ti vrlo dobro o čemu pričam”, reče ona. “Ima mesta za samo jednog putnika - jednog vitkog, ženskog putnika.”

“Ti si još uvek prilično vitka i ženska”, rekoh. “Ili si bar bila kada sam poslednji put gledao.”

“Šta je dovelo do svega toga, Hari? Hajde, kaži mi.”

“Možda nadoknađujem to što postajem matorac”, rekao sam. “Ulazim u klub matoraca pa se patetično trudim da sačuvam svoju slavnu mladost. Iako znam da je to krajnje uzaludno, a moja mladost i nije bila naročito slavna. Da li je to ono što muškarci rade?”

“Puniš trideset godina”, reče ona. “Otvorićemo nekoliko boca i poslužiti lepu tortu sa svećicama.”

“I balonima”, reče Pat.

“I balonima”, reče Đina. Zatresla je svojom lepom glavom. “Ne damo ti da propadneš, Hari.”

Đina je bila nekoliko meseci starija od mene. Prozujala je kroz svoj trideseti rođendan okružena prijateljima i porodicom, plešući sa svojim sinom uz najveće hitove grupe *Vem* s čašom šampanjca u ruci. Sjajno je izgledala te noći, zaista. Bilo je, međutim, jasno da će moj rođendan biti nešto traumatičniji.

“Nije ti žao ni zbog čega?” upita ona.

“Kao na primer?”

“Pa znaš”, reče, odjednom smrtno ozbiljna. “Na primer zbog nas.”

Venčali smo se mladi. Na dan našeg venčanja Đina je bila u trećem mesecu trudnoće sa Patom i to je bio, s neke distance, najsrećniji dan mog života. Ali, posle tog dana više nikada ništa nije bilo potpuno isto, jer više nije mogla da se sakrije činjenica da smo odrasli.

Radio stanica na kojoj sam radio dala mi je slobodnu nedelju pa smo proveli medeni mesec u našem malom stanu, gledajući dnevni televizijski program u krevetu, jedući sendviče i pričajući o predivnoj bebi koju ćemo dobiti.

pnt Razgovarali smo i o tome da bi možda trebalo da imamo pravi medeni mesec, poput odraslih - Đina je želela da ronimo među tropskim ribama
14 Okinave - ali dok smo našli vremena i došli do novca rodio se Pat i naši životi kao da su se smirili.

Đina i ja smo doživeli da nas naše venčano prstenje odvoji od ostatka sveta. Drugi bračni parovi koje smo poznavali bili su bar po deset godina stariji od nas, a naši prijatelji i vršnjaci još su bili u onom kratkom međuvremenu između života s majkama i života s hipotekama. Naša mala porodica bila je prepuštena sama sebi.

Dok su naši prijatelji provodili noći zabavljajući se po klubovima, mi smo bdeli, jer su bebi rasli zubi. Dok su oni brinuli kako da se sastave s pravom osobom, mi smo brinuli kako da sastavimo novac za otplatu kredita za naš prvi pravi dom. Pa ipak, ni zbog čega nisam žalio. Tačno, odrekli smo se svoje slobode. Ali, dali smo je u zamenu za nešto bolje.

Voleo sam svoju ženu i voleo sam našeg sina. Njih dvoje su, zajedno, činili da moj život ima smisla. Nisam mogao da zamislim svoj život bez njih. Znao sam da sam srećan čovek. Ipak, to je bilo jače od mene, jednostavno je bilo jače od mene - u poslednje vreme sam se često pitao: kada sam to prestao da budem mlad?

“Stvarno mrzim način na koji život počinje da se skuplja kako odmiču godine”, rekao sam. “To kako ti se mogućnosti sužavaju. Mislim, kada mi je posedovanje ovakvih kola postalo smešno? Kada tačno? Zašto je to tako smešno? To bih voleo da znam. Samo to.”

“Sila je jaka u ovim”, reče Pat.

“Crvena sportska kola”, reče Đina za sebe. “A ti čak i ne voliš da voziš.”

“Slušaj, samo sam gledao, u redu?” reko.

“Srećan tebi rođen *dan*”, pevao je Pat i udario me po uhu svojim svetlosnim mačem. “Lepak i sos razmazan. Izgledaš k'o majmun i ponašaš se k'o orangutan.”

“To nije lepo”, rekao sam mu dok se saobraćajna kolona zaustavljala, a uho počinjalo da mi pulsira.

Đina je spustila ručnu kočnicu i pogledala me, kao da pokušava da se priseti šta joj se to dopalo na meni prvi put. Kao da se malko izgubila.

Ja sam pamtio šta mi se dopalo na njoj. Imala je najduže noge koje sam ikada video kod žene. Ali i dalje nisam bio siguran da je to najbolja osnova *pnt* za ljubav života.

15 Ili najgora.

Dva

pnt

16

Kada više nisam mogao da podnesem pogled na zarđali beli kombi koji se vukao ispred mene, skrenuo sam MGF u drugu traku i pritisnuo gas do daske.

Moj novi auto je prozujao pred starog kombija sa pouzdanim, grlenim brujanjem. Dok sam se provlačio ispred njega za tren sam mogao da vidim vozača - mrlju loših zuba, tetovaže i prezira - pre nego što je nestao iz mog spoljnog ogledala. MGF je značio da više ne moram da gledam zarđale bele kombije, a ni njihove vozače. Sve je to sada pripadalo prošlosti. Mogao sam da gledam napred u budućnost punu vožnje sa spuštenim krovom i zadivljenih pogleda. Onda me je kombi sustigao na sledećem crvenom svetlu.

Gospode, pomislio sam. Vozački bes.

“Glupi mali kretenu”, rekao mi je, spustivši prozor i otkrivši lice nalik na “Big Mek” u kanti piva. “Izađi i poguraj ga.”

Kada se upalilo zeleno i on otišao, ostao sam za trenutak da sedim i tresem se, razmišljajući šta je trebalo da mu kažem.

Ako izađem, drugar, to će biti da ti uguram taj posrani kombi u to tvoje tetovirano dupe! I kada bih gurao ovu stvarčicu, drugar - bilo bi stvarno dobro da ga zovem “drugar” - i dalje bih bio brži od tebe. Moronu jedan sa pivskom stomačinom! Debeli drkadžijo!

Video sam sebe kako izgovaram neke savršene rečenice za sjebanje, a zatim odlazim uz škripu guma, sa izluđujućim smeškom na licu. Ono što se stvarno dogodilo bilo je da sam sedeo tamo, drhtao i sanjario dok sva kola iza mene nisu počela da trube, a vozači da viču nešto o tome da se svetlo promenilo.

I tako sam se odvezao, misleći šta bi moj tata uradio na mom mestu.

Sigurno ne bi samo sedeo i ćutao. I ne bi gubio vreme smišljajući neki razarajući odgovor dostojan Oskara Vajlda u najboljim danima.

Moj otac bi prosto izašao iz MGF-a i pogasio vozaču kombija svetla. Bi, stvarno.

Ne bi, inače, moj tata ni mrtav seo u pomodna sportska kola, da budem iskren. Smatrao je da su to kola za folirante.

Moj tata bi se mnogo bolje oscćao u jednom od tih belih kombija.

pnt

17 Đina je bila neverovatno puna razumevanja u vezi MGF-a. Ohrabрила me je da se vratim i porazgovaram s prodavcem, iako sam već počeo da mislim da je ideja o kupovini sportskih kola pomalo glupa.

A kupovina tih kola bila je glupa iz mnogo razloga. Prtljažnik je bio manji od kolica iz samoposluge. Zaista nam nisu bila potrebna dvojа kola. Pokretni krov u Londonu bio je predmet mržnje svakog pegavog četrnaestogodišnjeg kretena sa dovoljno drskosti i nožem u čarapi. Ali Đinu sve to prosto nije zanimalo.

Rekla mi je da kupim ta kola i prestanem da mislim da mi se život završava samo zato što punim trideset. Rekla mi je da sam jadan, ali se smejala dok je to govorila, zagrlila me i blago protresla. Pokušavala je da mi ulije malo razuma. Slaba vajda.

Ni u jednom drugom trenutku tokom sedam godina koliko smo zajedno ne bismo mogli da priuštimo sebi dobra druga kola. Zapravo, ni u jednom trenutku ne bismo mogli da priuštimo ni krajnje drkava druga kola. Zapravo smo vrlo kasno kupili svoja prva i jedina drkava kola.

Sada, pak, nismo više dobijali prave infarkte svaki put kada nam stigne račun s crvenim zaglavljem. Moj posao je najzad krenuo.

Radio sam kao producent emisije *Šou Martija Mena*, kasne razgovorne emisije koja se svake subote emitovala na televiziji. Pre toga sam šest godina bio producent te iste emisije dok je išla na lokalnom radiju, kada veći deo zemlje nije čuo ni prva šuškanja o ludom kopilanu od voditelja. Sada je to izgledalo kao davna prošlost.

Tokom poslednjih dvanaest meseci Marti i ja smo od radio emisije bez budžeta postali TV emisija niskog budžeta. Granica između ovo dvojе bila je iznenađujuće tanušna, ali prelazak te granice bio je dovoljan da od Martija načini neku vrstu zvezde.

Ako biste ušli s njim u restoran, svi bi prestajali da jedu i pričaju kako bi mogli da ga pogledaju. Devojke, koje ga do pre par godina ne bi dotakle ni u hirurškim rukavicama, sada su ga smatrale bogom ljubavi. Fotografisali su ga čak i kada nije radio ništa naročito. Marti je doživeo svoj veliki trenutak i bio je dovoljno pristojan da i mene povede sa sobom.

Kritičari, makar oni kojima se dopadao, nazivali su Martija detinjastim - misleći na to da je otvoren, iskren i intuitivan. Hteli su da kažu da postavlja pitanja za kakva su drugi novinari smatrali da je bolje i ne misliti na njih. To je bila istina - proces uređivanja koji ima većina nas kao da u Martijevom mozgu uopšte nije postojao. A on je dobijao odgovore, čak i kad je zapravo zasluživao udarac preko usta.

18 Kritičari kojima se nije sviđao takođe su ga nazivali detinjastim - misleći na to da je sebičan, nezreo i svirep. Ali Marti zapravo uopšte nije bio detinjast. Ponekad sam posmatrao našeg Pata kako se satima tiho igra svojim plastičnim igračkama iz *Rata zvezda*. To je bilo detinjasto. Marti nije bio detinjast. Bio je samo nerazvijen.

Upoznali smo se u radio-stanici čije je osoblje bilo ili na putu napredovanja ili na putu otpuštanja. Bila je to ružna zgradica puna zgrušanih ambicija i ustajalog duvanskog dima, a većina naših redovnih slušalaca koji su se javljali bila je ili beznadežno usamljena ili na granici ludila. Ipak mi je to mesto nedostajalo. Zato što sam tu upoznao Đinu.

Stanici su uvek očajnički trebali gosti - iz nekih razloga nije bilo pomame za našim čekovima koji nisu bili vidljivi golim okom - pa je u planiranju uvek bilo i elemenata improvizacije.

Na primer, kada su prve japanske banke počele da propadaju, osoba koju smo pozvali da priča o značenju svega toga nije bila ekonomista ili finansijski novinar, nego profesor japanskog na koledžu od preko puta.

U redu, bio je profesor jezika, ali kao i svaki profesor jezika bio je zaljubljen u zemlju čiji jezik je predavao. Ko bi bolje mogao da raspravlja o azijskim tigrovima koji su se pretvorili u sterilisane mace? Pa, verovatno mnogi ljudi, ali on je bio najbolje što smo mogli da dobijemo. Jedino što se nije pojavio.

Kao da je saosećalo s pucanjem japanskog balona, profesorovo slepo crevo puklo je baš na dan kada je trebalo da dođe, a sa klupe je kao zamena, došla njegova najbolja učenica - Đina.

Đina je bila visoka, zračila je, tečno je govorila japanski, bila je očigledno stručnjak za japansku kulturu i imala je noge duge nedeljama. Uveo sam je u studio, ne mogavši da skupim hrabrost da pričam s njom, čak ni da je pogledam u oči. Bila je lepa, šarmantna, inteligentna. A što je najvažnije, bila je takođe daleko, daleko iznad moje lige.

A onda se, kada se upalilo crveno svetlo u studiju, nešto dogodilo. Odnosno, uopšte se ništa nije dogodilo. Đina je bila paralisana od nervoze. Nije mogla da progovori.

Kada sam je prvi put video pomislio sam da je nedostupna, ali sada, dok sam je gledao kako se mucajući i znojeći se probija kroz svoju nepovezanu priču o ekonomskom opadanju, odjednom mi je izgledala ljudski. Znao sam da imam šansu. Malu šansu, možda. Šansu kakvu, recimo, ima grudva snega u paklu. Ali ipak šansu.

pnt

19

Takođe sam tačno znao kako se oseća. Crveno svetlo je i na mene tako delovalo. Nikada mi nije bilo prijatno pred mikrofonom ili kamerom, a od same pomisli na to probijao me je hladan znoj.

I tako, kada je sve bilo gotovo i kada ju je Marti izvukao iz nevolje, meni nije bilo teško da saosećam s njom. Dobro je podnela sve to, smejala se svojoj nervozi i zaklinjala da je njena karijera na etru završena.

Srce mi se steglo.

Mislio sam - kada ću, onda, ponovo da te vidim?

Ono što me je osvojilo kod Đine bilo je to što nije smatrala važnim kako izgleda. Zнала je da je privlačna, ali nije marila za to. Odnosno, smatrala je da to nije najzanimljivija stvar na njoj. Što se mene tiče, ne biste me dvaput pogledali na ulici. A neko tako prosečnog izgleda poput mene ne može nikako da bude tako nemaran prema lepoti.

Odvela me je na suši u Sogo, veliku japansku prodavnicu na Pikadili trgu, gde ju je poznavalo svo osoblje. Razgovarala je s njima na japanskom, a oni su joj se obraćali sa “Đina-san”.

“Đina-san”, upitao sam.

“Teško je to tačno prevesti”, nasmešila se. “To znači otprilike - časna, poštovana Đina.”

Časna, poštovana Đina. Zaljubila se u japansku kulturu još kao devojčica. Zapravo je i živela u Japanu tokom godine između gimnazije i koledža, predajući engleski u Kjotu - “najsrećnija godina moga života” - i planirala je da se vrati tamo. Jedna američka banka ponudila joj je posao u Tokiju. Ništa nije moglo da je zaustavi. Molio sam Boga da ja uspem u tome.

Očajnički tragajući po mozgu za ono malo znanja o Japanu, spomenuo sam Jukija Mišimu. Opisala je romanopisca kao desničarskog ludaka - “Znaš, nije sve samo sirova riba i ritualno samoubistvo” - i rekla mi da bi trebalo da čitam Kavabatu ako zaista želim da shvatim Japan. Rekla je da će mi pozajmiti neke njegove knjige ako želim. Uvideo sam svoju šansu i zgrabio je.

Izašli smo na piće i ona je ponela knjigu pod naslovom *Snežna zemlja*. Pročitao sam je čim sam stigao kući - oronuli plejboj se zaljubljuje u nesrećnu gejšu u planinskom svratištu, zapravo je bila prilično dobra - sanjareći o Đininim očima, njenim nogama, načinu na koji joj se celo lice ozari kad se smeje.

pnt

20

Spremila je večeru u svom stanu. Morao sam da se izujem pre nego što sam ušao. Razgovarali smo o japanskoj kulturi - zapravo, Đina je pričala, a ja sam slušao, ispuštajući na pod parčice pilećeg terijakija sa štapića - sve dok nije došlo vreme da ili pozovem taksi ili operem zube. A onda smo vodili ljubav na podu - odnosno futonu, kako ga je Đina zvala. Bio sam spreman da za nju bombardujem Perl Harbor.

I želeo sam da zauvek ostane pored mene. Zato sam joj obećao sve - sreću, beskrajnu ljubav i, ključno, porodicu. Znao sam da će je porodica pridobiti - otac ih je napustio kada je Đina imala četiri godine i odrasla je žudeći za sigurnošću porodičnog doma. Ipak je plakala kada je saopštavala banci da neće ići u Tokio.

Umesto da živi u Japanu, radila je kao slobodni prevodilac za japanske kompanije u Sitiju. Do sada je, pak, većina njih propala ili se vratila kući. Njena karijera nije bila onakva kakva je trebalo da bude. Znao sam da se odrekla mnogih stvari da bi bila sa mnom. Da nisam bio tako delirično srećan, možda bih se osećao pomalo krivim.

Kada smo se venčali i dobili Pata, prestala je da radi. Rekla je da joj nije žao da ostavi posao zbog Pata i mene - zvala nas je "moja dva dečaka".

Sumnjao sam da je razočaranost karijerom doprinela njenom ostajanju kod kuće koliko i želja za pravim porodičnim životom, ali uvek se trudila da to izgleda kao najprirodnija stvar na svetu.

"Ne želim da moga sina podiže neko drugi", govorila je. "Ne želim da ga nekakva pregojena bavarska tinejdžerka drži ispred videa dok sam ja na poslu."

"Odlično", rekao sam ja.

"I neću da dobija hranu sveže spravljenu u mikrotalasnoj pećnici. Ne želim da dolazim s posla suviše umorna da bih se igrala sa njim. Ne želim da raste bez mene. Hoću da ima neku vrstu porodičnog života - šta god to bilo. Neću da njegovo detinjstvo liči na moje."

"Tako je", rekao sam. Znao sam da je ovo osetljiva tema. Đina je izgledala kao da će svakog časa da počne da zapomaže. "Šta fali ženi koja je kod

kuće pored svog deteta?”, rekla je. “Sva ta priča o ambiciji je patetični plod osamdesetih. Čitavo to “hoću sve” sranje. Možemo da preguramo i s manje novca, zar ne? A ti ćeš jednom nedeljno da me častiš sušijem, važi?”

Kazao sam da ću joj kupiti toliko sirove ribe da će joj izrasti škrge. I tako je *pnt* ostala kod kuće da gaji našeg sina.

21 Kada bih se vraćao noću sa posla, vikao bih: “Zdravo, dušo, stigao sam”, kao da smo likovi iz neke američke humorističke serije sa Dikom Van Dajkom koji donosi kući slaninu i Meri Tajler Mur koja pravi sendviče sa tom istom slaninom.

Ne znam zašto sam pokušavao da se šalim s tim. Možda sam u dubini svoga srca verovao da se Đina samo pretvara da je domaćica, a da se ja pretvaram da sam moj otac.

pnt

22

Marti je odrastao večerajući uz uključen televizor. Televizija je bila njegova dadilja, njegov najbolji prijatelj, njegov učitelj. I dalje je mogao da izrecituje celokupan program iz svog detinjstva. Umeo je da odzviždi glavnu muzičku temu iz *Dalasa*. Njegova imitacija *Daleka* bila je među najboljima koje sam ikada čuo. Takmičenje za Mis sveta naučilo ga je svemu što je znao o pčelicama i ptičicama, što, kako je sam priznavao, i nije bilo mnogo.

Iako ni po čemu nismo bili slični, Marti me je prihvatio jer sam potekao iz doma sličnog njegovom. Ovo ne zvuči kao neka naročita osnova za prijateljstvo, ali iznenadilo bi vas kada biste saznali koliko malo ljudi na televiziju dolazi iz takvih kuća. Većina ljudi s kojima smo radili poticala je iz domova s knjigama.

Kada smo se prvi put sreli u maloj radio stanici, o obojici se kroz smeh govorilo da smo vešti u mnogim stvarima. Marti je uglavnom bio vešt u donošenju sendviča, sređivanju pošte i spravljanju čaja. Ali čak je i tada njegova nasmejana, izbečena energija bila takva da ga je svako zapažao, iako ga niko nije shvatao ozbiljno.

Ja sam zauzimao nešto viši položaj od Martija. Pisao sam vesti, producirao emisije i ponekad vrlo nervozno čitao vesti. Kao što rekoh, uvek sam bio loš uživo, kada se upali crveno svetlo - jedva nešto bolji od Đine. Kada se upali crveno svetlo ja sam, umesto da krenem uživo, postajao nekako mrtav. A ispalo je da je to nešto za šta je Marti rođen.

Kada smo iznenada izgubili redovnog voditelja naše noćne emisije sa uključivanjem slušalaca - zvali smo je ludačka smena - ubedio sam stanicu da pruži Martiju priliku. Delimično zato što sam mislio da će biti dobar u tome. Ali uglavnom zato što sam bio užasnut da ću sam morati to da radim.

On je, zapanjujuće, pravio čuda sa najslabijim zamislivim materijalom. Pet noći nedeljno Marti je primao pozive nametljivaca, gnjavatora, teoretičara zavera, posmatrača vanzemaljaca i odabranih luda. Pretvorio je to u dobar radio program.

Ono što je program činilo dobrim bilo je to što je Marti zvučao kao da nigde na svetu ne bi bio radije nego tu i ćaskao sa zapenušenim građanstvom zemlje ludaka.

Polako smo počeli da gradimo ono što se naziva stvaranjem kulta. Ubrzo posle toga počeli smo da dobijamo ponude da napravimo emisiju za televiziju. Ljudi su nas vodili na ručkove, pravili laskavu buku i davali krupna obećanja. I tako smo ubrzo zatim napustili našu uspešnu radio emisiju - redak primer da pacovi napuštaju brod koji plovi.

pnt

23

Ali, na televiziji je bilo drugačije. Nismo mogli da dozvolimo da naši gosti jednostavno ušetaju pravo sa ulice, kao što smo radili na radiju. Zabavne lujke koje su zatrudnele sa pohotnim vanzemaljcima više nisu bile dovoljne.

Posle godinu dana vođenja sopstvene emisije, Marti je i dalje izgledao kao da je upravo to mesto gde želi da bude. Ali napetost je počela da se očitava. Svake nedelje trebalo mu je malko više vremena u šminkernici da pokrije pukotine. Žice sivog u njegovoj plavoj kosi nisu nastajale samo od sedmodnevnog stresa pronalaženja dobrih gostiju. Dok smo bili na radiju Marti nije imao šta da izgubi. Sada jeste.

Sedeo je u šminkernici kada sam stigao u studio, držao tirade o budućim gostima grupi mladih žena koja ga je okruživala pogađajući svaku njegovu želju i pomisao dok je šminkerka pokušavala da za kamere učini njegovu kožu neodređeno ljudskom.

“Ovo je *Evijan*?”

“Zar nisi tražio mineralnu?” upita devojka slatkog lica odevena u borbene pantalone i vojničke čizme.

“Tražio sam *Evijan*?”

Kao da joj je laknulo. “To je *Evijan*.”

“Ne bih rekao.”

“Pa dobro, to je *Badoa*.”

Marti je pogleda.

“Ali nije više bilo *Evijana* u automatu”, rekla je.

“Probaj u zelenoj sobi”, predložio joj je uz slab uzdah.

Gundajući je prihvatila. Zelena soba - obor za goste emisije - svakako je bila mesto da se potraži *Evijan* za Martija. Ojađena, ali sa hrabrim osmehom, devojka u borbenim pantalonama otišla je da pronađe pravu vodu.

“Mislim o klasičnom susretu sa holivudskom legendom”, reče Marti. “Mislim na Majkla Parkinsona kako dočekuje gosta sa svojom tablom za beleške. Mislim o Gradu šljokica. Mislim o kandidatu za Oskara. Mislim o... Džeku Nikolsonu?”

pnt “Džek nije u gradu”, reče naš istraživač. To je bila niska, nervozna devojka koja neće još dugo raditi taj posao. Nokti su joj već bili izgrizeni do kosti.

24

“Leonardo di Kaprio?”

“Leo nije slobodan.”

“Klint Istvud?”

“Očekujem poziv iz njegove kancelarije. Ali - teško.”

“Robert Mičam? Džems Stjuart?”

“Oni su mrtvi.”

Marti je prostreli zlim pogledom.

“To da više nikada nisi rekla”, reče. “Oni samo trenutno nisu u prilici da se pojave u emisiji.”

Pogledao me je u ogledalu, trepćući okruglim sjajnim okicama kroz oblak narandžastog pudera.

“Zašto ne možemo da dovedemo nijednu od tih jebenih filmskih veličina, Hari?”

“Zato što niko od ljudi koje si spomenuo nije skoro ništa uradio”, rekao sam mu, kao što sam mu govorio svake nedelje. “A i kada naprave nešto, opet moramo da se tučemo za njih sa ostalim govornim emisijama.”

“Jeste li večeras videli vesti?” upita šminkerka sanjalački, potpuno nesvesna nervnih slomova koji su se odigravali oko nje. “Bilo je stvarno zanimljivo. Prikazali su sve one demonstrante tamo na aerodromu. One što su se lancima vezali za drveće, znate? Što protestuju protiv novog terminala?”

“I šta s njima?”, upita Marti. “Ili ti to samo održavaš razgovor?”

“Stvarno mi se sviđa njihov vođa”, reče ona. “Znaš - Klif. Onaj tršavi, znaš? *Strašan* je.”

Sve žene u sobi promrmljaše odobravanje. Video sam tog tipa Klifa vezanog za njegovo drvo - mršav, dobro govori, sa nakostrešenim kovrdžama - ali nisam imao pojma da ga smatraju seksualnim objektom.

pnt “Trebalo bi njega da pozoveš u emisiju”, reče šminkerka trijumfalno, tapkajući Martijevo lice pufnom za puder. “On je mnogo zanimljiviji od neke matore superzvezde sa presađenom kosom i akcionim trilerom u svim bioskopima.”

25

“Klif nije loša ideja”, rekoš. “Ali, ne znam kako da dođem do njega. Mada ne bi trebalo da bude teško kao doći do Klinta Istvuda.”

“Pa, imam njegov broj mobilnog”, reče neko iz dubine šminkernice. “Ako može da pomogne.”

Svi smo se okrenuli da je pogledamo.

To je bila vitka crvenokosa devojka sa onom vrstom irske kože koja je toliko bleđa kao da nikada nije videla sunca. Imala je dvadesetak godina - izgledala je kao da je diplomirala pre otprilike četrdeset pet minuta - ali je još uvek imala par pega. Uvek će imati poneku. Nikada je ranije nisam video.

“Sioban Kemp”, rekla je, nikome određeno, porumenevši dok se predstavljala. “Ja sam novi producent-saradnik. Pa - da pozovem Klifa?”

Marti me pogleda. Činilo mi se da mu se sviđa ideja o čoveku sa drveta. I meni se sviđala. Razlog je bio taj što smo se, kao i svi ljudi sa televizije, iznad svega klanjali izvornosti. Osim, naravno, prave, visokooktanske slave. To smo obožavali najviše od svega.

Bilo nam je muka od mladih slavniha lica koja nameću svoje rđave proizvode. Žudeli smo za pravim ljudima s pravim životima i pravim pričama - pričama, a ne anegdotama. Oni su nam omogućavali izvrsnu televiziju za smešnu cenu. Mi smo im nudili terapiju, šansu da olakšaju svoj teret, priliku da izliju sve iz sebe preko miliona tepiha.

Naravno, kada bi Džek Nikolson iznenada pozvao i preklinjao nas da ga pustimo u emisiju, odmah bismo pozvali obezbeđenje da isprati sve prave ljude iz zgrade. Ali Džek nekako nikada nije nazvao. Jednostavno u poslednje vreme nije bilo dovoljno slavniha ljudi.

Zato smo poštovali prave ljude, prave ljude koji su gajili strast prema nečemu, prave ljude bez karijera koje bi morali da štite. A neko ko stoji vezan za drvo dok policijski pas pokušava da mu odgrize neoprana jaja zvučao je pravo koliko je samo moguće.

“Odakle ga poznaješ?” upitao sam je.

“Izlazila sam s njim”, reče ona.

pnt Marti i ja razmenismo poglede. Bili smo zapanjeni. Znači, i ta Sioban je prava osoba.

26 “Nije išlo”, reče ona. “Teško je kada jedno od nas toliko vremena provodi vezano za drvo. Ali uspeali smo da ostanemo bliski i ja mu se divim - on zaista veruje u to što radi. On smatra da se sistemi za održavanje života na planeti bliže iscrpljenju i da političari samo pričaju o ekološkim temama. On misli da čovek, kada odlazi u zemlju, treba da za sobom ostavi samo otiske stopala, a ponese samo uspomene.”

“Do jaja”, reče Marti. “Ko mu je agent?”

Bio sam na galeriji i gledao dvanaest ekrana koji su prikazivali pet različitih snimaka Martija kako intervjuje čoveka koji može da naduva kondom navučen preko gornje polovine njegove glave - bio je zapravo veoma dobar - kada sam osetio nekoga pored sebe.

Bila je to Sioban. Smešila se kao dete koje je prvog dana u novoj školi odjednom shvatilo da će mu tu biti dobro.

Njeno lice je u mraku galerije bilo obasjano svetlošću monitora sa zida. To su TV aparati, ništa više, ali mi ih zovemo monitorima. Oni pružaju reditelju izbor snimaka za prenos. Monitori ne samo da pokazuju sliku koja ide u program, nego i sve slike koje su na raspolaganju. Sioban im se smešila. Imala je lep osmeh.

“Mislio sam da Klif ne daje intervju”, rekao sam. “Ne otkako su mu one nedeljne novine prilepile da to radi samo zbog slave i hipi devojaka.” Onda sam se setio da je izlazila s njim. “Bez uvrede.”

“Nema uvrede”, rekla je. “To je istina, ali možda bi pristao na ovaj.”

“Zašto? Zbog tebe?”

“Ne”, nasmejala se. “Zato što mu se Marti dopada. Ne smatra ga delom medijskog establišmenta.”

Pogledao sam monitor i Martija koji se gotovo gušio od smeha kad je kondom eksplodirao tipu na glavi. Ako je iko bio deo medijskog establišmenta, onda je to bio Marti. On bi to smatrao komplimentom.

“A najviše od svega”, reče Sioban, “zato što idemo uživo.”

Bilo je tačno da smo praktično poslednja živa emisija na televiziji. Sada je većina emisija išla na takozvani “kao uživo” način, odnosno, imitirali su uzbuđenja žive televizije uvek igrajući iznad sigurnosne mreže snimka.

pnt Prevara do bola.

27 Ali *Šou Martija Mena* bio je prava stvar. Ako ste gledali tog tipa sa kondomom na glavi, kondom se naduvavao upravo u tom trenutku.

“Kako to vide ti eko-ratnici”, reče Sioban, “jedino mesto u medijima gde nema cenzure je živa televizija. Mogu li nešto da te pitam?”

“Samo napred.”

“Je li ono tvoj MGF dole na parkingu? Onaj crveni?”

Evo je, pomislio sam. Lekcija o tome kako kola zagađuju vazduh i prave rupe na nebu. Ponekad očajavam nad mladim ljudima današnjice. Misle samo na budućnost planete.

“Da, moj je”, rekoh.

“Lep auto”, reče ona.

Kada sam došao kući oboje su već spavali. Oprao sam zube i skinuo se po mraku, slušajući tiho disanje moje usnule žene.

Zvuci usnule Đine uvek su u meni budili ogromnu nežnost. Jedino je tada izgledala ranjivo, jedino sam tada mogao da se zavaravam kako sam joj potreban da bih je štutio. Promeškoljila se kada sam se uvukao u krevet i obgrlio je rukom.

“Dobra je bila emisija večeras”, promrmljala je.

Bila je topla i pospana. Voleo sam je takvu. Okrenula mi je leđa, što je njen uobičajeni položaj za spavanje i uzdahnula kada sam se privio uz nju, ljubeći joj vrat i prelazeći rukom duž tih dugih nogu koje su me oborile kada sam je prvi put video. I još su me obarale.

“O, Đina. Moja Đina.”

“O, Hari”, rekla je meko. “Nećeš valjda - hoćeš li?” Protrijala me je rukom. “Aha. Možda i hoćeš.”

“Tako si prijatna.”

“Baš si nestašan, a?” smejala se, okrećući se da me pogleda od sna napola sklopljenim očima. “Mislim, za čoveka u tvojim godinama.”

pnt Uspravila se u krevetu, povukla majicu preko glave i bacila je na pod. Prošla je prstima kroz kosu i osmehnula mi se. Ulično svetlo obasjavalo je **28** kroz šalone njeno dugo, toliko poznato telo. U našoj sobi nikada nije bio potpuni mrak.

“I dalje me želiš?” upitala je. “Čak i nakon svih ovih godina?”

Možda sam klimnuo. Naše usne tek što se nisu spojile kada je Pat zaplakao. Pogledali smo jedno drugo. Ona se nasmešila. Ja nisam.

“Doneću ga”, rekla je Đina, a ja sam se zavalio nazad na jastuk.

Vratila se u spavaću sobu sa Patom u naručju. On se nekako borio za dah i kroz suze pokušavao da objasni svoj ružan san - nešto sa velikim čudovištima - dok ga je Đina umirivala smeštajući ga u krevet između nas. Kao i uvek, njegovi jecaji prestali su u toplini našeg kreveta.

“Napravite kašike”, rekla nam je Đina.

Pat i ja smo se poslušno okrenuli, njegove tople nožice u mekoj pamučnoj pidžami ututkale su se sa zadnje strane mojih. Čuo sam kako šmrkće, ali sada je bilo sve u redu. Đina je prebacila jednu svoju dugu nogu preko nas dvojice, gnezdeći se iza Pata.

“A sada spavanje”, prošaputala je. “Sve će biti u redu.”

Sklopio sam oči, dečak je ležao između nas. Dok sam tonuo u san pitao sam se govori li Đina meni, Patu ili obojici.

“Čudovišta ne postoje”, rekla je i mi smo zaspali u njenom naručju.

Četiri

pnt

29

Đinin trideseti rođendan nije bio potpuno bezbolan.

Njen otac je pozvao predveče da joj poželi srećan rođendan - što je značilo da je provela celo prepodne i celo popodne pitajući se hoće li je ta bezvredna matora drtina uopšte pozvati.

Pre dvadeset pet godina, baš pre nego što je Đina krenula u školu, Glen - kako je njen tata insistirao da ga svi zovu, a naročito njegova deca - izašao je kroz vrata, maštajući da se probije kao rok muzičar. I mada je nekoliko vekova radio kao prodavač u radnji sa gitarama u ulici Denmark, mada su njegovi snovi o slavi nestajali kao što mu je nestajala kosa iz hipi frizure, i dalje je sebe smatrao nekom vrstom slobodnog duha koji je mogao da zaboravlja rođendane ili da ih se seti kako mu dođe.

Glen nikada nije uspeo kao muzičar. Bio je član jedne grupe sa skromnim ugovorima za snimanja i objavio je singl koji je postao omanji hit. Mogli ste da ga spazite kako svira gitaru u emisiji *Top of the Pops* neposredno pre nego što je Ted Hit¹ zauvek napustio ulicu Dauning broj 10.

Bio je vrlo zgodan kada je bio mlad - Glen, ne Ted Hit - pomalo nalik na Roberta Planta, sav u plavim vikinškim kovrdžama i obnaženog stomaka. Ja sam, pak, uvek osećao da je prava Glenova karijera ležala u stvaranju porodica i njihovom kasnijem razbijanju.

Đinina mala porodica bila je samo prva u dugom nizu žena i dece koje je Glen napustio. Bile su razbacane svuda po zemlji, žene poput Đinine majke, koju su smatrali takvom lepoticom, tamo šezdesetih i sedamdesetih, da je njeno nasmejano lice ponekad objavljivano u sjajnim časopisima, i dece poput Đine, koja su odrastala uz jednog roditelja onda kada se to još nazivalo rasturenim domom.

Glen je hujao u njihove živote i iz njih, nemarno propuštao rođendane i Božiće, a zatim se neočekivano pojavljivao sa nekim velikim, neodgovarajućim poklonom. Čak i sada je, iako je bio samo sredovečni prodavač koji vozom putuje na posao, smatrao da je jebeni Džim Morison i da se pravila koja važe za druge ljude na njega ne odnose.

Ipak, ne bih smeo suviše da se žalim na Glenu. Na neki način odigrao je meni i Đini ulogu Kupidona. Jer, ono što joj se najviše sviđalo kod mene bila je moja porodica.

pnt To je bila obična, mala porodica - ja sam jedino dete - a živeli smo u kući sa pošljunčanom fasadom u jednom od londonskih predgrađa, koje je moglo da bude i bilo koje predgrađe u Engleskoj. Bili smo okruženi kućama i **30** ljudima, ali smo morali da pešačimo skoro kilometar da bismo kupili novine - okruženi životom, ali uvek sa osećanjem da se život dešava negde drugde. Takva su predgrađa.

Moja mama je gledala na ulicu kroz mrežaste zavese ("To je moja ulica", govorila bi kada bi je tata i ja dirali). Tata bi obično zaspao pred televizorom ("Ionako nema nikad ništa", stalno se žalio). A ja sam šutirao loptu u zadnjem dvorištu, sanjao o produžecima na Vembliju i trudio se da promašim tatine ruže.

Koliko porodica poput moje postoji u zemlji? Verovatno milioni. Pa ipak mnogo manje nego ranije. Porodice kao što je naša, pa, danas su praktično ugrožena vrsta. Đina se ponašala kao da smo moja mama, moj tata i ja poslednji primerci porodice koja živi zajedno, zaštićena divljač koju treba negovati, poštovati i diviti joj se.

Meni je, naravno, moja porodica bila obična. Sve to pranje kola, sve to virenje kroz mrežaste zavese, sve te večeri provedene pred televizorom, svi ti odmori u sobama s doručkom po Devonu i Komvolu ili u karavanima u Fritonu. Zavideo sam Đininom egzotičnom poreklu - njena mama bila je bivši model, tata buduća rok zvezda, slike u sjajnim časopisima, mada su već bledele.

Ali Đina je pamtila zaboravljene rođendane svog detinjstva, oca uvek zauzetog svežijim, uzbudljivijim vezama, obećana letovanja kojih nije bilo i svoju majku kako leže u krevet sama, stari sama, boluje sama, plače sama i na kraju umire sama. Đina ne bi mogla da bude neljubazna prema običnoj porodici. Toga nije bilo u njoj.

Za prvi Božić poveo sam Đinu kući, video sam kako se zagrcnula kada joj je moja mama dala mali poklon - samo nekakvu mirišljivu stvarčicu u korpici iz *Bodišopa*, neki sapun u obliku polarnih medveda umotan u providni papir - i tada sam znao da je moja. Gledala je te polarne medvede i primila se.

Nikada nemojte potceniti snagu složne porodice. Poticati iz nerazorene porodice ovih dana je isto kao imati nezavisan prihod ili oči Pola Njumena ili veliku kitu. To je jedan od istinskih životnih blagoslova, podaren samo retkim srećnicima. Teško mu je doleteti.

Ali ti nerazoreni domovi mogu da uljuljkaju svoju decu u lažni osećaj sigurnosti. Tokom svog odrastanja uzimao sam zdravo za gotovo da će svaki brak biti čvrst i večit kao mamin i tatin - uključujući i moj sopstveni. Moji roditelji činili su da to izgleda lako. A uopšte nije lako.

pnt Đina bi verovatno davno odbacila Glenu da joj je majka poživala. Ali ona je umrla od raka dojke baš pre nego što je Đina ušla u radio stanicu i u moj život, pa je Đina osetila potrebu da spase ono malo skršenih delića porodice koji su preostali.

31

Tako je Glen došao na naše venčanje i smotao džoint pred mojim mamom i tatom. Zatim je pokušao da utekne sa jednom od deveruša. Bližeći se pedesetoj, kao da je bio pod utiskom da mu je devetnaest i da je sve i dalje pred njim. Nosio je kožne pantalone koje su se oglašavale sa škrip-škrip-škrip dok je plesao. A, joj, kako je tek plesao.

Đina je bila toliko zabrinuta da Glen neće moći da izvede makar najbleđu imitaciju oca da mu nije poslala nijednu Patovu fotografiju kada se mali rodio. Ali ja sam udario šakom o sto, insistirajući da čovek ima pravo da vidi slike svog jedinog unučeta. Potajno sam mislio da će Glen, kada vidi slike našeg prelepog dečka, biti trenutno savladan. Kada je treću godinu zaredom zaboravio na Patov rođendan, shvatio sam da sada imam sopstvene razloge da mrzim staro hipi kopile.

“Možda je užasnut što je postao deda”, rekao sam. “Izludeo - je l’ se to tako kaže?”

“Jeste, ima toga”, rekla je Đina. “A tu je takođe i činjenica da je on sebični šupak koji nikada nije odrastao. Da se ne zaboravi.”

Za razliku od Đininih oca i majke, niko nije smatrao moje roditelje zlatnim parom. Niko nije čak ni pomislio da njihova zajednica predstavlja ukupni duh vremena. Slike moje mame nisu nikad objavljene u sjajnim časopisima - mada je njen pobednički paradajz jednom bio počasnno izložen u lokalnoj piljarnici. Ali, moji roditelji su ostali zajedno celog života. A Đina i ja ćemo da učinimo to isto.

Od dana našeg venčanja imali smo prijatelje koji su sreli nekoga, zaljubili se, venčali se, razveli se i počeli da mrze svoje bivše iz dubine duše. To se nama nikada neće desiti. To što nam je poreklo bilo različito, značilo je da želimo istu stvar.

Ja sam želeo da naš brak traje večito jer su takav imali moji roditelji. Đina je želela da brak traje večito jer upravo takav njeni roditelji nisu imali.

“To je ono što je dobro kod nas”, rekla mi je Đina, “što nam se snovi poklapaju.”

Đina je bila luda za mojim roditeljima, a to osećanje je bilo i uzvraćeno. Kada su gledali tu plavokosu priliku kako dolazi baštenskom stazom sa njihovim malim unukom, njih dvoje kao da su vidljivo rasli od zadovoljstva, stidljivo se smešeci iza naočara za čitanje i geranijuma.

32

Nijedno od njih nije verovalo u svoju sreću. Moji roditelji su smatrali da su dobili Grejs Keli. Đina je smatrala da je dobila Voltonove.

“Povešću Pata da obiđe tvoje mamu i tatu”, rekla mi je kada sam kretao na posao. “Hoćeš da mi pozajmiš svoj mobilni telefon? U mom se ispraznila baterija.”

Bio sam srećan da joj ga pozajmim. Nisam podnosio tu stvar. Zbog nje sam se osećao kao u zamci.

Drhtaj panike prošao je galerijom.

“Muva se vratila!” rekao je reditelj. “Muva!”

Videla se na monitoru. Studijska muva.

Naša muva je bila ogromno, poput bubašvabe crno stvorenje sa krilima velikim kao u stršljena i toliko nabrekli telom da je izgledalo da nosi mehanizam za sletanje. Gledali smo krupni plan Martija koji čita svoj podsetnik i muvu kako lenjo kruži oko glave našeg voditelja, a zatim odleće u dugom, sporom usponu.

Muva je živela negde u mračnim gornjim prostorima studija, gore u gužvi utikača, kablova i reflektora. Pojavljivala se samo za vreme emisije. Veterani sa galerije govorili su da reaguje na toplotu studijskog osvetljenja, ali ja sam uvek smatrao da muvu privlači neki sok, kakav god bio, koji luče ljudske žlezde kada je čovek uživo na televiziji. Naša studijska muva uživala je u strahu.

Ako zanemarimo muvinu vazдушnu predstavu, Martijev intervju sa Klifom tekao je dobro. Mladi zeleni je počeo nervozno, češuci neobrijano lice, cimajući svoje prljave nakostrešene kovrdže, mucajući nepovezane rečenice. Počinio je čak i smrtni televizijski greh zurenja direktno u kameru. Ali Marti je umeo da bude iznenađujuće ljubazan prema nervoznim gostima, pa je, očigledno naklonjen Klifovim stavovima, nekako naveo mladića da se opusti. Sve je pošlo naopako tek tokom Martijeve objave intervjuja.

“Želim da zahvalim Klifu što je bio sa nama večeras”, rekao je Marti, neuobičajeno ozbiljan, terajući studijsku muvu. “Želim takođe da zahvalim i svim njegovim istomišljenicima koji žive na drveću pored aerodroma, jer bitka koju oni biju jeste bitka svih nas.”

pnt Kako je aplauz rastao, Marti je ispružio ruku i stegao šaku svog gosta. Klif ga je držao. I držao. Zatim je posegao u svoj prljavi, pomalo folklorni kaput i **33** izvukao par lisica. Dok ga je Marti gledao nesigurno se smešeći, Klif je sklopio jedan metalni prsten oko svog ručnog zgloba, a drugi oko Martijevog.

“Sloboda za ptice” reče Klif tiho. Pročistio je grlo.

“Šta - šta je sad ovo?”, pitao je Marti.

“Sloboda za ptice!” viknu Klif sa rastućim samopouzdanjem. “Sloboda za ptice.”

Marti zatrese glavom. “Imaš li ključ od ovoga, ti smrdljivo govance jedno?”

Gore, u sumraku galerije, posmatrali smo odvijanje scene na nizovima ekrana koji su sijali u mraku. Reditelj je nastavio da koreografiše pet kamera - “Dvojka, ostani na Martiju... četvorka, daj mi krupni plan lisica...” - a ja sam počeo da osećam ono što se javlja samo kad nešto na živoj televiziji pođe naopako, neku mešavinu slabe mučnine, paralize i užasne opčinjenosti, smeštene u dubinama stomaka.

Odjednom se pojavila muva. Kružila je par trenutaka oko Klifove kose, a zatim izvela savršeno sletanje na koren njegovog nosa.

“Sloboda za ptice!”

Marti je proučavao svoju ruku, nesposoban da poveruje da je zaista vezan lancem za ovog neurednog mladića kome se šminka već topila pod reflektorima. Zatim je podigao bokal sa vodom koji je stajao na stolu između njih, a onda ga je, kao da pokušava da otera studijsku muvu, razbio o Klifovo lice. Pokuljali su krv i voda. Martiju je u ruci ostala samo polomljena drška bokala.

“Jebeš ptice”, rekao je. “I dabogda izbušili rupe u ozonskom omotaču.”

Organizator se pojavio u kadru, usta otvorenih u čudu, dok su mu se slušalice klatile oko vrata.

Klif se uhvatio za slomljeni nos. Neko iz publike je počeo da viče: "Buuu". Tada sam znao da smo gotovi. Marti je učinio nešto što nije smeo da učini u ovakvoj vrsti emisije. Izgubio je svoju publiku.

pnt Ovde gore, na galeriji, svi telefoni su počeli odjednom da zvone, kao da označavaju da moja briljantna karijera upravo odlazi u vetar. Namah sam postao svestan koliko se obilno znojim.

34

Studijska muva se zakratko pojavila na svim monitorima, izvela neku vrstu pobedničkog plesa, a zatim nestala.

"Tako sam glupa", rekla je Sioban nekoliko sati kasnije na pustoj galeriji. "Za sve sam ja kriva. Uopšte nije trebalo da ga pozovem. Trebalo je da posumnjam da će pokušati da nas iskoristi i izvede nešto poput ovoga. Uvek je bio sebično malo kopile. Zašto li sam to uradila? Zato što sam pokušala sve da vas impresioniram. A vidi sada šta se desilo."

"Nisi glupa", rekao sam joj. "Marti je bio glup. Bila je to dobra ideja. Uprkos svemu što se dogodilo, to je još uvek dobra ideja."

"Ali šta će sada biti?" pitala je, izgledajući odjednom tako mlado. "Šta će da nam urade?"

Odmahnuo sam glavom i slegnuo ramenima. "Uskoro ćemo saznati." Bio sam umoran od razmišljanja o svemu tome. "Hajde, idemo odavde."

Poslao sam Martija kući. Prokrijumčario sam ga iza zgrade u taksi koji je čekao ispred teretnog ulaza i rekao mu da ne razgovara ni sa kim. Štampa će ga rastrgnuti na komade, to je bilo sigurno. Više sam brinuo šta će stanica da uradi s njim. I nama. Znao sam da im je *Šou Martija Mena* potreban. Ali jesmo li im zaista toliko trebali?

"Vrlo je kasno", rekla je Sioban dok smo ulazili u lift. "Gde ću da nađem taksi?"

"Gde stanuješ", upitao sam.

Trebalo je da pogodim da će reći da živi u Camden Taunu.' Prosto je morala da živi u jednom od tih starih radničkih kvartova koje su okupirali ljudi u crnom. Zapravo nije stanovala mnogo daleko od naše kućice na Haj beri Korneru: Živeli smo na suprotnim krajevima iste ulice. Samo, njen kraj ulice Camden imao je pretenzija prema boemiji. Na mom kraju sanjali su se snovi predgrađa.

“Mogu da te odvezem”, rekoh.

“Šta, u tvom MGF-u?”

“Naravno.”

pnt

“Super!”

35

Nasmejali smo se prvi put nakon nekoliko sati - iako nisam mogao sasvim da shvatim zašto - pa smo se odvezli liftom do podzemnog parkinga u kom su mala crvena kola stajala potpuno sama. Bilo je kasno. Skoro dva. Gledao sam kako uvlači noge pod instrument-tablu.

“Ne bih mnogo o tome”, rekla je, “ali samo hoću da ti kažem da si bio zlatan u čitavoj ovoj stvari večeras. Hvala ti što nisi besan na mene. To mi mnogo znači.”

Ovo je bilo plemenito izvinjenje za nešto za šta zapravo nije morala da se izvinjava. Pogledao sam njeno bledo irsko lice, po prvi put shvativši koliko mi se dopada.

“Ne budi šašava”, rekao sam, hitro upalivši auto kako bih sakrio zbunjenost. “Na istoj smo strani, zar ne?”

Bila je topla letnja noć i gradske ulice bile su, kao retko kada, gotovo prazne. Tokom dvadeset minuta provezli smo se pored zatvorene buvlje pijace, nacionalnih restorana punih ritma i mnogih prodavnica polovne robe sa groteskno velikim oznakama - bilo je tu džinovskih kaubojskih čizama, divovskih stolica od bambusa i čudovišnih plastičnih tabli - koje su sjaktale nad ulicom poput priviđenja prouzrokovanih lošom drogom. Đina i ja ponekad smo ovamo dolazili subotom popodne u kupovinu. Bilo je to pre mnogo godina.

Sioban mi je davala uputstva sve dok nismo prišli velikoj beloj zgradi davno preuređenoj u stanove.

“Pa”, rekao sam, “onda laku noć”

“Hvala ti”, rekla je. “Hvala ti za sve.”

“Nema na čemu.”

“Slušaj, mislim da neću skoro moći da zaspim. Naročito ne posle svega ovog večeras. Hoćeš da svratiš na piće?”

“Bojim se da bi me piće razbudilo”, rekao sam, mrzeći sebe što zvučim kao penzioner koji mora da se žurno vrati na kakao i gumene čaršave u svoje skrovište.

“Siguran si?”, upitala je, a ja sam bio smešno polaskan što je delovala malo *pnt* razočarano.

36 *Idi kući*, govorio mi je unutrašnji glas. *Odbij je sa učtivim osmehom i idi odmah kući.*

Možda bih i otišao, da mi se nije toliko dopadala.

Možda i bih, da nismo imali tako tešku noć.

Možda bih, da se nisam bližio tridesetoj.

Možda, da su joj noge bile koji centimetar kraće.

“Važi”, rekao sam, nemarnije nego što sam se osećao. “Dobro zvuči.”

Pogledala me je samo za tren, a zatim smo se ljubili, ruke su joj bile na mom vratu, vukla me je za kosu malim, užurbanim šakama. Čudno, mislio sam, Đina to nikada ne radi.

Pet

pnt

37 Deca mogu da se promene za tren. Okrenete se na par sekundi, a kada ponovo pogledate, ona su već izrasla u nekog drugog.

Sećam se kada sam prvi put pažljivo pogledao Pata. Bio je mali debeli ćelavi stvor, Vinston Čerčil u pelenama. Zavijao je jer su mu rasli prvi zubi, pa mu je Đina utrljala malo čokolade u bolne desni, a on je odmah prestao da plače i iscerio nam se - velikim, širokim osmehom desni - kao da je upravo otkrio najbolju tajnu na svetu.

Sećam se i kada je prohodao. Držao se za ogradu svog malog žutog plastičnog dupka, ljuljao se po običaju levo-desno kao da ga zanosi snažan vetar, a onda je odjednom, bez upozorenja, zakoračio. Debele nožice virile su mu iz jednokratnih pelena dok se užurbano trudio da stigne plave točkove dupka.

Izgegao se iz sobe, a Đina se nasmejala i rekla da izgleda kao neko ko ponovo kasni na posao.

Ali ne mogu da se setim kada su mu se igre promenile. Ne znam kada su sve njegove rane igre sa vatrogasnim kolima i poštarom Patom ustupile mesto opsesiji Ratovima zvezda. To je bila jedna od promena koje su se odigrale kada nisam gledao.

Jednog trenutka glava mu je bila puna životinja koje govore, a već sledećeg Zvezda Smrti, komandosa i svetlosnih mačeva.

Kada bismo ga pustili, gledao bi na videu tri filma o ratovima zvezda, dan i noć. Ali nismo ga pustili - odnosno, Đina mu nije dala - pa je, kada je televizor bio ugašen, provodio sate igrajući se svojom zbirkom figura iz Ratova zvezda i sivim plastičnim svemirskim brodovima, ili je skakao sa sofe, mašući svojim svetlosnim mačem, mrmljajući delove dijaloga Džordža Lukasa.

Kao da je bilo prekjuče kada mu ništa nije predstavljalo veće zadovoljstvo od njegove zbirke životinja sa farme - "žilotinja", kako ih je Pat zvao. Sedeo bi u peni za kupanje, mali plavokosi anđeo sa mehurima na glavi, i pokretao svoje krave, ovce i konje po ivici kade, mučući i blejeći dok se voda hladila.

"Idem se kupam", objavio bi. "Tlebaju mi moje zilotinje."

Sada su zilotinje skupljale prašinu u nekom zaboravljenom uglu njegove spavaće sobe dok se on igrao beskrajnih igara međugalaktičkog dobra i zla.

pnt Njegove igre su umnogome ličile na one koje sam pamtio iz svog detinjstva. Ponekad su Patove maštarije o hrabrim vitezovima, zlim vojskovođama i zarobljenim princezama zvučale poput odjeka davne prošlosti, kao da se trudio da sačuva nešto dragoceno, nešto što je već bilo izgubljeno zauvek.

38

Sioban je spavala kao neko ko živi sam.

Pomakla bi se do same sredine kreveta i razbacala svoje pegave udove na sve strane, ili bi se okrenula na stranu i povukla moj deo jorgana. Ležao sam u tom nepoznatom krevetu potpuno budan i stezao komad čaršava veličine maramice dok se soba punila svetlom.

Bilo je još rano da se osećam zaista rđavo. Gurnuta u pozadinu moga uma stajala je pomisao na Đinu i sva obećanja koja sam joj ikada dao - obećanja još iz dana kada sam pokušavao da je ubedim da me voli, obećanja koja smo dali na venčanju i sva obećanja iz prohujalih dana, sve one priče kako ću je zauvek voleti i kako nikada neću poželeći drugu, što sam tada zaista i mislio. Sada više nego ikada, na neki čudan način.

Kasnije će sve da me stigne. Vozeći kući gledaću se u ogledalu i pitaću se kada sam postao čovek nalik onima kakve sam nekada mrzeo. Sada je bilo još prerano za to. Ležao sam tako dok je noć bleдела i mislio - *pa, ovo je kada prošlo dobro.*

Razlog što većina muškaraca skrene jeste prilika, a radost seksa bez značenja ne treba da se potcenjuje. Ovo je bio slučajni seks bez ikakvog značenja. Seks sa nekim novim liči umnogome na polaganje vozačkog ispita. Ali, kada sam pomislio na sve stvari koje su mogle da pođu naopako - a za svaku je bilo vezano pitanje vremenske usklađenosti - bilo je dobro. Hvala. Bogu, hvala Bogu, hvala Bogu.

Ipak, sve vreme dok sam bio sa Sioban, dok je jedna moja polovina mislila da je ona verovatno žena kakvu sam, ne shvatajući to, tražio celog života, ta bleđa irska lepotica koja bi rađala slatku crvenokosu decu, drugoj polovini je nekako nedostajala moja žena.

Nedostajala mi je laka bliskost koju steknete s nekim ko je godinama sa vama. Kada bih morao da budem neveran Đini, onda bih voleo da je prevarim sa Đinom.

Ali, čovek se umori od uloge muškarca koji otplaćuje hipoteku i zove vodoinstalatera i ne ume da sastavi samosklapajući nameštaj. Umori se od te uloge jer se na kraju više ne oseća kao muškarac, nego kao aparat za domaćinstvo.

pnt I tako odete kod nekog nepoznatog ko neće da deli jorgan i na kraju ste umorniji od samog sebe nego ikad. A šta li sam uopšte uradio s **39** pantalonama?

Zora se uvlačila u sobu dok sam se oblačio, a delići Siobaninog života ulazili su mi u vidno polje. Imala je lep stan - od onih udobnih, urednih stanova kakav sam uvek želeo, a nikada nisam imao. Činilo mi se da sam pravo iz studentskog vašara prešao u domaći nered.

Jedine slike koje sam video prikazivale su Sioban kao tinejdžerku kako se smeje pored iskeženih pasa ili simpatičnih starijih ljudi. Slike ljubimaca i roditelja.

Na zidovima je bilo nekoliko japanskih slika seljaka kako se probijaju kroz kišoviti predeo - Đini bi se dopale. Police sa uredno poslaganim knjigama i kompakt-diskovima otkrivale su sklonost prema knjigama po kojima su snimljeni filmovi i čudnovatu mešavinu rok grupa i blagog džezza - *Oasis* i *U2* pored Stena Geca, Četa Bejkera i lakših Majlsovih stvari.

Pošto sam pogledao njene knjige i ploče dopadala mi se još više. Ali verovatno bi gledanje bilo čijih knjiga i ploča učinilo da se čovek oseća tako, čak i da su gomila đubreta, jer ono što vole i što su nekada voleli otkriva o ljudima stvari koje normalno baš ne bi razglašavali.

Dopalo mi se što je Sioban verovatno prerasla bele rok grupe i tragala za nečim malo opuštenijim i prefinjenijim (bilo mi je nezamislivo da je počela sa Četom Bejkerom i Majlsom Dejvisom, a kasnije prešla na *U2* i *Oasis*). To je govorilo da je još uvek mlada i radoznala, da još uvek otkriva šta želi od sveta, da još uvek izmišlja svoj život, umesto da ga krpi.

To je u velikoj meri bio stan same žene, stan devojke koja ume sebi da ugoditi. Uprkos razbacanim časopisima i odeći, nije bilo pravog nereda i krša kakve nalazite u stanovima sa decom, ničega od domaćeg haosa na kakav sam navikao. Mogli ste da dođete sve do ulaznih vrata a da ne stanete na figuricu Hana Sola.

Pa ipak mi je nekako nedostajao krš i nered koji sam poznavao iz svoje kuće, kao što mi je već nedostajalo što nisam čovek koji ume da drži obećanja.

Kada sam došao kući Đina je plakala.

Seo sam na ivicu kreveta, ne usuđujući se da je dodirnem.

pnt

40

“Bila je ludnica posle sinoćne emisije”, rekao sam. “Morao sam da ostanem na poslu.”

“Shvatam”, reče ona. “Ne radi se o tome.”

“Pa o čemu se radi?”

“O tvojoj mami, Hari.”

“Šta je s njom?”

“Ona tako lepo ume sa Patom”, grcala je Đina. “To joj tako lako ide od ruke. Nikada neću biti kao ona. Tako je strpljiva, tako dobra. Rekla sam joj da ponekad mislim da ću da poludim - po ceo dan kod kuće bez ikoga s kim mogu da popričam, osim malog dečaka. A kada je u obdaništu, onda je još gore.” Podigla je pogled ka meni, očiju punih suza. “Mislim da uopšte nije shvatila o čemu govorim.”

Hvala Bogu za to. Za trenutak sam pomislio da zna sve.

“Ti si najbolja majka na svetu”, rekao sam grleći je. A to sam i mislio.

“Ne, nisam”, reče ona. “Ti želiš da jesam. I ja želim da budem, stvarno. Ali sama želja ne može to i da ostvari.”

Plakala je još neko vreme, iako se iz jecaja izgubila ta očajnička nota. To se ponekad dešavalo, da zaplače, i nikada nisam znao šta bi moglo da je rasplače. Uvek mi je izgledalo kao da plače ni zbog čega. Nije dobra majka? Mislim, otkud sad pa to? Đina je bila sjajna majka. A to što se osećala izolovanom preko dana, pa, uvek je mogla da me pozove na posao. Moja sekretarica bi svakako preuzela poruku, a na mobilnom telefonu sam imao automatsku sekretaricu. Kako je uopšte mogla da bude usamljena? Prosto nisam shvatao.

Tetošio sam je dok suze nisu prestale, a zatim sam sišao da nam spravim kafu. Na sekretarici je bilo oko milion poruka. Svet je poludeo zbog Martija. Ipak se nisam mnogo brinuo o novinama i stanicima.

Čuo sam negde da su teškoće na poslu poput avionske nesreće iz koje možete da izađete. To nije kao kod kuće, gde ne možete da pobegnute od teškoća, koliko god daleko bežali.

---

pnt

41

Šest

pnt

42

Svaki otac je za svog sina junak. Bar dok su dovoljno mali da ne znaju za bolje.

Pat misli da ja mogu da učinim sve što hoću. On misli da mogu da potčinim svet svojoj volji - kao Han Solo ili Indijana Džons. Znam da će jednog dana, i to uskoro, Pat da shvati kako postoji po koja razlika između Harisona Forda i njegovog starog tate. A kada shvati da ja zapravo nemam bič, ni svetlosni mač, nikada me neće gledati na isti način.

Ali dok ne porastu, svi sinovi misle da su im tate junaci. Sa mnom i mojim tatom bilo je malko drugačije. Moj tata je stvarno bio junak. Imao je orden kao dokaz za to i sve ostalo.

Kada biste ga videli u vrtu ili u kolima, pomislili biste da je to samo još jedan tata iz predgrađa. Ali, u dnevnoj sobi pošljunčane kuće u kojoj sam odrastao, stajao je u fioci Orden za izuzetnu službu koji je dobio u ratu. Ja sam proveo celo detinjstvo praveći se da sam junak. Moj tata je bio pravi.

Ovaj orden je važan. Od njega je samo Viktorijin krst viši po rang, a da biste ga dobili obično treba prvo da umrete. Kada biste videli mog tatu u pabu ili na ulici, mislili biste da znate sve o njemu samo po njegovom starom džemperu, ćeli, porodičnom automobilu ili novinama koje čita. Pomislili biste da ga poznajete. I vraški biste pogrešili.

Podigao sam slušalicu. Mogao sam da zanemarim sve poruke iz novina i sa stanice, ali morao sam da se javim roditeljima.

Moj matori se javio. To je bilo neobično. On nije podnosio telefon. Javio bi se samo ako mame nije bilo negde u blizini ili ako bi slučajno prošao pored telefona na putu od časopisa *Vrtlarev svet* do vrta.

“Tata? Ja sam.”

“Daću ti majku.”

Bio je krut i zvaničan preko telefona, kao da se nikada nije navikao da ga koristi. Kao da se ne poznajemo. Kao da pokušavam da mu prodam nešto što ne želi.

“Tata? Jesi li sinoć gledao emisiju?”

pnt

Znao sam da jeste. Uvek su gledali moje emisije.

43

“Kakva predstava”, reče moj otac.

Znao sam da mu se uopšte neće dopasti - psovke, nasilje, politika. Skoro sam mogao da ga čujem kako zvuca zbog reklama. Ali, hteo sam da mu kažem da to nije važno. Da mi je oprošteno.

“To ti je živa televizija, tata”, rekao sam i na silu se nasmejao. “Nikad ne znaš šta će da se desi.”

Stari je progundao nešto.

“Nije mi to bogzna šta”, rekao je.

U jednom trenutku, tokom devedesetih, moj otac je počeo da koristi izraze iz šezdesetih.

Govor mu je postao začinjjen sa “nema šanse” i “nije mi to bogzna šta”. On će, bez sumnje, za trideset godina primati penziju i hramati unaokolo u hodalicima, objavljujući da je “u bedaku” i da se “primio”. Ali tada ljudi neće znati o čemu on to priča.

“Bilo kako bilo”, rekao sam, “nema razloga za brigu. Sve je pod kontrolom.”

“Za brigu? Ja nisam zabrinut.”

Tišina je brujala između nas. Nisam znao šta da mu kažem. Nisam znao kako da premostim jaz između naših razdvojenih svetova. Nisam znao kako da počnem.

“Daću ti majku.”

Dok je on zvao mamu, Pat je ušao u sobu. Bio je u pidžami, masa plave kose bila mu je raščupana, oči iz *Tifanija* još otečene od sna. Pružio sam ruke prema njemu, shvatajući sa bolnim ubodom koliko ga volim. Prošao je pravo pored mene ka videu.

“Pat? Dođi, dušo.”

Prišao mi je oklevajući, držeći kasetu sa *Povratkom Džedaja*. Uzeo sam ga na krilo. Mirisao je onako slatko ustajalo kao što deca mirišu kada se probude. Zevnuo je široko dok sam ga ljubio u obraz. Koža mu je bila potpuno nova. Sveže namirisana mentom. Najmekša stvar na svetu.

pnt I dalje mi je izgledao kao najlepše stvorenje na svetu, kao mali plavokosi anđeo koji je svratio na putu od oblaka do nebeskog video kluba.

44

Da li je stvarno bio toliko lep? Ili su se to moji roditeljski geni gurali napred? Da li svako dete tako izgleda svojim roditeljima? I dalje ne znam.

“Jesi li se lepo proveo kod bake i deke?” upitao sam ga.

Razmišljao je trenutak.

“Oni nemaju nijedan dobar film”, rekao je.

“Kakve filmove oni imaju?”

“Glupe. Samo sa... slikama.”

“Misliš crtane filmove?”

“Aha. Samo slike. Za klince.”

Bio sam uvređen.

“Pat, nije to za klince. Zar se tebi ne sviđa Dambo? Slon sa velikim ušima? Jadni slončić kome se svako ruga?”

“Dambo je glup.”

“Dambo je sjajan! Šta fali Dambu? Isuse Hriste, ja sam odrastao uz Damba!”

Hteo sam da mu održim predavanje o genijalnosti Volta Diznija i veličanstvu animacije i čaroliji detinjstva, ali mama je došla na telefon.

“Hari? Tako smo brinuli. Šta će sad da bude, za ime sveta? Hoćeš li izgubiti posao?”

“Mama, neću izgubiti posao. Ono što se desilo sinoć - to mi zovemo dobrom televizijom.”

“Stvarno, dušo? Činilo mi se da si mi jednom rekao da je dobra televizija kada gost napadne domaćina. Nisam znala da važi i obrnuto.”

“Biće sve u redu sa mnom”, rekao sam joj, iako je bila u pravu. Sve tuče u razgovornim emisijama koje sam pamtio podrazumevale su prebijenog voditelja. Nikad obrnuto. “Uskoro će mi ponuditi novi ugovor. Ne brini, mama - ne moramo još da damo Pata u dimničare.”

pnt “A šta je to sa Đinom? Izgleda mi tako - šta ja znam - klonulo.”

45 “Đina je dobro”, rekoh. “Zašto bi klonula?”

Kada sam spustio slušalicu Pat se uzmuvaio oko videa i pustio *Povratak Džedaja*. Film je počeo tamo gde ga je prekinuo - princeza Leia odevena kao robinja pred nogama Džabe Hata. Pljuvačka se cedila sa Džabinih gadnih usana dok je gledao svoju privlačnu konkubinu. Moj četvorogodišnji sin hladno je gledao scenu. Ovo nije dobro za njega, zar ne?

“Hoćeš da se igramo?”, upitao sam ga.

Lice mu se ozarilo.

“Važi.”

“Čega hoćeš da se igramo?”

“Ratova zvezda.”

Kezeći se od uva do uva dovukao je svoju omiljenu kutiju sa igračkama iz svoje sobe i ispraznio je na tepih. Ispale su stvari koje su Džordža Lukasa učinile slavnim. Seo sam na pod dok je Pat pažljivo pokretao Hana, Luka Čuija i dva “droida” oko sivog plastičnog *Milenijumskog sokola*.

“Princezu Leiu drže u zatvoreništvu na Zvezdi smrti,” reče Pat.

“Zarobljeništvu”, rekoh ja. “Drže je u zarobljeništvu.”

“Drže je u zatvoreništvu”, reče on. “Moramo da je spasemo, tata.”

“Važi.”

Sedeo sam neko vreme i igrao se sa sinom, što, znao sam, nisam radio ni izbliza dovoljno često. Onda sam posle desetak minuta odlučio da je bolje da krenem na posao. Biće ovo dug dan.

Pat je bio razočaran što prekidam igru, ali se razvedrio kada sam uključio video sa princezom Leiom kao prelepom robinjom. Stvarno mu se dopadao taj deo.

Izašli smo u svim novinama.

pnt Ozbiljnije novine su tumačile incident sa Klifom kao simptom medija u propadanju koji očajnički traga za jeftinim senzacijama u svetu vizuelne opterećenosti i ograničenog trajanja pažnje. Tabloidi su ludeli zbog krvi i prostakluka.

46

Svi su tražili glavu Martija Mena. Hteo sam da ga pozovem iz kola, ali sam se setio da sam dao Đini svoj mobilni telefon.

Martijeva kompanija - Produkcija Med Men - zauzimala je jedan sprat zgrade na Noting Hil Gejtu. U otvorenim kancelarijama su samosvesni mladi ljudi dvadesetih godina radili na emisiji *Šou Martija Mena* ili provodili mesece planirajući buduće projekte kuće. Trenutno se radilo na kvizu za pametne, alternativnom programu putovanja, seriji o ronjenju koja bi omogućila Martiju da provede šest meseci na Maldivima i mnogim drugim idejama od kojih gotovo sigurno neće biti ništa.

Zvali smo to razvojem. Spoljni svet bi to nazvao presipanjem iz šupljeg u prazno.

Samo Marti i ja smo imali kancelarije u firmi. To su zapravo bile više privatne kabine sa nekoliko video aparata, pune traka i scenarija. U mojoj me je čekala Sioban.

Nikada ranije nije bila u mojoj sobi. Oboje smo porumeneli. Zašto je tako lako razgovarati s nekim pre nego što s njim odeš prvi put u krevet, a posle je odjednom tako teško?

“Trebalo je da me probudiš pre nego što si otišao,” reče ona.

“Hteo sam”, rekoh, “ali izgledala si tako...”

“Mirno?”

“Ižvakano ”

Nasmejala se. “Pa, bila je to užasna noć. Jedina dobra stvar si bio ti.”

“Slušaj, Sioban...”

“U redu je, Hari. Znam. Nećemo se ponovo videti, zar ne? Mislim, ne kao noćas. Ne moraš da se pretvaraš. Ne moraš da kažeš ništa što nije istina. Znam da si oženjen.”

“Ti si sjajna devojka, Sioban. Stvarno si sjajna.”

A to sam i mislio.

pnt 47 “Ali ti voliš svoju ženu. Znam, znam. Ne brini. Više volim da to čujem sada nego za šest meseci. Draže mi je da prekinemo pre nego što te stvarno zavolim. Bar nisi kao neki. Nisi mi rekao da te tvoja žena ne razume. Nisi mi rekao da ćeš verovatno da je ostaviš. Nisi se mesecima iskradao iz kuće da mi telefoniraš. Nisi smrdljivi licemer.”

Nisam licemer? Proveo sam prošlu noć s tobom, a ovu ću provesti sa svojom ženom. Svakako sam licemer, zar ne?

“Nisi dobar u ovim stvarima, Hari. To mi se sviđa kod tebe. Veruj mi, nema mnogo takvih kao što si ti. Znam to. Moj poslednji - Gospode! Stvarno sam mislila da će da ostavi ženu i da ćemo se venčati. Eto koliko sam glupa.”

“Nisi ti glupa”, rekao sam i zagrlio je.

Grlili smo se, sa pravim osećanjima. Sada kada smo raskidali, slagali smo se izvrsno.

Onda je počela da grca o tome kako je teško naći pravog čoveka, dok sam ja mislio: *Pa, to je olakšanje. Nećemo igrati glavne uloge u novoj verziji Fatalne privlačnosti.*

Znao sam da sam prošao jeftino. Sioban me je pustila da idem ne bacivši kiselinu na moj MGF, niti mog omiljenog zeca u ekspres lonac. Mada ni nemamo zeca. Ali, kada je olakšanje splasnulo, iznenađeno sam shvatio da sam malo povređen. Zar je tako lako reći mi zbogom?

“Ovo mi se stalno događa”, smejala se Sioban, iako su joj oči bile vlažne i sjajne. “Uvek odaberem one koji su već odabrani. Tvoja žena je srećnica. Mislim da sam to rekla i u poruci koju sam ostavila.”

“Kakvoj poruci?”

“Na tvom mobilnom.”

“Na mom mobilnom?”

“Ostavila sam poruku na tvom mobilnom telefonu”, reče Sioban brišući oči nadlanicom. “Zar je nisi dobio?”

Sedam

pnt

48

Kada sam stigao kući Đina se pakovala. Trpala je u spavaćoj sobi stvari u kofer i putnu torbu, bleđa i suvih očiju, radeći što je brže mogla, uzimajući samo najneophodnije. Kao da više nije mogla da podnese da bude tu.

“Đina?”

Okrenula se i pogledala me, kao da me vidi prvi put. Izgledala je kao da ima vrtoglavicu od prezira, tuge i besa. Naročito besa. Usrao sam se od straha. Nikada me ranije nije tako gledala.

Ponovo mi je okrenula leđa i uzela nešto sa stočića s njene strane kreveta. Pepeljaru. Ne, ne pepeljaru. Nismo imali pepeljare. Gađala me je mojim mobilnim telefonom.

Uvek je bila loš strelac - imali smo nekoliko svađa kada smo bacali stvari - ali ovde nije bilo mesta da se promaši i telefon me je snažno udario u grudi. Podigao sam ga s poda, a kost, tačno iznad srca, počela je da me boli.

“Nikada ti ovo neću oprostiti”, rekla je. “Nikada.” Mahnula je glavom prema telefonu. “Zašto ne preslušáš svoje poruke?”

Pritisnuo sam dugme s malom kovertom. Zapucketao je Siobanin glas, razočaran i pospan, potpuno neprirodan u našoj spavaćoj sobi.

“Uvek je loš znak kada odu pre nego što se probudiš... ali, molim te, nemoj da ti bude krivo zbog ove noći... jer meni nije... tvoja žena je srećnica... a ja jedva čekam da sarađujem s tobom... Cao, Hari. ”

“Jesi li spavao s tom devojkom, Hari?”, upita Đina, pa odmahnu glavom. “Šta mi je? Zašto uopšte pitam? Zato što želim da mi kažeš da to nije istina. Ali naravno da jeste.”

Pokušao sam da stavim ruke oko nje. Ne da je zagrlim. Samo da je držim. Da pokušam da je smirim. Da je zaustavim da ne ode. Da je sprečim da me ostavi. Otresla me je skoro režeći.

“Neka mala droca s posla, a?”, reče Đina, jednako ubacujući odeću u kofer. Nije čak ni gledala stvari koje je pakovala. Nije izgledala kao da misli da je srećnica. “Neka mala droca koja misli da možeš da joj učiniš par usluga.”

“Ona je u stvari jako fina devojka. Dopala bi ti se.”

pnt Ovo je bila zaista glupa izjava. Znao sam to onog trenutka kada su reči napustile moja lajava usta, ali već je bilo kasno. Prišla mi je preko sobe i snažno me ošamarila. Video sam kako se trgla od bola, oči su joj se odjednom napunile suzama. Ona zapravo nije umela da udari. Đina nije bila takva.

49

“Ti misliš da je to romantično ili strastveno ili takvo neko sranje, reče Đina. “Nema to veze s tim. To je samo prljavo, gadno i patetično. Stvarno patetično. Da li je voliš?”

“Šta?”

“Jesi li zaljubljen u tu devojku?”

“Nije to bilo tako.”

“Ako želi moj život, može da ga dobije. Celog. Uključujući i tebe. Pogotovo tebe, Hari. Zato što je sve bila laž.”

“Molim te, Đina. To je bila greška. Užasna greška, znaš?”

Tragao sam za rečima. “Nije mi ništa značilo”, rekao sam joj.

Počela je da plače i da se smeje u isto vreme. “Zar ne vidiš da to čini stvari još gorim?” reče. “Zar baš ništa ne shvataš?”

Onda je počela stvarno da jeca, povijena ramena su joj se tresla. Nije se trudila ni da obriše suze koje kao da su izvirale negde iz dubine njenih grudi. Želeo sam da je zagrlim, ali se nisam usuđivao da je dodirnem.

“Isti si kao moj otac”, rekla je, a ja sam znao da je to najgora stvar koju je mogla da kaže. “Isti on.”

“Molim te. Đina”, rekoh. “Molim te.”

Zatresla je glavom kao da me više uopšte ne razume, kao da moje reči više nemaju nikakvog smisla.

“Šta, Hari? Molim te? Šta? Kao da si jebeni papagaj. Molim te, šta?”

“Molim te”, rekoh poput papagaja. “Molim te, nemoj da prestaneš da me voliš.”

“Ali sigurno si *znao*”, reče, snažno spustivši poklopac kofera, dok joj je veći deo ostao nespakovan i razbacan svuda po krevetu. Torba je već bila puna. Bila je gotovo spremna da krene. Bila je pred samim odlaskom. “Sigurno si znao da je to nešto što nikada ne bih mogla da ti oprostim”, rekla je. “Mora da si znao da ne mogu da volim čoveka koji ne voli mene - i samo mene. A ako to nisi znao, Hari, onda me uopšte ne poznaješ.”

50 Negde sam pročitao da u svakoj vezi onaj kome je najmanje stalo ima svu moć.

Đina je sada imala svu moć. Zato što joj više uopšte nije bilo stalo.

Pošao sam za njom dok je vukla svoju torbu i kofer hodnikom do Patove sobe. On je pažljivo stavljao figure iz Ratova zvezda u mali ranac s poštarom Patom. Nasmešio nam se.

“Vidi šta radim”, reče on.

“Jesi li spreman, Pat?” upita Đina.

“Skoro”, reče on.

“Hajdemo onda”, reče ona i obrisa suze rukavom.

“Važi”, reče Pat. “Zamisli”, gledao je u mene, a prelepo lice mu se ozarilo osmehom, “idemo na letovanje.”

Pustio sam ih da dođu do vrata i tada shvatio da ne mogu da podnesem da ih izgubim. Prosto nisam mogao to da podnesem. Zgrabio sam dršku Đinine torbe.

“Gde ideš? Samo mi reci gde ideš.”

Vukla je torbu, ali ja nisam puštao, pa me je prosto pustila da je držim, otvorila je vrata i prekoračila prag.

Izašao sam za njima na ulicu, sve noseći Đininu torbu, i gledao je kako vezuje Pata u dečje sedište. On je osetio da nešto nije u redu. Više se nije smešio. Najednom sam shvatio da je on moja poslednja šansa.

“A šta je s Patom?”, upitao sam. “Da li si mislila na njega?”

“Jesi li ti mislio?”, reče ona. “Jesi li ti mislio na njega, Hari?”

Ubacila je kofer na zadnje sedište kola, ni ne trudeći se da uzme torbu od mene. Ostavila mi ju je.

“Gde ćete biti?”

“Zbogom, Hari.”

pnt I onda me je ostavila. Patovo lice na zadnjem sedištu bilo je malo i napeto. Đina je gledala pravo napred, tvrdih i sjajnih očiju. Već je izgledala kao neko drugi. Neko koga ne poznajem. Upalila je kola.

51

Gledao sam za kolima dok nisu skrenula iz naše ulice, a onda sam postao svestan zavesa kako se radoznalo miču. Susedi su nas gledali. Sa grčem u stomaku sam shvatio kakav smo par postali.

Uneo sam Đininu torbu u kuću. Zazvonio je telefon. Zvao je Marti.

“Možeš li da veruješ šta sve one drkadžije pišu o meni po novinama?”, rekao je. “Pazi ovo - SKLONITE LUDOG MENA S NAŠE TELEVIZIJE. Pa ovo - MEN² OD MALO REČI, A SVAKA J...NO PROSTA. Šta hoće da kažu koji kurac? Ti ljudi hoće da mi uzmu *posao*, Hari. Mama mi se stvarno zabrinula. Šta ćeš ti da radiš?”

“Marti”, rekao sam, “Đina me je ostavila.

“Ostavila te? Misliš, otišla je?”

“Aha.”

“A klinac?”

“Odvela je Pata sa sobom.”

“Ima nekog drugog?”

“Ma ne. Ja sam napravio glupost.”

Marti mi se zakikota u uho. “Hari, ti prljavo pseto. Neka koju znam?”

“Plašim se, Marti. Mislim da je otišla zauvek.”

“Ne brini, Hari. Može da dobije najviše pola od svega što imaš.”

Tu je pogrešio. Đina je već odnela sve što sam ikada želeo. Uzela mi je sve.

Osam

pnt

52

Bari Twist je radio za stanicu. Tokom prošle godine bio sam kod njega na večeri, a on je večerao kod nas. Ipak, kako stvari stoje, nismo baš bili prijatelji. Nisam mogao da mu kažem za Đinu. Osećao sam se kao da poznajem mnogo takvih ljudi.

Bari je bio jedan od prvih televizijskih ljudi koji je poveo Martija i mene na ručak dok smo još bili na radiju. Smatrao je da bi emisija mogla da ide na televiziji i bio je više od bilo koga drugog odgovoran za naš televizijski početak. Bari se sve vreme tokom našeg prvog ručka smešio, kao da je čast biti na istoj planeti sa Martijem i sa mnom. Ali sada se nije smešio.

“Niste više klinci koji se zajebavaju po radiju”, rekao je. “Ovde važe pravila za velike momke.” Njegov rečnik bio je pun fraza poput “pravila za velike momke”, kao da je rad na televiziji umnogome sličan vođenju tajne SAS jedinice u Južnom Armou³. “Imali smo devet stotina poziva sa žalbama na jebeni, rečnik.”

Nisam nameravao da padnem mrtav samo zato što nam je on nadređeni urednik.

“Spontana televizija, Bari. Zato ga plaćate. U ovakvoj vrsti emisije nije vest ono što gost kaže, nego ono što uradi.”

“Ne plaćamo ga da prebija goste.” Bari sa bledim osmehom pokaza na novine na stolu. Uzeo sam ih nekoliko.

“Prva strana *Mirora* i *Sana*”, rekao sam. “Dva stupca na prvoj strani *Telegrafa*... Lepa Martijeva slika u boji na trećoj strani *Tajmsa*...”

“To je loša vrsta vesti”, reče Bari. “I ti to znaš. Ponavljam - ovo više nije radio. Ne sluša vas samo šaka ludaka i njihove mačke. I mi nismo nekakav mali pridodati studio koji grebe prašinu za gledaocima. Tu su oglašivači, tu su vlasti, tu su udruženja gledalaca, tu je onaj gore. I, Hari, veruj mi na reč - svi su popizdeli.”

Spustio sam novine na sto. Na prstima mi je ostalo olovno crnilo. Protrljao sam ruke nonšalantno koliko god sam mogao, ali boja se nije skinula.

“Da ti kažem šta će biti, Bari. Martija će nazvati svakojakim imenima - a sledeće nedelje ćemo imati najveću gledanost do sada. Eto šta će biti. A o toj emisiji će se govoriti godinama - i tako će biti.”

Bari Tvist odmahnu glavom.

pnt

53

“Preterao je. Nije samo Marti u pitanju. I onog odozgo nazivaju svakojakim imenima, a to mu se uopšte ne sviđa. Tokom poslednjih dvanaest meseci u emisiji *Šou Martija Mena* bilo je pijanih gostiju, nasilnih gostiju i gostiju koji su pokušavali da se skinu. Ali prvi put sada imamo gosta koji je dobio batine. To tako ne ide. Ne možemo da pustimo očigledno nestabilnog čoveka da ide uživo na nacionalnoj televiziji.”

“Šta hoćeš da kažeš?”

“Nema više živih emisija, Hari. Snimajte emisije popodne, na dan emitovanja. Tako ćemo, ako Marti opet nekoga napadne - ili odluči da ga prebije namrtvo svojim egom - moći to da izbacimo.”

“Kao uživo? Hoćeš da idemo kao uživo? Marti nikada neće pristati na to.”

“Nateraj ga da pristane, Hari. Ti si njegov producent - bavi se malo time. Tvoj ugovor treba uskoro da se obnovi, zar ne?”

Znao sam da ne mogu da oteraju Martija. Već je bio prevelik za to. Ali po prvi put sam razumeo da nije Martijeva koža u pitanju.

Nego moja.

Iako se igrao igara smrti i uništenja, Pat je bio vrlo milo dete. Stalno je grlio i ljubio ljude, čak i potpuno nepoznate - jednom sam video kako je zagrlio matorog čudaka koji je čistio ulicu - onako kako više nije ni dozvoljeno, a ni pametno u ovom bednom savremenom svetu.

Ali Pat uopšte nije mario za to. Imao je četiri godine i bio je pun ljubavi. Kada me je video na vratima kuće svog drugog dede poludeo je, uhvatio mi lice rukama i ljubio mi usne.

“Tata! Ostaješ li s nama? Ostaješ li s nama na... na letovanju kod deda Glena?”

Pronašao sam ih dan nakon što su otišli. Nije bilo teško. Pozvao sam par Đininih prijatelja s koledža, one koji su se pojavili na njenom tridesetom rođendanu, ali ona već godinama nije više bila bliska ni sa kim od njih.

Pustila je da isplove iz njenog života, zavaravajući se da dobija sve što joj treba od mene i Pata. To je nevolja s vezama bliskim poput naše - kada se rasture, ostanete bez ikoga.

Nije mi trebalo dugo da domislim da je Đini očajnički trebalo da ode negde, pa je otišla kod svog oca, koji je trenutno bio između dva braka.

54 Glen je živio u malom stanu na samoj ivici naselja *Od A do Z*. među terenima za golf i zelenilom, u susedstvu za koje je sigurno mislio da podseća na Vudstok kada se doselio. Ali umesto svirke s Dilanom i grupom, Glen je svakog dana putovao vozom na posao u prodavnicu gitara u ulici Denmark. Bio je kod kuće kada sam mu pokucao na vrata i pozdravio me tako da je to ličilo na pravu toplinu dok sam stajao i držao svog sina.

“Hari, čoveče, kako si? Žao mi je zbog svega ovoga.”

Glen je imao pedesetak godina. Ono što mu je ostalo od kose pažljivo je rasporedio da liči na vikinšku grivu kakvu je imao u mladosti. Još je bio vitak poput zmije i još je nosio odeću kakva bi odgovarala turneji Džimija Hendriksa. I još je bio privlačan, na način oveštale stare propalice. Ali mora da je bio vrlo seksi dok je prolazio Kings Roudom 1975.

Pored svih svojih mana - zaboravljenih rođendana, prekršenih obećanja, činjenice da je imao običaj da se izgubi i ostavi ženu i klince svakih par godina - Glen u suštini nije bio zao čovek. Imao je prijateljskog, opuštenog šarma, čiji su se odblesci videli kod Đine. Glenov fatalni nedostatak bio je to što nije mogao da vidi dalje od kraja sopstvenog zadovoljenja. Pa ipak, sve rane koje je naneo bile su nenamerne. On nije bio surov čovek, osim ako slabost nije vrsta surovosti.

“Tražiš Đinu?”, upitao je grleći me oko ramena. “Unutra je.”

Unutar skromnog Glenovog stana iz zvučnika je tukla *The Verve*. On nije bio od onih zaljubljenika klasičnog roka sa pločom *Mojo* na gramofonu i iglom zauvek zabodenom u muziku svoje mladosti. Glenova odanost Stvari bila je tolika da je voleo da bude u toku s novim velikim grupama. Ne znam kako mu je to uspevalo.

Đina je izašla iz malene gostinske sobe, ozbiljna i bleđa. Vrlo bleđa. Poželeo sam da je poljubim. Ali nisam.

“Zdravo, Hari.”

“Možemo li da porazgovaramo?”

“Naravno. Ima jedan park u blizini.”

Poveli smo Pata. Glen je napomenuo da je, zbog svog okolnog zelenila, park zapravo malo podalje, iza tužnog malog niza prodavnica i beskrajnog reda velikih luksuznih kuća. Predložio sam da pođemo MGF-om. Pat je gotovo zaskičao od oduševljenja. Iako nije bila četvorogodišnji dečkić, nadao sam da će i Đina biti impresionirana - od trenutka kada sam prvi put video ta kola, znao sam da želim da ih vozim sa nekim posebnim pored sebe. Sada sam užasno jasno video da je Đina ta posebna osoba. Ali ona je ćutala sve dok nismo stigli do parka.

“Ne moraš da brineš o ponovnom proživljavanju svoje mladosti, Hari”, reče dok je spuštala noge iz mojih novih kola. “Nikada je zapravo nisi ni izgubio.”

Pat je potrčao ispred nas mašući svojim svetlosnim mačem i zavijajući. Stigao je do penjalice i ćutke stajao pored nje, stidljivo gledajući dva starija dečaka kako se pentraju po njenom višem delu. Uvek je bio pun divljenja prema većim dečacima. Đina i ja smo gledali našeg sina kako ih posmatra.

“Nedostaješ mi do ludila”, rekao sam. “Molim te, dođi kući.”

“Ne”, reče ona.

“To nije bila neka luda, strastvena avantura. To je bila samo jedna noć.”

“Nikada nije samo jedna noć. Kada si to mogao da učiniš jednom, učinićeš opet. I opet, i opet, i opet. I svaki sledeći put će biti lakše. Već sam to videla, Hari. Videla sam kod Glena.”

“Isuse, ja nisam kao tvoj tata. Čak ne nosim ni minđušu.”

“Trebalo je da znam” reče ona. “Romantični su uvek najgori. Ratnici srca i cveća. Oni koji obećavaju da nikada neće imati drugu ženu. Uvek najgori. Zato što im stalno treba nova doza. Redovna injekcija romanse. Nije li tako, Hari?”

Nije mi se sviđao način na koji je govorila o meni, kao da se nisam razlikovao od drugih muškarca na svetu, kao da sam deo dlakave preljubničke gomile, kao da sam samo još jedan tužni čovek koji radi za platu, uhvaćen kako jebe unaokolo. Želeo sam da i dalje budem jedinstven.

“Žao mi je što sam te povredio, Đina. I uvek ću žaliti zbog toga. Ti si poslednja osoba na svetu koju bih želeo da povredim.”

“Medeni mesec ne traje večno, znaš.”

“Znam, znam”, rekao sam, ali sam duboko u sebi mislio -*Zašto ne? Zašto ne?*

“Bili smo zajedno godinama. Imamo dete. Više nikada ne može ponovo biti onog ‘Romeo i Julija’ sranja.”

“Shvatam sve to”, rekao sam, a veći deo mene zaista je shvatao. Ali mali, sićušan deo mene želeo je da kaže - *Oh, onda odoh ja.*

pnt

56

Đina je bila u pravu - želeo sam da uvek bude kao što je bilo u početku. Želeo sam da tako bude zauvek. A znate li zašto? Zato što smo tada bili tako srećni.

“Misliš li da je bilo lako živeti u našoj kući?”, rekla je, odjednom sa rastućim gnevom. “Misliš li da je lako slušati te kako cviliš što više nisi tinejdžer, terati Pata da prestane da gleda *Ratove zvezda* makar na pet minuta, vodeći brigu o kući? A nisi bio ni od kakve pomoći. Kao i svaki muškarac na planeti, misliš da si sve obavio ako radiš svoj sićušni posao.”

“Pa”, rekoh, iznenađen, “čudno da odavno nisi otišla.”

“Nisi mi dao povoda. Do sada. Meni je tek trideset, Hari. Ponekad se osećam kao starica. *Namamio* si me”, rekla je. “*Namamio* si me da te volim.”

“Samo se vrati kući. Ti i ja i Pat. Želim da sve bude kao pre.”

“Nikada neće biti kao pre. Ti si sve promenio. Verovala sam ti, a ti si izigrao moje poverenje. Učinio si da se osećam glupom što sam ti verovala.”

“Ljudi se ne razilaze zbog avanture od jedne noći, Đina. Odrasli to ne rade. Ne možeš sve da odbaciš zbog nečeg takvog. Znam da boli. Znam da sam pogrešio. Ali kako sam odjednom od gospodina Divnog postao gospodin Govno?”

“Ti nisi gospodin Govno, Hari.” Zatresla je glavom, trudeći se da ne zaplače. “Ti si samo momak kao i svi. Sada to vidim. Isti kao ostali. Zar ne shvataš? Toliko sam uložila da budeš *poseban*. Odrekla sam se svega zbog tebe, Hari.”

“Znam da jesi. Trebalo je da ideš da radiš u inostranstvu. Trebalo je da doživiš drugačiju kulturu. Trebalo je da to bude zadivljujuće. A onda si ostala zbog mene. Znam sve to. Zato i želim da naš brak uspe. Zato i želim da pokušam ponovo.”

“Mnogo sam razmišljala”, reče Đina, “i shvatila sam da nikoga ne zanima žena koja ostaje kod kuće sa svojim detetom. Čak ni njenog muža. Naročito ne njenog muža. Toliko sam dosadna da on mora da spava sa drugima.”

“To nije istina.”

pnt “Gajenje deteta - to bi trebalo da bude najpoštovaniji posao na svetu. Trebalo bi da bude vredniji od odlaženja u kancelariju. Znaš li koliko je ljudi na tvojim posranim malim televizijskim večerama i prijemima učinilo da se osećam ništavno? *A čime se vi bavite?*” Izgovorila je to rugajući se. “*A čime se vi bavite?* Ja? Pa, ne radim ništa. Samo sam kod kuće i gajim svog malog dečka. A oni gledaju pravo kroz mene - žene kao i muškarci, zapravo žene su verovatno gore - kao da sam nekakav moron. A duplo sam pametnija od polovine onih s kojima radiš, Hari. Duplo pametnija.”

57

“Znam da jesi”, rekoh. “Slušaj, Đina - učiniću sve. Šta želiš?”

“Želim svoj život natrag”, rekla je. “To je sve, Hari. Želim svoj život natrag.”

Ovo je zvučalo kao nevolja.

Devet

pnt

58

Stvari se nisu odvijale baš kako je moj tata planirao. Ne u njegovom domu. A ni sa mnom.

Kada su moji roditelji kupili kuću u kojoj sam odrastao, okolina je bila seoska. Ali grad se trideset godina prikradao sve bliže. Polja po kojima sam lutao sa vazdušnom puškom sada su pokrivena ružnim novim kućama. Stara Visoka ulica napunila se agentima za nekretnine i advokatima. Ono za šta su moji roditelji mislili da će uvek biti živa, dišuća epizoda serije *Areerovi*, predgrađe je polako gutalo od trenutka kada smo se doselili.

Mojoj mami promene nisu smetale - ona je bila gradska devojka i sećam se kako se, dok sam bio dečak, žalila da našem naselju nedostaju prodavnice i bioskop - ali bilo mi je žao tate.

Smetala mu je vojska onih što putuju u grad na posao i radnim danima zakrče železničku stanicu, a vikendom igrališta za golf. Nisu mu se dopadale bande budućih badavadžija koje su lunjale oko kuća praveći se da idu u centar. Nije očekivao da će se u tako poznim godinama obreti toliko blizu gužve i zločina.

A onda sam stigao ja.

Moji roditelji su izašli na vrata očekujući da nas troje stiže na večeru, ali došao je samo njihov sin. Gledali su zapanjeni kako vozim pored njihove kapije tražeći mesto za parkiranje. Nisu shvatili.

Kada sam bio mali na ulici nije bilo parkiranih automobila - po jedna garaža uz svaku kuću bila je više nego dovoljna. Sada ste morali da se dvostruko okilavite tražeći mesto za parkiranje. Sve se izmenilo.

Poljubio sam mamu, a tati stegao ruku. Nisu znali šta se dešava. Biće previše hrane. Očekivali su Đinu i Pata. Očekivali su srećnu porodicu. A dobili su mene.

“Mama. Tata. Imam nešto da vam kažem.”

Čule su se stare pesme. Na stereo gramofonu je svirao Toni Benet uživo u Karnegi Holu, iako je lako mogao da bude Sinatra ili Ćin Martin ili Semi Dejvis junior. U domu mojih roditelja uvek su se čule stare pesme.

pnt Seli su u svoje omiljene fotelje piljeći u mene sa iščekivanjem. Kao deca. Kunem se Bogom, mislili su da ću da objavim skori dolazak novog unučeta. A ja sam stajao tamo sa osećanjem koje sam tako često imao pred svojim roditeljima - da sam više lik iz sapunske opere nego sin.

59

“Pa, izgleda da me je Ćina napustila”, rekao sam.

Ton mi je bio skroz pogrešan - previše opušten, previše lažan, previše nemaran. Druga mogućnost je bila da se spustim na sve četiri i plačem po njihovom grubom tepihu. Jer nakon jučerašnjeg odlaska u park i druge neprospavane noći zaredom u krevetu prevelikom za mene samog, najzad sam počeo da verujem da se ona možda neće vratiti. Pa ipak sam se osećao prestarim da svojim roditeljima donosim loše vesti. A oni su bili prestari da ih slušaju.

Nekoliko trenutaka nisu progovorili ni slova.

“Šta?”, upita moj otac. “Ostavila te gde?”

“Gde je mali?” upita moja majka. Skapirala je u trenutku. “Pat je sa Ćinom. Kod njenog oca.”

“Kod tog pankera? Jadni mališan.”

“Kako to misliš ostavila te je?”, bio je uporan stari.

“Otišla je, tata.”

“Ne razumem.”

Stvarno nije kapirao. Voleo ju je i voleo je nas i sada je sve bilo gotovo.

“Zapalila je”, reko. “Otperjala. Otišla. Pokupila se.”

“Kakav rečnik”, reče majka. Pokrila je usne prstima kao da se moli. “Oh, Hari, tako mi je žao.”

Prišla mi je preko sobe i ja kao da sam se trgao. Sve će biti u redu ako ne budu pažljivi prema meni. Mogao bih ovo da preživim ako me ne budu grlili i govorili mi kako razumeju. Ali ako budu pažljivi prema meni neću to moći da podnesem. Znao sam da će sve da pokulja iz mene. Srećom, stari me je spasao. Dobri stari tata.

“Otišla?”, upitao je ljutito. “Šta - razvodiš se? To hoćeš da kažeš?”

O tome zaista nisam razmišljao. Razvod? Kako se to radi?

“Pretpostavljam. Da. Ljudi to rade, zar ne? Kada se rasture.”

pnt

60

Ustao je, a lice mu je gubilo boju. Oči su mu se ovlažile. Skinuo je naočari da ih obriše. Nisam mogao da ga gledam.

“Uništio si mi život”, rekao je.

“Šta?”

Nisam verovao svojim ušima. Moj brak se raspada a on jer žrtva? Kako se to dogodilo? Bilo mi je žao što je njegova dragocena snaja otišla iz njegovog života. Žalio sam što njegov unuk gleda kako mu se roditelji razilaze. A najviše sam žalio što je njegov sin postao još jedan tupavi šmokljan koji se vucara po sudovima za razvode. Ali nisam hteo da dopustim svom ocu da otme glavnu ulogu u našoj maloj tragediji.

“Kako sam to uništio tvoj život, tata? Ako je neko ovde žrtva, onda je to Pat. Ti nisi.”

“Uništio si mi život”, ponovio je.

Lice mi je planulo sramom i ogorčenjem. Zbog čega je on toliko ojađen? Njega žena nije ostavila.

“Tvoj život je završen”, rekao sam mu besno.

Gledali smo se sa nečim što je ličilo na mržnju, a onda je izašao. Čuo sam ga kako korača po spratu. Već mi je bilo žao što sam mu to rekao, ali osećao sam da mi nije ostavio izbora.

“Ne misli on tako”, reče mama. “Samo je uzbuđen.”

“I ja sam”, rekoh. “Nikada mi se nije desilo ništa loše, mama. Sve je bilo lako. Nikada ranije mi se nije desilo ništa ružno.”

“Ne slušaj svog oca. On samo želi da Pat ima ono što si ti imao. Oba roditelja. Mesto da živi i stabilno gradi svoj život. Sve to.”

“Ali on to nikada neće imati, mama. Neće ako je Đina zaista otišla. Žao mi je, ali nikada neće biti tako jednostavno.”

Tata se ipak vratio pa sam pokušao da im ispričam ponešto dok smo večerali. Imali smo problema kod kuće, neko vreme stvari nisu bile najbolje, i dalje značimo jedno drugom. Ima nade.

pnt Izbacio sam sve ono o tucanju koleginice sa posla i Đininom osećanju da je straćila život. Bojao sam se da se ne zadave jagnječim odrescima.

61 Kada sam odlazio, mama me je čvrsto zagrlila i rekla mi da će sve biti dobro. I tata je dao sve od sebe - obgrlio me je rukom i rekao mi da ih pozovem ako išta mogu da učine.

Nisam mogao da ga pogledam. Tako je to kada mislite da vam je tata heroj. On bez reči može da učini da se osećate kao da vam je ponovo osam godina i da ste upravo izgubili u svojoj prvoj tuči.

“Našeg večerašnjeg gosta nije potrebno predstavljati”, rekao je Marti po treći put zaredom. “*Jebi ga... jebi ga... jebi ga...* šta je to s tim posranim idiotom?”

Sa idiotom je bilo sve u redu i on je to znao.

Gore na galeriji reditelj je mrmljao u svoj mikrofon umirujuće reči o tome kako ćemo probati još jednom kada Marti bude spreman. Ali Marti je iščupao svoj mikrofon i izašao iz studija.

Dok smo išli uživo, Marti se nikada nije plašio idiota. Kada bi pogrešio, sapleo se o reči koje se kreću pred njim, samo bi se osmehnuo i nastavio dalje. Zato što je znao da mu nema druge.

Na snimanju je bilo drugačije. Znao da, kada snimate, uvek možete da prekinete i počnete ispočetka. Ovo bi, naravno, trebalo da olakša stvari. Ali može i da vas parališe. Može da vam poremeti disanje. Može da vam izazove znojenje. A kada vas kamera uhvati kako se znojite - mrtvi ste.

Stigao sam ga u zelenoj sobi. Otvarao je konzervu piva. Ovo me je brinulo više od izliva besa u studiju. Marti je urlator, ali ne pije. Od par piva nervi bi mu se tako smirili, da ne bi mogao da se makne.

“Snimanje emisije ima drugačiji ritam”, rekao sam mu. “Kada ideš uživo, nivo energije je toliko visok da prosto prozujiš s početka na kraj. Kada snimaš, adrenalin mora da se kontroliše. Ali ti to možeš.”

“Šta ti koji kurac znaš o tome?”, upitao me je. “Koliko si emisija vodio?”

“Znam da nimalo ne olakšavaš stvari ako se dereš na devojkicu sa idiota.”

“Prebrzo vrti tu stvar!”

pnt “Tačno, da bi te stigla”, rekoše. “Ako ti usporiš, i ona će. Marti, to je ista ona devojkica koja već godinama radi na idiotu.”

62 “Nisi se ni potrudio da održiš emisiju živom”, jadao se.

“Čim si zviznuo Tarzana ovo je postalo neizbežno. Stanica ne sme da rizikuje da se to ponovi. Zato radimo uživo sa trake.”

“Uživo sa posrane trake. To govori sve. Na čijoj si strani, Hari?”

Taman sam hteo da mu kažem kada je Sioban proturila glavu kroz vrata zelene sobe.

“Uspela sam da zamenim devojkicu na idiotu”, reče ona. “Hoćemo li da pokušamo još jednom?”

“Gledamo teli-viziju”, rekao mi je Pat kada sam došao kod Glena.

Podigao sam ga i poljubio. Obgrlio me je rukama i nogama poput malog majmuna dok sam ga unosio u stan.

“Gledaš TV sa mamom?”

“Ne.”

“Sa deda Glenom?”

“Ne. Sa Sali i Stivom.”

U dnevnoj sobi je dvoje tinejdžera sedelo isprepletano na sofi. Bili su u odeći koja ne izgleda najbolje bez sanki.

Devojkica - mršava, mlitava, bezizražajna - pogledala me je kada sam ušao u sobu. Dečko - zdepast, pegav, prazan - udario je daljinskim upravljačem o svoje donje zube i nije skinuo pogled sa video snimka gnevnog čoveka golog do pasa, pevača koji je izgledao kao da bi trebalo da pomaže policiji tokom istrage. Glen bi znao tog pevača. Glen verovatno ima sve njegove ploče. Podstakao me je da se upitam da li je muzika sve grđa ili ja starim. Ili oboje.

“Zdravo”, reče devojka.

“Zdravo. Ja sam Hari - Patov tata. Je li Đina tu negde?”

“A-a‘ otišla je na aerodrom.”

pnt

“Na aerodrom?”

63

“Aha - morala je, znaš, kako se to kaže? Da uhvati avion.” Spustio sam Pata. On je seo među svoje figurice iz *Ratova zvezda* razbacane po podu, bacajući zadivljene poglede na pegavog šiparca. Pat je stvarno voleo velike dečake. Čak i glupe i ružne velike dečake.

“Gde je otputovala?”

Devojka - Sali - namršti se u naporu koncentrisanja.

“U Kinu. Čini mi se.”

“U Kinu? Stvarno? Ili u Japan? Vrlo je važno.”

Lice joj se ozari.

“Aha - možda je Japan.”

“Velika je razlika između Kine i Japana”, rekoh.

Dečko - Stiv - podiže pogled po prvi put.

“Meni nije”, rekao je.

Devojka se nasmeja. Pat takođe. On je mali. Nije znao čemu se smeje. Video sam da mu je lice prljavo. Bez malo podsticanja, Pat nije mnogo vodio računa o ličnoj higijeni.

Stiv se okrenu televizoru sa samozadovoljnom grimasom, jednako udarajući daljinskim upravljačem o donje zube. Mogao bih sa radošću da mu ga zabijem u grlo.

“Znate li koliko će dugo da ostane?”

Sali progundā odrečno, rasejano stežući Stivovu salastu nogu.

“Glena nema?”

“Jok - tata mi je na poslu.”

Znači to je to. Devojka je jedno od Glenove napuštene dece, brak - dva posle Đine.

“Ti si u gostima?”, upitao sam je.

pnt “Biću ovde neko vreme”, reče ona. “Moja mama stalno pravi gužvu. Zvoca o mojim prijateljima, o mojoj odeći, o tome kad dolazim kući, o tome kad ne dolazim kući.”

64

“Stvarno?”

“*Ponašáš se kao da si u hotelu*”, zaskiča Sali. “*Premlada si da pušiš to*. Bla, bla, bla.” Uzdahnula je sa dosadom vrlo mladih.

“Uobičajeno. Kao da ona nije sve to radila nekada, u mraku praistorije, licemerna matora kučka.”

“Kučka”, reče Stiv.

“Ona je kučka”, nasmeši se Pat, držeći u obe ruke po figuricu iz *Ratova zvezda*, a Stiv i Sali se nasmejaše sa njim.

Znači tako to ide, mislio sam. Raziđete se i dete vam postane neka vrsta brodolomnika koji pluta po moru dnevnog televizijskog programa i izbegnutih odgovornosti. Dobrodošli u šugavi savremeni svet u kom je roditelj s kojim živiš udaljena, prezira vredna figura, a roditelj s kojim ne živiš se oseća dovoljno krivim da ti pruži utočište kad god stvari kod kuće postanu prenapete.

Ali moj sin neće tako.

Ne moj Pat.

“Uzmi kaput i svoje igračke”, rekao sam mu.

Njegovo prljavo malo lice sinu.

“Idemo u park?”

“Dušo”, rekoh, “idemo kući.”

Deset

pnt

65

Trebalo je da slavimo.

Bari Twist je došao na ideju o sistemu petnaestominutnog odlaganja, što je značilo da ćemo emisiju ponovo raditi uživo, ali sa na kratko odloženim emitovanjem kao osiguranjem protiv toga da bilo vođitelj, bilo gosti, siđu s uma.

Stanica je bila zadovoljna jer će ipak biti vremena da se izbacii sve što bi oglašivačima nateralo krv u lice, a Marti je bio srećan jer više neće imati paralizu donjeg idiota.

I tako me je Marti poveo na ručak u svoj omiljeni restoran, pomodni, spartanski uređeni podrum u kom su dobro uhranjeni ljudi sa televizije plaćali italijansku seljačku hranu iz svojih fondova za lične troškove.

Kao i kod većine lokala u koje smo odlazili, gole podne daske i beli zidovi činili su da mesto više liči na teretanu nego na restoran, možda da nas navede na pomisao da tu činimo nešto dobro za sebe. Kada smo stigli, nešto posle dva - ja sam kasnio jer sam morao da ostavim Pata kod mojih, pošto nije imao ko da ga uzme iz obdaništa otkako je Đina otišla - mesto je već bilo prepuno, ali je recepcija bila prazna.

Prišla nam je konobarica. Očigledno je bila rđave volje. Bilo joj je vrućina, bila je nervozna, a po beloj uniformi je imala crvene mrlje od vina. Neprestano je zabacivala kosu, sjajnu i crnu, podšišanu u onaj starinski zvonasti oblik kakav zamišljate na ženama iz romana F. Skota Ficdžeralda ili na devojkama iz Hong Konga tokom pedesetih. Bubi. Tako se to zove. Pramen bi joj se podigao kad god bi izbacila donju usnu i tuda izdisala.

“Mogu li da vam pomognem?”, upitala je.

“Imamo rezervisan sto”, reče Marti.

“Naravno”, reče ona uzimajući knjigu rezervacija. “Ime?”

“Marti Men”, reče on sa onim naročitim lakim naglaskom koji je pokazivao da očekuje da ga prepoznate i bukvalno se onesvestite od uzbuđenja. Ali Marti njoj ništa nije značio. Bila je Amerikanka.

“Žao mi je”, reče kada je pogledala u knjigu. “Ne vidim vaše ime na listi.”

Tada nam se osmehnula. Imala je dobar osmeh - širok, beo i otvoren. Jedan od onih osmeha koji prosto sijaju.

pnt “Verujte mi”, reče Marti, imamo sto.”

66 “Nemate, ne ovde.”

Sa treskom je zatvorila knjigu i krenula.

Marti joj zapreči put. Izgledala je nadržano. Isturila je donju usnu i izbacila nešto vazduha u svoj pramen. “*Izvinite*”, reče.

Bila je visoka i vitka, sa nogama plesačice i široko razmaknutim smeđim očima. Zgodna, ali ne devojčica. Možda par godina starija od mene. Većina zaposlenih u ovom teretani sličnom restoranu bila su opuštena mlada bića koja su izgledala kao da su na putu ka nečem boljem. Ona uopšte nije bila takva.

Gledala je Martija i masirala bazu kičme kao da je već dugo boli.

“Znate li vi koliko sam ja važan?”, upita Marti.

“Znate li vi koliko sam ja zauzeta?”, odgovori ona.

“Možda nismo na listi”, reče Marti veoma sporo, kao da govori nekome kome je upravo izvađen deo mozga, “ali jedan od mojih ljudi je zvao Pola - upravnika? Poznajete li Pola?”

“Naravno”, reče ona ravnodušno. “Poznajem Pola.”

“Pol je rekao da je sve u redu. Uvek je sve u redu.”

“Vrlo mi je milo što vi i Pol imate odnose tako pune razumevanja. Ali, ako nemam prazan sto, ne mogu da vam ga dam, zar ne? Oprostite još jednom.”

Ovoga puta je otišla.

“Ovo je glupo u pičku materinu”, reče Marti.

Ali Pol nas je već spazio i brzo prilazio kroz pretrpani restoran da pozdravi svog slavnog klijenta.

“Gospodine Men”, reče, “drago mi je što vas vidim. Je li sve u redu?”

“Očigledno nema mesta.”

“Ah, za vas uvek ima mesta, gospodine Men.” Polov mediteranski osmeh bljesnu na njegovom preplanulom licu. I on je imao dobar osmeh, iako potpuno različit od njenog. “Ovuda, molim vas.”

pnt

67

Prošli smo restoranom i došlo je do uobičajenog piljenja, mrmljanja i blesavih osmeha koje je Martijev dolazak uvek izazivao. Pol pucnu prstima i sto bi donesen iz kuhinje. Hitro je prekriven čaršavom, priborom, korpom grubo sečenog seljačkog hleba i srebrnom posudom sa maslinovim uljem. Konobarica se pojavi pored nas. Bila je to ona.

“Zdravo još jednom”, reče.

“Kažite mi nešto”, reče Marti. “Šta se desilo sa onom dobrom starom stereotipnom američkom konobaricom? Onom koja služi goste nasmešena?”

“Danas ima slobodan dan”, reče konobarica. “Doneću vam jelovnik.”

“Ne treba nam jelovnik”, reče Marti, “zato što već znam šta želim.”

“Svejedno ću ga doneti. Za vašeg prijatelja. Imamo danas neke zanimljive specijalitete.”

“Treba li da ponovimo ovaj razgovor kada uključite svoj slušni aparat?”, upita Marti. “Čitajte mi sa usana - stalno jedemo ovde. Jelovnik nam ne treba.”

“Pusti je na miru, Marti”, rekao sam.

“Jeste.” Pogledala me je po prvi put. “Pusti me na miru, Marti.”

“Ja ću onu uvijenu testeninu sa onim crvenim odozgo, a on će isto”, reče Marti.

“Uvijena testenina,” zapisala je u svoje blokče. “Crveno odozgo. Kapiram.”

“I donesite nam bocu šampanjca”, reče Marti tapšući konobaricu po dupetu. “Taaako, dobra curica.”

“Sklanjaj svoju znojavu šaku sa mog dupeta da ti ne polomim ruku”, reče ona. “Taaako, dobar dečko.”

“Samo nam donesi piće, hoćeš?”, reče Marti hitro sklanjajući ruku.

Konobarica ode.

“Isuse, trebalo je da naručimo za poneti”, reče Marti. “Ili da dođemo malko ranije.”

pnt “Izvini zbog kašnjenja”, rekoah. “Saobraćaj...”

68 “Nema veze”, reče podigavši ruku.

“Drago mi je što si pristao na sistem petnaestominutnog odlaganja”, rekoah mu. “Dajem ti reč da to neće naškoditi emisiji”

“Pa, to je samo jedna od promena koje sprovodimo”, reče Marti. “O tome sam i hteo da razgovaram sa tobom.”

Čekao sam, najzad uvidevši da je Marti nervozan. On je koristio vežbe disanja koje je trebalo da sakriju kada se trese, ali sada nisu radile. A, na kraju krajeva, slavili smo.

“Želim takođe da se Sioban više angažuje oko pozivanja gostiju”, reče Marti. “I hoću je gore na galeriji svake nedelje. I hoću da mi skine stanicu s vrata.”

Pustio sam ovo da lebdi za trenutak. Konobarica je donela šampanjac. Sipala nam je u čaše. Marti otpi dug gutljaj i zagleda se u svoju čašu, rasklopivši usne da nečujno lako podrigne. “Izvini”, reče.

Ja sam ostavio svoju čašu na stolu.

“Ali, sve te stvari - to je posao producenta.” Pokušao sam da se osmehnem. “To je *moj* posao.”

“Pa, to su te promene koje želim da sprovedem.”

“Čekaj malo. Znači ne dobijam novi ugovor?”

Marti raširi ruke kao da kaže - šta mogu? Svet je poludeo! “Slušaj, Hari. Ne želiš valjda da te sklonim u stranu na neki nikakav poslić koji bi mogao da radiš žmureći. To bi izgledalo strašno, zar ne?”

“Marti”, rekoah. “Marti. Stani. Stani malo. Meni ovaj posao stvarno treba. Sada više nego ikad. Tu je ovo sa Đinom - Pat je kod mene - i ne znam šta će biti. Znaš sve o tome. Ne mogu da ostanem bez posla. Ne sada.”

“Žao mi je, Hari. Moramo da napravimo neke promene.”

“Šta je ovo? Kazna što nisam na raspolaganju dvadeset četiri časa dnevno dok mi se brak raspada? Žao mi je što nisam došao jutros u kancelariju, u redu? Ne mogu da ostavim sina samog. Moram da...”

pnt “Hari, nema potrebe da podižeš glas. Možemo ovo da obavimo na civilizovan način.”

69 “Ma hajde, Marti. Pa ti si gospodin posrani Skandalmajstor. Nisi valjda zabrinut zbog male scene, a?”

“Žao mi je, Hari. Sioban upada. Ti ispadaš. I jednog dana ćeš mi biti zahvalan. Ovo bi mogla da bude najbolja stvar koja ti se desila. Nema ljutnje?”

Taj mali govнар mi je stvarno pružio ruku. Ignorisaо sam je, ustao što sam brže mogao i udario bedrima o ivicu stola.

Zatresao je glavom, teško razočaran u mene.

Pošao sam napolje, noge su me bolele a obrazi plamteli, ali sam se okrenuo kada sam čuo da je Marti kriknuo od bola.

Konobarica mu je nekako ispustila ceo tanjir testenine u krilo.

“Bože, oprostite”, rekla je. “Hoćete li malo parmezana preko toga?”

Moji roditelji su dovezli Pata kući. Mama se muvala okolo paleći sva svetla, a tata me je pitao kako je na poslu. Rekao sam mu da sve ide odlično.

Ostali su sa Patom dok sam ja bio u kupovini u obližnjem supermarketu. Udaljen je samo pet minuta vožnje, ali zadržao sam se poprilično jer sam potajno gledao sve žene za koje sam mislio da su samohrane majke. Nikada ranije nisam ni mislio o njima, ali sada sam shvatio da su te žene heroji. Pravi heroji.

One su sve radile same. Kupovinu, kuvanje, zabavljanje, sve. One su same podizale svoju decu.

A ja nisam mogao ni da Patu operem kosu.

“Kosa mu je prljava”, reče mama dok su odlazili. “Treba joj dobro staro pranje.”

To sam i sam znao. Ali Pat nije hteo da mu operem kosu. Rekao mi je to kada sam nehajno provukao pranje kose kroz razgovor kada smo došli od Glena. Pat je želeo da mu njegova majka opere kosu. Onako kako je to uvek činila.

pnt Ali, više nismo mogli da odlažemo. I tako je uskoro stajao nasred mokrog poda kupatila samo u pantalonama, prljava plava kosa mu je padala preko očiju crvenih od suza i bebi šampona kojim mu je Đina još uvek prala kosu.

70

Nije išlo. Nešto sam radio pogrešno.

Kleknuo sam pored njega. Nije hteo da me pogleda.

“Šta nije u redu, Pat?”, upitao sam ga.

“Sve je u redu.”

Obojica smo znali šta nije u redu.

“Mama je otišla na neko vreme. Ne daš da ti tata opere kosu?”

Glupo pitanje. Odmahnuo je glavom.

“Šta bi uradili Vitezovi Džedaja na tvom mestu?”, upitao sam.

Nije odgovorio. Ponekad se četvorogodišnjaci ne zamaraju odgovorima.

“Slušaj”, rekoh, potiskujući želju da vrištim, “misliš li da Luk Skajvoker plače kada mu peru kosu?”

“Ne znam i ne brigam.”

Pokušao sam da mu operem kosu nagnutom nad kadu, ali nije išlo. Onda sam mu pomogao da skine pantalone, podigao ga i smestio da sedne u kadu. Obrisao je svoj slinavi mali nos dok sam podešavao vodu na odgovarajuću temperaturu.

“Ovo je zabavno, zar ne?”, upitah. Trebalo bi ovo češće da radimo.”

Namrštio se na mene. Ipak se nagnuo napred i pustio me da mu pokvasim kosu. Onda je osetio kako moje ruke nanose još šampona i nešto je puklo. Ustao je i izbacio jednu nogu preko ivice kade u jednom pokušaju da utekne.

“Pat!”, rekoh. “Sedi, molim te.”

“Hoću da mama to uradi.”

“Mama nije tu! Sedi!”

“Gde je? Gde je?”

pnt

“Ne znam!”

71

Slepo je pokušao da ispuzi iz kade, zavijajući dok mu je pena ulazila u oči. Gurnuo sam ga natrag i držao ga, brzo ispirajući šampon i trudeći se da ne zapažam njegove krike.

“Vitezovi Džedaja se ovako ne ponašaju”, rekoh. “Ovako se ponašaju bebe.”

“Nisam ja beba! Ti si beba!”

Obrisao sam ga peškirom i za ruku odvuкао nazad u spavaću sobu. Brzo je radio nožicama da me stigne. Piljili smo jedan u drugog dok sam mu oblačio pidžamu.

“Praviš cirkus”, rekoh. “Stvarno si me razočarao.”

“Hoću *mamu*.”

“Mama nije tu.”

“Ali kada ću ponovo da je vidim?”, upitao je, odjednom tužan. “To hoću da znam.”

“Ne znam”, rekoh. “Ne znam, dušo.”

“Ali šta sam uradio?”, upitao je i to mi je slomilo srce. “Nisam hteo. Stvarno nisam hteo.”

“Nisi ništa uradio. Mama te mnogo voli. Videćeš je uskoro. Obećavam.”

Onda sam ga uzeo u naručje, osetio miris šampona koji mi je toliko nedostajao, držao sam ga čvrsto dugo vremena i pitao se kako su dvoje grešnih odraslih uspeli da naprave nešto ovako savršeno.

Čitao sam mu *Svet divljine* dok nije čvrsto zaspao. Kada sam izašao iz njegove sobe našao sam na sekretarici tri poruke. Sve tri od Đine.

“Žao mi je, ali morala sam da odem na neko vreme. Nikada nećeš znati koliko si me povredio. Nikada. Trebalo je da ovo bude za ceo život, Hari. Ne

dok jednom od nas ne dosadi. Zauvek — ne dok jednom od nas ne postane malo dosadno u starom bračnom krevetu. To ne ide tako. Ne može nikada da bude tako. Misliš li da bih mogla da te pustim da me dotakneš znajući da si dodirivao neku drugu? Tvoje ruke, tvoje usne... ne mogu to da podnesem. Laži, šunjanje, zvuk kako neko plače svake noći dok ne zaspi.
pnt *Imala sam toga dovoljno dok sam odrastala. Ako misliš...* ”

72 Mašina ju je prekinula. Davala vam je samo određeno vreme. Čuo se *bip*, pa njena druga poruka. Sada je bila mirnija. Ili je pokušavala da bude.

“Upravo sam razgovarala sa Glenom. Rekao mi je da si uzeo Pata. Stvarno nisi morao. Bio je savršeno srećan tamo. A znam i koliko si zauzet na poslu. Ali, ako nameravaš da se brineš o njemu dok se ne vratim, onda treba da znaš da mu se kosa pere nedeljom. I ne daj mu da stavlja šećer na ovsene pahuljice. Ume sam da ide u toalet - to već znaš - ali ponekad zaboravi da podigne poklopac. Pazi da pere zube. Ne daj mu da gleda Ratove zvezda po ceo dan. Ako ne spava popodne, treba uveče da legne ne posle...”

Još jedan *bip*. Poslednja poruka. Više ne tako mirna, reči su se spoticale.

“Samo reci Patu da ga volim, hoćeš? Reci mu da ćemo se uskoro videti. Dobro ga pazi do tada. I nemoj suviše da se sažaljevaš, Hari. Nisi gospodin Čudesni. Žene širom sveta same gaje decu. Milioni žena. Bukvalno milioni. Šta u tome ima naročtog?”

Dugo nakon što sam pogasio sva svetla, stajao sam i gledao našeg dečaka kako spava. I uviđao da sam izneverio svakoga.

Đinu. Moje roditelje, Čak i Martija. Nisam bio dovoljno snažan, nisam ih dovoljno voleo, nisam bio čovek kakav su hteli da budem, ili onakav kakav sam ja hteo da budem. Na razne načine sam izdao sve njih.

Pokrio sam Pata ćebetom koje je zbacio, dajući poslednje obećanje, koje ću održati - nikada neću izdati ovo dete.

Ipak, neki udaljeni glas, kao da me neko zove preko slabe linije sa drugog kraja sveta, ponavljao je - *jesi, jesi, već jesi.*

Jedanaest

pnt

73

Deca žive u trenucima. Dobra strana svađe s njima je što do sutra sve zaborave. Bar je takav bio Pat sa četiri godine.

“Šta želiš za doručak”, pitao sam ga.

Posmatrao me je jedan trenutak.

“Zelene špagete.”

“Hoćeš špagete? Za doručak?”

“Zelene špagete. Da, molim te.”

“Ali - ne umem da pravim špagete. Jesi li to jeo nekada?” Klimnuo je. “U maloju radnji s druge strane velikog puta”, reče. “Sa mamom.”

Živeli smo na pogrešnoj strani Hajberi Kornera, pored Halovej Rooda umesto pored Gornje ulice, na strani sa prodavnicama koječega umesto sa prodavnicama antikviteta, sa pabovima umesto sa barovima, tihim malim kafeima umesto sa pomodnim restoranima. Neki od tih kafea su bili toliko tihi da su ličili na mrtvačnice, ali bio je jedan veliki na samom kraju naše ulice. Zvao se *Trevi*. U njemu su govorili engleski za šankom, a italijanski u kuhinji.

Debeli, dobroćudni čovek za šankom pozdravio je Pata po imenu.

“Ovo je to mesto”, reče Pat smeštajući se za sto pored prozora.

Gledao sam konobaricu kako iz kuhinje prilazi našem stolu. Bila je to ona. Opet je izgledala umorno.

“Čime mogu da vas poslužim, momci?” upitala je, smešeći se Patu. U njenom glasu čuo se tračak juga koji nisam primetio kada sam bio sa Martijem.

“Imate li nešto što bi moglo da se opiše kao zeleni špageti?”

“Mislite špageti pesto? Naravno.”

“Da ti to ne bude previše ljuto?”, pitao sam Pata.

“Jesu li zeleni?”, upita on.

Klimnuo sam. “Zeleni su.”

“Uzeću ih.”

pnt

“A vi?”, upitala je.

74

“Ja ću isto”, odgovorio sam.

“Još nešto?”

“Pa, pitao sam se koliko poslova radite.”

Pogledala me je pažljivo po prvi put.

“Oh, sećam vas se”, reče. “Bili ste sa Martijem Menom. Onaj što mu je rekao da me pusti na miru.”

“Mislio sam da ga niste prepoznali.”

“Ovde sam već skoro godinu dana. Naravno da sam prepoznala malog kurcoglavog.” Bacila je pogled na Pata. “Oprosti.”

On joj se nasmeši.

“Ne stižem mnogo da gledam TV - ne može se u ovom poslu - ali taj ružni baja je stalno u novinama. Nije nešto, koliko ja vidim. Znae, vi ste bili moje poslednje mušterije. Polu se nije dopao moj stil.”

“Pa, dobro. Ako vam je to nekakva uteha, ja sam izgubio posao otprilike u isto vreme kada i vi.”

“Stvarno? A niste morali da ispustite tanjir testenine na Martijev drhtavi mali...” Hitro je pogledala Pata. “... vrat. Nema veze. Zaslužio je.”

“Jeste, nego šta. Ali meni je žao što ste otpušteni.”

“Nema veze. Devojka uvek može da se zaposli kao konobarica, zar ne?”

Podigla je pogled sa bloka. Oči su joj bile toliko široko razmaknute da sam imao teškoća da gledam u oba u isto vreme. Bile su smeđe. Krupne. Okrenula ih je ka Patu.

“Ručaš sa tatom? Gde ti je mama?”

Pat me teskobno pogleda.

“Njegova majka je u Tokiju”, rekoh.

pnt “To je u Japanu”, reče Pat. “Oni voze istom stranom kao i mi. Ali, kada je tamo noć, ovde je dan.” Iznenadio sam se što je upamtio toliko od onoga što sam mu pričao. Znao je o Japanu skoro koliko i ja.

75

Pogledala me je tim široko postavljenim očima i učinilo mi se da odnekud zna da je naša mala porodica razbijena i razbacana. Što je bilo besmisleno. Kako bi mogla da zna?

“Ona se vraća brzo”, reče Pat.

Obgrlio sam mu ramena.

“Tako je”, rekoh. “Ali za sada smo nas dvojica sami.”

“To je neobično, zar ne?”, reče konobarica. “Mislim - da vi pazite na dečaka. Retki muškarci to rade.”

“Pretpostavljam da se događa”, rekoh.

“Pretpostavljam”, reče ona.

Video sam da joj se više dopadam sada kada zna da vodim brigu o Patu. Ali, naravno, nije me poznavala. Uopšte me nije poznavala. I grešila je u vezi sa mnom.

Videla je muškarca, samog sa detetom i pomislila da me to nekako čini boljim od ostalih muškaraca - da imam mekše srce, više saosećanja, da je manje verovatno da bih razočarao ženu. Novi, poboljšani mužjak vrste, biološki programiran za dužnost gajenja dece. Kao da sam ja ovako planirao svoj život.

“A šta je sa vama?”, upitao sam je. “Šta je vas dovelo u London iz - odakle?”

“Iz Hjustona”, reče ona. “Hjuston, država Teksas. Pa, ono što me je dovelo je moj partner. Bivši partner. On je odavde.”

“Prešli ste dug put zbog jednog momka, zar ne?”

Kao da se iskreno iznenadila. “Mislite? Uvek sam smatrala da, ako nekog zaista volite, treba svuda da idete za njim.”

Znači, ona je romantična.

Iza te spoljašnjosti koja kao da kaže *ako me još jednom takneš, burazeru, sasuču ti špagete u krilo* ona je bila jedna od onih žena spremnih da preokrenu svoj svet naglavačke zbog nekog muškarca koji to gotovo pnt sigurno ne zaslužuje.

76 Možda je moja žena u pravu. Romantični su najgori.

Đina je došla kući sutradan kasno popodne.

Pat i ja smo se igrali na podu njegovim igračkama. Nijedan od nas nije obratio pažnju na dizelsko brujanje crnog taksija koji je prolazio pored kuće, ali smo se zgledali kada smo čuli škripavo škljocanje naše male kapije, zatim okretanje ključa u bravi, i najzad zvuk njenih koraka u hodniku. Pat se okrenuo prema vratima.

“Mama?”

“Pat?”

Odjednom je bila tu, smešila se svom sinu, očiju mutnih od dvanaestočasovnog leta sa aerodroma Narita, stežući svoj stari kofer na kom je još stajala izgrebana nalepnica s našeg davnog letovanja na Antigvi.

Pat joj je poleteo u naručje, a ona ga je stegla tako čvrsto da se izgubio u naborima njenog lakog letnjeg mantila; sasvim je nestao osim temena i pramena kose potpuno iste nijanse plave kao u njegove majke. Lica su im bila tako blizu da se nije moglo videti gde završava Đina, a počinje Pat.

Gledao sam ih osećajući nešto više od sreće. Kao da sam iznutra sijao, verujući da se moj svet obnavlja. A onda me je pogledala - ni hladno, ni gnevno, samo sa velike daljine, kao da je i dalje bila negde daleko gde će ostati zauvek - i moj duh je klonuo.

Nije se vratila zbog mene.

Vratila se zbog Pata.

“Jesi li dobro?”, upitao sam je.

“Pomalo umorna”, reče. “Let je bio dug. A sletiš istog dana kada si poleteo, tako da dan izgleda beskrajan.”

“Trebalo je da nam javiš da dolaziš. Sačekali bismo te na aerodromu..”

“Nema veze”, reče držeći Pata i pregledajući ga.

pnt Video sam da se vratila jer je mislila da neću biti u stanju. Mislila je da ne mogu sam da brinem o našem detetu dok je ona odsutna. Mislila je da nisam pravi roditelj, ne na način na koji je ona bila pravi roditelj.

77

I dalje držeći Pata, prešla je pogledom po strašnom neredu dnevne sobe koja kao da je potvrdila da je čak i njen bedni otac bolja prilika od mene.

Igračaka je bilo posvuda. Na videu se vrteo *Kralj lavova* kojeg niko nije gledao. Dve kutije za picu - jedna velika, jedna mala - iz Mister Milana vukle su se po podu. A Patove pantalone su od jučerašnjeg sedenja na stočiću za kafu ličile na prljavi stolnjak.

“Gospode, vidi kako ti je prljava kosa”, reče Đina vedro. “Hoćemo li jedno staro dobro pranje kose?”

“Važi!”, reče Pat kao da ga je pozvala u Diznilend.

Otišli su u kupatilo, a ja sam počeo da sređujem sobu, slušajući kako se zvuk tekuće vode meša s njihovim smehom.

“Ponudjen mi je posao”, rekla mi je u parku. “Dobar posao. Radila bih kao prevodilac za jednu američku banku. U stvari, više kao živi prevodilac. Moj pisani japanski je previše zarđao za prevođenje dokumenata. Ali moj govorni japanski je više nego dovoljan za živo prevođenje. Sedeću na sastancima, održavaću vezu s klijentima i tako to. Devojka koja je do sada tu radila - stvarno je fina, Japano-Amerikanka, upoznala sam je - napušta posao jer čeka bebu. Posao je moj ako želim. Ali moraju da znaju odmah.”

“Čekaj malo”, reko. “Taj posao je u Tokiju?”

Skrenula je pogled sa Patovog pažljivog savlađivanja nižih delova penjalice.

“Naravno da je u Tokiju”, reče oštro. Oči su joj se vratile na našeg dečaka. “Šta misliš da sam tamo radila?”

Iskreno, mislio sam da uzima vazduh. Običi će par starih japanskih i američkih prijatelja iz vremena kada je tamo boravila, provozaće se superbrzim vozom, običi će par hramova u Kjotu samo da malo bude daleko od svega.

Zaboravio sam da je želela svoj život natrag.

To je radila otkako se preselila kod svog oca - obavljala međunarodne telefonske razgovore, oživljavala neke stare kontakte, gledala ima li i dalje mogućnosti za sve ono čega se odrekla zbog mene.

pnt

78

Dovoljno sam je poznao da shvatim da je bila krajnje ozbiljna u vezi s tim poslom, ali i dalje nisam mogao da poverujem u to.

“Stvarno ćeš da prihvatiš posao u Japanu, Đina?”

“Trebalo je da to davno učinim.”

“Na koliko? Zauvek?”

“Ugovor je na godinu dana. Posle toga, pa, videćemo.”

“Šta će biti sa Patom?”

“Pa, Pat ide sa mnom. Očigledno.”

“Pat ide s tobom? U Tokio?”

“Naravno. Neću valjda da ga ostavim ovde, šta si mislio?”

“Ali ne možeš tek tako da ga iščupaš iz korena”, rekoh, pokušavajući da sakrijem notu hysterije u svom glasu. “Gde ćete živeti?”

“To će banka da sredi.”

“Šta će da jede?”

“Isto ono što jede ovde. Niko ga neće terati da doručkuje miso supu. U Japanu ima i kukuruznih pahuljica. Ne treba da brineš za nas, Hari.”

“Ali brinem. Ovo je ozbiljno, Đina. Ko će da ga pazi dok si ti na poslu? Šta ćeš s njegovim stvarima?”

“Njegovim stvarima?”

“Njegovim biciklom, njegovim igračkama, njegovim video trakama. Sa svim tim.”

“Pa, pošalji. Ne verujem da je teško upakovati imovinu jednog četvorogodišnjaka.”

“Šta ćeš s našim roditeljima? Hoćeš li i njih da popakuješ i pošalješ brodom? Šta ćeš s njegovim drugovima iz zabavišta? Šta ćeš sa mnom?”

“Ne možeš da podneseš pomisao da živiš bez mene, je li tako? Stvarno ne možeš.”

pnt

79

“Nije to. Ako je to ono što zaista želiš, onda se nadam da će ti poći za rukom. A znam da ti to možeš. Ali ovde je u pitanju Patov život.”

“Patov život je pored mene”, rekla je čeličnim glasom. Pa ipak mi se učinilo da prodirem ka njoj.

“Ostavi ga sa mnom”, rekao sam. Preklinjao zapravo. “Samo dok se ne smestiš, važi? Par nedelja, par meseci, koliko god. Samo dok ne uđeš u posao i ne nađeš gde ćeš da živiš. Ostavi ga sa mnom do tada.”

Pažljivo me je posmatrala, kao da ono što govorim ima smisla, ali mi se još ne može verovati.

“Ne pokušavam da ti ga oduzmem, Đina. Ne bih to nikada mogao. Ali ne mogu da podnesem pomisao da ga pazi neko nepoznat u nekom stančiću dok si ti u kancelariji i pokušavaš da uđeš u posao. A znam da ni ti to ne možeš da podneseš.”

Gledala je našeg malog kako se polako pentra do vrha penjalice. Pažljivo se okrenuo da nam se nasmeši.

“Moram da iskoristim ovu priliku”, rekla je. “Moram da saznam mogu li to. Sad ili nikad.”

“Razumem.”

“Zvaću ga svaki dan, naravno. I poslaću po njega čim budem mogla. Možda bi ti mogao da ga dovedeš.”

“To zvuči u redu.”

“Volim Pata. Volim svog sina.”

“Znam da ga voliš.”

“Jesi li baš siguran da možeš da se brineš o njemu neko vreme?”

“Jesam. Mogu.” Gledali smo se dugo. “Samo dok se ne smestiš.”

Odveli smo Pata kući i smestili ga u krevet. Srećan i umoran, ubrzo je zaspao, izgubio se u snovima kojih se ujutru neće sećati.

Đina je grizla donju usnu.

pnt “Ne brini”, rekao sam. “Dobro ću ga paziti.”

80 “Samo dok se ne smestim.”

“Samo dok se ne smestiš.”

“Doći ću po njega”, reče Đina, više za sebe nego meni.

I zaista je došla po njega. Ali do tada su se stvari izmenile. Do onog dana kada se Đina vratila po Pata nije bilo jučerašnjih pantalona na stočiću za kafu i kutija za pice Mister Milana na podu. Do onog dana kada je došla po našeg dečaka i ja sam postao nešto nalik na pravog roditelja.

Tu je Đina grešila. Mislila je da može da se promeni, a da ću ja uvek ostati isti.

Moji roditelji su se prema Đininom odlasku odnosili tako što su pokušali da Patov život pretvore u zabavu.

Preko noći je njihovo neoborivo pravilo “jedna Koka-kola dnevno” bilo ukinuto. Odjednom su, kada bi se Pat i ja pojavili kod njih, Pata čekali pokloni, kao što su naročito izdanje *Povratka Džedaja* (“Nove scene, novi zvuk, novi specijalni efekti”). Sve su češće tražili da spava kod njih, bez sumnje u nadi da će uspeti da zamene moje sumorno lice i neraspoloženo ćutanje svojim smehom iz konzerve, toliko nategnutim da mi se plakalo.

Sada je jedno od njih uvek želelo da nas prati do kapije Patovog obdaništa. Za njih je to bila duga vožnja - do nas im je trebalo najmanje sat vremena vožnje Autoputem 25 za vreme gužve - ali bili su voljni da to čine iz dana u dan.

“Poseban postupak”, rekao je moj tata stenjući dok je skupljao svoje stare noge u mom niskom autu.

Znao sam šta rade i voleo ih zbog toga. Pokušavali su da spreče svog unuka da zaplače, jer su se plašili da, ako počne, nikada neće prestati.

Ali Patov život nije mogao da bude zabava kad mu majka nije bila tu i nikakve količine robe iz *Ratova zvezda* niti dobrih namera nisu mogli da ga pretvore u zabavu.

“Onda, šta ćeš danas da radiš. Pat?”, upita moj otac, dok mu se unuk na suvozačkom sedištu MGF-a gnezdio na krilu. “Pravićeš gliste od plastelina? Učićeš o Poštaru Patu i njegovoj crno-beljoj mački? To je baš lepo!”

pnt Pat nije odgovarao. Zurio je u jutarnju saobraćajnu gužvu, lica bledog i lepog, a veselo čavrljanje mog starog uopšte nije dopiralo do njega, ma koliko se stari trudio. Progovorio je tek na kapiji obdaništa *Kanonberi Kjubs*.

81

“Neću da idem”, promućao je. “Hoću da ostanem kod kuće.”

“Ali ne možeš da ostaneš kod kuće, mali moj”, rekao sam, nameravajući da pribegnem velikom roditeljskom izgovoru i kažem mu da tata mora na posao.

Ali, naravno, tata više nije imao posao. Tata je mogao da ostane u krevetu ceo dan, a da ipak ne zakasni na posao.

Jedna od vaspitačica došla je da ga preuzme i gledala me značajno dok ga je nežno uzimala za ruku. Ovo nije bio prvi put da se Pat nevoljno rastajao od mene. Tokom nedelje nakon Đininog odlaska nije me ispuštao iz vida.

Dok mu je moj tata obećavao nezamislivu zabavu i igre, gledao sam Pata kako odlazi, držeći vaspitačicu za ruku. Njegove plave oči bile su prepune suza, a donja usna mu je podrhtavala.

Verovatno će stići do male učionice dok ne prasne. Možda će uspeti i da mu skinu kaput. Ali, do trenutka kada se izvade plastelinske gliste pući će, biće neutešan, isplakaće srce, a druga će deca blenuti u njega ili hladno gledati svoja četvorogodišnjaka posla. Mi to nećemo morati da gledamo.

“Sećam se kada si ti bio njegovih godina”, rekao je moj tata dok smo se vraćali do kola. “Odveo sam te u park tokom nedelje između Božića i Nove godine. Bilo je zverski hladno. Poneo si malene sanke. Morao sam da te vučem celim putem od kuće. A u parku smo gledali kako patke pokušavaju da slete na zamrznuto jezero. Samo su se spuštale i - bum! Klizale su se na dupetima po ledu. A ti si se skoro zagrcnuo od smeha. Smejao si se i smeja. Mora da smo ih gledali satima. Sećaš li se toga?”

“Tata?”

“Šta?”

“Ne znam da li to mogu, tata.”

“Šta?”

“Ne znam da li mogu sam da brinem o Patu. Ne znam jesam li sposoban. Rekao sam Đini da mogu. Ali ne znam mogu li.”

Okrenuo se ka meni, oči su mu plamtele, za trenutak sam pomislio da će me udariti. Nikada u životu nije me ni dotakao. Mada, uvek postoji prvi put.

pnt

82

“Ne znaš da li možeš?”, rekao je. “Ne znaš da li možeš. Moraš.”

Lako je njemu bilo da to kaže. Njegovu mladost možda su pomutili napori nemačke vojske da ga ubije, ali u njegovo vreme uloga oca bila je urezana u kamen. On je uvek tačno znao šta se od njega očekuje. Moj tata je bio savršen otac i - ovo je vrhunac - nije morao ni da bude prisutan da bi bio savršen otac. *Čekaj da ti otac dođe kući* bilo je dovoljno da se umirim. Dovoljno je bilo da majka spomene njegovo ime pa da odmah shvatim sve što treba o tome kako biti dobar dečak. *Čekaj da ti otac dođe kući*, rekla bi mi, a samo spominjanje mog oca bilo je dovoljno da sve u vasioni dođe na svoje mesto.

Danas se ta pretnja ne čuje tako često. Koliko žena stvarno kaže *Čekaj da ti otac dođe kući* danas? Ne mnogo, jer ovih dana neki očevi uopšte ne dolaze kući. A neki su stalno kod kuće.

Ipak, shvatio sam da je u pravu. Možda neću biti dobar kao što je on bio - ne mogu ni da zamislim Pata da me gleda onako kako sam ja gledao mog starog - ali morao sam da to izvedem kako najbolje znam.

I stvarno sam se setio pataka koje pokušavaju da slete na smrznuto jezero. Naravno da sam se sećao pataka. Odlično sam ih se sećao.

Pored malih plata, nezgodnog radnog vremena i nedostatka uobičajenih privilegija zaposlenih kao što je zdravstveno osiguranje, verovatno je najgore u poslu konobarice to što tokom svog rada ima posla s mnoštvom kretena.

Kreteni idu uz taj posao kao keceljica i blok. Onaj što hoće da priča s njom, onaj što joj traži broj telefona, onaj koji prosto neće da je ostavi na miru. Kreteni, mnoštvo njih.

Kreteni sa građevina, kreteni iz kancelarija, kreteni u poslovnim odelima, kreteni kojima se guzni razdeljak vidi iznad pojasa farmerki, kreteni svih vrsta - oni koji misle da su zabavni, oni koji misle da su Božji dar, oni koji misle da imaju šanse kod nje samo zato što im donosi supu svaki dan.

Služila je jedan sto kretena kada sam seo u dno kafea. Jedan kreten - poslovni kreten, ne kreten sa građevine - odmeravao ju je dok su se njegovi prijatelji kreteni, u prugastim odelima, kose učvršćene gelom i sa mobilnim telefonima - smeškali sa divljenjem njegovoj kretenskoj drskosti.

pnt “Kako se zoveš?”

83 Odmahnula je glavom. “Zašto želite da znate moje ime?”

“Pretpostavljam da je neko tipično južnjačke, je li? Pegi-Sju? Beki-Lu?”

“Naravno da nije.”

“Bili-Džo? Meri-Bet?”

“Slušajte, hoćete li da naručite nešto ili nećete?”

“Kada završavaš smenu?”

“Jeste li ikada izlazili sa konobaricom?”

“Nisam.”

“Konobarice završavaju kasno.”

“Voliš da budeš konobrica? Dopada ti se da budeš izvršni organ usluge u industriji snabdevanja prehrambenim artiklima?” Ovo je izazvalo silan smeh kod svih kretena koji su mislili da izgledaju vrlo kul pričajući usred prepunog restorana preko mobilnih telefona o glupostima.

“Nemojte da mi se smejete.”

“Ne smejem ti se.”

“Dugo radno vreme, slaba plata. Takav je posao konobarice. I mnoštvo magarčina unaokolo. Ali, dosta sam pričala o vama.” Bacila im je jelovnik na sto. “Razmislite malo o ovome.” Poslovni kreten je pocrveneo i iscerio se, pokušavajući da to prikrije dok je odlazila. Njegovi kreteni prijatelji su se smejali, ali ne baš od srca kao ranije.

Prišla mi je. A još uvek nisam znao njeno ime.

“Gde vam je dečak danas?”

“U obdaništu.” Ispružio sam ruku. “Hari Silver.”

Gledala me je jedan trenutak, pa se nasmešila. Nikada nisam video takav osmeh. Njeno lice obasjalo je salu. Jednostavno je zasijalo.

“Sid Mejsn”, rekla je stisnuvši mi ruku. To je bilo vrlo blago rukovanje. Samo se muškarci trude da vam polome kosti kada se rukuju. Samo kreteni.

pnt

84

“Drago mi je, Hari.”

“Kao Sid Višous?”

“Kao Sid Čeris. Verovatno nikada niste čuli za Sid Čeris, zar ne?”

“Igrala je u Parizu sa Fredom Asterom u filmu *Svilene čarape*. Imala je frizuru nalik vašoj. Kako se zove ta frizura?”

“Kineska frizura.”

“Kineska frizura, je li? Da, Sid Čeris. Znam ko je ona. Bila je verovatno najlepša žena na svetu.”

“To je Sid.” Bila je impresionirana. Videlo se. “Moja majka je ludovala za svim tim filmovima kompanije *MGM*.”

Uhvatio sam odblesak njenog detinjstva, video je kako sa deset godina sedi ispred televizora u nekom stančiću, s klima uređajem uključenim na najjače, pored majke koja se guši od suza dok Fred okreće Sid po Levoj obali. Nije ni čudo da je odrasla sa pomerenom slikom romantike. Nije ni čudo što je došla za nekim kretenom u London.

“Da vam nabrojim specijalitete?”, upitala je.

Bila je stvarno ljubazna i želeo sam da pričam s njom o Hjustonu i mjuziklima *MGM*-a i o tome šta se desilo između nje i čoveka zbog kog je došla u London. Umesto svega toga gledao sam u svoju testeninu i ćutao.

Jer, nisam hteo da bilo ko od nas pomisli da sam samo još jedan od kretena.

Đina nije bila tu i bila je posvuda. Kuća je bila puna kompakt diskova koje nikada neću slušati (sentimentalna soul muzika o nađenoj i izgubljenoj ljubavi), knjiga koje nikada neću čitati (žene koje se bore da pronađu sebe u svetu punom pokvarenih muškaraca) i odeće koju nikada neću nositi (sićušno *M&S* donje rublje).

I Japan. Mnoštvo knjiga o Japanu. Svi klasični tekstovi koje me je molila da pročitam - *Crna kiša*, *Ružičasti samuraj*, *Bosonogi Džen*, *Sećanja na svilu i trsku* - i raskupusani stari primerak *Snežne zemlje*, upravo onaj koji sam čitao, ljubavna priča za koju mi je rekla da moram da je pročitam ako uopšte želim da je razumem.

pnt

Đinine stvari koje su mi grizle srce svaki put kada ih ugledam.

85

Moraju napolje.

Ne bi mi bilo lako da ih pobacam, ali s druge strane, kada vas neko ostavi, trebalo bi da odnese svoje stvari sa sobom. Jer, svaki put kada bih video ploču Lutera Vandrosa ili roman Margaret Atvud ili knjige o Hirošimi, osećao sam kako se u meni diže bol i preti da me uguši. Na kraju to više nisam mogao da trpim.

Đina, mislio sam, i svi njeni snovi o besmrtnoj ljubavi i teško izvojevanoj nezavisnosti, Đina koja bi mogla srećno da pomiri čelične, post-feminističke misli Naomi Volf i slatke besmislice Vitni Hjuston.

Takva je moja Đina.

I tako sam se bacio na posao, trpajući sve što je ostavila u kese za smeće. Prvu sam napunio brzo - je li ta žena ikad išta bacila? - pa sam otišao u kuhinju i doneo čitavu rolnu debelih kesa.

Kada sam uklonio sve njene knjige, polica je izgledala kao usta puna razbijenih zuba.

Bacanje njene odeće je išlo lakše, pošto nisam morao da pravim izbor. Uskoro na njenoj strani garderobnog plakara nije ostalo ništa osim kuglica naftalina i žicanih vešalica.

Već sam se osećao bolje.

Žestoko se znojeći, njuškao sam po kući kupeći sve što je ostalo za njom. Bile su tu sve one japanske slike iz vremena kada je bila sama. Slika koju je kupila na našem letovanju na Antigvi dok je Pat bio beba. Ružičasti brijač na ivici kade. Nekoliko video traka Gonga Lija. I fotografija sa našeg venčanja na kojoj je izgledala kao najlepša devojka na svetu, a ja se kezim kao srećno, drogirano kopile koje ne veruje u svoju sreću.

Sve je sada smeće.

Na kraju sam pogledao u korpu za veš.

Među Patovim pidžamama sa slikama iz *Ratova zvezda* i mojim izbledelim farmerkama *Kelvin Klajn* bila je stara *Gap* majica u kojoj je Đina volela da spava. Sedeo sam neko vreme na donjem stepeniku i držao tu majicu, pitajući se u čemu će noćas da spava. A onda sam je ubacio u poslednju kesu za smeće.

pnt

86 Zapanjujuće je kako se brzo mogu ukloniti iz kuće dokazi nečijeg prisustva. Toliko je vremena potrebno da ostavite svoj znak u kući, a tako malo da se sve izbriše.

Onda sam proveo još nekoliko sati vadeći stvari iz kesa za smeće i pažljivo vraćajući odeću, kompakt diskove, knjige, slike i sve ostalo tačno na mesta gde sam ih našao.

Zato što mi je nedostajala. Nedostajala mi je do ludila.

I želeo sam da njene stvari ostanu tačno onako kako ih je ona ostavila, spremne da je dočekaju u slučaju da ikada poželi da se vrati kući.

Dvanaest

pnt

87 Mali napad panike u supermarketu.

Ništa strašno, ništa strašno. Samo iznenadno shvatanje da se čovek kao što sam ja, čija se mala porodica razbila na komadiće, drznuo da kupuje na mestima gde hranu traže srećne porodice. Osećao sam se kao da se lažno predstavljam.

To što sam bio okružen svim grotesknim prilikama ispred osme kase - tetoviranim ženama, muškarcima s minđušama, malom decom odevenom poput odraslih, odraslima odevenim poput pubertetlija - trebalo je da učini da se osećam bolje, ali nisam.

Drhtao sam i znojio se na kasi, žudeći da se to što pre završi, želeći da budem negde drugde, disao sam kratkim, plitkim dahom, i do trenutka kada mi je polukomatozna šiparica na kasi vratila kusur nemarno se češući oko prstena u nosu, bio sam na ivici da vrišt看 ili zaplačem ili oboje odjednom.

Izleteo sam iz supermarketa na otvoreno i baš u tom trenutku ručka kese sa večerom za Pata, mačku i mene pocepala se i njena sadržina je iskrvarila na pločnik.

Đini se kese iz samousluge nikada nisu kidale. Išli smo zajedno u nedeljnu kupovinu svake subote punih sedam godina i nikada nisam video da joj se kesa koju je napunila makar začepila. Možda Đina nije kupovala ovoliko smrznute hrane kao ja. Te stvari su teške čitave tone.

Odjednom je konzervi mačje hrane i instant-obroka bilo posvuda, ispod točkova kolica iz samoposluge, pred nogama mladića koji je prodavao *Veliku temu*. Kotrljale su se i po ulici. Bio sam na rukama i kolenima i lovio kutiju koja je obećavala "Ukus Toskane" kada su me ugledali.

"Hari?"

Bio je to Marti. A s njim je bila devojka. Sioban.

Marti i Sioban. Drže se za ruke!

Iznenadenje što ih vidim zajedno izbrisalo je svaki stid koji sam osećao što sam uhvaćen sa kupljenim stvarima razbacanim svuda po pločniku. Ali samo za trenutak. Onda je lice počelo da mi gori, gori, gori.

pnt Nisam ih video već neko vreme, mada ne predugo. Nešto preko mesec dana. Ali moj producentski mozak nije mislio u nedeljama i mesecima. Pet emisija, mislio sam. Uradili su pet emisija bez mene.

88

Izgedali su dobro. Čak i Marti, taj ružni mali gad. Oboje su nosili tamne naočari i bele pantalone. Sioban je držala kesu sa francuskom veknom i bocom nečeg suvog, belog i skupog. Možda je unutra bila i kutija gušćije paštete, ko zna. Ali njihova kesa nije pretila da pukne. Dvoje samopouzdanih profesionalaca u neobaveznoj kupovini pre nego što se vrate svojim glamuroznim, visokovoltajnim karijerama. Nisu izgledali poput ljudi koji moraju da prave zalihe mačje hrane.

“Daj da ti pomognem”, reče Sioban sagnuvši se da uhvati jednu konzervu mesa i srca *Viskas*, koja se kotrljala prema slivniku.

Marti je bio dovoljno pristojan da izgleda malko postišeno, ali Siobani je kanda bilo drago što me vidi, iako je bila malo iznenadena što me je našla kako puzim po pločniku i skupljam konzerve mačje hrane, rolne toalet papira i polugotovu hranu, umesto da skupljam nagrade BAFTA⁴.

“Pa - šta si radio ovih dana?”, upita me.

“Ma, znaš”, rekoh.

Koračam satima gore-dole po dnevnoj sobi - “Kao tigar u kavezu”, kaže moja mama - nakon što odvedem Pata u obdanište, brinem do ludila kako mu je tamo, žderem se da li opet plače. I čekam svaki dan da Đina nazove tačno u četiri sata popodne - u ponoć na njenoj strani sveta - iako uvek dam slušalicu Patu jer znam da zove samo zbog njega.

I šta još? Pričam sam sa sobom. Pijem previše, ne jedem dovoljno, pitam se kako mi se život ovako sjebao. Eto, to sam radio ovih dana.

“Još razmatram neke mogućnosti”, rekoh. “Kako ide emisija?”

“Bolje nego ikad”, reče Marti. Pomalo odbrambeno.

“Dobro”, reče Sioban, zadovoljno, ali neutralno, kao da misli da sudbina stare emisije zapravo ne zanima usijanu glavu poput moje. “Gledanost se blago povećala.”

Povraćalo mi se.

“To je super”, nasmeših se.

“Pa - bolje da krenemo”, reče Marti. Ne samo zbog mene. Par kupaca je stalo i krenulo da pilji i pokazuje prstom. Je li to stvarno on?

pnt “Da, i ja ću”, rekoh. “Moram da bežim. Imam posla.”

89 Sioban me uhvati i spusti mi hitar poljubac na obraz. To me je navelo da požalim što se jutros nisam obrijao. Ili juče. Ili prekjuče.

“Vidimo se, Hari”, reče Marti.

Pružio je ruku. Nema ljutnje. Prišao sam mu da se rukujem, ali držao je konzervu mačje hrane. Uzeo sam je od njega.

“Vidimo se, Marti.”

Prokleta kopilad.

Svi ste vi prokleta kopilad.

Telefon je zazvonio baš dok sam kupao Pata. Ostavio sam ga u kadi - ostao bi tamo sav srećan satima, bio je kao ribica - sišao u predvorje i podigao slušalicu mokrom rukom, očekujući svoju mamu. Ali dočekalo me je lako transkontinentalno škljocanje dok se veza uspostavljala i odjednom sam začuo Đinin glas.

“Ja sam”, rekla je.

Pogledao sam na sat - bilo je tek dvadeset do četiri. Danas je poranila.

“U kadi je.”

“Neka ga. Zovem u neuobičajeno vreme. Samo sam pomislila da je možda tu negde. Kako je on?”

“Dobro”, rekao sam. “Dobro, dobro, dobro. Još uvek si tamo, je li?”

“Da, još uvek sam ovde.”

“Kako ide?”

Čuo sam kako je udahnula. Đina uzima vazduh na drugom kraju sveta.

“Mnogo je teže nego što sam mislila”, reče. “Privreda im je skroz sjebana. Mislim, stvarno sjebana. Moja kompanija otpušta lokalne radnike, pa nema sigurnog posla za *gaijin*⁵ čiji je japanski zarđaliji nego što je mislila. Ali posao ide dobro. Ništa što ne mogu da savladam. Ljudi su ljubazni. U pitanju je sve ostalo. Naročito to što živim u stanu koji je velik otprilike kao naša kuhinja.” Ponovo je udahнула. “Nije mi lako, Hari. Nemoj da misliš da se ludo provodim.”

“Kada se vraćaš kući?”

“Ko kaže da se vraćam kući?”

“Ma hajde, Đina. Zaboravi te priče o pronalaženju sebe. Želiš samo da me kazniš.”

“Ponekad se pitam da li sam uradila pravu stvar došavši ovde. Ali kada ti progovoriš par reči odjednom znam da jesam.”

“Znači ostaješ tamo, je li? U stanu veličine naše kuhinje?”

“Vraćiću se. Ali samo da povedem Pata. Da ga dovedem ovamo. Stvarno želim da ovo uspe, Hari. Nadam se da razumeš.”

“Šališ se, Đina. Pat da živi tamo? Ne mogu da ga nateram da jede sendviče sa pasuljem. Tačno mogu da ga zamislim kako mrlja po tanjiru haringi sa pirinčem. A gde će da živi? U stanu veličine naše kuhinje?”

“Isuse, bolje da ti nisam spomenula veličinu prokletog stana. Ne mogu više da pričam sa tobom.”

“Pat ostaje sa mnom, važi?”

“Za sada”, rekla je. “Tako smo se dogovorili.”

“Neću ga pustiti dok to ne bude najbolje za njega. Ne za tebe, za njega. I to smo se dogovorili, je li tako?”

Tišina. A onda drugačiji glas.

“To će da utvrde advokati, Hari.”

“Reci svom advokatu - Pat ostaje sa mnom. Ti si ta koja je otišla. Tako mu kaži.”

“A ti reci svom advokatu da si ti bio taj koji se tucao unaokolo!”

“Ne mogu - nemam advokata.”

pnt “Trebalo da ga uzmeš, Hari. Ako ti je misao da mi ukradeš sina ikad prošla mozgom, onda nađi nekog koji je vrlo dobar. Ali ti to ne bi želeo. Oboje znamo da ne bi mogao da se brineš o Patu za stalno. Ne možeš da se brineš ni o samom sebi. Hoćeš samo da me povrediš. Slušaj, hoćeš li da razgovaramo kao odrasle osobe? Ili hoćeš da se svađaš?”

91

“Hoću da se svađam.”

Čuo se uzdah.

“Da li je Pat tu?”

“Ne, izašao je na večeru s grupom razvratnih prijatelja. Naravno da je tu. Četiri su mu godine. Šta misliš gde bi mogao da bude? Na vrućem sastanku s Naomi Kembel? Rekao sam ti da je u kadi. Zar ti nisam rekao?”

“Rekao si mi. Mogu li da razgovaram s njim?”

“Naravno.”

“I, Hari?”

“Molim?”

“Srećan ti rođendan.”

“To je *sutra*”, rekoh ljutito. “Rođendan mi je *sutra*.”

“Ovde gde sam ja, skoro da je *sutra*.”

“Ja nisam u Japanu, Đina, Ja sam ovde.”

“Nema veze, srećan ti rođendan. Unapred.”

“Hvala.”

Uzeo sam Pata iz kade, obrisao ga i umotao u peškir. Onda sam klekao ispred njega.

“Mama hoće da priča s tobom”, rekao sam. “Na telefonu je.” Bilo je isto svakog dana. U tim plavim očima pojavio bi se blesak iznenađenja, a zatim nešto što je možda radost, a možda olakšanje. Kad sam mu dao slušalicu izgledao je pribranije. “Halo?”, prošaputao je.

Pretpostavljam da sam očekivao gorke suze, ljutito optuživanje, oluje osećanja. Ali Pat je uvek bio opušten i sabran, mrmljajući na Đinina pitanja odgovore od jedne reči sve dok mi nije pružio slušalicu.

“Ne mogu više da pričam s mamom”, rekao je tiho.

pnt

92

Otišao je u dnevnu sobu, i dalje umotan u peškir kao u šal, ostavivši za sobom prugu malih mokrih tragova stopala.

“Zvaću ga ponovo sutra”, reče mi Đina, mnogo uzbuđenija nego što sam očekivao, zapravo toliko rastrojena da se odavno nisam osetio bolje. “Je li to u redu, Hari?”

“Kad god hoćeš”, rekoh, želeći da je upitam kako smo došli do toga da jedno drugom pretimo advokatima, kako su dvoje ljudi koji su bili toliko bliski postali kliše iz brakorazvodnog suda.

Je li to zaista bila moja krivica? Ili je u pitanju samo slučajni maler, kao kad nekoga udare kola ili dobije rak? Ako smo se toliko voleli, zašto to nije potrajalo? Zašto je uistinu nemoguće dvoma ljudima da ostanu zajedno u šugavom savremenom svetu? I kako će sve ovo da utiče na našeg sina?

Zbilja sam želeo da znam. Ali nisam mogao da pitam Đinu ništa od toga. Bili smo na suprotnim krajevima sveta.

Trinaest

pnt

93

Bili smo na pola puta do kuće mojih roditelja kada je zazvonio mobilni telefon. Zvala je moja majka. Ona je bila obično smirena, retko se uzbuđivala, mirno središte srca porodice. Ali ne i danas.

“Hari?”

“Šta je?”

“Tvoj otac.”

Bože, pomislio sam - umro je. Na moj trideseti rođendan. Čak i danas mora da bude u centru pažnje.

“Šta se desilo?”

“Imali smo provalu.”

Isuse. Čak i tamo. Čak i tako daleko u predgrađu. Čovek više nigde nije bezbedan.

“Je li on dobro? Jesi li ti dobro?”

“Molim te, Hari... požuri... policija stiže... molim te... ne mogu da razgovaram s njim...”

“Spusti slušalicu, mama, važi? Spusti, mama. Stižem što brže mogu.”

Prekinuo sam, ušao u brzu traku i nagazio gas do daske. MGF polete napred kao da je napravljen za ovaj trenutak.

Na suvozačkom sedištu pored mene Pat se glasno nasmeja.

“Pokvarenština.”

Gde li je samo to pokupio?

Mama je otvorila vrata obučena u svoju najbolju haljinu, sva doterana za rođendan svog sina. Ali utisak lepe odeće kvarilo je bledo, potreseno lice.

“Strašno, Hari. Provalnici. U dnevnoj sobi. Idi vidi.”

Odvela je Pata u kuhinju, pažljivo izbegavajući njegova pitanja o dedi, a ja sam ušao u dnevnu sobu, čeličeći se za prizor mog polumrtvog tate u tamnoj lokvi krvi. Ali stari je stajao pored kamina, lica izbrazdanog zadovoljstvom. Nikada ga nisam video srećnijeg.

pnt “Zdravo, Hari. Srećan rođendan, sine. Jesi li upoznao naše goste?”

94 Do nogu su mu ležala dva momka, prilepljena stomacima za tepih, s rukama vezanim iza leđa.

U prvi mah mi se učinilo da sam ih prepoznao - imali su onaj izraz isprane pretnje koji sam video na licu Salinog udvarača kod Glena, iako sada nisu izgledali tako preteći - ali sam ustvari prepoznao samo vrstu. Skupe patike, dizajnirane farmerke, kosa tako kruta od gela da je izgledala kao kora ušećerene jabuke. Moj otac ih je vezao dvema svilenim kravatama koje sam mu poklonio prošlog Božića.

“Video sam ih na ulici nešto ranije. Ludirali su se unaokolo, jesu. Ali ispalo je da je bilo više od ludiranja.”

Ponekad mislim da je moj otac čuvar engleskog jezika. Poput sklonosti za staromodnim hipi slengom, neobičnost njegovog govora je bila i upotreba izraza iz njegove mladosti koje su svi osim njega izbacili iz svojih glava.

Stalno je koristio reči poput ludiranja - što je bio njegov tajni izraz za nestašluke, pravljenje gluposti i uopšte blesavljenje - reči koje su izašle iz mode otprilike u vreme raspada Britanske Imperije.

“Ušli su kroz francuski prozor, mrtvi hladni. Mislili su da nema nikoga kod kuće. Majka ti je bila u kupovini za tvoj rođendan - mnogo dobro meso je kupila - a ja sam bio gore i gizdao se.”

Gizdati se. To je bila još jedna reč koju je sačuvao za arhive.

“Baš su isključivali video kada sam ušao. Jedan je imao petlju da krene na mene.” Lako je gurnuo mršavijeg, opasnijeg klinca nogom u filcانوј papuči. “Jesi li, baćo?”

“Jebote, moj brat će te ubiti, jebote”, mucao je dečko, glasom neprirodnim u ovoj sobi u kojoj sam bio mali koliko i prdež u crkvi. “Ubiće te, matori. On je gangster.”

Moj tata se zakikota, istinski zabavljen.

“Morao sam da ga opaučim.” Moj otac mahnu debelom desnicom kroz vazduh. “Dobro sam ga potkačio. Ugasio se k’o kad nestane svetla. Ovaj drugi je pokušao da pobege, ali sam ga zgrabio za šiju.”

pnt Mišići na očevim tetoviranim rukama se napeše ispod kratkih rukava košulje dok je pokazivao svoju tehniku hvatanja provalnika pubertetlija za gušu. Na jednoj ruci je imao srce sa imenom moje majke, na drugoj krilati bodež komandosa. Obe tetovaže su izbledele od vremena.

95

“Bacio sam ga na pod. Srećom te sam birao koju ću kravatu da vežem kada su se pojavili. Zgodno su mi došle te kravate koje si mi dao.”

“Bože, tata, mogli su da imaju noževe!” prasnuo sam. “Novine su pune pokojnih heroja koji su ubijeni jer su napali kriminalce. Zašto prosto nisi pozvao policiju?”

Moj tata se dobroćudno nasmeja. Ovo se neće pretvoriti u jednu od naših svađa. Isuviše je uživao u samom sebi.

“Nije bilo vremena, Hari. Sišao sam i bili su tu. U prirodnoj veličini, u mom domu. To je, vala, nevaljalština.”

Bio sam besan na njega što je krenuo na dve male propalice, iako sam znao da je više nego sposoban da ih sredi. Osećao sam i gnevno olakšanje koje nailazi kada najzad pronađete dete koje se izgubilo. Ali bilo je tu još nešto. Bio sam ljubomorani.

Šta bih ja uradio da sam našao ove dve barabe - ili bilo koga od miliona takvih - u svojoj kući? Da li bih imao petlju i krvožednu glupost svog oca da ih napadnem? Ili bih pobegeo glavom bez obzira?

Šta god da bih uradio, znao sam da to ne bih izveo sa muževnom sigurnošću moga oca. Ne bih mogao da branim svoj dom i svoju porodicu na isti način na koji je on branio svoj dom i svoju porodicu. Nisam bio nalik njemu. Ali, svim srcem, želeo sam to da budem.

Najzad je stigla policija, sa zavijanjem sirena i trepćućim plavim svetlima. Pat je istrčao napolje da ih dočeka, očiju razrogačenih od čuda.

Bilo ih je dvojica - dobro građen mladi pajkan negde mojih godina koga su herojska dela moga oca tiho nervirala i stariji, krupniji policajac koji je odmah uspostavio dobre odnose sa starim.

Moj otac zapravo nikada nije mnogo voleo policiju - sećam se da su ga nekoliko puta zaustavili zbog prebrze vožnje kad sam bio mali, i on je uvek bio lajav, nije se pravdao, nikada nije hteo da im liže guzice mira radi. Kad

god bi video policijska kola kako jure ulicama, uvek bi se ljutnuo. "Ma, samo idu kući na večeru", rekao bi. Ali sada je srkutao vruć zaslađen čaj sa starijim pajkanom, dvojica čitalaca *Nedeljnog ekspresa*, dva mirna, stvarna muškarca koji su se pitali kuda to svet srlja dok su posmatrali vezane probisvete pod svojim nogama.

pnt

96

"Možete, naravno, da zamislite iz kakvih kuća potiču", reče moj otac.

"Majka im je na socijalnoj pomoći", nagađao je stariji policajac. "Otac je verovatno davno zbrisao. Ako je uopšte i bio s njima. I tako je država morala da plati za odgajanje ove dvojice lepotana. Što znači vi i ja."

"Baš tako. I nemojte da mislite da su zahvalni što su ih poreski obveznici izdržavali. To tako treba ovih dana, zar ne? Sva prava i nikakve odgovornosti."

"Ima ih svuda unaokolo. Žene sa gomilom vrišteće dece i bez burme na ruci."

"Zapanjujuće, je li? Treba vam dozvola da biste vozili auto. Treba vam dozvola da biste držali psa. Ali svako može da donese dete na svet."

Otišao sam u kuhinju sa mamom i Patom pitajući se šta to svi pristojni ljudi na svetu imaju protiv neudatih majki. Na kraju krajeva, pomislio sam, neudata majka je roditelj koji ostaje pored deteta.

Iako je u stanju da pojede par provalnika za doručak, moj otac nije nasilan čovek. On nije bio bitkama očeličeni ratni veteran iz legendi i filmova. On je bio najnežniji čovek koga sam u životu sreo.

Istina, dok sam rastao, video sam kako je nekoliko puta eksplodirao. Ima jedna radnja sa slatkišima u kojoj je moja majka povremeno radila kada sam bio otprilike Patovih godina, i kreten od šefa nije joj dao da se javi na lični telefonski poziv iz bolnice u kojoj je njen otac, moj deda, umirao od raka. Gledao sam kako ga je tata zgrabio za grlo - za šiju, kako bi on to rekao - i podigao ga sa zemlje. Čovek je mislio da će tata da ga ubije. I ja sam.

Bilo je još toga - našepureni spasilac na bazenu koji je rekao pogrešnu reč kada sam imao posebno drečave narukvice za plivanje, motorista koji ga je isekao na putu do obale jednog sparnog ponedeljka kada je bio Bankarski praznik⁶. Završio je s njima onako kako je završio sa dvojicom bubuljičavih provalnika. Ali nikada nije podigao ruku na mene ili moju majku.

Rat je uvek bio prisutan, neporeciv kao i šiljati crni geleri koji su proveli život kopajući sebi put van njegovog čvrstog starog tela. Ali stvarna drama njegovog života - prijatelji koji su poginuli pre nego što su stekli glasačko pravo, ljudi koje je ubio, nezamislive stvari koje je video i radio - bile su završene do njegovog dvadesetog rođendana. Iako sam uvek mislio o njemu kao o ratniku, Kraljevskom pomorskom komandosu sa srebrnim ordenom na grudima, moj tata je pedeset godina bio nešto sasvim drugo.

Posle rata je pet godina na tezgi prodavao voće i povrće. Onda se oženio mojom majkom i vodio piljarnicu odmah ispod stana gde su živeli bez dece više od deset godina, očajnički se trudeći oko bebe koja prosto nikako nije dolazila.

Najzad sam se pojavio, kada su sigurno mislili da više i neću, i od dana kada smo se odselili iz našeg malog stana iznad radnje do dana kada je otišao u penziju, moj otac je bio šef nabavke za lanac supermarketa. Putovao je u radnje širom Kenta, Esekse i Istočne Anglije uveravajući se da li voće i povrće u prodaji odgovaraju njegovim zahtevnim standardima.

On stoga nije bio ratnik u očima sveta. Ali jeste u mojim. A ne bi ni mrava zgazio. Bukvalno ne bi ni mrava zgazio. Možda zato što je video isuviše krvi i rana za ceo život. Kada bi nešto doletelo, dopuzalo ili dotrčalo iz njegovog dobro održavanog vrta u našu malu kuću u predgrađu, moj otac ne bi dao ni meni ni majci da to dotaknemo.

Čučnuo bi pored nekakvog zgužvanog leptira ili zalutalog mrava - ose, muve ili miša, njemu nijedno stvorenje nije bilo previše gadno ili prljavo da ga spase - uzeo ga rukama, kutijom od šibica ili teglom i odneo ga kroz zadnja vrata u prirodu dok smo ga mama i ja zadirkivali pevajući u horu *Rođeni u slobodi*.

Ali, iako smo mu se smejali, moje detinje srce kiptelo je divljenjem.

Moj otac je snažan čovek koji je naučio da bude nežan, čovek koji se dovoljno nagledao smrti da nauči da u potpunosti ceni život. S njim nisam mogao da se nadmećem. Jednostavno nisam mogao da se nadmećem s njim.

Pat nije hteo da večera. Možda zbog onog poziva svoje majke. Možda zbog pokušaja provale. Ali, mislim da nije zato. Mislim da je razlog bilo moje loše kuvanje.

Počeo sam da brinem o njegovoj ishrani. Koliko ima hranljivih materija u picama koje donose kući i obrocima iz mikrotalasne kojima sam ga hranio? Ne mnogo. Dobijao je nešto što izdaleka liči na zdravu hranu samo kad bi otišli kod mojih roditelja ili u restoran. Zato sam jedne večeri probao da skuvam nešto povrća i prokrijumčaram ga u njegove špagete podgrejane u
pnt mikrotalasnoj.

98 “Fuj”, rekao je posmatrajući narandžastu grudvu na vrhu kašike. “Šta je ovo?”

“To se zove šargarepa, Pat. Moraš da upamtiš šargarepe. One su dobre za tebe. Hajde. Pojedi je.”

Odgurnuo je tanjir s izrazom gađenja.

“Nisam gladan”, rekao je pokušavajući da siđe od kuhinjskog stola.

“Stani”, rekoh. “Nigde ne ideš dok ne pojedeš svoju večeru.”

“*Neću* večeru.” Gledao je u narandžastu grudvu koja je plivala u penušavoj čorbici. “Ovo je *bijah*.”

“Pojedi svoju večeru.”

“*Neću*.”

“Molim te, pojedi svoju večeru.”

“*Neću*.”

“Hoćeš li da večeraš ili nećeš?”

“*Neću*.”

Onda idi u krevet.”

“Ali, rano je!”

“Tačno - vreme je za večeru. A ako nećeš da večeraš onda ideš u krevet.”

“To nije pošteno!”

“Život nije pošten! Idi u krevet!”

“Mrzim te, tata!”

“Ne mrziš ti mene! Mrziš moje kuvanje! Idi i obuci pidžamu!”

Kada je izmarširao iz kuhinje zgrabio sam njegov tanjir podgrejanog đubreta u koji sam dodao prokuvano povrće i sve bacio u kantu. Zatim sam držao tanjir pod vrelom vodom dok nisam ispekao ruke. Zaista ga nisam
pnt krivio što nije hteo to da jede. Verovatno nije ni bilo jestivo.

99 Kada sam ušao u Patovu sobu on je ležao na krevetu, potpuno obučen i tiho je jecao. Uspravio sam ga, obrisao mu oči i pomogao mu da obuče pidžamu. Već je bio umoran - polusklopljenih očiju, otečenih usta, glave koja se klatila kao u lutkice psa u kolima - pa mu rano leganje neće škoditi. Ali nisam želeo da zaspi mrzeći me iz dna duše.

“Znam da nisam dobar kuvar, Pat. Nisam kao baka ili mama. Ali malo više ću se potruditi, važi?”

“Tate ne kuvaju.”

“To uopšte nije istina.”

“Ti ne znaš da kuvaš.”

“Pa, to je tačno. Ovaj tata ne zna da kuva. Ali ima mnogo muškaraca koji su veliki kuvari - slavni šefovi kuhinja u otmenim restoranima. A i obični muškarci takođe. Muškarci koji žive sami. Tate sa malim devojkama i dečacima. Potruđiću se da postanem kao oni, važi? Truđiću se da ti kuvam dobre stvari u kojima ćeš uživati. Važi, dušo?”

Okrenuo je glavu od mene, šmrčući s nevericom zbog nečeg tako drsko nezamislivog. Znao sam kako se oseća. Ni ja nisam verovao. Sumnjao sam da ćemo obojica razviti duboku sklonost ka sendvičima.

Odveo sam ga u kupatilo da opere zube, a kada smo se vratili uspeo sam da dobijem jedan oklevajući poljubac za laku noć. Ali zapravo se nije trudio da se pomirimo. Govorio sam sebi da će do ujutru da zaboravi sve o mojim šugavim šargarepama. Ušuškao sam ga i ugasio svetlo.

Vratio sam se u dnevnu sobu i prućio se na sofu, znajući da moram da se vratim na posao. Jutros je stiglo pismo od banke. Nisam imao petlju da ga otvorim.

Otpustili su me na savremen način - pustili su da mi ugovor istekne i otpremili me sa samo jednom mesečnom platom. Već je bila potrošena. Morao sam da se vratim na posao jer nam je očajnički trebao novac. Ali morao sam takođe da se vratim na posao jer je to bila jedina stvar na svetu u kojoj sam bio dobar.

Uzeo sam oglase i potražio upražnjena radna mesta, zaokružujući poslove na radiju i televiziji koji su obećavali. Ali, posle par minuta bezvoljnog traženja odložio sam novine i protrljao oči. Bio sam previše umoran da sada mislim o tome.

100 *pnt* Film *Imperija uzvraća udarac* još se vrteo na videu - bitka između sila dobra i sila zla u snegu neke udaljene planete. Iako je to bio stalni zvuk u pozadini naših života od kojeg sam ponekad mislio da ću izgubiti razum, bio sam jednostavno previše iscrpljen da ga isključim.

Radnja se prebacila sa snežne pustinje u neku mračnu, ključajuću močvaru gde je mudri stari majstor držao Luku Skajvokeru predavanje o njegovoj sudbini. Odjednom sam shvatio koliko očinskih figura ima Luk, figura koje kao da su pokrivale sve roditeljske mogućnosti.

Tu je bio Joda, zbrčkani starac kome su dobri saveti izlazili iz ušiljenih zelenih ušiju. Onda je tu bio Obi-Van Kanobi, koji je u sebi spajao propovedi domaće izrade i neku staromodnu čvrstu ljubav.

Najzad, tu je bio i Dart Vejder, Mračni gospodar Sita, koji je bio više u duhu našeg vremena - odsutni otac, tata koji zanemaruje, sebični starac koji svoje žudnje - u slučaju gospodina Vejdera žudnju za pokoravanjem vasiona - stavlja iznad svih roditeljskih odgovornosti.

Moj stari je svakako bio vrsta Obi-Van Kanobija. A to je bila i vrsta oca kakav sam ja želeo da budem.

Pa ipak sam zaspao na sofi, okružen upražnjenim radnim mestima, sumnjajući da ću uvek biti više nalik čoveku sa crnim šlemom, otac bez dovoljno strpljenja, bez dovoljno vremena, zauvek izgubljen na mračnoj strani.

Četrnaest

pnt

101

“Znam da je bilo nekih problema kod kuće”, reče vaspitačica tonom kao da nam se pokvarila mašina za sudove, kao da bih mogao da uzmem oglase sa uslugama i sredim svoj život. “I, verujte mi”, rekla je, “svako u obdaništu saoseća.”

To je bila istina. Osoblje obdaništa uvek je pravilo veliku dramu oko Pata kada sam ga dovodio ujutru. Dok se boja ponovo povlačila s njegovog lica, dok mu je donja usna počinjala da drhti, a te velike plave oči se punile suzama pred činjenicom da ga odvede od mene na još jedan dan, stvarno nisu mogli da budu ljubazniji.

Ali, u krajnjem slučaju, on nije bio njihov problem. I bez obzira koliko bili ljubazni, nisu mogli da zakrpe pukotine koje su se pomaljale u njegovom životu.

Osim ako bi išao kod mojih za zabavom ludih roditelja, Pat nije voleo da se odvaja od mene. Svakog jutra imali smo pravu dramu kada smo se rastajali na kapiji obdaništa *Kanonberi Kjubs*, nakon čega bih se vratio kući da satima koračam po sobi, strepim kako mu je, dok je u obdaništu jadni Pat stalno pitao vaspitače koliko još ima do odlaska kući i plakao po svojim crtežima.

Obdanište nije bilo dobro rešenje. Zato je, usred zabrinutih razgovora o mogućem pronalaženju dečjeg psihologa i o tome kako vreme leči sve rane, Pat isključen.

Dok su druga deca počinjala da prave svoje gliste od plastelina, uzeo sam Pata za ruku i izveo ga iz tog podruma duginih boja po poslednji put. Odmah se razvedrio. Olakšanje i sreća bili su preveliki da bi se osetio na bilo koji način neprilagođenim. Vaspitači su mu veselo mahali. Dečica su nakratko podigla oči, pa se vratila svojim nevinim zadacima.

A ja sam zamišljao svog sina, isključenog iz obdaništa, kako se kroz deset godina vraća na kapiju *Kanonberi Kjubs*a samo da bi se prezrivo smeškao, gledao postrance i zezao ih.

Posao je izgledao savršeno.

Stanica je želela da izgradi emisiju oko jednog mladog irskog komičara koji je prerastao nastupe u klubovima, ali još nije dorastao do reklama za pivo.

On zapravo nije radio ništa tako staromodno kao što je pričanje viceva, ali ih je privukao na Edinburškom festivalu nastupom u potpunosti sazdanom *pnt* na njegovom odnosu sa publikom.

102 Umesto pričanja šala, on je govorio masi, oslanjajući se na to da će ga provući inteligentne upadice i njegov keltski šarm. Kao da je rođen da bude domaćin razgovornih emisija. Za razliku od Martija i ostalih voditelja, on ne bi zavisio od slavni ličnosti koje otkrivaju svoje tajne ili običnih ljudi koji se javno sramote. Mogao je čak da piše sopstvene scenarije. Ovo je makar bila teorija. Trebao im je samo iskusan producent.

“Vrlo smo uzbuđeni što ste ovde”, reče žena koja je sedela preko puta mene. Ona je bila glavni urednik stanice, mala žena tridesetih godina koja je imala moć da vam izmeni život. Dva muškarca sa naočarima s njene leve i desne strane - producent serije emisija i urednik serija - nasmešili su se u znak slaganja. Nasmešio sam se i ja njima. I ja sam bio uzbuđen.

Ova emisija je bila baš ono što mi je trebalo da preokrenem svoj svet. Plata je bila bolja od bilo čega što sam ikad dobio dok sam radio za Martija Mena, jer sam sada dolazio sa druge televizije, a ne sa neke buvljive radio stanice. Ali, iako bi bilo olakšanje ne brinuti o otplati hipoteke i rata za kola, ovde novac nije igrao ulogu.

Shvatio sam koliko su mi nedostajali svakodnevni odlasci na posao. Nedostajali su mi telefoni, sastanci, umirujući rituali radne nedelje. Nedostajalo mi je da imam svoj sto. Nedostajala mi je čak i žena koja je raznosila sendviče i kafu. Umorio sam se od boravka u kući i kuvanja obroka za mog sina koji nije hteo da ih jede. Bilo mi je muka od osećanja da se život odvija negde drugde. Želeo sam da se vratim na posao.

“Vaši rezultati sa Martijem Menom govore sami za sebe”, reče glavna urednica. “Malo je radio emisija koje mogu tako uspešno da se prebace na televiziju.”

“Pa, Marti je izvrstan voditelj”, reko. Nezahvalna mala vreća govana. Trunuo u paklu, dabogda. “S njim je sve bilo lako.”

“Vrlo lepo govorite o njemu”, reče urednik serija.

“Marti je sjajan tip”, reko. Izdajničko, izdajničko đubre. “Volim ga.” Moja nova emisija oduvaće te s lica zemlje, Marti. Zaboravi dijete. Zaboravi ličnog trenera. Vraćaš se ti na radio, drugar.

“Nadamo se da ćete izgraditi iste odnose s voditeljem naše emisije”, reče žena. “Imon je talentovan mladić, ali neće moći da prođe kroz devetonedeljno emitovanje bez nekoga s vašim iskustvom iza sebe. Zato želimo da vam ponudimo ovaj posao.”

103 *pnt* Video sam kako se preda mnom protežu blažene, pretrpane nedelje. Zamišljao sam sastanke oko scenarija početkom nedelje, male trijumfe i katastrofe kada bi gosti otkazivali ili stizali, sastavljanje plana snimanja, nervozu i svađe na studijskim probama, svetla, kamere i adrenalin pravljenja emisije i, najzad, neopisivo olakšanje što je sve gotovo za tu sedmicu. I, uvek, savršen izgovor za izbegavanje svega što nisam želeo da radim - suviše sam zauzet na poslu, suviše sam zauzet na poslu, suviše sam zauzet na poslu.

Svi smo ustali i rukovali se, a onda su me dopratili do glavne kancelarije gde me je čekao Pat. Sedeo je na stolu okružen kvocanjem nekoliko saradnika koji su ga milovali po kosi, dodirivali mu obraze i piljili mu sa divljenjem u oči, zatečeni i osvojeni prosto time što je nov. U ovakvim kancelarijama ne viđa se baš mnogo četvorogodišnjaka.

Malo sam se brinuo što sam poveo Pata sa sobom. Osim mogućnosti da odbije da ostane van sobe za razgovore, nisam želeo da im guram u oči činjenicu da trenutno izigravam jedinog roditelja. Kako da zaposle čoveka koji mora da vucara svoju porodicu sa sobom? Kako da daju posao producenta čoveku koji nije u stanju da pribavi dadilju?

Nije trebalo da brinem. Izgledali su iznenađeni, ali dirnuti time što sam doveo svog sina na razgovor. A Pat je bio vrhunski šarmantan i pričljiv, sav srećan iznoseći saradnicima sve bolne detalje rastanka svojih roditelja.

“Da, moja mama je u inostranstvu - u Japanu - gde voze levom stranom kao i mi. Ona će doći po mene, da. A živim sa tatom, ali preko vikenda ponekad ostajem kod bake i dede. Moja mama me i dalje voli, ali sada više ne voli mog tatu.”

Lice mu je zasijalo kada me je video, skočio je sa stola, utrčao u moj zagrljaj i poljubio me u obraz silovito, kako je naučio od Đine.

Dok sam ga držao, a svi ti televizijski ljudi se smešili nama i jedni drugima, za trenutak sam video svoju novu blistavu karijeru - vikendi utrošeni na pisanje scenarija, sastanci koji počinju rano i završavaju kasno, sati i sati u studiju, hladnom skoro do tačke smrzavanja kako bi se sprečilo stvaranje graški znoja na voditeljevom čelu - i znao sam da neću prihvatiti taj posao.

Dopadala im se rutina samog oca i sina kada je bila strogo ograničena. Ali neće im se dopasti kada me vide kako se iskradam svake večeri u šest da napravim Patu riblje štapiće.

Uopšte im se neće dopasti.

pnt

104

Petnaest

pnt

105

Nazvao sam Ćinu kada je Pat ostao da spava kod mojih. Shvatio sam da mi je potrebno da razgovaram s njom. Zaista da razgovaram. Ne da vičem, cvilim i pretim. Da joj kažem sve što mi je na umu. Da joj saopštım o čemu razmišljam.

“Dođi kući”, rekao sam. “Volim te.”

“Kako možeš da voliš nekoga - stvarno da ga voliš - i da spavaš s nekim drugim?”

“Ne znam kako to da objasnim. Ali bilo je lako.”

“Pa, opraštanje nije baš tako lako, znaš?”

“Isuse, stvarno želiš da me vidiš kako puzim, zar ne?”

“Ne radi se o tebi, Hari. Radi se o meni.”

“Štaje sa našim zajedničkim životom? Imali smo zajednički život, zar nismo? Kako možeš sve to da odbaciš zbog jedne jedine greške?”

“Nisam ja ništa odbacila. Ti si.”

“Više me ne voliš?”

“Naravno da te volim, ti glupo kopile. Ali nisam zaljubljena u tebe.”

“Čekaj malo. Voliš me, ali nisi *zaljubljena* u mene?”

“Isuviše si me povredio. I opet ćeš. A sledeći put se ne bi osećao toliko krivim. Sledeći put bi bio u stanju da se opravdaš pred sobom. Onda ćeš sresti nekoga ko ti se zaista sviđa. Nekoga koga voliš. I tada ćeš me ostaviti.”

“Nikada.”

Tako to ide, Hari. Videla sam sve to kod mojih roditelja.”

“Voliš me, ali nisi zaljubljena u mene? Šta to treba da znači?”

“Ljubav je ono što ostane kada zaljubljenosti nestane, slažeš se? To je kada ti je stalo do nekoga i nadaš se da je srećan, ali nemaš iluzija o njemu. Možda u toj vrsti ljubavi nema toliko uzbuđenja i strasti i svega onoga što vremenom izbledi. Svih onih stvari koje su tebi toliko važne. Ali, na kraju, to je jedina vrsta ljubavi koja je zaista bitna.”

pnt

106

“Uopšte nemam predstavu o čemu govoriš”, rekoh.

“I to je samo tvoj problem”, reče mi ona.

“Zaboravi Japan. Vрати se kući. Još uvek si moja žena, Đina.”

“Viđam se sa nekim”, reče, a ja sam se osetio poput hipohondra kome je najzad potvrđena smrtonosna bolest.

Nisam bio iznenađen. Previše sam vremena proveo preplašen, pa je konačno ostvarenje mojih najgorih strahova donelo neku vrstu sumornog olakšanja.

Očekivao sam to - strepeo od toga - otkako je izašla na vrata. Na neki način sam bio srećan što se to desilo, jer više nisam morao da brinem kada će se desiti. A nisam bio toliko glup da smatram kako imam prava da se razbesnim. Ali još uvek nisam smislio šta da radim sa našim fotografijama sa venčanja. Šta treba uraditi s fotografijama sa venčanja kada se razideš?

“Čudnovat starinski izraz, zar ne?”, rekao sam. “Viđati nekoga, mislim. Zvuči kao da ga pregledaš. Posmatraš ga. Samo gledaš. A to je upravo ono što ne radite. Ne gledate se, mislim. Kada se viđaš s nekim, pa, to je davno prešlo nivo gledanja, zar ne?”

“Ne znam. Kako da znam. Oženjen je.”

“Jebote.”

“Ali to nije - očigledno to ne valja već vekovima. Oni su polurastavljeni.”

“To ti je rekao? Polurastavljeni? I ti si mu poverovala, zar ne? Polurastavljeni. To je vrlo zgodno neodređen način predstavljanja stvari. Nisam to čuo ranije. Polurastavljeni. To je odlično. To otprilike pokriva sve mogućnosti. To mu daje mogućnost da vas obe lepo zeza. Može da zadrži svoju ženicu kod kuće da mu pravi suši dok se iskrada sa tobom do najbližeg hotela za ljubavnike.”

“O, Hari. Mogao bi makar da mi poželiš sreću.”

“Ko je on? Neki japanski službenik koji se pali na žene sa Zapada? Ne veruj Japancima, Đina. Misliš da si bogzna kakav stručnjak, ali uopšte ih ne poznaješ. Njihov sistem vrednosti nije isti kao tvoj ili moj. Japanci su lukava, prevarantska rasa.”

pnt “On je Amerikanac.”

107 “Pa, što ne kažeš? To je još gore.”

“Tebi se ne bi dopao niko s kim bih se upustila, zar ne, Hari? Mogao bi da bude Eskim i ti bi rekao - ‘Au, Eskimi, Đina. Hladne ruke, hladno srce. Drži se podalje od Eskima, Đina.’ ”

“Samo ne razumem zašto te privlače stranci.”

“Zato što sam pokušala da volim svog sunarodnika. A on mi je slomio srce.”

Trebalo mi je malo vremena da shvatim da govori o meni. “Zna li da imaš dete?”

“Naravno da zna. Misliš li da bih to sakrila od bilo koga?”

“I šta misli o tome?”

“Kako to misliš?”

“Da li ga Pat zanima? Da li je zabrinut za malog? Da li brine o njegovom dobru? Ili samo hoće da tuca njegovu majku?”

“Ako ćeš tako da govoriš, Hari, prekinuću vezu.”

“Kako drugačije da to kažem?”

“Nismo razgovarali o budućnosti. Nismo stigli toliko daleko.”

“Obavesti me kada stignete toliko daleko.”

“Hoću. Ali, molim te, nemoj da koristiš Pata kao oružje.” Jesam li to radio? Nisam mogao da odredim gde se završava moja istinska briga, a gde počinje moja istinska ljubomora.

Pat je bio jedan od razloga zbog kojih sam želeo da Đinin dečko strada u saobraćajnoj nesreći. Ali, znao sam da on nije jedini razlog. Možda nije bio ni glavni razlog.

“Samo nemoj da truješ mog sina protiv mene”, rekao sam. “Šta pričaš, Hari?”

“Pat priča svakome koga sretne da si rekla da ga voliš, ali da mene ne voliš.”

pnt

Uzdahnula je.

108

“Nisam tako rekla. Rekla sam mu tačno ono što sam upravo rekla tebi. Rekla sam mu da vas i dalje volim obojicu, ali da, tužno i nažalost, više nisam zaljubljena u tebe.”

“I dalje ne razumem šta to znači.”

“To znači da mi je drago zbog godina koje smo proveli zajedno. Ali, ti si me toliko povredio da neću moći nikada da ti oprostim, niti da ti ponovo verujem. Mislim da to znači i da ti više nisi čovek s kojim želim da budem do kraja života. Isuviše si sličan ostalim muškarcima. Isuviše ličiš na mog oca.”

“Nisam ja kriv što je tvoj stari ostavio tebe i tvoju mamu.”

“Ti si bio moja prilika da prevaziđem sve to. I uprskao si stvar. I ti si me ostavio.”

“Ma hajde. To je bila jedna noć, Đina. Koliko puta ćemo morati da ponovimo sve ovo?”

“Dok ne shvatiš kako se osećam. Ako si mogao to da uradiš jednom, onda bi mogao i hiljadu puta. To je prvi zakon tucanja unaokolo. Jedinствена teorija tucanja unaokolo jasno kaže da će muškarac, ako to uradi jednom, uraditi to opet i opet. Izigrao si moje poverenje i ja prosto ne znam kako to da popravim. I to me boli, Hari. Nisam okretala Pata protiv tebe. Samo sam pokušala da mu objasnim situaciju. Kako je ti objašnjavaš?”

“Ne mogu da objasnim. Čak ni samom sebi.”

“Treba da pokušaš. Jer ako ne shvatiš šta nam se desilo, nikada nećeš biti srećan ni sa kim.”

“Ti mi objasni.”

Uzdahnula je. Đinin uzdah čuo se čak iz Tokija.

“Imali smo brak za koji sam mislila da funkcioniše, ali ti si mislio da je postao rutina. Ti si tipičan romantik, Hari. Veza ne odgovara tvojim

patetičnim i nerealnim fantazijama i ti je zgaziš. Sve si uništio. I još imaš drskosti da se ponašaš kao uvređena strana.”

“Ko te je snabdeo tom psihologijom iz novina? Tvoj Jenki dečko?”

pnt “Razgovarala sam sa Ričardom o onome što se desilo.”

109 “Ričard? Tako se zove? Ričard. Ha! Gospode Bože!”

“Ričard je savršeno normalno ime. Svakako nije čudnije od imena Hari.”

“Ričard. Rič. Diki. Dik. Stari Ričard Diki - kitoglavi.”⁷

“Ponekad gledam tebe i Pata i ne mogu da odredim koji od vas ima četiri godine.”

“Lako je. Ja sam onaj koji ume da piša, a da ništa ne isprska po podu.”

“Sam si kriv za sve”, reče pre nego je prekinula vezu. “Do ovoga je došlo jer nisi umeo da ceniš ono što imaš.”

To nije bilo tačno. Bio sam dovoljno pametan da znam šta imam. Ali isuviše glup da to sačuvam.

Kao i svaki par koji živi pod istim krovom, uskoro smo razvili svoje dnevne rituale.

Odmah po svitanju Pat bi uteturao mutnih očiju u moju spavaću sobu da me pita da li je vreme za ustajanje. Ja bih mu rekao da je došao usred proklete noći, a on bi se popeo kod mene u krevet i odmah zaspao tamo gde je Đina obično spavala, bacakajući ruke i noge u svojim divljim, dečjim snovima, dok ja ne bih digao ruke od daljeg odmora i ustao.

Čitao bih novine u kuhinji dok se Pat izvlačio iz kreveta. Odmah bih ga čuo kako se šunja u dnevnu sobu i uključuje video.

Sada, kada Pat nije išao u obdanište, a ja nisam išao na posao, spremali smo se natenane. Ali, i dalje sam oklevao da ga pustim da radi baš sve šta hoće, a to je bilo da gleda video po ceo dan. Zato bih ušao, isključio video i otpratio ga u kuhinju, gde bi se on igrao svojom činijom ovsene kaše dok mu ne vratim slobodu.

Kada se operemo i obučemo poveo bih ga na biciklu u park. Bicikl se zvao Blubel i imao je pomoćne točkove. Pat i ja smo ponekad raspravljali o

skidanju pomoćnih točkova kako bi pokušao da ga vozi na samo dva točka. Ipak nam je to obojici izgledalo kao prevelik korak napred. Procena pravog vremena da se skinu pomoćni točkovi sa bicikla bila je jedna od stvari u kojima je Đina bila dobra.

---

pnt Popodne bi moja majka obično pokupila Pata i dala mi priliku da odem u kupovinu, sredim kuću, brinem o novcu, koračam tamo-amo i zamišljam **110** Đinu kako stenje od zadovoljstva u krevetu sa drugim muškarcem.

Ali ujutru bismo išli u park.

Šesnaest

pnt

111

Pat je voleo da vozi bicikl pored otvorenog bazena na rubu parka.

Mali bazen je bio prazan cele godine, osim tokom par nedelja ranog leta kada bi ga gradski oci gundajući napunili jako hlorisanom vodom od koje su deca iz okoline mirisala kao da su ih uronili u industrijski otpad.

Mnogo pre kraja leta voda bi se iscedila iz bazena i sa dna bi podigli čudna kolica za kupovinu. Bila je tek sredina avgusta, ali mali bazen bi već svi napustili do sledeće godine osim Pata i njegovog Blubela.

Bilo je nečeg depresivnog u prizoru gotovo stalno praznog bazena. Nalazio se u pustom delu parka, daleko od privlačnih igrališta gde su deca oduševljeno vrištala i od malih kafea gde su mame i tate - uglavnom mame - pile bezbrojne šolje čaja.

Ali uska asfaltna traka koja je okruživala bazen bila je mesto gde je Pat mogao da vozi svoj bicikl, a da ne mora da se probija kroz gomile bačenih ogrizaka, upotrebljenih kondoma i psećih govana koje su prekrivale veći deo parka. A da budem iskren, meni je odgovaralo da bude dalje od svih tih mama.

Video sam šta misle svako jutro kada bismo ulazili u park.

Gde mu je majka?

Zašto on nije na poslu?

Je li to stvarno njegov mali?

Mogao sam, naravno, da razumem njihovu brigu, pošto su većina pervertita na ovom svetu ponosni vlasnici penisa. Ali bio sam umoran od osećanja da treba da se izvinjavam što sam doveo sina u park. Dosadilo mi je da se osećam kao manijak. Prazni bazen mi je sasvim odgovarao.

“Tata! Pogledaj me!”

Pat je bio na daljoj strani bazena i teško je disao kada je stao pored kratke i široke daske za skakanje koja je virila preko praznog dubljeg kraja.

Nasmešio sam mu se s klupe na kojoj sam čitao novine, a on je, čim je video da mi je privukao pažnju, ponovo poleteo - oči su mu sijale, kosa letela, noge su mu besno radile dok je hitao oko bazena na Blubelu.

“Ne prilazi ivici!”

pnt

“Neću! Evo, nisam!”

112

Peti put u pet minuta pročitao sam uvodnu rečenicu članka o raspadu japanske ekonomije.

To je bila tema koja me je mnogo zanimala. Bilo mi je žao Japanaca jer su, izgleda, živeli u sistemu koji ih je upropastio. Ali, pomešanog s ljudskim saosećanjem, bilo je i nekakvog likovanja. Želeo sam da čitam o zatvaranju banaka, o osramoćenim rukovodiocima kako se klanjaju i jecaju na konferencijama za štampu, o odskora nezaposlenim imigrantima kako idu ka aerodromu Narita i hvataju prvi avion kući. Naročito to. Ali nisam mogao da se usredsredim.

Sve što sam video bili su Đina i Ričard, iako ih nisam video baš najbolje. Đina je počela da mi ispada iz žiže. Ona više nije bila moja Đina. Nisam mogao da zamislim stan u kojem živi, kancelariju u kojoj radi, mali restoran u kojem ručava svaki dan. Nisam mogao to da zamislim. A nije mi samo njen novi život bio težak za zamišljanje. Više nisam mogao da u svom umu jasno vidim njeno lice. Ali, ako je Đina bila nejasna, Ričard je bio prava slepa mrlja.

Da li je mlađi od mene? Bogatiji od mene? Bolji u krevetu od mene? Voleo bih da mislim da se Đina viđa sa impotentnim bankrotom na ivici senilnosti, ali uviđao sam da je to samo moja pusta želja.

Znao sam samo da je oženjen. Pa i to je bilo sumnjivo - šta koji kurac znači polurastavljeni? Da li još živi sa svojom ženom? Da li je ona Amerikanka ili Japanka? Da li spavaju zajedno? Imaju li dece? Je li mislio ozbiljno sa Đinom ili ju je samo zezao? I da li bih više voleo da mu je ona samo usputna avantura ili da mu je ljubav života? Šta bi me više povredilo?

“Vidi me sada!”

Smrzao sam se od prizora.

Pat je vrlo pažljivo dovezao bicikl na ivicu daske za skakanje. Balansirao je na tri i po metra od ispucalog betonskog dna bazena. Sa obe strane Blubela noge su mu bile jako raširene, održavao je ravnotežu na vrhovima prljavih patika. Nedeljama ga nisam video tako srećnog.

“Ostani tu”, viknuo sam. “Ne mrdaj.”

pnt
113 Osmeh mu se ugasio kada me je video da trčim prema njemu. Trebalo je da krenem sporije. Trebalo je da se pravim da je sve u redu, jer kada je video izraz mog lica, pokušao je da siđe sa daske. Ali bilo je lakše popeti se nego sići. Svet kao da je prešao na usporen snimak kada sam video kako jedan od Blubelovih pomoćnih točkova klizi preko ivice daske, vrti se za tren u vazduhu, a onda Patova stopalca u prijavim patikama gube ravnotežu i grabe za nečim čega nije bilo, i ja sam gledao svog dečaka kako pada naglavce u taj prazni bazen za plivanje.

Ležao je ispod daske za skakanje, sa biciklom na sebi, a krv se širila oko busena njegove plave kose.

Čekao sam da počne da vrišti - kao što je vrištao pre godinu dana kada je, koristeći naš krevet kao trambulinu, odskočio napred i razbio glavu na komodu, ili kao što je vrištao pre dve godine kada se popeo na dubak da se nasmeši meni i Đini, pa se preturio, ili kao što je vrištao uvek kada bi udario glavu ili pao na lice ili izgrebao kolena.

Želeo sam da čujem kako vrišti jer bih onda znao da je u pitanju samo još jedna povreda iz detinjstva. Ali Pat je bio savršeno tih, a ta tišina mi je stezala srce.

Zatvorene oči i bledo, ušiljeno lice činili su da izgleda kao da se izgubio u nekom ružnom snu. Tamni oreol krvi oko njegove glave i dalje se širio.

“Oh, Pat”, rekao sam sklanjajući bicikl sa njega i držeći ga jače nego što je trebalo. “Oh, Bože”, rekao sam vadeći mobilni telefon iz džepa prstima lepljivim od krvi, histerično birajući broj hitne pomoći i slušajući *bip-bip-bip* prazne baterije.

Podigao sam svog sina.

Počeo sam da trčim.

Sedamnaest

pnt

114

Ne možete dugo da trčite sa četvorogodišnjim detetom u rukama. Već su preveliki, preteški i previše nezgodni za nošenje bilo kojom brzinom.

Želeo sam da odnesem Pata kući, do kola, ali sam isteturio iz parka znajući da to nije dovoljno brzo.

Uleteo sam u kafe u kojem smo jeli zelene špagete. Pat mi je i dalje krvario u rukama, bled i tih. Bilo je vreme ručka i mesto je bilo puno službenika u odelima koji su punili stomake. Blenuli su u nas otvorenih usta. Viljuške sa špagetima karbonare zastale su u vazduhu.

“Zovite hitnu pomoć!”

Niko se nije pomakao.

Onda su se otvorila vrata kuhinje i Sid je izašla s poslužavnikom punim hrane u jednoj ruci i blokom za porudžbine u drugoj. Gledala nas je jedan tren, trgla se kada je videla Patovo beživotno telo, krv po mojim rukama i košulji, slepu paniku na mom licu.

Onda je stručno spustila poslužavnik na najbliži sto i prišla nam.

“To mi je sin! Zovite hitnu pomoć!”

“Biće brže da vas odvezem”, rekla je.

Po bolničkom podu bile su iscrtane bele linije koje su upućivale u hitno odeljenje, ali čim smo ušli okružile su nas sestre i bolničari koji su mi uzeli Pata iz ruku i stavili ga na krevet sa točkovima. Bio je to krevet za odrasle i na njemu je dečak izgledao tako mali. Tako majušan.

Suze su mi navrle na oči po prvi put, pa sam treptao da ih oteram. Nisam mogao da ga gledam. Nisam mogao da prestanem da ga gledam. Kada vam je dete u bolnici, to je najgora stvar na svetu.

Odvezli su ga dublje u zgradu, bučnim, pretrpanim hodnicima sa bolesnim žutim trakama svetla, pitajući me za njegov datum rođenja, medicinsku istoriju, uzrok njegove povrede glave.

Pokušao sam da im ispričam o biciklu na dasci za skakanje, iznad praznog bazena, ali ne znam da li je moja priča imala ikakvog smisla. Meni je zvučala besmisleno.

“Pobrinućemo se za njega”, rekla mi je sestra i krevet je prošao kroz zelena *pnt* njišuća vrata.

115 Pokušao sam da pođem za njima i video muškarce i žene u zelenoj odeći, s maskama na licima, ugačani hrom medicinske opreme i neku vrstu tapacirane ploče na koju su ga položili, usku i zloslutnu poput one daske za skakanje. Sid me je nežno uzela za ruku.

“Ostavi ga, Hari”, rekla je i povelala me u sumornu malu čekaonicu gde nam je uzela kafu iz automata. Moju je jako zasladila ne pitajući me kakvu volim.

“Jesi li dobro?”, upita me.

Odmahnuo sam glavom. “Kako sam glup.”

“To se događa. Znaš šta se meni desilo kada sam bila otprilike tolika?”

Čekala je da odgovorim. Gledao sam njene široko razmaknute smeđe oči.

“Šta?”

“Gledala sam neke klince kako igraju bezbol, pa im prišla i stala tačno iza udarača. Tačno iza njega.” Nasmešila mi se. “I kada je zamahnuo palicom da udari loptu, skoro mi je otkinuo glavu. Palica je bila od neke vrste plastike, ali sam se ipak onesvestila. Stvarno sam videla zvezde. Vidi.”

Sklonila je crni veo kose sa čela. Odmah iznad obrve imala je uski beli ožiljak dužine nokta na palcu.

“Znam da se sada grozno osećaš”, rekla je, “ali deca su čvrsta. Ona podnose takve stvari.”

“Bilo je tako visoko”, rekao sam. “A on je tako teško pao. Krv - bila je posvuda.”

Ali bio sam joj zahvalan na njenom belom ožiljku. Cenio sam činjenicu da je bila onesveščena kao dete. To je bilo lepo od nje.

Mlada doktorica je izašla i prišla nam. Imala je oko dvadeset pet godina i izgledala kao da se nije naspavala od fakulteta. Bila je neodređeno saosećajna, ali oštra, poslovna i otvorena kao automobilska olupina.

“Patrik je sada stabilan, ali kod tako jakih udaraca moramo da rendgenski snimimo glavu i skeniramo mozak. Brine me mogućnost ulegnutog preloma lobanje - to je kada se lobanja razbije i delići kosti se okrenu na unutra, izazivajući pritisak na mozak. Ne kažem da se to dogodilo. Kažem samo da je moguće.”

pnt

116

“Gospode Bože.”

Sid me uze za ruku i stegnu je.

“To će potrajati neko vreme”, reče doktorka. “Ako vi i vaša žena želite da ostanete noćas pored sina, imate vremena da odete kući i uzmete potrebne stvari.”

“Oh”, reče Sid, “Mi nismo muž i žena.”

Doktorka me pogleda, pa spusti pogled na karton.

“Vi ste Patrikov otac, gospodine Silver?”

“Jesam.”

“Ja sam samo prijateljica”, reče Sid. “Trebalo da pođem”, reče mi ustajući. Činilo mi se da misli da smeta. A uopšte nije smetala. Bila je jedino što me je držalo da se ne raspadnem.

“A dečakova majka?”, upita doktorka.

“Ona je van zemlje”, rekoše. “Privremeno je van zemlje.”

“Možda bi trebalo da je nazovete”, reče doktorka.

Moja majka je plakala, ali nije nameravala da plače javno. Uvek je prolivala svoje suze iza zatvorenih vrata, samo pred očima svoje porodice.

U bolnici je bila puna hrabrog optimizma i zdravog razuma. Postavljala je sestrama praktična pitanja. Koliki je rizik od trajnog oštećenja? Kada ćemo saznati? Mogu li baba i deda da ostanu preko noći? Bilo mi je bolje što je tu. Tata je bio malo drugačiji.

Stari vojnik je izgledao izgubljeno u bolničkoj kafeteriji. Nije bio naviknut da sedi i čeka. Nije navikao na situacije koje su bile van njegove kontrole. Njegove snažne tetovirane mišice, njegova široka ramena, njegovo neustrašivo staro srce - sve je to ovde bilo beskorisno.

Znao sam da bi za Pata učinio sve, da ga voli onom bezuslovnom ljubavlju koju možete osećati jedino prema malom detetu, ljubavlju koju je mnogo teže osećati kada vaše savršeno dete poraste u mnogo grešnijiu odraslu osobu. Voleo je Pata onako kako je nekada voleo mene. Pat je bio ja pre nego što sam dobio priliku da sve sjebem. Moj otac se jeo iznutra što može samo da sedi i čeka.

117 “Hoće li neko još čaja?”, upitao je, žudeći da uradi nešto, bilo šta, od čega bi se naša jadna družina osetila malo bolje.

“Procuriće nam čaj na uši”, reče mama. “Samo ti sedi i opusti se.”

“Da se opustim?” zareža gledajući je, a onda odluči da digne ruke.

Spustio se u škripavu plastičnu stolicu i zagledao u zid. Ispod očiju je imao kesice boje zgnječenog voća. Onda je, posle jedno pet minuta, ustao da nam donese još čaja. I dok je čekao novosti o svom unuku i srkutao čaj koji mu se nije pio, moj otac je odjednom izgledao star.

“Zašto ne probaš ponovo da dobiješ Đinu?”, upita me majka.

Ne znam šta je očekivala. Možda da će Đina da doleti sledećim avionom i da će naša mala porodica da se okupi ponovo i zauvek. A možda sam se i ja nadao tome.

Ali, bilo je uzalud. Otišao sam do prijemnog i okrenuo Đinin broj, ali sam dobio samo čudno brujanje japanskog telefona na koji se niko ne javlja.

U Londonu je bila ponoć, što je značilo da je u Tokiju osam ujutru. Trebalo bi da je kod kuće. Osim ako nije već otišla na posao. Osim ako se sinoć nije ni vratila kući. Njen telefon je i dalje bruja.

Tako će biti od sada pa nadalje. Da sam razgovarao sa Đinom, znam da bi njena snaga i zdrav razum nadvladali svaki strah i paniku. Ona bi bila sličnija mojoj majci nego mom ocu.

Ili meni. Pitala bi šta se dogodilo, kakva je opasnost i koliko znamo. Saznala bi kada poleće sledeći avion i bila bi u njemu. Ali nisam mogao da dođem do nje.

Spustio sam slušalicu, znajući da će ostatak naših života biti ovakav, znajući da su stvari isuviše zašle na pogrešan put da bi ponovo postale kakve su bile, znajući da smo se toliko udaljili jedno od drugog da više ne možemo da pronađemo put natrag.

Osamnaest

pnt

118

Doktorica je došla da me potraži u pet ujutru. Sedeo sam u praznoj kafeteriji, držeći šolju sa čajem koji se ohladio još pre nekoliko sati. Ustao sam kada mi je prišla, čekajući da progovori.

“Čestitam”, rekla je. “Vaš sin ima veoma tvrdu glavu.”

“Hoće li s njim biti sve u redu?”

“Nema frakture, a snimak sa skenera je čist. Zadržaćemo ga nekoliko dana radi posmatranja, ali to je uobičajen postupak kada četvorogodišnjaku ušijemo ranu na glavi sa dvanaest kopči.”

Poželeo sam da mi ova doktorica bude najbolji prijatelj. Želeo sam da jednom nedeljno izlazimo na večeru kako bi mogla da iz sebe izbacuje sve svoje frustracije zbog NHS⁸. Slušao sam i saosećao s njom. Ona je spasila mog sina. Ona je prelepa.

“On je stvarno dobro?”

“Imaće glavobolje par nedelja i ožiljak do kraja života. Ali, da, biće dobro.”

“Nema pratećih posledica?”

“Pa, verovatno će lakše privlačiti devojke za petnaest godina. Ožiljci su na muškarcima veoma privlačni, zar ne?”

Uzeo sam je za ruke i držao ih malo predugo.

“Hvala vam.”

“Zato smo ovde”, nasmešila se. Osetio sam da joj je neprijatno, ali nisam mogao ništa da učinim. Najzad sam je pustio.

“Mogu li da ga vidim?”

* * *

Pat je bio u sobi na kraju odeljenja punog dece. Pored njega je bila slatka petogodišnja devojčica u pidžami s natpisom *Devojačka moć*, kojoj je sva kosa opala, pretpostavljam od hemoterapije. Pored nje su bili njeni roditelji,

otac je spavao u stolici, a majka stajala do njenih nogu i gledala u lice svoje kćeri. Prošao sam tiho do kreveta mog sina, znajući da je bilo pogrešno toliko se dugo valjati u samosažaljenju. Mi smo imali sreće.

pnt Pat je primao infuziju, lice mu je bilo belo poput jastuka, a glava umotana u zavoje. Seo sam na krevet i pomilovao ga po slobodnoj ruci. Zatreptao je i otvorio oči.

119

“Jesi li ljut na mene?” upitao me je, a ja sam odmahnuo glavom, plašeći se da progovorim.

Zatvorio je oči i odjednom sam znao da mogu to da učinim.

Uvideo sam da se do sada nisam baš naročito pokazao. Nisam imao dovoljno strpljenja. Provodio sam previše vremena misleći na Đinu, čak i na Sid. Nisam dobro pazio na Pata u parku. Sve je ovo bilo neporecivo. Ali, mogao sam to da učinim.

Možda nikada neću biti savršen. Možda ću zabrljati kao roditelj isto onako kako sam zabrljao kao suprug.

Ali po prvi put sam uvideo da to što sam muškarac nema s tim nikakve veze.

Sve porodice imaju svoje legende i predanja. U našoj maloj porodici prva priča u kojoj sam igrao glavnu ulogu jeste ona o tome kako mi je, kada sam imao pet godina, pas izbio sve prednje zube.

Igrao sam se sa susedovim vučjakom iza reda prodavnica gde nam je bio stan. Pas mi je lizao lice i to mi se dopadalo sve dok mi nije digao prednje šape na grudi da se bolje osloni i oborio me. Pao sam pravo na usta; zuba i krvi je bilo svuda okolo, moja mama je vrištala.

Maglovito se sećam jurnjave u bolnicu i toga da su me držali iznad slivnika dok su lovili komadiće slomljenih zuba, a krv curila svuda po emajliranom umivaoniku. Ali najbolje se sećam da je moj stari bio uporan da ostane pored mene dok su me uspavljivali gasom.

Kada se priča prepričavala u našoj porodici, poenta je bila u tome šta sam uradio kada sam se vratio iz bolnice razbijenih usta - naime, napunio sam ih čipsom začinjenim solju i sirćetom.

Ovakav kraj se dopadao mom starom - ideja da se njegov sin vratio iz bolnice sa osam krvavih krhotina tamo gde su mu bili prednji zubi i da je bio

toliko čvrst da je odmah otvorio kutiju čipsa. U stvarnosti uopšte nisam bio čvrst. Jednostavno sam voleo čips sa solju i sirćetom. Čak i kada sam morao da ga sisam.

pnt
120 Sada znam da moj tata nije bio onoliko čvrst koliko bi voleo da bude. Niko se ne oseća čvrstim kada mu dete odvezu u bolnicu. Prava poenta ove priče je to što je moj otac odbio da me ostavi.

Sada shvatam kako je morao da se oseća dok je posmatrao kako njegovog petogodišnjeg sina uspavljaju gasom kako bi doktori mogli da povade komadiće razbijenih zuba iz njegovih desni i jezika.

Mora da je osećao onaj bespomoćni strah koji samo roditelj bolesnog deteta može da razume. Tačno znam kako mora da se osećao - kao da ga je život uzeo za taoca. Je li zaista moguće da počinjem da gledam svet njegovim očima?

Stajao je ispred glavnog ulaza u bolnicu i pušio jednu od svojih cigareta koje je sam motao. On mora da je bio jedina preživela mušterija *Rizle* među onima koji ne puše travu.

Pogledao me je zadržavajući dah.

“Biće mu dobro”, rekao sam.

Izbacio je oblak duvanskog dima.

“Znači nema - kako ono beše - ulegnutog preloma?”

“Nema preloma. Stavili su mu dvanaest kopči i ostaće mu ožiljak, ali to je sve.”

“To je sve?”

“To je sve.”

“Hvala Bogu za to”, reče. Povukao je dim iz cigarete. “A kako si ti?”

“Ja? Dobro sam, tata.”

“Treba li ti nešto?”

“Poštena noćna dremka bi mi dobro došla.”

Kada bih pričao sa svojim ocem, ponekad bih uhvatio sebe kako govorim njegovim jezikom. On je bio jedina osoba u zemlji koja je spavanje nazivala dremkom.

pnt “Mislio sam, imaš li para? Tvoja mama mi reče da nećeš prihvatiti onaj posao.”

121 “Ne mogu. Radno vreme je predugo. Nikad ne bih bio kod kuće.” Pogledao sam preko skoro praznog parkinga u nebo izbrazdano svetlom. Negde su pevale ptice. Više nije bilo kasno. Bilo je rano. “Nešto će se već pojaviti.”

Izvadio je novčanik, izvukao nekoliko novčanica i pružio mi ih.

“Za šta je to?”

“Dok se nešto ne pojavi.”

“U redu je, tata. Hvala ti na ponudi, ali nešto će se već stvarno pojaviti.”

“Znam da hoće. Ljudi će uvek hteti da gledaju televiziju, zar ne? Siguran sam da ćeš uskoro nešto naći. Ovo je za tebe i Pata do tada.”

Moj tata, stručnjak za medije. Sve što je znao o televiziji bilo je da danas više ne puštaju ništa onako zabavno kao *Falični pansion*, *Beni Hil* ili *Morkamb i Vajz*. Ipak sam uzeo novac koji mi je ponudio.

Sada znam da je samo pokušavao da mi pokaže da je na mojoj strani.

“Vratiću ti ovo”, rekao sam.

“Nema žurbe”, reče on.

Đina je htela da dođe sledećim avionom, ali sam je odgovorio od toga, jer do vremena kada sam je najzad našao, a to je bilo sutradan kasno popodne, paničnoj žurbi više nije bilo mesta.

Propustila je one užasne trenutke kada sam sa Patom jurio do hitne službe. Propustila je beskrajne sate kada smo pili čaj koji nam se nije pio, dok smo čekali da saznamo jesu li snimci u redu. I propustila je dan kada je seo u krevetu, glave pokrivene zavojima, stežući svoj svetlosni mač, pored devojčice koja je izgubila kosu od lečenja kojem je bila podvrgnuta.

Đina je propustila sve to, sve je propustila bez svoje krivice. Ja lično krivio sam ono prokleta kopile Ričarda.

Do trenutka kada sam našao Đinu saznao sam da će Pat biti dobro. Više nisam želeo da dođe.

Rekao sam sebi da je to zato što nisam želeo da drži Pata i kaže mu da će sve biti dobro, a zatim ponovo ode. Ali, znao sam da pravi razlog nije tako plemenit. Gde je kog kurca bila Đina kada nam je bila potrebna.

122 “Mogla bih da stignem sutra”, rekla je. “Posao može da sačeka.”

“Nema potrebe”, rekao sam, mrtav hladan. “Samo se udario. Gadan udarac, ali biće sve u redu.”

“Ionako uskoro dolazim. Nisam sasvim sigurna kada...”

“Ne menjaj planove”, rekoš.

Slušaj nas - zvanični kao dvoje ljudi koji prte put kroz dosadnu svečanu večeru. Nekada smo mogli da pričamo po celu noć, nekada smo mogli da pričamo o svemu. Sada smo zvučali kao dvoje neznanaca koji se nikada nisu ni sreli ni upoznali. Slušaj nas, Đina.

Sid je stajala na mom pragu držeći kutiju za nošenje hrane. “Smetam li?”

“Ne, ne smetaš. Uđi.”

Ušla je u moj dom i pružila mi posudu.

“Za Pata. Špageti *pesto*.”

“Zeleni špageti. Njegovi omiljeni. Hvala ti.”

“Samo ih stavi u mikrotalasnu. Umeš li?”

“Šališ se? Čak i ja umem da se služim mikrotalasnom. Jedan minut ili dva?”

“Jedan bi trebalo da je dovoljan. Da li je budan?”

“Gleda TV. Za promenu.”

Pat je ležao ispružen na sofi, još u svojoj pidžami sa *Ratovima zvezda* i *M&S* kućnom mantilu i gledao rediteljsku verziju *Povratka Džedaja*. Otkako se vratio iz bolnice pravila smo gurnuli pod tepih.

“Zdravo, Pat”, reče Sid. Sagnu se ka njemu i pomilova ga po kosi, pažljivo izbegavajući veliki flaster koji mu je sada pokrivao jednu stranu čela. “Kako je tvoja jedna stara glava?”

“Dobro je. Kopče me malo svrbe.”

pnt

123

“Ne sumnjam da svrbe.”

“Ali - znaš šta? Ne moraju da se vade. Te kopče.”

“Ne?”

“Ne, nestaće same od sebe”, reče Pat tražeći pogledom potvrdu od mene.

“Tako je”, rekao sam. “Rastvore se. To je nova vrsta kopči, zar ne?”

“Nova vrsta”, klimnu Pat vraćajući pažnju na princezu Leiu u škrtaj odeći konkubine na dvoru Džabe Hata.

“Kakvu samo ima haljinu”, reče Sid.

“Aha”, saglasi se Pat. “Ona je robinja.”

“Nebesa.”

Gledali su neko vreme princezu Leiu kako se uvija na kraju lanca.

“Pa, ostavljam te da se oporaviš”, reče Sid.

“Važi.”

“Sid ti je donela večeru”, rekoh. “Zelene špagete. Kako se kaže?”

“Hvala.” Uputio joj je svoj najšarmantniji osmeh, nalik osmehu Dejvida Nivena.

“Nema na čemu”, reče ona.

Ispratio sam je do vrata i osetio da bi nešto u meni rado zapevalo. Nisam želeo da ode.

“Hvala ti što si svratila”, rekoh. “Ulepšala si mi dan.” Okrenula se i pogledala me tim široko razmaknutim smeđim očima.

“Zaista to mislim”, rekao sam. “To je nešto najlepše što mi se dogodilo danas. Stvarno.”

“Ali, ne razumem”, reče ona.

“Šta ne razumeš?”

“Zašto ti se dopadam? Ni ne poznaješ me.”

pnt

“Zaista želiš da znaš?”

124

“Da.”

Rekoh joj.

“Sviđaš mi se jer si čvrsta, ali nisi tvrda. Sviđaš mi se jer ne pristaješ na muška sranja, a ipak si napustila svoju zemlju zbog muškarca zato što si mislila da je on pravi čovek za tebe.”

“Najveća greška u mom životu.”

“Možda. Ali meni se dopada što si tako romantična jer si kao devojčica gledala sve te *MGM*-ove mjuzikle.”

Nasmejala se odmahujući glavom.

“Čitaš muškarce kao knjigu, ali ipak želiš da nađeš muškarca s kojim bi podelila život.”

“Ko kaže?”

“I dopada mi se kako ti celo lice zasvetli kada se osmehneš. Dopadaju mi se tvoje oči. Dopadaju mi se tvoje noge. Sviđa mi se to što umeš da razgovaraš sa četvorogodišnjim dečakom. Sviđa mi se što si bila tu kada mi je neko bio potreban. Svi ostali su samo stajali i blenuli. Ti si bila ljubazna. A nisi morala da budeš ljubazna.”

“Još nešto?”

“Lepa si.”

“Uopšte nisam lepa.”

“Lepa si i hrabra si i ja sam ljubomoran na svakog momka koji je ikada izašao s tobom. Ponekad šetkam ispred kafea gde radiš nadajući se da ćemo se sudariti.”

“Nedostaje ti tvoja žena”, reče ona. “Stvarno ti nedostaje.”

“Tačno”, rekoah, “ali je tačno i da si me oborila s nogu.”

“Čoveče!” reče ona odmahujući glavom. “Ali, i dalje me ne poznaješ.”

pnt Nije to rekla onako kao ranije. Sada je to kazala nežno, ljubazno, kao da nije moja krivica što je ne poznajem.

125 I približila mi se dok je to govorila, gledajući me za trenutak tim svojim očima pre nego što su se zatvorile kada je spustila svoje usne na moje.

Poljubio sam je.

“Pomalo te poznajem”, rekoah.

“Da”, reče ona, priznajući mi to. “Pomalo me poznaješ.”

---

pnt

126

Drugi deo: Đing-dong čovek

Devetnaest

pnt

127

Pat je krenuo u školu.

Uniforma koju je morao da nosi trebalo je da učini da izgleda odraslo. Sivi džemper sa V-izrezom, bela košulja i žuta kravata trebalo je da učine da izgleda kao mali čovek. Ali nisu.

Zvaničnost njegove školske odeće samo je naglasila koliko je nov. Na pragu petog rođendana, on još nije bio ni mlad. Još uvek je bio nov-novcijat. A njegova je odeća više priličila odraslima nego moja.

Dok sam mu pomagao da se spremi za svoj prvi školski dan, zapanjio sam se kada sam shvatio koliko volim njegovo lice. Kada je bio beba nisam mogao da odredim da li je zaista lep ili to samo u meni radi roditeljski softver. Ali sada sam mogao da vidim istinu.

S tim svetlim plavim očima, dugom žutom kosom i načinom na koji mu se spori, stidljivi osmeh širio neverovatno glatkim licem, zaista je bio lep dečak.

A sada je trebalo da pustim mog lepog dečaka da krene u svet. Makar do 3 i 30. Obojici je to izgledalo kao zauvek.

Sada se nije smešio. Za doručkom je bio bleđ i ćutljiv u svojoj imitaciji odeće odraslih, boreći se da zaustavi podrhtavanje brade i da ne istura donju usnu, dok sam ja iznad ovsene kaše brbljao komentare o najlepšem dobu života.

Ovsenu kašu je prekinuo Đinin poziv. Znao sam da joj je sigurno bilo teško da telefonira - tamo gde je bila još je uveliko teklo radno vreme - ali sam isto tako znao da ne bi propustila Patov veliki dan. Gledao sam ga kako razgovara sa svojom majkom, kako mu je neudobno u košulji i kravati - beba iznenada naterana da imitira odraslog čoveka.

Onda je došlo vreme za polazak.

Dok smo prilazili školi za trenutak me je uhvatila panika. Posvuda su bila deca, gomile dece u potpuno istoj odeći kao što je bila Patova, i sva su išla u istom pravcu kao i mi. Mogao bih ovde da ga izgubim. Mogao bih zauvek da ga izgubim.

Stali smo malo podalje od školske kapije. Kola su posvuda bila parkirana u dva i tri reda. Sićušne devojčice izvlačile su se iz automobila veličine Pancer tenkova noseći kutije za užinu sa slikama Leonarda DiKaprija. Veći dečaci sa sportskim torbama *Arsenala* i *Mančester Junajteda* izlazili su iz starih krševa. Buka koju je pravilo ovo metar visoko pleme bila je neopisiva.

pnt

128

Uzeo sam mlitavu Patovu ruku pa smo se pridružili koloni. Video sam zbirku malih, prestravljenih dečaka i njihove nervozne roditelje kako u stadiu idu po igralištu. Upravo smo prolazili kroz kapiju da im se pridružimo kada sam primetio da se Patu odvezala pertla na novoj crnoj kožnoj cipeli.

“Stani da ti vežem pertlu, Pat”, rekao sam kleknuvši, shvatajući da je ovo prvi put u njegovom životu da ne nosi patike.

Pored nas su prošla dva veća dečaka, ruku pod ruku. Piljili su u nas. Pat im se stidljivo osmehnuo.

“Ne ume ni pertle da veže”, frknu jedan od njih.

“Ne umem”, reče Pat, “ali umem da gledam na sat.”

Prasnuli su u neobuzdan smeh, oslanjajući se jedan na drugog i otišli ponavljajući s nevericom ono što je Pat rekao.

“Ali *umem* da gledam na sat, je l’ tako?”, upita Pat, misleći da sumnjaju u njegove reči, snažno trepćući dok je ozbiljno razmatrao da brizne u plač.

“Ti umeš sjajno da gledaš na sat”, rekao sam, nesposoban da zbilja poverujem da ću zaista pustiti svog sina u sav cinizam i pakost šugavog savremenog sveta. Ušli smo na igralište.

Mnoge prvačice pratila su oba roditelja. Ali ja nisam bio jedini roditelj koji je bio sam. Nisam čak bio ni jedini muškarac.

Bio je tu još jedan solo otac, možda deset godina stariji od mene, istrošen poslovan tip, u pratnji pribrane devojčice s rancem na kojem su bila iscerena lica neke dečaćke grupe za koju nikada nisam čuo. Na kratko smo se zgledali, a onda je skrenuo pogled, kao da sam zarazan. Pretpostavljam da je žena mogla da mu bude na poslu. Pretpostavljam da je mogla da bude bilo gde.

Došla je ljubazna upravnica i povelala nas u salu za skupove. Održala nam je kratak ohrabrujući govor, a onda su deca podeljena po učionicama.

Pat je dobio gđicu Voterhaus. Zajedno sa šakom ostalih roditelja i prvaka u njenu učionicu nas je odvelo jedno od poverljive starije dece koja su služila

kao vodiči. Naš vodič je bio dečak od oko osam godina. Pat je zurio u njega, zabezeknut od divljenja.

U učionici gđice Voterhaus jato petogodišnjaka sedelo je na podu prekrštenih nogu, strpljivo čekajući priču od svoje učiteljice, mlade žene pnt histerično dobrog raspoloženja poput voditelja kviza.

129 “Dobrodošli!” reče gđica Voterhaus. “Stigli ste tačno na vreme za našu jutarnju priču. Ali pre toga, vreme je da se oprostite od svojih mama.” Prostrelila me je pogledom. “I tata.”

Došlo je vreme da ga ostavim. Iako je bilo nekoliko emotivnih ristanaka pre nego što je ispisan iz obdaništa, ovoga puta je bilo nešto drugačije. Ovoga puta sam se ja osećao ostavljenim.

Pošao je u školu, a kada je završi biće čovek, a ja ću biti sredovečan. Oni dugi dani gledanja *Ratova zvezda* kod kuće na videu, dok se život odvija negde drugde, okončani su. Ti dani, koji su nekada izgledali prazno i frustrirajuće, sada su mi već nedostajali. Moja beba je ulazila u svet.

Gospođica Voterhaus zatražila je dobrovoljce da paze na nove dečake i devojčice. Podigla se šuma ruku, a učiteljica odabra pratioce. Iznenada svečana, izuzetno lepa devojčica stade pored nas.

“Ja sam Pegi”, rekla je Patu, “i brinuću se o tebi.”

Devojčica ga uze za ruku i povede u učionicu.

Nije ni primetio kada sam otišao.

Sećam se kada sam spavao na zadnjem sedištu očevih kola. Vozili smo se van grada, vraćajući se sa izlaska - godišnje posete londonskom *Paladijumu* gde smo gledali pantomimu, nedeljne posete mojoj baki - i ja bih gledao žute lampe ulica Ist Enda i autoputeva Esekse kako brzo proleću iznad moje pospane glave.

Ispružio bih se na zadnjem sedištu tatinih kola - “Ne moraš da spavaš, samo odmori oči” - i uskoro bih se uljuljkao u san kretanjem auta i tihim zamorom mojih roditelja.

Sledeće čega sam bio svestan bilo je da sam na očevim rukama, da je auto na našem prilaznom putu, da motor još radi dok me tata podiže sa zadnjeg sedišta, onako umotanog u karirano ćebe koje je držao u kolima za naša putovanja na obalu i u posete rodbini i londonskom *Paladijumu*.

Ovih dana se budim od svega. Pijanac koji tetura kući, lupanje vratima kola, lažna uzbuna kilometrima daleko - sve je dovoljno da me trgne iz sna i ostavi da satima buljim u tavanicu. Ali kada sam kao dete spavao na zadnjem sedištu tatinih kola, ništa nije moglo da me probudi. Jedva da bih se promeškoltio u snu na putu uz stepenice, umotan u karirano ćebe i pnt očeve ruke.

130 Želeo sam da Pat ima takve uspomene. Želeo sam da se Pat oseća tako bezbednim. Ali, Đina je otišla, a naš stari *Folksvagen* je prodat da bi se platila hipoteka, pa je Pat ovih dana bio pored mene, na suvozačevom sedištu MGF-a i borio se protiv sna čak i kad bismo se vraćali od svojih roditelja, čekala nas je vožnja od sat vremena praznim autoputem.

Želeo sam da se moj sin vozi u autu onako kako sam se ja vozio kao dete. Ali, mi smo putovali sa malo prtljaga.

Sid je nazvala krajem dugog jutra.

“Kako je bilo?” upitala je.

Zvučala je iskreno zabrinuto. Zbog toga mi se dopadala još više.

“Bilo je pomalo teško”, rekao sam. “Brada je podrhtavala kada je došlo vreme da se oprostimo. Bilo je par suza u očima. Ali to, naravno, kod mene. Pat je bio savršeno dobro.”

Nasmejala se, a u svojoj mašti video sam kako njen osmeh obasjava mesto gde radi, čineći ga pomalo posebnim.

“Mogu da te nasmejem”, rekao sam.

“Da, ali sada moram da radim”, reče ona. “Jer ne možeš da mi plaćaš račune.”

To je bilo potpuno tačno. Nisam mogao da platim ni sopstvene račune.

* * *

Moj otac je pošao sa mnom da dočeka Pata posle njegovog prvog dana u školi.

“Poseban postupak”, reče moj tata parkirajući svoju *Tojotu* tačno ispred školske kapije. Nije rekao da li je to poseban postupak za Pata ili za mene.

Dok su deca u gomilama izlazila kroz kapiju u 3 i 30, shvatio sam da nema nikakve šanse da ga izgubim u gužvi. Čak i među stotinama dece obučene manje-više isto, možete da spazite svoje dete na kilometar.

pnt Bio je sa Pegi, devojčicom koja treba da brine o njemu. Gledala me je odnekud čudno poznatim očima.

131 “Jesi li uživao?” upitao sam ga, uplašen da će da zapreti kako neće disati ako bude ikada morao da dođe ponovo.

“Znaš šta?”, reče Pat. “Sve učiteljice se isto zovu. Svaka se zove Gospođica.”

Moj stari ga je podigao i poljubio. Pitao sam se koliko će još vremena proći dok Pat ne počne da izbegava naše poljupce. Onda je poljubio mog tatu u lice - jednim od onih čvrstih, silovitih poljubaca kakvima ga je Đina naučila - i znao sam da ga imamo još neko vreme.

“U dedinim kolima je tvoj bicikl”, reče moj tata. “U povratku možemo da svratimo do parka.”

“Može li Pegi s nama?”, upita Pat.

Pogledao sam devojčicu ozbiljnih očiju.

“Naravno da može”, rekoah. “Ali prvo moramo da pitamo Peginu mamu ili tatu.”

“Moja mama je na poslu”, reče mi Pegi. “A i moj tata.”

“Ko te onda čeka?”

“Bjanka”, reče ona. “Moja dadilja. Iako više nisam mala.”

Pegi se osvrnu oko sebe, zagledajući stada odraslih koja su dočekivala decu dok nije videla lice koje je tražila.

Devojka od osamnaestak godina gurala se kroz gužvu, pušeći cigaretu i tražeći svoju štíćenicu.

“Ono je Bjanka”, pokaza Pegi.

“Dođi, Pegi”, reče devojka pružajući ruku. “Hajdemo.”

Pat i Pegi su buljili jedno u drugo.

“Idemo do parka na sat vremena”, rekao sam Bjanki. “Bilo bi nam drago da Pegi pođe s nama. I vi, naravno.”

Dadilja kratko odmahnu glavom.

pnt “Moramo da idemo”, reče.

132 “Vidimo se onda sutra”, reče Pegi Patu.

“Da”, reče on.

Pegi mu se osmehnu dok ju je Bjanka vukla kroz gužvu koja se razređivala.

“Videću je sutra”, reče Pat. “U mojoj školi.”

Ruke su mu bile prljave, na licu je imao boje, a pored usta nešto što je ličilo na ostatak sendviča sa jajetom. Ali, bio je dobro. Sa školom će biti sve u redu.

Još jedna razlika između mene i mog starog. Nakon Patovog pada u prazni bazen ja bih bio srećan da više nikada ne vidim njegov bicikl. Ali tokom onih beskrajnih sati u bolnici moj tata se odvezao do parka i uzeo Blubela.

Bicikl je ležao tačno tamo gde smo ga ostavili, neoštećen osim iskrivljenog upravljača. Ja bih ga pažljivo spustio u najbliži kontejner. Moj tata je želeo da ga Pat ponovo vozi. Nisam se raspravljao s njim. Mislio sam da to prepustim Patu.

Pa ipak, kada je moj otac izvadio Blubela iz prtljažnika svog auta, moj sinje izgledao srećan što ga vidi. - “Ispravio sam upravljač”, reče nam moj tata. “Trebalo mu malo boje, to je sve. Bilo bi gotovo za minut. Ja ću to da uradim ako hoćeš.”

Tata je znao da ne umem ni da držim četku još otkako su me isključili sa kursa umetnosti.

“Ja ću”, rekao sam sumorno. “Obuci kaput, Pat.”

Bio je septembar i u vazduhu se osećao prvi hladni dodir jeseni. Pomogao sam Patu da obuče svoju jaknu i stavio mu kapuljaču, gledajući kako mu se osmeh širi licem pri pogledu na njegov bicikl.

“Još nešto”, reče moj otac vadeći mali srebrnasti odvijač iz džepa. “Mislim da je vreme da veliki dečko kao što je Pat skine pomoćne točkove sa svog bicikla.”

pnt
133 To je bio moj stari u sedamdesetoj - čvrst, ljubazan, dostojan poverenja, smešio se svom unuku s beskrajnom nežnošću. A ipak sam uhvatio sebe kako grdim njegovu “uradi sam” sposobnost, njegovu muževnu efikasnost, njegovu apsolutnu ubeđenost da će svet podrediti svojoj volji. I bilo mi je muka od pogleda na taj bicikl.

“Bože, tata”, rekao sam. “Pao je sa te prokletinje pre pet minuta, a sada hoćeš da je vozi na zadnjem točku.”

“Stalno preteruješ”, reče moj otac. “Isti si kao tvoja majka. Ne želim da mali vozi na zadnjem točku - šta god to bilo. Hoću samo da pokuša da vozi bez pomoćnih točkova. Dobro će mu doći.”

Moj otac čučnu i poče da skida pomoćne točkice sa Blubela. Gledajući ga kako barata odvijačem učinilo mi se da sam ceo život proveo gledajući ga kako nešto popravlja, prvo u svojoj kući, a posle u mojoj. Kada bi se pokvarilo osvetljenje ili kada bi kiša procurila kroz tavanicu, Đina i ja nismo čitali oglase. Mi smo zvali moga tatu.

Pokvaren bojler, zapušeni oluci, rupa na krovu - nijedan zadatak nije bio prevelik za njegovu besprekorno održavanu kutiju sa alatom. Voleo je Đinine pohvale kada završi posao - uvek bi malo preterala - ali bi to ionako uradio. Moj otac je bio, kako je majka govorila, “vešt u kući”. Ja sam bio nešto upravo suprotno. Bio sam ono što bih nazvao “prokleta beskoristan po kući”.

Sada sam gledao kako Patovo lice blede od straha dok je tata završavao skidanje pomoćnih točkova s njegovog bicikla. Zamalo što nisam eksplodirao, ali sam se suzdržao. Jer, da sam započeo, pokuljali bi svi sukobi iz poslednjih trideset godina - moja lenjost protiv očeve veštine i sposobnosti, moja povučenost protiv starčeve muževnosti, moja žudnja za mirnim životom protiv očeve odlučnosti da ide svojim putem.

Nisam hteo da se sve to prospe pred Patom. Ne danas. Niti ikada. I tako sam ćutke gledao kako moj otac pomaže mom sinu da se popne na bicikl.

“Samo da pokušaš”, reče moj tata umirujuće. “Ako ti se ne sviđa, prestaćemo. Možemo da prestanemo kad god hoćeš. Važi, mališa?”

“Važi, deda.”

Moj otac je jednom rukom uhvatio upravljač, a drugom sedište bicikla. Pat se grčevito držao za obe drške upravljača, okrećući nogama pedale u već izgredanim školskim cipelama dok su se Blubelovi točkovi okretali i okretali. Sa mnom kao potištenom zaštitnicom ševrdali smo pored ljuljaški i tobogana, pa preko male travnate čistine.

pnt

134

“Držiš li?”, upita Pat.

“Držim, držim”, uveravao ga je moj tata.

“Možeš li da pričuvaš Pata u subotu uveče?”, upitao sam.

“U subotu uveče?” ponovio je, kao da je to čudnovato pitanje, kao da vrlo dobro znam da subotom uveče on i mama vole da izađu i prokockaju nešto para.

“Da. Izlazim.”

“Naravno”, reče on. “Uvek ćemo ti ga pričuvati. Nešto u vezi s poslom, je li?”

“Nema nikakve veze s poslom, tata. Ja sada nemam nikakav posao, sećaš se? Izlazim sa jednom devojkom.” Ovo nije zvučalo kako treba. “Sa jednom ženom.” Ni ovo nije zvučalo sasvim kako treba.

Mislio sam da će ga ovo zaustaviti. Ali on je nastavio, onako pogrbljen, pridržavajući Patov bicikl dok smo išli preko belih rada i psećih govana.

“Koje ona?”, upita me.

“Samo prijateljica. Možda ćemo da idemo u bioskop.” Najzad je stao i potrlljao leđa dok se uspravljao da me pogleda.

“Misliš li da je takvo ponašanje u redu za nekoga u tvom položaju, a?”

“Odlazak u bioskop? Ne vidim zašto nije.”

“Ne govorim o odlasku u bioskop. Govorim o izlasku s nepoznatom ženom neposredno nakon...” Mahnuo je glavom prema Patovoj jakni. “Znaš.”

“Nema ničega čudnog u tome”, rekoh. “A samo ćemo da odemo u bioskop. Nećemo da zbrišemo i tajno se venčamo.” Zatresao je glavom u čudu kuda to svet ide.

“Baš me briga šta ti nameravaš”, reče. Onda ponovo pokaza na Pata. “Brinem za njega. Ta devojka - je li to ozbiljno?”

“Ne znam, tata. Možemo li da se nađemo na prvom sastanku, a da ne počnemo odmah da biramo zavese?”

Glumio sam povređenu nevinost. Znao sam da će ga moj izlazak s nekom ženom zbuniti i uplašiti. Hteo sam samo da mu pokažem da mi je trideset godina i da on ne može da odluči kada ću ja da skinem pomoćne točkove.

135 Vratili smo se na ispucali asfalt ispred oveštale bine.

“Jesi li spreman?”, upita moj otac Pata.

“Spreman”, reče Pat, ne zvučeći naročito spremno.

“Držim te, u redu?” reče moj tata ubrzavajući korak. “Sve vreme te držim. Samo drži leđa uspravno. I okreći.”

“Važi.”

“Da li se držiš?”

“Držim se!”

Prešli su preko asfalta. Patovo lice bilo je zaklonjeno kapuljačom, a moj otac bio je sagnut pored njega. Ličili su na malu vilu koju juri grbavac. Onda je moj tata pustio bicikl.

“Držiš li, deda?”

“Držim te!”, viknuo je dok se Pat udaljavao od njega. “Okreći! Držim te!”

Okretao je svojim nožicama. Blubel se opasno zaneo kada je prskajući prešao preko lokve, ali kao da se zatim ispravio i ubrzao.

“Uspeo si, Pat!”, vikao je moj tata. “Uspeo si!”

Okrenuo se da me pogleda i obojica smo se glasno nasmejali. Dotrčao sam do tate i zagrlio ga rukom oko ramena. Mirisao je na *Old Spajs* i *Old Holborn*.⁹

“Vidi ga kako ide”, reče moj tata ponosno.

Bicikl je stigao do ivice asfalta, poskočio i sišao na travnjak. Pat je sada vozio sporije, ali je i dalje besno okretao pedale dok se krivudajući približavao drveću.

“Ne idi predaleko!”, viknuo sam. Ali nije mogao da me čuje. Nestao je u senci nekih starih hrastova, kao neko šumsko biće s kapuljačom koje se vraća u svoju jazbinu.

Moj otac i ja smo se zgledali. Više se nismo smejali. Potrčali smo za njim, klizajući se po mokroj travi i dozivajući ga.

136 *Onda je krenuo prema nama iz šumice, smaknute kapuljače, kezeći se od uha do uha.*

“Vidi šta umem”, rekao je ponosno, uspravivši nakratko na pedalama Blubela pre nego što se zaustavio.

“To je sjajno, Pat”, rekoh, “ali nemoj više tako da mi se gubiš, važi? Uvek budi tu gde mogu da te vidim.”

“Šta je dedi?”, upita me.

Moj otac se naslonio na drvo, držeći se za grudi i boreći se za vazduh. Krv mu je sišla s lica, a u očima mu jer bilo nešto što nikada ranije nisam video. Možda strah.

“Biće mi dobro”, šištao je.

“Deda?”, reče Pat.

“Deda je dobro”, rekao sam.

Posle dugog, očajničkog minuta uspeo je da udahne nešto vazduha. I dalje teško dišući, nasmejao se brizi svog sina i unuka.

“Samo sam star”, reče. “Prestar za trčanje po šumi.”

A ja sam mislio kako je to baš to - starost koja stiže čoveka čije je telo toliko pretrpelo u mladosti. Celog mog života su ti komadići šrapnela, crni i šiljasti, gmizali iz njegovog čvrstog starog tela. Svakog leta sam viđao ogromnu zvezdastu ranu na njegovoj slabini. Sav taj bol i kazna morali su da ga stignu pre ili kasnije.

Ali, grešio sam. Nije ga pozivala prošlost. Zvala ga je budućnost.

“Ne brinite za mene”, reče nam moj otac. “Dobro sam. Hajdemo kući.”

Vratili smo se do njegovih kola kroz dugačke senke tog septembarskog popodneva. Pat je vozio bicikl ispred nas, a moj stari je pevušio Činiš me

tako srečnim, utešen svojim ličnim Āinom Martinom, njegovim sopstvenim Sinatom.

---

pnt

137

Dvadeset

pnt

138

Kada ste duboko u vezi za koju očekujete da će trajati večito, nikada vam ne prođe kroz glavu da ćete se jednom tuširati po treći put u toku dana i spremati za izlazak.

Mislite da su svi ti rituali u kupatilu iza vas, kao pozajmljivanje novca od oca ili davanje majci prljavog rublja na pranje.

I ne sanjate da će ponovo doći vreme kada ćete fanatično paziti na ličnu higijenu, poput petnaestogodišnjaka sa stalnom erekcijom. Da ćete se ponovo obreti ispred ogledala u pokušaju da uradite nešto s kosom. Da ćete prati već savršeno čiste zube. I da ćete sve te stvari raditi da biste sedeli par sati u mraku sa osobom suprotnog pola koju ste tek upoznali.

To je zastrašujuće. Udvaranje je igra za mlade. Izašli ste iz štosu. Možda više niste dobri u toj igri.

Za izlazak sa osobom koju ste tek upoznali koristi se različit deo mozga od onoga koji se upotrebljava za izlazak sa osobom sa kojom ste venčani. Koriste se i drugi mišići. Zato je možda prirodno što su ti mišići, kada ih ponovo pokrenete, ponekad malo kruti.

Dvoje odraslih prolaze kroz tu šiparačku igru sparivanja - pokušavaju da izgledaju lepo, sastaju se u dogovoreno vreme, znaju za šta je pravi čas, šta treba malo da sačeka, a šta treba da čeka zauvek. Zaista je teško vratiti se svemu tome kada ste s nekim proveli godine. Ali sa Sid to nije bilo teško.

Ona je sve činila jednostavnim.

“Prvi film koji pogledamo zajedno zbilja je važan”, reče Sid. “Znam da smo samo prijatelji i sve, ali naš izbor filma za večeras je zaista važan.”

Trudio sam se da izgledam kao da stvarno znam o čemu priča.

“Većina ljudi na prvom sastanku pokušava da igra na sigurno. Idu da gledaju veliki letnji film. Znaš, jedan od onih filmova u kojima Njujork uništavaju vanzemaljci, talas plime, veliki majmun ili tako nešto. Misle da ta vrsta filma garantuje dobar provod. Ali veliki letnji film nije dobar izbor.”

“Nije?”

Zatresla je glavom. “Niko se ne provodi dobro gledajući takve filmove osim trinaestogodišnjih klinaca iz Ajdaha. To je zakon umanjenog dobitka. Kada jednom vidiš uništavanje Empajer Stejt Bildinga, ne moraš da ga vidiš još jednom.” Počinjao sam da kapiram. “Misliš da će se zemlja uzdrmati, ali završiš zevajući dok vanzemaljci ruše Belu kuću.”

139

“Ako odabereš veliki letnji film, to pokazuje da su ti očekivanja stvarno niska”, reče probadajući me pogledom dok sam provlačio MGF kroz popodnevi saobraćaj koji se gušio oko Anđela. “Po svakom pitanju. To znači da misliš da je život u suštini samo kesa ustajalih kokica i karton izlapele Dijet Kole. A to je najviše čemu većina može da se nada.”

Pokušao sam da se setim filma koji smo prvi gledali Đina i ja. Mora da je bilo nešto umetničko i japansko u Barbikanu. Nešto o nesrećnim ljudima.

“Umetnički filmovi su isto toliko loši”, reče Sid čitajući mi misli. “To znači da se oboje pravite da ste nešto što verovatno niste.”

“A pomisli samo na sve one parove čiji je prvi zajednički film bio *Titanik*”, rekoh. “Sve te veze uništene pre nego što su zapravo i započete. Pre nego što su uopšte isplovile iz luke.” Munula me laktom. “Ovo je ozbiljno”, reče. “Imam prijateljicu koja se udala za tipa koji ju je na prvom sastanku poveo da gledaju *Muvu*.”

“I kasnije se pretvorio u bubu?”

“Skoro”, reče. “Svakako se promenio. Na gore.”

“I šta bi ti htela da gledamo?”

“Imaš poverenja?”, upita ona.

“Imam poverenja”, rekoh.

Zelega je da gledamo jedan od onih filmova koje puštaju na televiziji za svaki Božić. Jedan od onih filmova za koje sam zbog nečega mislio da sam ih gledao deset puta, mada ih najverovatnije nisam gledao uopšte.

Ne znam zašto su prikazivali film *Život je divan* dole u NFT-u na Južnoj obali. Možda je išao ciklus Džejsma Stjuarta ili ciklus Frenka Kapre. Možda su imali obnovljenu, digitalno poboljšanu, sveže izglancanu verziju. Ne znam i nije važno. To je bio film koji smo otišli da pogledamo na našem prvom izlasku. I u početku je izgledao kao prilično sumorna stvar.

Specijalni efekti bili su iz kamenog doba. Gore na zvezdanom nebu, koje je očigledno bilo obojeni komad kartona sa bakljom pozadi, neki anđeli - bolje rečeno, nebeska bića predstavljena rupicama na kartonu - raspravljali su o Džordžu Bejlju, stubu svoje zajednice, i njegovom sastanku sa sudbinom.

pnt Dok se radnja premeštala u američki gradić i njegov veseli mali Božić, ja sam čeznuo da vanzemaljci, talas plime ili veliki majmun dođu i unište sve.
140 Ako je Sidina teorija o značaju prvog filma tačna, onda ćemo imati sreće da potrajemo celo veče.

Onda sam, postepeno, dok su se snovi i nadanja Džejmisa Stjuarta rušili, bivao uvučen u priču o čoveku koji je izgubio predstavu zašto je živ.

Film je bio mnogo teži nego što sam ga se sećao iz vremena kada je crno-belo treperio u pozadini mog višebojnog detinjstva, stisnut između Božićnog izdanja emisije *Top of the Pops* i maminih sendviča sa ćuretinom.

Dok mu se svet ruši, Džejms Stjuart maltretira učiteljicu jednog od svoje dece preko telefona i dobija batine od njenog muža u baru. S gorčinom odbacuje svoju ženu koja ga voli i zbog koje je odustao od svog sna o putu oko sveta. Što je najšokantnije, zao je prema svojoj deci - nervozni, namргоđeni siledžija. Ali vi znate da to nije zato što ih ne voli dovoljno. To je zato jer ih toliko voli.

U mraku je Sid posegla i stegla mi ruku.

“Ne brini”, rekla je, “na kraju se sve dobro završava.”

Kad smo izašli iz bioskopa i dalje je bio dan, ali se brzo smrkavalo. Kupili smo kriške pice u kafeu NTF-a i pojeli ih za onim dugačkim drvenim stolovima napolju koje morate da delite s drugim ljudima i gde se osećate poput studenta.

NTF je ružna zgrada u lepom delu grada. Nalazi se u glupavom betonskom bloku zgrada iz šezdesetih posađenom tačno na mesto gde Temza skreće prema jugu kada prođe senku mosta Vaterlo, a preko reke gleda u svetla Viktorijinog keja i katedrale Svetog Pavla. Tu mi je Sid rekla da je odrasla u kući punoj žena i filmova.

“Prvi film koji su moji roditelji zajedno gledali bio je *Prohujalo sa vihorom*”, rekla mi je. “A otkako je moj tata umro, mama ga je sama gledala šesnaest puta. Gledala bi ga ona i češće, ali se trudila da se obuzda.”

Sid je bila najmlađa od četiri sestre. Majka joj je radila kao medicinska sestra u Medicinskom centru Teksasa - "gde budže dolaze da im popravljaju srca" - a otac joj je bio vozač kamiona na naftnim poljima.

"Hjuston je grad nafte", rekla je. "Kada su cene nafte visoke, život je sladak.

pnt A kada cene nafte propadnu kroz pod, mi stežemo kaiševe. U dobru i u zlu, u bogatstvu i u siromaštvu, Hjuston je uvek grad nafte."

141

Kako mi je ispričala, njeni roditelji nikada nisu izašli iz medenog meseca. Čak i kada su im kćeri već bile šiparice, i dalje su se držali za ruke na javnim mestima, poklanjali jedno drugom po cvet i ostavljali ljubavne poruke u kutijama za užinu.

"Kada sam imala dvanaest godina, to me je postidjivalo", rekla je Sid. "Sada mi je drago. Sada mi se sviđa što su se toliko voleli. Znam šta misliš - možda zapravo nikada nisu bili takvi, nego ja želim da ih se takvih sećam. Možda su išli jedno drugom na nerve i izdirali se jedno na drugo. Ali znam šta sam videla. Bili su ljudi jedno za drugim. Dobro su odabrali."

Jedne nedelje bila je sa prijateljicama u kupovini u Galeriji kada ju je pronašla najstarija sestra i rekla da im je otac umro od srčanog udara.

"Moja mama nije ostarila preko noći", rekla je Sid. "Uopšte nije bilo tako. Samo se nekako povukla u prošlost. I dalje je išla na posao. I dalje nam je kuvala. Ali sada je gledala mnogo starih filmova. Nešto od njene video zbirke mora da se prilepilo za mene. Jer, kada sam sreća momka zbog kog sam došla u Englesku, mislila sam da je Ret Batler."

Uvek mi je neprijatno kada razgovor skrene na nečije bivše partnere. Sve te neostvarene nade, sve te nezarasle rane, sva gorčina i razočaranje od prizora kako vaša ljubav biva ostavljena smetlarima - sve to kao da utire sjaj sa cele večeri. I ona je to osetila. Promenila je temu, sa svoje tužne priče prešla je na ulogu cvrkutavog turističkog vodiča.

"Jesi li znao da je Hjuston bila prva reč izgovorena na Mesecu?", upitala me. "To je činjenica. Nil Armstrong je rekao Kontrolni misije: 'Hjustone, ovde baza Mir. Orao je sleteo.' " "Dok te nisam sreća nisam baš razmišljao o Hjustonu", rekao sam. "To nije jedan od onih američkih gradova koje vidiš u svojoj glavi."

"Tamo nije kao ovde", reče. "Tamo, ako nešto ima drugi sloj boje, onda je antikviteta. Imamo barove pored puta zvane ledene kuće, u kojima sve žene izgledaju kao da su izašle iz pesama Henka Vilijamsa. Ali, ako si dovoljno mlad, onda subotom uveče ideš u točionicu *Jukatan* u kojoj se sve devojke

trude da liče na Pamelu Anderson, a momci, hteli ne hteli, izgledaju kao *Mitlof*

“Zvuči pomalo kao Eseks”, rekoh. “A gde si ti upoznala svog engleskog momka?”

pnt

142

“U točionici *Jukatan*. Jedne subote uveče. Pitao me je želim li piće, a ja sam rekla ne. Onda me je pitao želim li da plešem, a ja sam rekla da. Radio je u Hjustonu kao raznosilac. To mu je posao. Isporučuje stvari na motociklu. Neka vrsta glamuroznog poštarar. Prirodno, bila sam impresionirana.

“I na kraju je ispalo da uopšte nije Ret Balter?”

“Pa, znaš kako je”, reče. “Na kraju ni Klerk Gejbl nije baš ispao Ret Batler, zar ne?”

“Ali došla si u London s njim?”

“Aha.”

“Zašto niste ostali tamo? Jesu li ga otpustili?”

“Ma, ne. Bili smo venčani. Imao je zelenu kartu. Da li si znao da je zelena karta zapravo ružičasta?”

Odmahnuo sam glavom.

“I nas je iznenadilo. Prošli smo kroz sve te razgovore sa službenicima za useljavanje koji su se uveravali da se stvarno volimo. Pokazali smo im slike sa venčanja i to nije bio problem. Mogli smo zauvek da ostanemo tamo.” Razmišljala je o tome. “Mislim da je osećao da treba da učini nešto više sa svojim životom. Amerika može da te navede da se osetiš pomalo kao promašaj. I tako smo došli ovamo.”

“I šta je pošlo naopako?”

“Sve.” Pogledala me je. “Bio je na bambusima. Znaš li šta to znači?”

Odmahnuo sam glavom. “Je li to nekakva droga?”

“Ne. Pa, jeste, na neki način. To znači da je voleo azijske devojke. I još ih voli. I uvek će.”

“Azijske devojke?”

“Znaš - Korejanke, Kineskinje, Japanke, Filipinke. Bilo mu je svejedno - što je pomalo uvredljivo za azijske žene, pošto one mogu međusobno da se razlikuju koliko i Šveđanke od Turkinja. Ali za to iskreno nije mario, samo ako su iz Azije. One noći kada smo se sreli bio je u *Jukatani* s malom Vijetnamkom. Imamo mnogo Vijetnamaca u Hjustonu.”

pnt

143

“Azijske? Misliš Orijentalke?”

“Ne smeš više da kažeš Orijentalke. Smatra se uvredljivim - kao Crnac ili stjuardesa. Moraš reći Afro-Amerikanac i letačko osoblje. I Azijat umesto Orijentalac.”

“Meni Azijat zvuči kao Indus.”

“Žao mi je, gospodine. Tako moraš da govoriš.”

“Šta mu se sviđalo na njima?”

“Možda mu se sviđala činjenica da ne izgledaju kao on. Što izgledaju potpuno različito. To razumem. Heteroseksualnost - sve i jeste u tome da te privlači neko ko ne izgleda poput tebe, zar ne?”

“Ako je voleo azijske devojke - ako je taj tip koji nije bio Ret Batler bio na bambusima, zašto si mu se ti svidela?”

“Nemam pojma. Mislim da je došlo do poremećaja. Imao je radni vikend. Ne znam.”

Sklonila je svoje crno zvono kose sa čela i gledala me tim široko postavljenim smeđim očima. Sada, kada je to spomenula, video sam kako bi nekome ko je na bambusima mogla da se dopadne. Pod izvesnim svetlom.

“Bili smo zajedno dve godine”, rekla mi je. “Godinu dana tamo, kod kuće, i godinu ovde. Onda se vratio vrsti. Odnosno, saznala sam da se vratio vrsti. Sa malezijskom studentkinjom koju je upoznao u parku. Pokazao mi je London - i još par stvari. Ipak, nije on loš momak. Samo sam ja pogrešno odabrala. Šta je s tobom?”

“Sa mnom?”

“Aha. Šta je bilo sa tvojim brakom?”

Pokušao sam da shvatim šta se to desilo sa Đinom i sa mnom. Znao sam da ima nekakve veze sa starenjem, uzimanjem zdravo za gotovo i

osećanjem da život klizi između prstiju. Džejms Stjuart bi možda mogao da mi objasni.

“Zapravo ne znam šta se desilo”, rekao sam. “Nakratko sam izgubio kompas.”

pnt

144

“Oh, shvatam”, reče Sid. “Hoćeš da kažeš da si poželeo tucanje na brzaka?”

“Nije samo to. Iako ima i toga. Ali samo sam - ne znam kako da objasnim. Recimo da sam pustio svetlo da umine.”

Zurila je u mene neko vreme, a zatim klimnula glavom. “Hajde da krenemo i gledamo svetla”, rekla je.

Sada je bio mrak. Na drugoj strani reke videla su se svetla duž celog keja, nalik na nisku bisera. Ujutru će se preko puta videti siva kancelarijska zdanja, još jedan saobraćajni zastoj i grad koji se trudi da plati račune. Ali noćas je bio prelep. “Izgleda kao za Božić”, rekla je uzimajući me za ruku.

I jeste. I osećali smo se kao na Božić.

“Isprobaću sreću sa tobom”, rekla mi je.

Dvadeset jedan

pnt

145

Kada se dadilja koja je pušila kao šporet uverila da nećemo ukrasti njenu štíćenicu zauvek, Pegi je najzad dobila dozvolu da dođe sa Patom kod nas na par sati.

“Vidi šta imam”, rekla mi je Pegi, pokazujući čovečuljka napravljenog od livene plastike. Izgledao je vrlo zadovoljan sobom odevenim u bele satenske pantalone, svetlucavi srebrni prsluk i nešto što je ličilo na purpurni smoking.

“Disko Ken”, rekla je. “Barbikin prijatelj. Ide u disko.”

Bilo je čudno gledati ih kako se zajedno igraju. Pat je želeo da raznese Zvezdu smrti. Pegi je želela da okači zavese na *Milenijumskog sokola*.

Uzbuđen do histerije što mu je drugarica u njegovoj sopstvenoj dnevnoj sobi - iako primetno nimalo impresioniran Disko Kenom - Pat je skakao s nameštaja vitlajući svojim svetlosnim mačem iznad glave i vikao: “Nikada ti se neću pridružiti na Tamnoj strani!”

Pegi ga je posmatrala svojim ozbiljnim tamnim očima, a zatim stala da pomera figurice iz *Ratova zvezda* oko *Milenijumskog sokola* - jako obmotanog lepljivom trakom posle jednog prinudnog sletanja na radijator - kao da su na čaju i kolačima sa maslacem u *Ricu*.

Priroda ili sredina? Znao sam da Pata nikada nismo podsticali na nasilne igre - zapravo su me njegove beskrajne krvave kupke često iznenađivale.

Sa nepunih pet godina bio je nežan dečak pun ljubavi, suviše ljubazan za grubosti i jurnjavu igrališta. Par puta je došlo do nekog maltretiranja jer nije imao majku da ga čeka na školskoj kapiji, a nijedan od nas još nije smislio kako da se s tim ponese.

Pegi je bila potpuno drugačija. Sa pet i po godina bila je jaka, samopouzdana devojčica koju kao da ništa nije iznenađivalo ni plašilo. U tim ozbiljnim smeđim očima nikada nisam video strah.

Pat nije stvoren za lov i zabave, a Pegi nije bila za kuvanje džema i pletenje. Pa ipak, daš im kutiju igračkaka iz *Ratova zvezda* i oboje se

odjednom uklope u stereotipe svog pola. Pegi jednostavno nisu zanimale igre smrti i uništavanja. A to je bilo jedino što je zanimalo Pata.

pnt
146 Nisam ih sprečavao da uživaju u uzajamnom društvu. Pat je visio sa kraja sofe, smešeci se s ljubavlju i divljenjem, a Pegi je gurala figurice princeze Leie, Hana Sola i Luka Skajvokera oko sivog plastičnog svemirskog broda koji je prešao mnogo kilometara kroz hipersvemir.

“Gde ti je mama?”, upitala ga je Pegi.

“U inostranstvu”, reče Pat. “Gde je tvoja mama?”

“Na poslu. Bjanka me dočekuje posle škole, ali ne sme da puši u kući. Zbog toga je namćorasta.”

Izgleda da ni u blizini Peginog života nije bilo muškaraca, ali to je danas jedva vredno pomena. Pitao sam se ko je on - verovatno neki drkadžija koji je utekao onog trenutka kada je zamoljen da kupi nešto pelena.

Čulo se zvono na vratima. Bio je to jedan od onih mladića koji su bez posla, ali ne i bez nade. Divio sam se njihovom duhu i uvek se trudio da ih pomognem kupujući krpe za glancanje ili kese za smeće. Ali ovaj nije nosio uobičajenu torbu sa kućnim potrepštinama.

“Molim vas da mi oprostite što vas uznemiravam”, rekao je. “Ja sam Imon. Imon Fiš.”

U prvi mah nisam se snašao. Živeći u gradu toliko se priviknete da vam potpuno nepoznati ljudi kucaju na vrata da je vrlo iznenađujuće kada vam zazvoni neko ko je stvarno prošao kroz vaš život.

Ali naravno - to je Imon Fiš, mladi komičar koji će verovatno u ovo vreme sledeće godine da snima reklame za pivo i spava s najavljičicom vremenske prognoze. Možda već sledećeg meseca. Ili sledeće nedelje. Isti onaj Imon Fiš čiju sam emisiju bio zamoljen da produciram, što sam odbio zbog obaveze spremanja ribljih štapića.¹⁰

Nisam znao šta da radim s njim. Nisam znao zašto je došao. Očekivao sam nekog izlizanog momka koji će da mi proda krpe za glancanje. A došao je jedan izlizani momak koji će uskoro da besni na dodelama nagrada BAFTA.

“Šta mogu da učinim za vas?”, upitao sam ga.

“Kako?”, rekao je mršteći se i okrećući glavu postrance prema meni.

“Šta želite?”

“Možemo li da razgovaramo? Mnogo bi mi značilo.”

Pozvao sam ga da uđe. Otišli smo u dnevnu sobu gde su Pat i Pegi sedeli okruženi lavinom igračaka. Pat je još držao svoj svetlosni mač.

pnt “Au!”, reče Imon. “Svetlosni mač! Tradicionalno oružje vitezova Džedaja! Mogu li da ga pogledam?”

147

Sa osmehom koji mu se polako širio licem, Pat ustade i pruži mladom neznancu svoj svetlosni mač.

“Ti si dobar momak”, reče Imon.

Mahao je svetlosnim mačem napred i nazad, proizvodeći zujanje od kog se Patov osmeh još više raširio.

“Godinama nisam držao ovakav mač”, reče Imon. “Ali to se ne zaboravlja, zar ne?” Osmehnuo se Patu. “Ja potičem iz malog grada po imenu Kilkami. A kada sam bio mali, osećao sam se umnogome kao Luk Skajvoker dok je rastao na Tatuinu. Znaš za Tatuin?”

“Lukova rodna planeta”, reče Pat. “Sa dva sunca.”

“Kako?” reče Imon. “Lukova rodna planeta, kažeš? Jeste, tako je. I on se osećao odsečenim od ostataka galaksije, zar ne? Luk se osećao udaljenim od akcije, zakopan tamo ispod dva sunca Tatuina. A kada sam ja rastao u sanjivom starom Kilkamiju, takođe sam sanjao o bekstvu i mnogim jedva zamislivim avanturama po udaljenim mestima.” Pružio je Patu svetlosni mač. “I tačno to mi se i desilo.”

“Dobro”, reče Pegi, “ali šta je bilo između onda i sada?”

“Šta kažeš?”

Da li je on potpuno gluv?

“Kažem - šta se desilo otkako ste napustili svoju rodnu planetu do danas?”

“Pa, to je ono o čemu želim da pričam s tvojim tatom”, reče Imon.

“On nije moj tata”, reče Pegi. “Moj tata ima motocikl.”

“Dečak je moj”, rekoše pokazujući na Pata. On je i dalje zurio u Imona sa dubokim odobravanjem njegove tehnike sa svetlosnim mačem.

“Liči”, reče Imon smešeći se nečim nalik istinskoj toplini. “Oko brade, mislim. Liči. On je stvarno zgodan dečko.”

“Dođite u kuhinju”, rekao sam mu. “Skuvaću nam kafu.”

pnt “Kafu, kažete? Bravo.”

148 Dok sam stavljao vodu on je seo za kuhinjski sto čačkajući uši kažiprstom i mrmljajući sebi u bradu.

“Loš dan?”, upitao sam ga.

“Kako?” upitao me je.

Spustio sam šolju kafe ispred njega i primakao mu svoje lice veoma blizu. Imao je onu tamnu irsku privlačnost i ostavljao utisak dugogodišnje neurednosti, kao Kenedi koji je proveo leto spavajući na pragu. I izgleda da je bio gluv kao top.

“Kažem - šta je sa vašim sluhom?”

“A, to”, reče. “Da vam objasnim to sa ušima. Ima jedno luksuzno mesto dole na Vest Endu gde prave slušna pomagala po meri. Takođe prave i slušalice - za televizijske voditelje, tako da producenti i reditelji mogu da im govore tokom emisije pravo u uho. Možda ste čuli za to mesto.”

Dobro sam ga znao. Sećam se kada je Marti otišao tamo da mu naprave slušalice po meri. Tada smo znali da stvarno napuštamo radio.

“Upravo dolazim odande”, reče Imon. “Otišao sam malo žurno, kako izgleda. Kada vam majstor uzima meru, on vam sipa malo nečega nalik na topao vosak u uši. Onda morate da čekate neko vreme da se stegne. Tako znaju koji broj ušiju nosite. Za slušalice, znate.”

“Shvatam.”

“Sa mnom je bilo drugačije, nismo stigli dotle. Upravo mi je sipao topli vosak u uši i čekali smo da se stegne kada sam pomislio: Koji kurac ja radim ovde?” Imon zatrese glavom. Izleteše pahuljice stvrdnutog voska. “Otkuda mi pomisao da mogu da vodim televizijsku emisiju? Otkuda bilo kome pomisao da mogu da vodim televizijsku emisiju? Ja sam komičar. Ja pričam viceve. Nekima se to sviđa. Pa šta? Znači li to da sam u stanju da vodim TV emisiju?”

“Znači, uzimali su vam meru za slušalice a vi ste dobili napad treme?”

“Pre nego što sam i prišao sceni”, reče. “Ne znam mogu li to da počastvujem izrazom trema. Mislim da je to više bio napad panike od kog se tresu jaja. Bilo kako bilo, utekao sam odande sa sve voskom u ušima. Izgleda da se dobro stvrdnuo.”

pnt 149 Dao sam mu papirne maramice i nešto štapića za uši i posmatrao kako grebe stvrdnuti vosak iz ušiju. Uvek bi uzimali meru za dve slušalice, za svako uvo po jednu, iako niko nije koristio više od jedne. Sada vidim da je to bila samo zavera da vas spreče da pobegnute.

“Zaista sam želeo da vi producirate emisiju”, reče Imon. Potreban mi je - kako se ono zvaše - vodič. Neko ko će mi pokazivati put. Isto onako kako ste vi pokazali Martiju Menu put kada je napuštao svoju radio emisiju. Bio sam razočaran kada sam čuo da je nećete raditi.”

“To nema nikakve veze s vama”, rekoš. “Brinem o svom sinu. Sam. Ne mogu da radim puno radno vreme. Moram da budem kod kuće zbog njega.”

“Ali, zapazio sam da nosi uniformu. Momčić je pošao u školu, zar ne?”

“Tako je.”

“Znači, veći deo dana je van kuće?”

“Pa, jeste.”

“Onda - oprostite mi što pitam - šta vi radite po ceo dan, Hari?”

Šta ja radim po ceo dan? Probudim Pata, obučem ga i ispratim u školu. Idem u kupovinu i sređujem kuću. Čekam ga na kapiji posle škole. Onda pravim sendviče, čitam mu i spremam ga za spavanje. Šta ja radim po ceo dan?

“Ništa”, rekoš.

“Zar vam ne nedostaje? Posao, mislim?”

“Naravno da mi nedostaje. Ranije sam sa sinom provodio kvalitativno vreme - šta znači da sam ga viđao početkom i krajem dana na po pet minuta. Sada umesto toga provodimo kvantitativno vreme. Nisam ja odabrao tu promenu. Jednostavno je tako ispalo. Ali to je razlog zbog kog ne mogu da produciram vašu emisiju.”

“Ali možete da budete izvršni producent, zar ne? Možete da dođete nekoliko puta nedeljno samo da nadzirete emisiju? Možete da mi kažete šta

treba da uradim da bih prestao da izgledam kao potpuni kreten? Možete da mi pomognete da nastupam prema sopstvenim ograničenjima, zar ne?”

“Pa”, rekoh, “možda.”

pnt Nikada nisam razmatrao mogućnost da postoji kompromis između punog radnog vremena i nedostatka posla. Nikada mi nije ni prošlo kroz glavu.

150

“Vidite, divim se tome što činite za dečaka”, reče Imon. “Verujte mi, bili biste idol majki Kilkamija. Ali, potrebni ste mi. Ovde sam iz zbilja sebičnih razloga. Serem svetla u boji kada pomislim na tu emisiju. Zato rasipam parčice stvrdnutog voska svuda po vašem kuhinjskom podu. A znam da me vi možete provući kroz sve, a da se ne ponizim u potpunosti. Moglo bi čak i da bude dobro.”

Mislio sam na duga jutra i beskrajna popodneva kada Pat nije tu. Mislio sam i na svoj poslednji sastanak s direktorom banke, koji je bio vrlo impresioniran mojim naporima da brinem o svom sinu i manje impresioniran mojim prekoračenjem računa.

Ali ponajviše sam mislio na to kako je Imon bio dobar prema Patu - divio se njegovom svetlosnom maču, pričao s njim o Lukovoj rodnoj planeti, rekao mi da je on posebno dete.

Znao sam da ću u ovoj fazi svog života - i, s tim u vezi, i u svim sledećim fazama mog života - voleti svakoga kome se sviđa moj mali. Kada ste sami sa detetom želite da ga što više ljudi voli koliko i vi. Ovaj mladi irski komičar sa osušenim voskom u ušima izgleda da je bio na našoj strani. I tako sam se ja obreo na njegovoj strani.

Bio sam spreman da radim s njim skraćeno jer mi je bilo dosadno i jer sam bio bez para, ali najviše od svega bio sam spreman da radim s njim jer je mislio da će moj sin uspeti.

“Moram da vidim vaš nastup”, rekao sam. “Moram da vidim šta radite na sceni da bih smislio kako da to upotrebimo na televiziji. Imate li snimak svog nastupa?”

“Šta?”, reče on.

Dvadeset dva

pnt

151

Mala deca su ono suprotno od nedokučivog, kako god se to zvalo.

Možda će za deset godina Pat biti u stanju da sakrije svoja osećanja iza neke prazne šiparačke maske, a njegov stari - ja - neće imati pojma o čemu on misli. Ali sada je imao četiri godine, bližio se petoj i video sam da ga je poslednji telefonski razgovor sa majkom rastužio.

“Jesi li dobro, Pat?”

Nezainteresovano je klimnuo, a ja sam ga otpratio dole do kupatila, gde je istisnuo malo dečje zubne paste na svoju četkicu sa slikom Hana Sola.

“Kako je mama?”

“Dobro je. Prehladila se.”

Nije plakao. Nije bio ni blizu plača. Oči su mu bile suve, a usta mirna. Ali bio je neraspoložen.

“Hoćeš da gledaš video?”, upitao sam ga gledajući kako pere zube koji su još uvek izgledali novi-novcijati.

Pljunuo je u umivaonik i pogledao me sumnjičavo.

“Sutra moram u školu”, rekao je.

“Znam da sutra moraš u školu. Nisam mislio da gledaš ceo film. Samo, recimo, početak prvog filma dok ne zarobe dva droida. Šta kažeš?”

Završio je sa ispiranjem i vratio četkicu na mesto.

“Hoću u krevet”, reče.

I tako sam ga otpratio do njegove sobe i ušuškao ga. Nije hteo priču. Ali, nisam mogao da ugasim svetlo znajući da je u depresiji.

Znao sam šta mu nedostaje i da to čak nije ono što zovemo majčinskom ljubavlju. Nedostajala mu je majčinska predanost. Neko ko bi mu rekao da nije važno što ne ume da veže pertle.

Neko ko bi rekao da je i dalje središte vasiona kada u školi čuje ono što svi čujemo prvog dana škole - da nismo središte vasiona. Toliko sam želeo da uspe da nisam mogao da budem opušten u vezi s tim. Đinina predanost. To mu je nedostajalo.

pnt “Vratiće se ona”, rekao sam. “Tvoja majka. Znaš da će se vratiti po tebe, zar ne?”

152

Klimnuo je. “Čim završi posao”, reče.

“Dobro guramo, zar ne?”, upitao sam ga. “Ti i ja - dobro guramo, zar ne?”

Zurio je u mene, trepćući da otera umor, pokušavajući da shvati o čemu to pričam.

“Snalazimo se bez mame, pa zar ne, Pat? Sada me puštaš da ti perem kosu. Pravim ti ono što voliš da jedeš - sendviče sa slaninom i sve. U školi je sve u redu, je li? Sviđa ti se u školi. Dobro nam je, zar ne? Tebi i meni?”

Osećao sam se loše što ga ovako pritiskam, ali, bilo mi je potrebno da mi kaže da nam ide. Bilo mi je potrebno da znam da nekako uspevamo.

Darivao me je umornim osmehom.

“Da, u pravu si, tata”, rekao je i ja sam ga poljubio za laku noć, zahvalno ga zagrlivši.

To je najgora stvar kod raskida, mislio sam dok sam mu gasio svetlo. Čini da deca skrivaju svoja srca. Uči ih da se kreću između odvojenih svetova. Pretvara ih u male diplomate. To je najveća tragedija. Razvod svako dete pretvara u pola litre delimično obranog Henrija Kisindžera.¹¹

“Potičem iz malog grada zvanog Kilkami”, reče Imon Fiš skidajući mikrofona sa staka i nežno lupkajući slušalicu u svom levom uvu. “Iz mirnog gradića zvanog Kilkami čije su devojke legendarne.”

Gledao sam ga na monitoru, sedeći u prvom redu malog studijskog gledališta koje je bilo okrenuto ka leđima petorice kamermana. Iako su nas okruživale uobičajene televizijske stvari - reflektori na gajtanima, kablovi koji su gmizali po podu, senke iza kamera koje su bacali razni ljudi, od organizatora, preko devojke na idiotu do momka koji je sipao vodu, svi odeveni u ono što zovemo “crnina” - reditelj je snimao Imonovu tačku kao da je rutinski nastup, a ne samo još jedna kasna razgovorna emisija. Već je postojalo toliko razgovornih emisija da je to ličilo na rasprodaju Dejvida

Letermana na veliko. Ono što je među njima pravilo razliku bilo je ko je voditelj.

pnt “Oni koji nikada nisu čuli za taj predivni kraj moje zemlje trebalo bi da znaju da je savremeni svet uglavnom poštedeo Kilkami svog uticaja. Na primer, u Kilkamiju nema vibratora.” Publika se zacerekala. “Istina je. Sveštenici su ih sve sklonili zato što su devojke u Kilkamiju stalno njima čačkale zube.”

153

U publici se zaorio smeh, koji je postao pomalo nervozan kada je Imon sišao sa male scene i prišao nam bliže.

“Mislim, ne kažem da su devojke iz Kilkamija glupe”, reče. “Ali zašto devojke iz Kilkamija uvek peru kosu u majčinim sudoperama? Zato što je to mesto gde se pere povrće.”

Smeh se pojačao. Niko iz studijske publike - uobičajene zbirke onih koji se dosađuju i onih koji su radoznali, željnih da dobiju par sati besplatne zabave - nije ranije video ovog Imona Fiša. Ali, smatrali su da je bezopasan. Onda je krenuo na njih.

“Zapravo, sve sam ovo izmislio”, rekao je. “Sve je to sranje. Devojke iz Kilkamija imaju najbolje ispitne rezultate u zapadnoj Evropi. Tačnije, prosečna devojka iz Kilkamija ima više odličnih ocena nego što prosečan Englez ima tetovaža na telu. Nije istina da je jedina razlika između devojke iz Kilkamija i komarca što komarac prestane da sisa kada ga udarite po glavi. Nije istina da devojke iz Kilkamija imaju samo petnaest minuta pauze za ručak, jer bi, kada bi pauza bila duža, morale ponovo da idu na obuku. Nije istina da je sličnost između devojke iz Kilkamija i boce Ginisovog piva to što su obe prazne od vrata naniže. Ništa od toga nije istina.”

Imon uzdahnu, prođe slobodnom rukom kroz svoju gustu crnu kosu i sede na ivicu scene.

“Ono što je istina to je da i u ovom vremenu čitanja *Gardijana*, žvakanja zrnevlja i političke korektnosti izgleda da nam treba neko koga ćemo mrzeti. Nekada su to bili glupi Irac i nepodnošljiva tašta. Danas su to plavuše. Devojke iz Esekse. Devojke iz Kilkamija”

Zatresao je pospanom glavom.

“E, sad, svi mi duboko u srcu znamo da geografski položaj i boja kose malo sutra imaju veze sa seksualnim moralom i inteligencijom. Zašto nam onda treba grupa ljudi kojoj možemo da se podsmevamo? Koju osnovnu potrebu naših patetičnih duša to ispunjava? Kada se smejemo plavuši iz Kilkamija,

iz Esekse, koja gasi svetlo posle seksa tako što zatvori vrata od kola, u čemu uživamo?”

Ovo je bila samo probna emisija, ali već sam znao da će Imon uspeti. Kada je izvadio sav osušeni vosak iz ušiju, razbio je prepreku straha i naučio kako da bude svoj ispred pet kamera. Fiš je bio dobar. Više me je brinula studijska publika.

154

Došli su očekujući da im se golicađu kosti za smejanje, a otkrili su da se od njih očekuje da brane svoje predrasude. Osećali su se prevareno, a ne dobro. To je bio problem koji će uvek pratiti Imonovu emisiju. Onako kako sam ja video, jedino rešenje tog problema bilo je da ih sve ponapijamo.

Na prvom produkcijskom sastanku posle probne emisije rekao sam organizatoru za publiku da otvori nekoliko boca i konzervi i posluži ih dok čekaju da uđu u studio. Svi su me gledali kao da sam genije.

To je ono što volim na televiziji. Preporučiš da se otvori nekoliko konzervi piva i svi te gledaju kao da si upravo oslikao Sikstinsku kapelu.

“Znači, to je bolji posao nego onaj koji si imao, ali te plaćaju manje”, reče moj otac. “Kako to?”

“Zato što ne radim svaki dan”, ponovio sam mu.

Sedeli smo u njihovom vrtu, navodno se loptajuću sa Patom iako se on povukao u zadnji deo vrta sa svojim svetlosnim mačem i snovima o pobedi nad međugalaktičkim zlom. Tako smo ja i dvoje penzionera šutirali jedni drugima plastičnu loptu na jesenjem suncu.

Postajalo je hladno, ali smo oklevali da se vratimo u kuću. Bio je kasni septembar. Godina se bližila kraju. Neće više biti mnogo ovakvih nedeljnih popodneva.

“Ako je to stvarno bolji posao, onda bi trebalo da ispljunu više love”, reče moj otac, međunarodni poslovni čovek, pažljivo postrance poslavši loptu svojoj ženi. “Sve te TV kompanije su pune para.”

“Ne i ona za koju Hari radi”, reče mama misleći da je odana i zarobivši loptu donom svoje filcane papuče.

“Odem na par produkcijskih sastanaka i prisustvujem snimanju emisije”, rekođ, “i to je to.” Nisam na poslu svaki dan, po ceo dan. Ne dajem im svoj

život. Samo se pojavim dva puta nedeljno i ponašam se kao velika zverka, naređujem svakome i iznosim izvrsne ideje. Onda idem kući.”

“Kući Patu,” reče mama i šutnu mi loptu. “Tvom unuku.”

pnt “Znam ko mi je unuk”, reče stari iznervirano.

155 “Neki ljudi su izvršni producenti gomile emisija”, rekoš, “ali ja ću da radim samo ovu. Sve sam smislio. Donosiću kući manje nego ranije, ali biće nam dovoljno.”

“Tako će moći da plaća račune i da bude kod kuće kada se Pat vrati”, reče mama.

Moj tata nije bio baš ubeđen.

Želeo je da imam sve što život može da ponudi - karijeru i decu, porodicu i platu, srećno srce i zamašne čekove. Želeo je da imam sve. Ali niko ne može da se izvuče imajući sve.

“Bobi Čarlton”, reče stari zamahujući nogom ka plastičnoj lopti. Odbila mu se od prstiju i otkotrljala među grmove ruža. “Dođavola”, reče. “Doneću je.

Mama i ja smo gledali kako odlazi do kraja vrta da donese loptu. Iskoristio je priliku da zagrlji Pata i pita ga šta radi. Pat je uzbuđeno čavrljao, glatkog okruglog lica okrenutog ka dedi, a moj stari mu se smešio sa bezgraničnom nežnošću.

“Da li je on dobro?”, upitao sam mamu. “Desilo mu se nešto čudno pre neki dan u parku.”

“Borio se za dah, je li?”, upita ona ne skidajući pogleda s njega. I nimalo iznenađeno.

“Da”, rekoš. “Borio se za dah.”

“Teram ga da ide kod lekara”, reče ona. “Šarlatana, kako ih tvoj tata zove.”

Smešili smo se jedno drugom u mraku koji nas je opkoljavao.

“Neću da idem kod tamo nekih šarlatana”, reče mama. Bila je to sasvim dobra imitacija sveg onog neraspoloženog ubeđenja koje je moj otac bio u stanju da prikupi. “Ne dam da nekakvi kasapi petljaju po meni.”

Nasmejali smo se glasno, s ljubavlju prema njegovom starinskom nepoverenju prema svakome sa ikakvom vlašću, od najnižeg saobraćajnog

policajca do najpoštovanijih pripadnika medicinske struke, oboje se tešeći činjenicom da je otac potpuno isti kakav je uvek bio, iako smo se pribojavali da to možda više nije istina.

Vratio se s loptom i svojim unukom i pitao nas šta je tako smešno.

pnt

“Ti”, reče mama uzimajući ga za ruku i svi uđosmo u očevu kuću.

156

Nisam želeo sve. Želeo sam samo još jednu priliku. Još jednu priliku da imam zajednički život, život bez razbijenih komadića i šiljastih ivica. Još jednu injekciju sreće.

Nisam mario kada će se Đina vratiti iz Tokija. Bio sam srećan sa Patom. Nisam tražio ni blistavu karijeru. Sve što sam želeo od posla bilo je da mogu da otplaćujem hipoteku.

Ali nisam bio spreman da ostarim i otvrdnem, da mrzim žene i ceo svet zbog onoga što mi se dogodilo. Nisam želeo da budem debeo, da se ugojim i napunim četrdeset, da do suza zamaram svog sina tinejdžera svim žrtvama koje sam podneo zbog njega. Hteo sam malo više života. Još jednu priliku da sve popravim. To sam želeo. To mi nije izgledalo mnogo. Samo još jednu priliku.

Onda je, sutradan, Đinin tata svratio do nas sa svojom kćerkom Sali, mrgodnom šiparicom sa sofe, jednom od mnogobrojne dece koju je Glen začeo i napustio idući na jebozovnije pašnjake. Kroz glavu mi je prošlo da krivci za pometnju u šugavom savremenom svetu jesu svi oni mnogobrojni ljudi koji uvek žele još jednu priliku.

Dvadeset tri

pnt

157

Glen je bio odeven u svoje zimsko perje - grubi karirani kaput od ćebeta ogrnut preko sjajne plave jakne koja mu je otkrivala dlake na mršavim grudima i farmerke toliko tesne da mu je krtičnjak izgledao kao planina. Bio je toliko staromodan da se upravo vraćao u modu.

“Zdravo, Hari, čoveče”, reče stežući mi ruku u nekom čudnovatom buntovničkom zahvatu koji je pre trideset godina verovatno označavao revoluciju koja samo što nije planula. “Kako si? Je li mališan tu negde? Sve je u redu? Divno, divno.”

Nekada sam želeo da moj stari liči na Đininog tatu. Želeo sam da se moj otac u mladosti slikao za sjajne časopise, da se smešio u emisiji *Top of the Pops* nekoliko puta tokom ranih sedamdesetih i da je pokazivao malo više zanimanja za život van grmova ruža u dnu svog vrta. Ali dok sam gledao Glenova stisnuta stara jaja kako štrče iz tesnih pantalona, to mi je izgledalo kao davna prošlost.

Glenova najmlađa kćerka šunjala se za njim. Prvo sam mislio da je Sali loše raspoložena. Ušla je u kuću namrgođena, izbegavala je poglede pokazujući izuzetno zanimanje za tepih, smeđa kosa nalik na žicu - duža no što sam je pamtio - padala joj je po bledom licu kao da je htela da je sakrije od sveta i svega u njemu. Ali zapravo uopšte nije bila neraspoločena. Samo je imala petnaest godina. To je bio problem.

Poveo sam ih u kuhinju, oneraspoložen prizorom dvoje Đininih srodnika koji se odjednom pojavljuju, pitajući se koliko će mi biti potrebno da ih se otresem. Ali, omekšao sam kada se Salino lice ozarilo - stvarno ozarilo - kada je Pat utapkao u kuhinju sa Pegi. Možda je ona ipak ljudsko biće.

“Zdravo, Pat!”, reče toplo. “Kako si?”

“Dobro”, reče on, ne pokazujući ničim da se seća polusestre svoje majke. Šta mu ona dođe? Pola tetke? Posvojena rođaka? Danas imamo srodnike za koje još nismo smislili imena.

“Snimila sam ti traku”, reče ona kopajući po svom rancu, pa izvuče kasetu bez kutije. “Voliš muziku, zar ne?”

“Pat je belo gledao kasetu. Jedina muzika koje sam se sećao da mu se dopada bila je tema iz Ratova zvezda.

“On voli muziku, zar ne?”, upitala me je.

pnt “Voli”, rekoh. “Kako se kaže, Pat?”

158 “Hvala”, reče on. Uzeo je kasetu i nestao sa Pegi.

“Upamtila sam koliko mu se dopao hip-hop kada je bio kod mog tate”, reče ona. “Ovde ima samo par klasičnih stvari. Kulio, Staro Prljavo Kopile, Tjupak, Doktor Dre. Takve stvari. Stvari kakve bi malom dečku mogle da se sviđaju.”

“To je baš lepo od tebe”, rekoh.

Srkutali su piće u tišini - Glen biljni čaj, Sali običnu kolu - i ja sam osetio ubod ogorčenja prema ovim dokazima Ćininog postojanja. Šta će oni ovde? Kakve veze bilo ko od ovo dvoje ljudi ima sa mojim životom? Zašto jednostavno ne odjebu?

Onda mora da su Pat i Pegi pustili Salinu kasetu na stereo uređaju, pošto je odjednom gnevan crni glas zagrmio preko ubistvenih basova u dnevnoj sobi.

“Zajebavaj se sa mnom, pa ću ja da se zajebavam s tobom -to bi dakle bila glupa jebena, mamojebna stvar da se jebeno učini.”

“Ovo je divno”, rekao sam Sali. “On će to čuvati. Dakle - opet si kod tate u poseti?”

Ona odmahnu glavom. “Sada živim kod njega”, reče, dobacivši svom starom pogled ispod svojih prljavih pramenova.

“Problemi kod kuće”, reče Glen. “S mojom bivšom. I njenim novim partnerom.”

“Matori hipici”, frknu Sali. “Matori hipici koji ne mogu da podnesu pomisao da se neko drugi zabavlja.”

“Gadna scena s novim tipom”, reče Glen. “On kao zavodi red.”

“Taj moron”, dodade Sali.

“A kako ti je dečko?”, upitao sam je, setivši se majmunolikog momka koji se ceri na sofi.

“Stiv?”, reče ona sa tračkom uboda suza u očima. “Ostavio me, je li? Svinja debela. Zbog Jasmine MekGinti, one drolje.”

“Pričali smo pre neko veče sa Ćinom”, reče Glen. Njegov zamagljeni mozak je najzad prelazio na posao. “Obećali smo joj da ćemo navratiti do tebe i pnt Pata ako budemo u blizini.”

159 Sada sam shvatio otkud oni ovde. Bez sumnje su izvršavali Ćinina uputstva. Ali, na svoj trapavi način, želeli su da budu od pomoći.

“Čuo sam da imaš novu šljaku”, reče Glen. “Hteo sam samo da ti kažem da dečko slobodno može da dođe kod nas kad god poželi.”

“Hvala, Glene. Cenim tvoju ponudu.”

“A ako vam zatreba dadilja, samo me pozovite”, reče Sali krijući se iza svoje kose i zureći u tačku negde iza mog ramena.

To je bilo stvarno lepo od nje. A znao sam da će mi trebati malo dodatne brige o Patu, sada kada sam radio. Ali, Gospode Bože. Nisam bio toliko očajan.

Sid je volela London onako kako samo stranci mogu da ga vole.

Gledala je iznad zakrčenog saobraćaja, mrtvih pabova i zgusnutog siromaštva opštinskih stanova. Gledala je preko preplašenih penzionera, devojaka koje liče na žene, žena koje liče na muškarce, muškaraca koji liče na ludake. Gledala je preko svega toga. Rekla mi je da je grad prelep.

“Noću”, reče Sid. “I iz vazduha. I kada ideš kroz kraljevske parkove. Tako je zelen - jedini grad koji sam videla da je zeleniji od Hjustona.”

“Hjuston je zelen?”, upitah. “Mislio sam da je to prašnjavi prerijski grad.”

“Jesi, ali zato što si glupi limunac¹². Hjuston je zelen, gospodine. Ali ne kao London. Ovde možeš da prođeš kroz sam centar grada kroz tri kraljevska parka - Sent Džejms, Grin Park, Hajd park - i da ne staneš ni na šta drugo osim na zelenu, zelenu travu. Znaš li koliko tu ima?”

“Kilometar i po, dva”, nagađao sam.

“Šest kilometara”, reče ona. “Šest kilometara cveća, drveća i zelenila. I ljudi koju jašu konje! U srcu jednog od najvećih gradova na planeti!”

“I jezero”, reko. “Ne zaboravi jezero.”

Sedeli smo u kafeu na prvom spratu ogromne bele zgrade iz tridesetih na Portland Plejsu - u Kraljevskom institutu britanskih arhitekata, tačno preko puta kineske ambasade, u veličanstvenoj oazi lepote i mira za koju nisam ni
pnt znao dok me ona nije dovela.

160 “Volim jezero”, reče. “Volim Serpentajn. Možemo li da unajmimo čamac na vesla u ovo doba godine? Je li prekasno?” “Nisam siguran”, reko. Bila je poslednja nedelja septembra. “Možda bismo mogli da dobijemo čamac još nekoliko dana. Želiš da probaš?”

Te široko razmaknute smeđe oči se još više raširiše.

“Misliš sada?”

“Zašto da ne?”

Pogledala je na sat.

“Zato što moram na posao”, nasmešila se. “Izvini. Baš bih volela.”

“Onda sutra? Ujutru. Pre nego što nastane gužva. Poći ćemo rano. Sačekaću te ispred tvoje kuće posle doručka.”

Još nisam video gde stanuje.

“Ili bih ja mogla da dođem kod tebe kada mi se noćas završi smena”, rekla je.

“Doći ćeš kod mene posle posla?”

“Da.” Pogledala je oblačiće na svojoj kafi, a zatim ponovo mene. “Je li to u redu?”

“To će biti dobro”, reko. “To će biti sjajno.”

Možda je stvar sa Sid počela kao neka glupava opčinjenost dok sam se još skupljao na gomilu posle Đininog odlaska. Ali nakon što smo prvi put spavali zajedno, više nije bilo tako. Jer Sidina usta su odgovarala mojima onako kako nisu ničija druga - čak ni Đinina.

Ne šalim se - Sidina usta su bila savršena. Ni pretvrda, ni premeka, ni presuva, ni prevlažna, ni sa previše jezika, ni sa premalo. Prosto savršeno.

Ljubio sam je, naravno, i ranije, ali ovo je bilo drugačije. Sada, kada smo se ljubili, želeo sam da to traje večno. Naša usta kao da su bila stvorena jedna za druga. A koliko često to možete da kažete? Koliko često nađete nekoga čija se usta savršeno uklapaju sa vašim ustima? Reći ću vam tačno - jednom. Eto koliko puta.

pnt

161

Ima mnogo divnih ljudi na svetu, milion osoba u koje biste mogli da se zaljubite. Ali postoji samo jedna osoba čija su usta savršena za vas.

I uprkos svemu što se dogodilo kasnije i dalje verujem u to. Stvarno verujem.

U rano jutro gledao sam je dok je spavala. Sviđalo mi se što je legla na moju stranu kreveta. Bio sam srećan što tako malo zna o mom ranijem životu da nije automatski legla na Đinino mesto.

Dremao sam misleći kako smo započeli i kako samo od nas dvoje zavisi ko će da spava na kojoj strani kreveta.

A onda se probudila vrišteći.

To je bio samo Pat.

Verovatno su ga probudili pijanci koji su se teturali kući posle lude subotnje noći. Izvukao se iz svog kreveta i uvukao u moj, zapravo i ne probudivši se. Nije se probudio čak ni kada je prebacio nogu preko Sidinog struka, a ona se prenela kao da neko lupa na prozor.

Okrenula se prema meni, krijući lice rukama.

“Oh, Bože - mislila sam - ne znam šta sam mislila. Videla sam tebe, ali sam osećala nekog drugog.”

Stavio sam joj ruku preko ramena, trudeći se da je utešim. Pat je čvrsto spavao na njenoj strani kreveta, otvorenih usta, ruku iznad glave, okruglog lica okrenutog od nas, ali jedne noge i dalje prebačene preko Sid.

“Dobro sam, dobro sam”, rekla je, pažljivo sklanjajući Patovu nogu. Skliznula je pored mene i ustala iz kreveta, uopšte ne zvučeći kao da joj je dobro.

Mislio sam da je otišla u kupatilo, ali kada se nije vratila ni posle pet minuta, otišao sam da je potražim. Sedela je na kuhinjskom stolu obučena u moju košulju koju je sigurno izvukla iz korpe za rublje.

pnt Seo sam pored nje i uzeo joj ruke u svoje. Poljubio sam je u usta. Nežno, sklopljenih usana. Voleo sam da je ljubim na sve moguće načine.

162 “Izvini što te je uplašio”, rekao sam. “On to radi ponekad. Mislim, popne se kod mene u krevet. Trebalo je da te upozorim.”

“U redu sam.”

“Sigurno?”

Odmahnula je glavom.

“Zapravo ne.”

“Slušaj, stvarno mi je žao što te je tako preplašio. Povešću računa da se to ne ponovi. Staviću bravu na svoja vrata. Ili ću da ga vežem. Ili...”

“Nije zbog Pata”, reče ona. “Zbog nas.”

“Kako to misliš?”

“Mi nismo stvarno razgovarali, zar ne?”

“Naravno da jesmo. Ispričao sam ti za Đinu. Ti si meni ispričala o tipu koji je na bambusima. O onom što nije Ret Batler. Mnogo smo razgovarali. Ispričali smo jedno drugom sve tužne priče.”

“To je prošlost. Hoću da kažem da nismo razgovarali o sadašnjosti. Ne znamo šta ono drugo hoće. Dopadaš mi se, Hari. Zabavan si i sladak. Dobar si prema dečaku. Ali, ne znam šta očekuješ od mene.”

“Ne očekujem ništa.”

“To nije istina. Naravno da očekuješ. Isto kao i ja. Isto kao i svako ko počne s nekim da spava ili da se drži za ruke u prelepim zgradama i sav se razneži uz kafu i sve to. Svako nešto očekuje. Ali nisam sigurna da svi očekuju isto.”

“Šta hoćeš da kažeš?”

“Pa - želiš li još dece?”

“Isuse. Tek smo prvi put spavali zajedno.”

“Oh, ma hajde. U svom srcu znaš da li želiš još dece ili ne, Hari. Ne mislim sa mnom. Mislim uopšte.”

pnt Pogledao sam je. Zapravo sam mnogo razmišljao o tome. “Želim još dece s nekim ko će biti sa mnom zauvek. U redu?”

163

“Ali niko ne može da garantuje da će zauvek ostati sa tobom.”

“Pa, to je ono što želim. Ne želim ponovo da prolazim kroz sve. Ne sviđa mi se da gledam sav bol i razočarenje koje prenosiš na dete koje to nije tražilo i koje to ne zaslužuje. Nije mi se dopalo što sam sve to prošao sa Patom i neću više nikada to da doživim, u redu? A neće ni jedno moje dete.”

“Zvuči vrlo plemenito”, reče ona, “ali zapravo uopšte nije. To je samo tvoj izgovor. Želiš još dece, ali samo ako ti je garantovan srećan kraj. Samo Volt Dizni može da ti garantuje srećan kraj, Hari. I ti to znaš. Niko ne može da ti da takvu garanciju. I tako sve samo - šta ja znam - luta.”

Nije mi se sviđao ovaj pravac događaja. Želeo sam još poljubaca. Želeo sam da je gledam dok spava. Želeo sam da mi pokazuje prelepe zgrade za koje ni ne znam da postoje. I čamci - ipak idemo na čamac, zar ne?

“Ne možeš jednostavno da preneseš srce kod druge žene kada ti se brak raspadne, Hari. Ne možeš to da učiniš, a da malo ne razmisliš o tome šta želiš. Šta očekuješ. Jer, ako ne razmisliš, za sedam godina od sada bićeš tačno na istom mestu na koje si stigao sa Đinom. Sviđaš mi se, ja se tebi sviđam. To je divno. Ali to nije dovoljno. Moramo da budemo sigurni da želimo iste stvari. Prestari smo za igre.”

“Nismo prestari”, rekao sam. “Ni za šta.”

“Prestari za igre”, reče ona. “Čim dobiješ dete, prestar si za igre.”

Šta ona zna o deci?

“Moram kući”, reče ona ustajući.

“Šta je sa veslanjem po jezeru?”, upitao sam.

“Veslanje po jezeru može da sačeka.”

Dvadeset četiri

pnt

164

“To je ding-dong čovek”, reče Pegi.

Sedela je na podu i igrala se figuricama iz Ratova zvezda, izgubljena u nekoj čudnoj igri srećne porodice u kojoj su Dart Vejder i princeza Leia zasnovali dom u *Milenijumskom sokolu* i provodili večeri trudeći se da nagovore Harisona Forda da ide na spavanje.

Pat je stajao na sofi sa masivnim slušalicama na glavi, režao i kolutao očima ka nebu i njihao se levo-desno slušajući Salinu traku.

“Dolazi ding-dong čovek”, reče Pegi nikome određeno, podigavši glavu sa tajanstvenim osmehom.

U prvi mah nisam imao pojma o čemu govori. Onda sam čuo ono što su njene nove, petogodišnje uši uhvatile mnogo pre mojih propalih starih ušesa - zvuk udaljenih zvončića koji kao da je odjekivao po susedstvu.

Nisu imala onu dosadnu upornost crkvenih zvona. U zvuku je bilo nečeg nežnog, jeftinog i neočekivanog - bila su poziv, a ne naredba.

Prirodno, pamtio sam ta zvonca iz svog detinjstva, ali zbog nečega bih se uvek iznenadio kada bih saznao da još postoje. I dalje je bio tamo napolju, i dalje je išao ulicama, i dalje je pozivao decu da ostave svoje igre, izađu na ulicu i zabodu svoja srećna mala lica u šećer i mleko. To je bio sladoledžija.

“Đing dong čovek”, reče Pegi.

Pravio sam se da je nisam čuo, vraćajući se papirima koji su ležali rašireni na stoliću za kafu ispred mene. Pegi nije ni trebalo da bude ovde. Ovo nije bilo jedno od onih popodneva kada je dolazila sa Patom. Ovo je bio dan pre emisije i ja sam morao da pregledam plan snimanja, što je zadatak za koji sam smatrao da ga je mnogo lakše raditi kada Pat i Pegi ne skiče po tepihu i ne slušaju Salinu kasetu i sve te pesme o kučkama, gangsterima i pištoljima. Pegi je bila mило dete i nikada nije pravila teškoće, ali u dane kao što je ovaj više sam voleo da Pat skiči po tepihu sam.

Pegi je bila ovde samo zato što njena beskorisna dadilja koja puši kao šporet nije došla pred školu da je odvede kući.

Pošao sam po Pata i našao njih dvoje kako stoje ispred kapije držeći se za ruke i čavrljaju sa gđicom Voterhaus, lica punih obožavanja podignutih prema njihovoj mladoj učiteljici.

165 *pnt* Gospođica Voterhaus se oprostila širokim osmehom i otišla da radi ono, šta god to bilo, što učiteljice u osnovnim školama rade u drugoj polovini dana, a mi smo čekali Bjankino mršavo, žuto lice da se kašljući provuče kroz gužvu u oreolu duvanskog dima. Ali Bjanka se nije pojavila.

Tako je nas troje čekalo ispred školske kapije i držalo se za ruke. I dok su sve te mlade mame lepršale pored nas i kupile svoju decu, ja sam stajao usred njihovog vedrog čavrljanja i izduvnih gasova automobila osećajući se kao gubavac iz kraja.

Ispred školske kapije, bilo je svih vrsta mladih mama. Bilo je mama koje su vozile džipove 'rendž rover' i nosile one nepromočive zelene mantile predviđene za selo. Bilo je mama koje su došle autobusom i nosile lančice na člancima nogu. A bilo je i svih onih mladih mama iz sredine, koje su imale dovoljno pameti da ne istetoviraju imena svojih partnera na ramena, ali koje nisu bile dovoljno bogate ili glupe da vozikaju unaokolo svoje petogodišnjake u divovskim četvorotočkašima sa šinama napred.

Ali, bilo da su bile mame sa lančićima na člancima ili sa trakama za kosu, bilo da su nosile *Pradine* modele ili poliester, sve su imale nešto zajedničko. Gledale su me kao da sam neprijatelj.

U prvo vreme sam mislio da sam paranoičan. Nisam ni morao da objašnjavam da mi se brak raspao. Samo to što sam bio tu, sam muškarac, uvek bez ženskog društva - osim ako to nije bila moja majka - bilo je isto kao da sam nacrtao dijagram našeg rasturenog doma i okačio ga na školsku kapiju. Ali ove žene nisu poznavale ni mene, ni Đinu. Zašto me onda ne vole?

Mislio sam da sam jednostavno tankih nerava i osetljiv nakon svih promena u poslednjih par meseci.

Ali, kako je polugodište odmicalo, a dani postajali sve mračniji i kraći, shvatio sam da uopšte nije u pitanju paranoja. Mlade majke nisu pričale sa mnom. Izbegavale su moj pogled. Zbilja nisu želele da znaju. U prvi mah sam pokušavao da zapodenem ćaskanje sa ponekom od njih, ali one su se ponašale kao da sam im zatražio da mi popuše. Posle nekog vremena prestao sam da se trudim.

Sve te mame koje su se ljubazno smešile jedne drugima zaista bi više volele da me nije bilo. Došlo je dotle da sam se trudio da podesim svoj

dolazak pred kapiju tačno u vreme kada decu puštaju na slobodu. Nisam više mogao da podnesem da stojim okružen svim tim majkama. A one nisu podnosile da stoje pored mene.

pnt
166 Učiteljice su uvek bile ljubazne prema meni i kada sam razgovarao sa gospođicom Voterhaus bilo mi je lako da poverujem da sam deo savremenog sveta u kojem i muškarci mogu da sami odgajaju decu. Ali to bi se pokazalo kao vreća starih govana svaki put kada bih morao da čekam ispred školske kapije.

Bilo da su dolazile iz velikih belih kuća ili iz opštinskih stanova, majke su me uvek izbegavale u širokom luku. To je počelo već prvog dana škole i nekako se nastavilo od tada.

Žene s trakama za kosu imale su više zajedničkog sa ženama koje nose lančiće na člancima nego sa mnom. Žene koje su same podizale decu su imale više zajedničkog sa ženama koje su imale partnere nego sa mnom. Ili su se bar tako ponašale.

Sve je to bilo vrlo engleski i vrlo shvatljivo, ali nije se moglo poreći da su uvek bili prisutni sumnja i nelagodnost. Možda je tamo, u svetu rada, moglo da bude razumevanja i manjka predrasuda za oca koji sam gaji dete, ali ovde, na samom oštroj vrhu roditeljstva, ispred školske kapije, niko nije želeo da zna. Kao da smo Pat i ja bili stalni podsetnici na krhkost svih njihovih veza.

A kada Bjanka nije došla i dok sam stajao čekajući sa Patom i Pegi, osećao sam sve to još više. Te majke su me posmatrale kao podsetnik na hiljade stvari koje kod muškaraca mogu da krenu naopako.

Stojeći tamo na kapiji osećao sam se kao ambasador svih grešnih muškaraca sveta. Muškaraca kojih nikad nema. Muškaraca koji su otperjali. Muškaraca kojima se ne mogu poveriti deca.

Ma, jebite se. Bilo mi je muka da se prema meni ponašaju kao prema neprijatelju.

Nije da sam mario što me smatraju čudakom. To sam očekivao. Na kraju krajeva, znao sam da sam čudak. Ali bilo mi je dosta da budem žrtva umesto svih muškaraca sveta koji su pogrešili.

Prezirao sam Peginu dadilju - tu devojkicu koja nije mogla ni da dođe pred kapiju osnovne škole u dogovoreno vreme, tu beskorisnu zakašljanu kravu koja nije mogla da okrene telefon i javi učiteljici da ne dolazi, tu prokletu

Bjanku modernog imena s njenom modernom pretpostavkom da će neko drugi da obavi ono što je njoj povereno.

Ali, Pegi makar nije bila njeno dete. Mnogo veći od gorčine koju sam osetio prema beskorisnoj Peginoj dadilji bio je prezir koji sam osetio prema *pnt* Peginim beskorisnim roditeljima.

167 Tačno je da ništa nisam znao o njima, osim činjenice da je otac negde van priče i da joj majka radi u neobično vreme. Ali što se tiče svega bitnog, činilo mi se da znam sve o njima.

Pegin tata je očigledno prihvatio svoje roditeljske odgovornosti ozbiljno koliko i dvonedeljni paket aranžman na Floridi. I uopšte nije bilo važno je li Pegina mama neka usijana glava iz Sitija¹³ ili je dopunjavala svoj ček socijalne pomoći bavljenjem sivom ekonomijom. Očigledno je stavljala dobrobit svoje kćeri na dno svoje liste prioriteta.

Bili su tipični savremeni roditelji. Nisu bili sposobni da se brinu o svom detetu. A ako je postojalo išta što sam naučio da mrzim, onda su to bili ljudi koji su doneli dete na svet i mislili da je sve gotovo.

Ma, neka se i oni jebu.

Onda smo, kada se gomila razišla, baš kada su mlade mame otišle, kada je najgore prošlo i kada mi zapravo više nije smetalo da stojim ispred kapije, otišli do uprave i ja sam rekao sekretarici da će Pegi poći s nama, našoj kući.

Oduševljeni neočekivanom prilikom da budu zajedno, Pat i Pegi su cičali od oduševljenja dok su tiskali svoja mala tela na prednje sedišta MGF-a. Ja sam, pak, uhvatio sebe kako se borim da ne zaplačem, protiv čega sam se svaki čas borio pred tom školskom kapijom. Bilo mi je žao Pegi kao što mi je bilo žao Pata. Sjebali smo naše živote, a ovim jadnim malim stvorenjima je stigao račun za to.

Sada sam je gledao kako se tiho igra na podu, zanemarena čak i od Pata koji je slušao Saline brutalne pesme. Zvonca ding dong čoveka su se udaljavala i ja sam u srcu osetio čvor žaljenja i stida.

“Hoćeš li sladoled?”, upitao sam je, osećajući se neodgovarajuće kao nikada u životu, osećajući da joj dugujem izvinjenje.

Izvini zbog kraha savremenog braka, Pegi. Izvini što su danas odrasli toliko samoživi i glupi da nisu u stanju ni da gaje sopstvenu decu. Izvini što je svet toliko zbrkan da o svojim sinovima i kćerima mislimo koliko i prosečna domaća životinja.

Nego, hoćeš li sladoled?

Plaćao sam sladoledžiji tri sladoleda 99 kada je Sid naišla iza ugla.

pnt

168

“Hoćeš 99?”, upitao sam je.

“Šta je 99?”

“Jedan od ovih”, rekoh. “Komet sa čokoladnim mrvicama u sebi. Sjajni su.”

“Neću, hvala”, reče ona. “Mislim da ću da sačuvam par zuba za večeru. Kako si?”

“Ja sam dobro”, rekao sam, nagnuo se napred i poljubio je u usta. Nije se mnogo trudila da uzvрати poljubac. “Mislio sam da si na poslu.”

“Došla sam da povedem Pegi”, reče ona. “Bjanka nije mogla da dođe. Izvini zbog toga.”

Piljio sam u nju jedan trenutak, nesposoban da shvatim kako su ova dva sveta povezana.

“Poznaješ Pegi?”, upitao sam.

Zatresla je glavom. Nisam kapirao, zar ne?

“Ona je moja ćerka, Hari.”

Stajali smo ispred ulaznih vrata moje kuće.

Gledala me je tim široko razmaknutim smeđim očima. Čekajući.

“Pegi je tvoja kćerka?”

“Htela sam da ti kažem”, reče. “Časna reč.” Nasmejala se smehom koji je govorio da zna da uopšte nije smešno. “Samo sam čekala pravi trenutak. To je sve.”

“Pravi trenutak? Zašto mi odmah nisi rekla? Zašto to nije bio pravi trenutak?”

“Objasniću ti drugi put.”

“Objasni mi sada.”

“U redu”, reče i povuče vrata skoro ih zatvorivši, tako da deca ne mogu da nas čuju. Naša deca. “Zato što ne želim da moja kćer upoznaje nove ljude koji mogu uskoro da izađu iz mog života.”

pnt
169 “Ne želiš da upoznaje nove ljude? O čemu pričaš, Sid? Ja nisam neko nepoznat. Ona provodi više vremena u ovoj kući nego igde drugde. Pegi me već poznaje.”

“Poznaje te kao Patovog tatu. Ne zna te kao mog... pa, šta si mi ti, Hari? Pretpostavljam da si mi ti dečko. Ne zna te kao mog dečka. I ne želim da upozna mog dečka dok ne prođe neko vreme. U redu?”

Ovo mi nije imalo nikakvog smisla. Kugla sladoleda pade mi na ruku.

“Ali večerala je ovde skoro cele prošle nedelje!”, rekoh. “Mene viđa češće nego to nemarno kopile za koje si se udala!”

“Ne poznaješ ga.”

To mi se tek dopalo.

“Oh, on je dobar momak, je li?”

“Možda nije”, reče, “ali ne želim da ona odraste verujući da će svaki muškarac da nestane onako kako je nestao njen otac. Ne želim da nalazi nepoznate muškarce u mom krevetu - a ti jesi nepoznat. U tom smislu jesi, Hari. Ne želim nepoznate ljude unaokolo kada se ona budi. Ne želim da misli da sve to ništa ne znači. I ne želim da se veže za nekoga ko možda neće dugo biti tu.”

Trudila se da bude mirna, ali glas joj je bio malo grcav i poželeo sam da je zagrlim. Što bi bilo vrlo neprijatno, pošto sam još držao tri 99-ke koje su se topile.

“Jer ne želim da bude povređena više nego što već jeste”, reče ona. “Ne želim da nekome da svoje malo srce, a da ga taj neko nehajno slomi. U redu, Hari? U redu?”

“U redu”, rekoh. “U redu.”

Jako je treptala, skupivši usta. Obrisao sam sladoled sa ruku. Onda smo ušli unutra i ja sam shvatio da deci ništa nije neobično.

Možda je život dok smo deca toliko pun čuda da nema pravih iznenađenja jer je gotovo sve iznenađenje. Ili se deca prosto brže prilagođavaju od

odraslih. Ovako ili onako, Pegi i Pat nisu pali u nesvest od šoka kada je Sid ušla u kuću.

“Mama”, rekla je Pegi i ja sam pomislio - naravno. Sada znam gde sam ranije video te oči.

pnt

170

Sid je sela na pod i slušala kako joj ćerka objašnjava domaći raspored u Milenijumskom sokolu. Uzela je slušalice od mog sina i odslušala pesmu koja joj se sviđala. Onda je, kada smo pojeli naše sladolede, rekla Pegi da je vreme da pođu kući.

“Nazvaću te”, rekao sam.

“Ako želiš”, reče ona. “Znam da je ovo bio mali šok.”

“Jesi li ti luda ili šta? Naravno da želim.”

“Siguran si?”

“Siguran sam”, rekoh dodirujući joj mišicu. “Ovo ništa ne menja.”

Promenilo je sve.

Dvadeset pet

pnt

171

“Jesi li spavao sa šminkerkom?” pitao sam Imona.

Pogledao me je u ogledalu svoje garderobe i video sam kako mu je nešto hitro prešlo licem. Možda strah. Ili bes. Onda je nestalo.

“Kako?” upita me.

“Čuo si me dobro.”

Emisija je uspjela. Gledanost je bila dobra i ponude reklama za pivo počele su da pristižu. Ali za mene je on i dalje bio uplašeni klinac iz Kilkamija s voskom u ušima.

“Da ili ne, Imone? Jesi li spavao sa šminkerkom?”

“Zašto pitaš?”

“Zato što plače. Ne možemo da je nagovorimo ni da makar napuderiše goste jer cmizdri sve po svojoj pufni za puder. Sva joj se nakvasila.”

“Kakve to veze ima sa mnom?”

“Znam da je prošle nedelje otišla iz studija sa tobom.” Okrenuo mi se na okretnoj stolici. Lice mu je bilo uokvireno svetlima ogledala. Više nije izgledao onako preplašeno, uprkos sjajnoj kapi znoja koja mu je puzila po debelom sloju pudera na čelu.

“Pitaš me jesam li spavao sa šminkerkom?”

“Tako je”, rekoh. “Baš me briga za tvoj moral, Imone. Ako hoćeš, možeš da naguziš šefa svetla tokom reklama. Baš me briga šta radiš kada nisi u emisiji, sve dok to ne ometa samu emisiju. A rasplakana šminkerka koja ne može da radi svoj posao ometa emisiju.”

“Bio si mi od velike pomoći, Hari”, reče on tiho. Ponekad mu je glas bio tako tih da sam morao da se usredsredim da bih čuo šta kaže. To mu je davalo izvesnu moć. “Sve što si mi rekao od trenutka kada smo se sreli bilo je pametno. *Upamti - uvek govoriš jednoj osobi*, rekao si. *Ako se ti zabavljaš, onda će se i oni zabavljati*. To možda tebi ne znači mnogo, ali meni je pomoglo da se provučem. Pomoglo mi je da uradim posao. Ne bih ništa

uradio bez tvoje pomoći i zahvalan sam ti. Zato se i ne ljutim na tebe što mi postavljaš ovo pitanje, pitanje koje bi - možda ćeš se složiti - zvučalo pomalo nepristojno kada bi ga postavili moja majka ili moj sveštenik.”

“Da li si vodio ljubav sa šminkerkom, Imone?”

pnt

“Ne, Hari. Nisam vodio ljubav sa šminkerkom.”

172

“Je li to istina?”

“To je istina. Nisam vodio ljubav sa šminkerkom.”

“U redu. Samo sam to hteo da znam.”

“Tucao sam šminkerku.”

“Tu postoji razlika, je li?”

“Velika razlika. To nije bio početak ozbiljne veze, Hari. To je bio vrhunac nečeg potpuno beznačajnog - i to mi se dopalo. A Karmen je - to je šminkerino ime, Hari, zove se Karmen - možda sada malo uplašena što neće biti reprize nastupa, ali ja osnovano sumnjam da se i njoj dopala ista stvar. Sama činjenica da je to bilo pomalo sirovo, pomalo grubo i samo za jednu noć. Ponekad žena želi da vodiš ljubav sa njom. Ponekad jednostavno želi da se potuca. One su iste kao i mi, Hari. To je velika tajna. Potpuno su iste.”

“Zašto mi to niko ranije nije rekao? Život bi mi bio mnogo jednostavniji.”

“Dobijam mnoštvo ponuda u ovom trenutku, Hari. I nisu sve za reklamiranje piva. Karmen je dobra devojka. Odnosiću se prema njoj sa poštovanjem. Biću joj prijatelj. Ali ona je želela tačno ono što i ja, pa je to i dobila. Ne može da očekuje ništa više od mene. A kada se bude sabrala, shvatiće to.”

“Ti nisi prvi momak koji je dobio ribe zato što se njegova ružna faca pojavljuje na televiziji jednom nedeljno, Imone. Nemoj samo da uvodiš svoje lične drame u studio, važi?”

“Važi, Hari”, rekao je meko. “Žao mi je što je ovo imalo negativan uticaj, stvarno mi je zao. I shvatam da si ti moj izvršni producent i da je tvoj posao da mi kažeš ovakve stvari. Ali, ja sam muškarac, znaš?”

“Je li? Stvarno? Zvučiš više kao neki stari blu2. Ja sam muškarac. Piše se m-u-š-k-a-r-a-c. Isuse, kakva si ti muškarčina. Uskoro ćeš da reklamiraš losione za posle brijanja.”

“Ja sam muškarac, Hari. A svrha mog postojanja jeste da posejem svoje seme na što više mesta. Zato smo ovde. To je ono što muškarci rade.”

“Gluposti”, rekoh. “To je ono što klinci rade.”

pnt Ali kasnije, dok sam ga gledao kako odlazi iz studija sa najzgodnijom saradnicom emisije, pomislio sam - zašto ne?

173

Zašto da ne poseje svoje seme na što je moguće više mesta? Za šta bi ga čuvao? I šta je to tako veliko u vezi usamljene male saksije koju sam ja gajio?

Odjednom su se pojavila silna pravila.

Mogao sam da ostanem u Sidinom malom stanu u potkrovlju, ali sam morao da odem pre nego što se Pegi probudi. Sid je bila srećna da budem tu kada Pegi ide u krevet, i radovala se što spavam sa njom na starom mesinganom krevetu ispod uramljenog postera filma *Prohujalo sa vihorom*. Ali, morao sam da se izgubim pre jutra.

Zapravo, nije bilo mnogo pravila. Bilo je samo jedno pravilo. Ali, bilo je teško kao gomila.

“Možda će kasnije biti drugačije”, reče Sid. “Ako odlučimo - znaš - da krenemo dalje. Ako poželimo da se na odgovarajući način obavežemo.”

Čim sam prestao da gledam u njene široko postavljene smeđe oči, a ona ugasila svetlo, nisam više osećao potrebu za odgovarajućim obavezivanjem. Iskreno da kažem, ono što sam zaista osećao bilo je mnogo manje zamršeno.

Želeo sam da spavam u naručju svoje devojke, da me budi i ne govori mi da je vreme da idem. Želeo sam vezu u kojoj se ne moraju pamtiti pravila. Najviše od svega, želeo sam da stvari budu onakve kakve su bile pre nego što se sve raspalo.

Još uvek sam sanjao kada sam osetio Sidina usta na mojima. “Dušo”, prošaputala je. “Izvini, vreme je.”

Napolju je još bio mrak, ali čuo sam golubove kako skakuću po krovu odmah iznad nas, što je bio pouzdan znak da je vreme da navučem pantalone i izgubim se pre nego što izađe sunce.

“Sve si smislila, je li?” uzdahnuo sam, odmičući se od nje i ustajući iz kreveta.

“Volela bih da možeš da ostaneš, Hari. Stvarno bih volela.”

pnt “Koliko ima otkako si se razišla sa Peginim tatom? Tri godine? Više? I sa koliko si je muškaraca upoznala?”

174

“Ti si prvi”, reče tiho, a ja sam se pitao da li je to istina. “Jednostavno ne razumem šta ima loše u tome ako me vidi kako jedem ovsene pahuljice. Gospode - ta mala me viđa preko cele nedelje.”

“Razgovarali smo već o tome”, reče Sid u mraku. “Zbuniće je ako te vidi ovde ujutru. Molim te, pokušaj da shvatiš. Ona ima pet godina, ne ti.”

“Sviđam joj se. I ona se meni sviđa. Uvek se lepo slažemo.”

“To je razlog više da sada odeš. Ne želim da Pegi budeš čika, znaš? Želim da budeš više ili manje od toga. Ali nećeš joj biti čika. Ona zaslužuje bolje. Kao i ti.”

“Odlično”, rekoh. “Stvarno odlično.”

“Trebalo bi da me voliš što sam ovakva”, reče ona više ljuta nego povređena. “Trebalo bi da shvatiš da se samo trudim da je zaštitim i učinim ono što je najbolje za nju. I sam imaš dete. Ako iko treba da razume, onda si to ti.”

Bila je u pravu.

Trebalo je da je volim.

Po prvi put u životu sam na neki način shvatio zašto muškarci mojih godina izlaze sa mlađim ženama.

Nikada to ranije nisam razumeo. Žene u tridesetim godinama imaju još uvek elastična tela. S tim ženama može da se razgovara. Još su mlade, ali su nešto videle od života - verovatno poprilično istih stvari kao i vi.

Zašto bi ijedan muškarac zamenio tu vrstu ravnopravnog odnosa za nekoga sa minđušom u pupku kome je ideal vrućeg sastanka neki odvratni noćni klub i pola tablete nečega što je navodno *Ekstazi*?

Ako možete da se viđate sa nekim ko čita iste knjige kao i vi, ko gleda iste televizijske programe kao i vi, ko voli istu muziku kao i vi, zašto biste onda želeli nekoga kome je pojam soul pevača onaj iz grupe *Žamirokvail*

Ali sada sam skapirao. Sada razumem tu privlačnost.

pnt

175

Ljudi mojih godina vole mlađe žene zato što mlađe žene imaju manje razloga da budu ogorčene.

Manje je verovatno da su mlađim ženama srca slomili rastureni domovi, advokati za razvode i prizori dece kojoj nedostaje jedan roditelj. Mlađe žene nemaju onolika razočaranja koja žene - i muškarci takođe, ne zaboravimo muškarce - tridesetih godina vuku unaokolo kao gomilu viška prtljaga.

To je svirepo, ali je istina. Manje je verovatno da je mlađim ženama život sjebao neki muškarac.

Muškarci u tridesetim i četrdesetim godinama ne izlaze s mlađim ženama zbog njihovih čvrstih tela i probušenih jezika. To je samo propaganda.

Oni izlaze sa njima kako bi mogli da postanu oni koji su im sjebali život.

Hajdi je bila dadilja iz Minhena.

Dobro, ne baš iz Minhena - više iz Augsburga. I ne baš dadilja.

Dadilja je osoba koja profesionalno pazi na decu, koja je napravila karijeru od brige o malim dečacima i devojčicama. Hajdi je bila devetnaestogodišnjakinja po prvi put odvojena od roditelja. Bila je samo jedan let ekonomskom klasom daleko od spavaće sobe pune mekih igračaka i od toga da joj mama pere rublje. O vođenju brige o deci je znala koliko i ja o teorijskoj fizici. Hajdi je više bila *au pair*.¹⁴

Plan je bio da će Hajdi da kuva, čisti i čuva Pata onim danima kada radim na emisiji. Za ovo će dobijati krevet, hranu i džeparac dok uči engleski.

Pat se ljuljao na sofi slušajući Salinu traku kada sam doveo Hajdi da ga upozna.

“Pat, ovo je Hajdi. Ostaće sa nama i pomagaće nam po kući.”

Pat je belo zurio u krupnu plavokosu Nemicu, otvorenih usta, izgubljen u muzici.

“Živahan i aktivan dečko”, nasmeši se Hajdi.

Trudeći se da pokaže spremnost, upitala me je šta bih želeo za večeru. Rekao sam joj da ću da gricnem nešto u zelenoj sobi na stanici, ali da spremi nešto Patu i sebi. Rondala je po kuhinji dok nije pronašla veliku konzervu čorbe od paradajza.

176 “Ovo u redu?”, upitala je.

“Jeste”, rekoh joj.

Želeći da joj uspe, seo sam za kuhinjski sto i žvrljao beleške za plan snimanja za sledeću nedelju.

Pat je došao da je posmatra, ostavivši muziku u dnevnoj sobi pojačanu do daske, pa sam ga poslao natrag da je isključi. Kada se vratio povukao me je za rukav.

“Pogodi šta?”, upitao me je.

“Pusti tatu da radi, dušo.”

“Ali pogodi šta Hajdi radi?”

“Pusti i Hajdi da radi svoj posao.”

Naglašeno uzdahnuvši, seo je na kuhinjski sto i odsutno se igruckao svojim plastičnim figuricama.

Hajdi je čangrljala oko štednjaka, ali nisam je ni pogledao dok nisam čuo zvuk ključale vode. To je bilo čudno. Zašto bi kuvala vodu da zagreje konzervu čorbe od paradajza?

“Hajdi?”

“Uskoro gotovo.”

Stavila je neotvorenu konzervu supe u lonac s vodom i sve to zagrejala do ključanja. Nesigurno mi se nasmešila baš pre nego što je konzerva eksplodirala i vrele crvene grudvice poletele po tavanici, zidovima i nama.

Brišući čorbu od paradajza sa očiju, video sam kako se jarko crvena masa cedi niz Hajdino lice, a oči joj blenu kroz vlažnu kašu, neme od šoka i čuda. Ličila je na Sisi Spejsik u sceni sa matorske večeri u filmu *Keri*.

Onda je briznula u plač.

“Znaš šta?” reče Pat, trepćući plavim očima na grimiznoj masci. “Ni ona ne zna da kuva.”

I tako je Hajdi otišla kod jedne fine porodice na Krouč Endu.

---

pnt A ja sam telefonirao Sali.

Dvadeset šest

pnt

178

Tetka Etel je klečala u svom prednjem vrtu i sadila prolećne lukovice za sledeću godinu.

Tetka Etel mi zapravo nije bila tetka, ali tako sam je zvao otkako smo se doselili u kuću pored njene, kada sam imao pet godina i ta stara navika se pokazala vrlo čvrstom.

Tetka Etel se uspravila, žmirkajući preko svoje kosačice u Sid, Pegi, Pata i mene dok smo se izvlačili iz stare Sidine VW Bube. Za trenutak sam ponovo bio dete koje moli tetku Etel da da mu vrati njegovu loptu.

“Hari? Jesi li to ti, Hari?”

“Zdravo, tetka Etel”, rekoh. “Šta to sadite”

“Lale, sunovrate i zumbule. A to je tvoj Pat? Ne mogu da verujem! Kako je porastao! Zdravo, Pat!”

Pat je nevoljno pozdravi svojim svetlosnim mačem. Nikada nismo uspeli da ga ubedimo da se obraća tetki Etel njenom ispravnom titulom i bilo je očigledno da ni sada neće početi sa tim. Tetka Etel obrati pažnju na Pegi, a oblak zbunjenosti prekri njeno staro, dobro poznato lice.

“A ova devojčica...”

“Ona je moja”, reče Sid. “Zdravo, tetka Etel. Ja sam Sid. Harijeva prijateljica. Kako ste?”

“Kao Sid Džejms?”

“Kao Sid Čeris.”

Tetka Etel trepnu iza naočara.

“Igračica”, reče. “Sa Fredom Asterom u *Svilenim čarapama*. Odličan par nogu.” Tetka Etel odmeri Sid. “Baš kao tvoje!”

“*Sviđa* mi se tvoja tetka Etel”, prošaputa Sid držeći me za mišicu dok smo išli prilaznim putem. Onda sam osetio da me jače steže. “Oh, Bože - ono je, izgleda, tvoja majka.”

Moja mama je stajala na vratima, sva u osmehu i Pat joj potrča u susret.

“Srećan rođendan!” viknu ona podižući ga u zagrljaju. “Pet godina! Baš si veliki dečko - ups!” I dalje ga držeći ispod jedne ruke, odgurnula je drugom njegovo oružje Džedaja. “Taj tvoj svetionik”, nasmejala se, gledajući Pegi.

pnt “Ti mora da si Pegi. Imaš li i ti svetionik?”

179 “Ne, ja ne volim previše *Ratove zvezda*. Igram se samo zato što ih *on* voli.”

“To je igra za dečake, zar ne?”, reče moja mama, koja se nikada nije naročito trudila da sruši tradicionalne polne stereotipe.

Pegi je pošla za Patom u kuću, a moja mama se smešila Sid, koja je zaostala pola koraka iza mene i dalje me stežući za mišicu. Nikada je nisam video toliko stidljivu. Moja mama je zgrabi i poljubi u obraz.

“A ti mora da si Sid. Uđi, draga, i osećaj se kao kod kuće.”

“Hvala vam”, reče Sid.

Sid uđe u kuću u kojoj sam odrastao, a moja mama mi posla hitar osmeh iza njenih leđa, podigavši obrve kao iznenađena gospođa na jednoj od onih golicavih razglednica s mora.

Iako je to bilo davno, dovodio sam kući dovoljno devojaka da znam šta to znači.

To je značilo da je Sid ono što bi moja mama nazvala devojkom i po.

A u zadnjem vrtu bilo je ono što bi moja mama nazvala finim posluženjem.

Kuhinjski sto je bio iznesen napolje i pokriven papirnim stolnjakom sa slikama balona, otvorenih šampanjskih boca i nasmejanih zečeva.

Sto je bio pretrpan činijama sa čipsom, orasima i malim narandžastim sirastim stvarčicama, tanjirima na kojima su bili sendviči sa kojih je skinuta kora, tacnama s malim kobasicama u testu i šest posebnih papirnih tanjira sa pudingom i voćem iz konzerve. U centru ove trpeze stajala je rođendanska torta u obliku šlema Darta Vejdera sa pet svećica.

Kada smo posedali za sto i otpevali par strofa pesme *Srećan ti rođendan, dragi Pat*, moj tata je poslužio male kobasice u testu i pronicljivo me pogledao.

“Kladim se da si se namučio da sve smestiš u ta sportska kolica”, reče.

Iz dnevne sobe sam čuo jedan od njegovih omiljenih albuma na gramofonu. To je bio kraj druge strane *Pesme za ljubavnike koji plešu*, Frenk je klizio kroz pesmu Kola Portera *Sve prolazi*.

“Nismo došli MGF-om, tata”, rekoh mu. “Došli smo Sidinim kolima.”

pnt

180

“Ma baš je nepraktičan taj tvoj auto“, nastavio je ne obraćajući pažnju na mene. “Nigde mesta za decu, zar ne? Čovek bi trebalo da misli o takvim stvarima kada kupuje kola. Ili bi morao.”

“Moj tata ima motocikl”, reče mu Pegi.

Moj otac je žvaćući kobasicu zurio u nju, zanemeo. Njen tata? Motocikl?

“To je lepo, dušo”, reče moja mama.

“Ima i devojku sa Tajlanda.”

“Divno!”

“Zove se Mem.”

“Baš lepo ime.”

“Mem je igračica.”

“Gospode!”

Svi smo je nemo gledali, čekajući dalja otkrića, a Pegi je otvorila svoj sendvič i ispitala sadržaj. Do daljih otkrića nije došlo. Pegi je zatvorila sendvič i stavila ga u usta.

Grickao sam neke vesele narandžaste siraste stvarčice i osećao se depresivno.

Moji roditelji su davali sve od sebe. Ali, ova sićušna devojčica već je imala život kojeg oni nisu bili i nikada ne bi mogli da budu deo. Ono potpuno oduševljenje koje su osećali za svog unuka nikada ne bi mogli da osećaju za malu Pegi. Ta vrsta bezuslovne ljubavi već je bila nemoguća. Ona će uvek biti previše strana. Saosećao sam sa njima. I sa Pegi.

“Mem zapravo nije igračica”, reče Sid gledajući izraz mog lica, čitajući mi misli. “Ona je više striptizeta.”

Moj stari iskašlja komadić čipsa sa ukusom roštilja.

“Zapao komadić u pogrešnu rupu”, objasnio je.

Moja mama se okrete ka Sid vedro se osmehujući. “Puding?”, upita.

pnt

181

Kada smo jednom zaključili pitanje opisa Meminog radnog mesta, zabava se smirila. A mojim roditeljima se Sid dopala. Moglo se videti da im se mnogo dopada.

Bilo je minskih polja koja je trebalo preći - moj tata je imao taj svoj stav o samohranim majkama koje pomaže država, a moja mama, pak, o zaposlenim majkama - ali Sid je pretrčala preko njih ne prosuvši svoj puding.

“Država nikada ne može da zauzme mesto roditelja, gospodine Silver - i ne treba ni da pokušava.”

“Zovi me Padi, dušo”, reče moj tata.

“Neke žene moraju da rade, gospođo Silver - ali to ne znači da im deca nisu na prvom mestu.”

“Zovi me Elizabet, dušo”, reče moja mama.

Pričala je sa Padijem i Elizabet o svemu o čemu su oni želeli da pričaju - sa mojom mamom o filmovima koje petogodišnjak može da gleda, a sa tatom o trenutku kada treba skinuti pomoćne točkove sa dečjeg bicikla.

I proizvodila je prave zvuke - divila se kobasicama u testu moje mame (“Domaće, dušo, daću ti recept ako želiš”) i bašti mog tate (“Harija nikada nisu zanimali vrtovi - to ne mogu da razumem.”)

Ali Sid nije bila neka devojka iz kraja sa kojom sam par puta igrao u klubu u predgrađu, neka Kim ili Keli koje sam dovodio kući pre nego što ću dovesti Ćinu.

Sid je očigledno bila žena sa prošlošću - mislim na prošlost koja uključuje brak, trudnoću i razvod, iako ne obavezno tim redom. A izgledalo je da jedini način na koji moji roditelji mogu da se nose sa tom prošlošću jeste da je ignorišu.

Razgovor im se kretao od njenog detinjstva u Hjustonu do današnjih dana u Londonu, kao da je sve između toga izbrisao cenzor.

“Teksas, kažeš?”, reče moj tata. “Nisam nikada bio u Teksasu. Ali, sreo sam nekoliko Teksašana u ratu.” Nagnuo se tajanstveno prema njoj. “Dobri kartaroši, ti Teksašani.”

pnt “Mora da je divno imati sestre”, reče moja mama. “Ja imam šestoro braće. Možeš li to da zamisliš? Šestoro braće! Neke žene ne vole da gledaju fudbal i boks na televiziji, ali meni to ne smeta, jer sam imala šestoro braće.”

182

Ali Sidin propali brak sve vreme je bio tamo i čekao da se njime pozabave. Na kraju se Sid pozabavila njime, nehajno, kao da je u pitanju ustajala kobasica u testu koja mora biti pronađena i odstranjena. Nikada nije izgledala više američki.

“Moja porodica je nalik vašoj”, rekla je mojoj majci. “Vrlo bliska. Ovamo sam došla samo zato što je Džim - to je Pegin otac - Englez. Nije nam išlo, ali nekako se nikada nisam vratila. Sada, kada sam srela vašeg sina, drago mi je što nisam.”

I to je bilo to.

Mama nas je gledala kao da smo Rajan O’Nil i Ali Mek Grou u *Ljubavnoj priči*. Čak i tata kao da je obrisao suzu iz oka. Onda sam shvatio da je to bila mrvica testa.

Do vremena kada je Pat pogasio sveće i mi isekli tortu, moji roditelji su se ponašali kao da su poznavali Sid i Pegi čitavog života.

Ako im je smetala činjenica da je devojka iz mojih snova izabrala nekog drugog da s njim deli snove pre mene, onda su to vrlo vešto skrivali. Ovim je trebalo da budem zadovoljniji nego što sam bio.

Dok je Sid pomagala mojoj mami da raščisti sto, a tata pokazivao Patu i Pegi kako se nosio sa opasnošću od puževa, ja sam otišao u dnevnu sobu i prišao gramofonu.

Pesme za ljubavnike koji plešu je odavno prestala da svira, ali omot ploče, stare, plastične LP ploče - moj tata nikada nije pristupio CD revoluciji - i dalje je stajao naslonjen na *Soni* muzički centar.

Taj omot mi je uvek bio nešto posebno. Sinatra - iskrivljene kravate, šešira zabačenog na potiljak - smeši se na savršeni par iz pedesetih, na nekog zalazanog Romea u poslovnom odelu sa svojom Julijom iz predgrađa koja je nosila biserne minđuše i malu crvenu haljinu.

Izgledali su kao običan par - ne biste mogli da ih zamislite kako se vucaraju sa *Pacovskim čoporom* po Vegasu. Ali, izgledali su kao da su iz ovog sveta iscedili onoliko radosti koliko je uopšte moguće. Uvek mi se kao detetu sviđalo da gledam taj par, jer sam mislio da izgledaju upravo onako kako su moji roditelji izgledali u onom trenutku kada su se zaljubili jedno u drugo.

pnt

183

Neko je u bašti viknuo moje ime, ali ja sam buljio u omot ploče *Pesme za ljubavnike koji plešu* praveći se da ne čujem. Ovakve više ne prave, mislio sam.

“Svi su se lepo proveli”, reče Sid.

“Izgleda da je sve lepo prošlo”, rekoah ja.

Ponovo smo bili u Londonu, u njenom stanu u potkrovlju. Pegi i Pat su sedeli na sofi i gledali *Pokahontas* na videu (Pegin izbor). Umorni od duge vožnje u Sidinoj dotrajaloj staroj *Bubi*, počeli su da se otesaju jedno na drugo. Želeo sam da idem kući.

“Svi su se lepo proveli”, ponovi Sid. “Patu su se svideli pokloni. Pegi je toliko jela da neću morati da je hranim nedelju dana. A meni je zaista drago što sam upoznala tvoje roditelje. Da, svi su se lepo proveli. Osim tebe.”

“Šta pričaš? Baš sam se lepo proveo.”

“Nisi”, reče ona. “A ono što me boli - što me zaista boli - jeste što se nisi ni potrudio. Tvoji mama i tata su uložili napor. Znam da su voleli Đinu i znam da im nije bilo lako. Ali zaista su se potrudili da danas sve bude kako treba. Ali ti nisi mogao da se zamaraš, zar ne?”

“Šta je trebalo da uradim? Da zaigram lambadu posle par dijet-kola? Proveo sam se onoliko dobro koliko je to moguće na dečjem rođendanu.”

“Ja sam odrasla žena i imam dete, znaš? Moraćeš da naučiš da se nosiš sa tim, Hari. Jer, ako ne možeš, onda mi nemamo nikakve budućnosti.”

“Volim Pegi”, rekao sam. “I sjajno se slažem sa njom.”

“Voleo si Pegi dok je bila samo devojčica koja se druži s tvojim sinom”, reče ona. “Sviđala ti se dok je bila slatka curica koja se lepo igra na podu tvoje kuće. Ono što ti se ne sviđa jeste to što je postala sada kada si počeo da se viđaš sa mnom.”

“A to je?”, upitao sam je.

“Podsetnik na tucanje sa drugim.”

Podsetnik na tucanje sa drugim? To je bilo malo prejako. Ne biste mogli da zamislite Sinatru kako to stavlja na omote svojih albuma.

---

pnt

184

Dvadeset sedam

pnt

185

To je bilo više od podsetnika na tucanje sa drugim.

Ako me je život sa Patom naučio nečemu, onda je to da je roditeljstvo uglavnom intuitivno - mi smišljamo usput. Niko nikoga ne uči kako se to radi. Uči se uz rad.

Kada sam bio mali, mislio sam da moji roditelji poseduju neko tajno znanje o tome kako da me drže u redu i podižu kako treba. Mislio sam da postoji neki veliki plan po kom su me terali da pojedem svoje povrće i da idem u svoju sobu kada mi se kaže. Sada znam da su radili samo ono što rade svi roditelji na svetu. Snalazili su se.

Ako bi Pat poželeo da gleda *Povratak Džedaja* u četiri ujutru ili da sluša *Puf Dedi* u ponoć, nisam o tome morao da razmišljam - jednostavno bih izvukao kabl i poslao ga nazad u krevet.

A ako bi bio neraspoložen posle razgovora sa Đinom ili zbog nečega što se desilo u školi, uzeo bih ga u ruke i čvrsto ga zagrlio. Kada se radi o krvi vaše krvi i telu vašeg tela, ne morate da mislite o tome šta je prava stvar. Ne morate uopšte da mislite. Jednostavno radite.

Ali sa Pegi nikada neću imati taj luksuz.

Sedela je na sofi, malih bosih nogu naslonjenih na stočić za kafu, i gledala svoju omiljenu australijsku sapunicu.

Ja sam sedeo pored nje, trudeći se da zanemarim brbljanje mentalno zaostalih jahača na talasima koji ne znaju ko su im pravi roditelji dok sam čitao članak o propasti još jedne banke u Japanu. Izgleda da je tamo nastao potpuni haos.

“Kako to misliš - ti nisi moja majka?”, reče neko na ekranu, a Pegi se uzvrpolji kada se začula muzička tema serije.

Obično bi ustala i otišla onog trenutka kada bi Australijanci završili. Sada je ostala tamo gde je i bila, sagnula se do stočića za kafu i uzela Sidin lak za

nokte iz gomile časopisa i igračaka. Gledao sam je dok je odvirtala poklopac sa staklene bočice.

“Pegi”

pnt “Šta?”

186 “Možda ne bi trebalo da se tim igraš, srce.”

“U redu je Hari. Mama me pušta.”

Skinula je poklopac sa četkicom i počela, vrlo pažljivo, da maže grimizni lak na svoje sićušne, gotovo nepostojeće nokte na nogama i, nisam mogao a da ne vidim, na vrhove prstiju.

“Budi pažljiva s tim, Pegi. To nije za igranje, znaš?”

Dobacila mi je pogled.

“Mama me pušta da ovo radim.”

Pruge svetlocrvenog laka veličine pola palidrvcata klizile su joj niz prste. Uskoro je izgledala kao da je gazila grožđe ili koračala kroz klanicu. Podigla je nogu, diveći se delu svojih ruku, i kap crvene boje pade na časopis *Crveno*.

Sa Patom bih podigao glas ili mu uzeo lak ili ga poslao u sobu. Nešto bih uradio. Sa Pegi nisam znao šta da radim. Svakako nisam mogao da je dotaknem. Svakako nisam mogao da podignem glas.

“Pegi.”

“*Molim*, Hari?”

Stvarno sam želeo da uradi stvar kako treba i ne isprosipa lak svuda po stopalima, tepihu, stočiću i časopisima. Ali još više sam želeo da me voli. I tako sam sedeo i posmatrao kako joj stopalca postaju svetlocrvena i ispuštao nekakve zvuke ne čineći ništa.

Sid je izašla iz kupatila umotana u beli mantil za kupanje, brišući kosu peškirom. Videla je kako Pegi macka nožne prste njenim lakom i uzdahnula.

“Koliko puta sam ti rekla da to ne diraš?”, upitala je uzimajući lak. Podigla je Pegi kao mačka kad diže nemirno mače. “Dođi, gospođice. U kadu.”

“Ali...”

“Odmah.”

pnt Nasmejalo me je - zapravo došlo mi je da zarijem lice u ruke - to što nikada ne biste pogodili da je toliko našeg vremena potrošeno na otpatke bliske porodice. Sidin mali stan je ličio na hram posvećen romantici.

187

Zidove su prekrivali filmski plakati - filmova koji su pričali priče o savršenoj ljubavi, o ljubavi koja je možda udarila glavom u nekoliko prepreka, ali o ljubavi koja je bila prava i lišena komplikacija savremenog sveta.

Čim uđete u stan videli biste uramljeni poster iz *Kazablanke* u neudobnom malom predvorju. U nešto manje neudobnoj dnevnoj sobi bili su poster iz *Ljubavi za pamćenje* i *Kratkog susreta*. Naravno, *Prohujalo sa vihorom* je zauzimao počasno mesto iznad kreveta. Čak je i Pegi u svojoj sobi imala plakat iz filma *Pokahontas*, koji je gledao nadole u njene stare lutke, Barbi i Kena, i stvari sa slikama *Spajsica*. Gde god pogledate - uzdržani muškarci, žene koje se tope i prava ljubav koja pobeđuje.

Ovi plakati nisu bili pričvršćeni za zid onako kako bi ih student postavio - sa pola srca, bez ideje i uglavnom da bi pokrio mrlje od vlage ili otpali malter. Držalo ih je mnogo više od lepljive trake. Smešteni iza stakla u ukusnim crnim okvirima, bili su tretirani kao umetnička dela - što su, pretpostavljam, i bili.

Sid je kupila te plakate u jednoj od onih radnji za filmofile u Sohou, odnela ih na uramljivanje u neku radnju, a zatim ih nosila sve do kuće. Morala je da se pomuči da bi na svojim zidovima imala *Prohujalo sa vihorom* i ostale. Poruka je bila jasna - takvi smo mi ovde, u ovom stanu.

Ali to nije bilo ono što smo bili mi, zapravo ne. Hemfriju Bogartu i Ingrid Bergman je možda ljubavnu avanturu prekinula nacistička invazija na Pariz, ali nisu morali da brinu o tome kako da postupaju sa detetom koje je Ingrid imala sa Viktorom Lasloom. A moglo bi se raspravljati i da li bi se Ret Batler toliko vrteo oko Skarlet O'Hara da je ona po Džordžiji vukla dete iz neke prethodne romanse.¹⁵

Nikada ranije nisam imao posla sa devojkicama, a oko Pegi je vladala neka atmosfera smirenosti - to je svakako bila smirenost, a ne šećer i začini i sve te gluposti - koju nikada nisam zapazio kod Pata i drugih malih dečaka. Bila je pribrana, kao što nije bio nijedan dečak njenih godina. Možda su sve devojkice takve. Možda je samo Pegi takva.

Ono što hoću da kažem jeste - da sam je zavoleo.

Ali, nisam znao da li je trebalo da budem njen prijatelj ili njen otac, da li je trebalo da budem sladak i nehajan ili čvrst, ali pošten. Nijedno mi nije zvučalo kako valja. Kada vam partner ima dete, to nikada nije kao na filmu. A oni koji to ne vide gledali su previše *MGM*-ovih mjuzikala.

pnt Sid se vratila u sobu sa Pegi, čistom, presvučenom i spremnom za veliki izlazak u *Pica ekspres* sa svojim tatom. Devojčica mi se popela na krilo i **188** poljubila me. Mirisala je na sapun i dečju toaletnu vodu.

Njena majka mi zamrsi kosu.

“O čemu razmišljaš?”, upita me.

“Ni o čemu”, rekoh.

Pegine oči se raširiše od uzbuđenja kada je čula zvuk snažnog motocikla kako se približava ulicom.

“Tata!”* rekla je i smandrljala mi se sa krila, a ja sam osetio ubod ljubomore koji me je iznenadio.

Svi smo gledali kroz prozor kako Džim Mejson parkira veliki *BMW* motocikl, silazeći sa njega kao sa konja. Onda je skinuo šlem i ja sam video da je Sid imala pravo - bio je zgodan kopilan, isklesane vilice i kratke talasaste kose, lica nalik na ona sa rimskih novčića ili na lica manekena koji vole žene.

Mahnulo nam je. Mi smo mu odmahнули.

Susret sa bivšom osobom svog partnera može da bude trapav i neprijatan. Znae najintimnije detalje njenog života, a nikada je niste sreli. Znae da je loše postupala jer vam je tako rečeno, a opet, da nije tako postupala, vi ne biste sada bili sa svojim partnerom.

Trebalo bi da susret sa čovekom kog je poznavala pre nego što je upoznala vas bude nezgodan, ali susret sa Džimom protekao je bez teškoća. Prošao sam dobro jer je između njega i Sid bilo mnogo nedorečenog.

Ušao je u stančić, krupan i privlačan, sav u svetlucavoj koži, sa širokim belim osmehom i stao da golica svoju kćer sve dok nije počela da zavija. Rukovali smo se i malo proćaskali o teškoćama parkiranja u ovom kraju grada. A kada je Pegi otišla da uzme svoje stvari, Sid ga je čekala, lica bezizražajnog poput stisnute pesnice.

“Kako je Mem?”, upitala je.

“Dobro je. Pozdravila te.”

“Sigurna sam da nije, ali ipak hvala. Da li joj je sve u redu na poslu?”

“Jeste, hvala.”

“Posao cveta za striptizete, zar ne?”

pnt

“Ona nije striptizeta.”

189

“Nije?”

“Ona je igračica.”

“Izvinjavam se.”

Džim me pogleda sa osmehom koji kaže - *šta ćeš...?*

“Uvek mi to radi”, reče mi, kao da smo u nekakvoj vezi i da bi mogao da mi ispriča koješta.

Pegi se vratila noseći dečji motociklistički šlem, smešeći se od uha do uha, nestrpljiva da pođe. Poljubila je majku i mene i uzela oca za ruku.

Kroz prozor smo gledali kako Džim pažljivo smešta svoju kćer na motocikl i stavlja joj šlem na glavu. Skliznuo je iza nje, zajahao mašinu i uključio je, pa su se odvezli niz usku ulicu. Povrh urlanja motora mogla se čuti Pegi kako skiči od oduševljenja.

“Zašto ga toliko mrziš, Sid?”

Mislila je neko vreme.

“Mislim da je to zbog načina na koji se sve završilo”, rekla je. “Vratio se kući s posla - povredio je nogu u nesreći, mislim da ga je zakačio neki taksisti, uvek su ga taksisti kačili - i ležao je na sofi kada sam se vratila pošto sam ostavila Pegi u obdaništu. Sagnula sam se nad njim - samo da mu vidim lice, jer mi se uvek dopadalo da ga gledam u lice - a on je izgovorio ime devojke. Jasno i glasno. Ime te malezijske devojke sa kojom je spavao. Zbog koje me je ostavio.”

“Govorio je u snu?”

“Ne”, reče ona. “Pravio se da govori u snu. Već je odlučio da ostavi mene i Pegi, ali nije imao petlju da me pogleda u oči i kaže mi. Da se pravi da govori u snu - da se pretvara da je izgovorio njeno ime dok je spavao - to je bio jedini način na koji je mogao da mi saopšti. Jedini način da baci bombu.

Jedini način da mi kaže da se spakovao. To mi je izgledalo tako svirepo, tako kukavički - i tako svojstveno njemu.”

Ja sam imao druge razloge što mrzim Džima - neke plemenite, neke bedne. Mrzeo sam ga jer je toliko povredio Sid i jer je izgledao bolje od mene.

pnt
190 Mrzeo sam ga jer sam mrzeo svakog roditelja koji odleprša iz života svog deteta kao da su deca hobi koji se uzme ili ostavi prema raspoloženju. Da li sam mislio da je Đina takva? Jesam, ponekad, onih retkih dana kada ne bi nazvala Pata i ja bih znao - prosto znao - da je negde sa Ričardom.

I mrzeo sam Džima zato što sam osećao da je i dalje nešto značio Sid - kada je rekla ono kako je volela da ga gleda u lice znao sam da je nešto još u njoj i da je izjeda. Možda ga nije volela, možda se sve to skupilo i pretvorilo u nešto drugo. Ali, značio joj je.

Pretpostavljam da bih delićem srca morao da mu budem zahvalan. Da je bio odan i zaljubljen muž koji je umeo da zadrži na sebi svoje kožne pantalone - i da nije bio na bambusima - Sid bi bila sa njim, a ne sa mnom. Ali uopšte mu nisam bio zahvalan.

Bio bih sasvim srećan da, čim bezbedno vrati Pegi iz *Pica ekspresa*, obmota svoj motocikl oko autobusa broj 73 i rastrlja svoje lepo lice svuda po ulici Eseks. Postupio je prema Sid kao da je ona niko i ništa. A to je za mene bio dovoljan razlog da ga mrzim iz dna duše.

Ali kada se Pegi vratila kući sa fenomenalno beskorisnom punjenom igračkom velikom kao hladnjak i picom svuda po licu, postao sam svestan da postoji još jedan, mnogo sebičniji razlog što ga mrzim.

Čak i ne pokušavajući da se nadmećem s njim, znao sam da nikada neću u Peginom životu značiti koliko on. To me je bolelo ponajviše. Iako ju je viđao samo kad mu dođe i nestajao kada ushtedne, on će uvek biti njen otac.

Zbog toga je imala vrtoglavicu od radosti. Ne zbog motocikla. Ili pice. Ili te glupe punjene igračke veličine hladnjaka. Nego zbog činjenice da je to njen tata.

Znao sam da bih mogao da živim sa podsetnikom na tucanje sa drugim. Mogao bih čak i da je volim. I mogao bih da se nadmećem sa motorom i džinovskom igračkom i licem zgodnijim od mog.

Ali ne možete se nadmetati sa krvlju.

Dvadeset osam

pnt

191

“Na koga ja ličim?” upita Pat kada je drveće u parku golelo i on morao stalno da nosi zimski kaput, a Đine nije bilo nešto više od četiri meseca.

Podigao je glavu i gledao svoje lice u ogledalu u kolima, kao da ga vidi prvi put ili kao da pripada nekom drugom.

Kako on izgleda? Ljudi su mi stalno govorili - i njemu - da liči na mene. Ali ja sam znao da to nije sasvim tačno. Bio je mnogo lepše dete nego što sam ja ikada bio. Čak i da mi pas nije izbio sve prednje zube, on bi bio lepši od mene. Zapravo je ličio na nas oboje. Ličio je na mene i ličio je na Đinu.

“Tvoje oči su kao mamine”, rekoh.

“Plave su.”

“Tako je. Plave su. A moje oči su zelene. Ali tvoja usta, ona liče na moja. Mi imamo velika lepa usta. Odlična za poljupce, je li tako”

“Tako je”, reče, ne osmehnuvši se sa mnom, ne skidajući pogleda sa malog pravougaonog ogledala.

“A tvoja kosa - vrlo je svetla. Kao mamina.”

“Ona je imala plavu kosu.”

“I još je ima, srce”, rekao sam, trgavši se na prošlo vreme. “I dalje ima plavu kosu. Još je plavokosa. U redu?”

“U redu”, reče on sklanjajući ogledalo i zagledavši se kroz prozor. “Hajdemo.”

I zubi su ti kao majčini - malo razmaknuti, malo nejednaki, zubi koji svakom pojedinom osmehu daju notu veselja - ali tvoj kratki prčasti nos je kao moj, iako tvoja snažna, lepa brada pripada tvojoj majci, kao i tvoja koža - svetla koža koja voli sunce, svetla koža koja počinje da tamni čim prestane kiša.

Pat nije ličio na mene. I nije ličio na Đinu. Ličio je na nas oboje.

Čak i kad bismo želeli, ne bismo mogli da izbegnemo njegovu majku. Bila je tu, u njegovom osmehu i boji njegovih očiju. Bio sam vezan za Đinin duh. Kao i Pat.

pnt

192

“Prosto ne znam šta će biti sa decom”, reče moj otac. “Sa decom poput Pata i Pegi. Ne mogu da zamislim kako će na njih da utiče odrastanje sa samo jednim roditeljem.”

Nije to rekao onako kao ranije - ljutito, prezrivo i sa preteranim čuđenjem kuda to svet ide. Nije to rekao sa svojim starim gađenjem prema samohranim roditeljima i svim promenama koje oni predstavljaju. Rekao je to nežno, lako i začuđeno zatresavši glavom, kao da je budućnost izvan dometa njegove mašte.

“Ti si odrastao sa oba roditelja”, reče. “Imao si makar nekakvu predstavu o tome kako izgleda brak. Kakav brak može da bude. Ali oni ni to nemaju, zar ne? Pat i Pegi i svi ostali.”

“Ne. Nemaju.”

“I ja prosto brinem kako će se to odraziti. Ako je razvod nešto što svako živi radi, kakve su onda šanse njihovih brakova? I brakova njihove dece?”

Sedeli smo na drvenoj klupi odmah ispred kuhinjskih vrata, sedeli smo u sumraku u tri popodne i gledali Pata kako bode unaokolo svojim svetlosnim mačem u dnu bašte.

“Sve izgleda tako... razbijeno”, reče moj tata. “Znaš šta mi je Pegi rekla? Pitala me je hoću li da budem njen deda. Nije ona kriva, je l' da? Jadni mali crvić.”

“Ne, nije ona kriva”, reko. “Dete nikada nije krivo. Ali možda će odrastanje uz razvod učiniti da budu pažljiviji prilikom stupanja u brak. I odlučniji da uspe.”

“Stvarno tako misliš?”, upita me otac s nadom.

Klimnuo sam, ali samo zato što nisam imao srca da odmahnem glavom. Ono što sam stvarao mislio bilo je da se njegova generacija suočila sa svojim odgovornostima onako kako moja nikada ne bi mogla.

Njegova generacija je brinula o svojoj deci, rano išla u krevet i, ako je imala i svoj dom i dvonedeljno kampovanje u Frintonu, smatrali su sebe srećnima.

Ali mojoj generaciji je lična gomilica sreće stajala na vrhu spiska za kupovinu.

Zato smo se jebali unaokolo, odjebavali i sjebavali tako alarmantno redovno.

pnt

193

Moja generacija je želela savršen život. Zašto bi naša deca bila drugačija? Moj tata je rano naučio da nema savršenog života.

“Da, možda će sve biti u redu”, reče moj stari misleći o tome. “Jer, svako dete ima dva roditelja, zar ne? Čak i dete iz - kako ti to zoveš - porodice sa jednim roditeljem. I možda Pat i Pegi i svi oni neće stasati u ljude slične roditeljima koji su otišli. Možda će biti poput roditelja koji su ostali sa njima.”

“Kako to misliš?”

“Pa, ti si vrlo dobar sa Patom”, reče ne gledajući me. “Vredno radiš. Brineš o njemu. On to sve vidi. Zašto onda i on ne bi bio takav prema svojoj deci?”

Nasmejao sam se od postidečnosti.

“Stvarno to mislim”, reče on. “Ne znam da li bih ja mogao tako da je tvoja majka - znaš.” Njegova žuljevita desnica lako se osloni na moje rame. Nije skidao pogled sa mene. “Sa mališom postupaš kako treba, Hari.”

“Hvala”, rekoh. “Hvala, tata.”

Onda smo čuli moju majku kako nas uzbuđeno zove iz dnevne sobe, a kada smo utrčali unutra ona je stajala pored prozora pokazujući na moj auto.

“Videla sam tu malu kopilad”, reče mama, koja nikada nije psovala. “Videla sam male kopilane koji su to uradili.”

Platneni krov MGF-a bio je teško isečen nožem. Trake ostataka krova visile su na unutra, kao da je odozgo palo nešto veoma teško.

Blenuo sam u svoja iskasapljena kola. Ali moj otac je već bio na izlaznim vratima. Tetka Etel je stajala na svom pragu.

“Prolaz!” viknula je pokazujući na dalji kraj ulice, rđavi kraj, gde je bio mali ćorsokak opštinskih kuća, neka vrsta geta za ljude koji su imali ukrđene *Ford Eskorte* i košulje i koje je bolelo dupe za ruže.

Na tom kraju ulice bio je prolaz koji je vodio do sumornog malog niza radnji gde ste preko dana mogli da dobijete lutrijski loz, a nakon sumraka

razbijenu glavu. Dva momčića - ona dvojica koji su pokušali da opljačkaju moje roditelje? Ili samo dvojica sličnih? - išli su prema prolazu. Moj otac ih je jurio.

pnt Gledao sam uništeni krov i osećao kako u meni kulja bes. Vi glupi, odvratni mali gadovi, mislio sam, besan zbog onoga što su učinili sa mojim autom, a još besniji što su izvukli mog oca iz njegove bašte.

194

Krenuo sam za njima, videvši kako se nervozno osvrću preko ramena kada je glas ubice zaurlauo za njima, preteći da će ih ubiti. Bio sam šokiran otkrićem da je taj glas ubice izgleda pripadao meni.

Dvojica badavadžija su nestala u prolazu baš kada je moj tata odjednom stao. Prvo sam pomislio da odustaje od potere, ali bilo je nešto gore. Pao je na jedno koleno i uhvatio se za grudi kao da se guši.

Dok sam stigao do njega već je klečao na oba kolena, oslonjen na ruku dlanom pritisnutim na zemlju. Ispuštao je stravične, nezemaljske zvuke, krkljao je grleno, kratkim, plitkim dahom.

Obgrlio sam ga rukama i držao, udišući miris *Old Spajsa* i *Old Holborna*, a on se borio za vazduh, davio bez daha, pluća su mu tukla svom snagom, ali nisu uspevala da udahnu koliko im je bilo potrebno. Okrenuo je oči ka meni i u njima sam video strah.

Vremenom je uspeo da udahne dovoljno vazduha da se klecavo uspravi na noge. I dalje ga držeći, polako sam ga doveo u kuću. Moja majka, Pat i tetka Etel su stajali na prednjoj kapiji. Pat i tetka Etel su bili beli od šoka. Majka je bila besna.

“Moraš kod lekara”, rekla je dok su joj suze tekle niz lice. “Nema više izgovora.”

“Hoću”, reče on krotko i ja sam znao da neće pokušati da se izvuče. Nikada nije mogao ništa da joj odbije.

“Pokvarena mala đubrad”, reče tetka Etel. “Da ti krv proključa, je l’ da?”

“Da”, reče Pat. “Jebo im ja mater.”

Večernje odelo, pisalo je na pozivnici. Uvek sam bio uzbuđen kada je trebalo da iskopam svoj smoking, belu košulju i crnu leptir mašnu - pravu leptir mašnu, koju je trebalo vezivati vekovima, a ne već zavezanu mašnu na komadu lastiša kakvu nose deca i klovnovi.

195 *pnt* Pamtio sam mog oca kako jednom godišnje stavlja leptir mašnu za godišnju večeru sa plesom svoje kompanije u nekom luksuznom hotelu na Park Lejnu. Bilo je nečega u ukrojenoj zvaničnosti smokinga što je dobro pristajalo njegovoj zdepastoj, mišićavoj figuri. Mama je uvek izgledala kao da se pomalo smeje svakoj balskoj haljini koju bi obukla. Ali moj starije bio rođen da nosi crnu leptir mašnu.

“Au”, reče Sali kada sam sišao, stidljivo mi se smešeći kroz zavesu od kose. “Izgledaš kao izbacivač. Ispred, a, kao nekog vrlo, vrlo kul kluba.”

“Ne”, reče Pat uperivši kažiprst u mene i savivši palac. “Izgledaš kao Džejms Bond. 007. Koji treba da pobije sve zle ljude.”

Ali dok sam stajao ispred ogledala u predvorju, znao sam kako zapravo izgledam u večernjem odelu.

Ličio sam, sve više i više, na svog oca.

Sid je nosila zelenu svilenu kinesku haljinu - visoka kragna, uska poput druge kože, najlepša haljina koju sam u životu video.

Nije imala nikakvu posebnu frizuru - jednostavno ju je uhvatila pozadi u konjski rep i to mi se svidelo, pošto sam tako jasnije mogao da joj vidim lice.

Ponekad postanemo svesni koliko smo bili srećni tek kada ti trenuci prođu. Ali s vremena na vreme, ako se desi, svesni smo sreće dok se zapravo događa. Znao sam da je ovo osećanje sadašnje sreće. Ne sreća u nekom tužnookom sećanju ili zamišljenoj budućnosti, nego sreća ovde i sada, u zelenoj haljini.

“Sačekaj malo”, rekao sam Sid kada smo izašli iz taksija ispred hotela. Uzeo sam je za ruke i tako smo ćutke stajali. Saobraćaj na Park Lejnu je urlao iza nas, mraz Hajd Parka se svetluca iza saobraćaja.

“Šta nije u redu?”, upitala me je.

“Sve je u redu”, rekoh. “U tome i jeste stvar.”

Znao sam da nikada neću zaboraviti kako je tada izgledala, u svojoj zelenoj kineskoj haljini. I želeo sam da učinim više od samog uživanja, želeo sam da sačuvam taj trenutak kako bih mogao da ga se sećam kasnije, kada ova noć prođe,

pnt “U redu?”, upita me smešeći se.

196 “U redu.”

Onda smo se pridružili nasmejanom nizu odevenom u večernja odela i večernje haljine i ušli na ceremoniju dodele nagrada.

“A najbolji debitant je...”

Raskošna najavljiivačica vremenske prognoze petljala je sa kovertom.

“... Imon Fiš.”

Imon je ustao, pijan i nasmešen, izgledajući zadovoljnije nego što bi želeo pred okom svih tih kamera i zagrlio me sa stvarnim osećanjima dok je prolazio.

“Uspeli smo”, rekao je.

“Ne”, rekoh. “Ti si uspeo. Idi i uzmi svoju nagradu.”

Preko njegovog ramena video sam Martija Mena i Sioban za drugim stolom - Marti je nosio jedan od onih svetlih prsluka kakve nose ljudi koji misle da je nositi smoking isto kao pušiti lulu ili nositi filcane papuče. Sioban je bila vitka i opuštena, u nekom belom prozirnom modelu.

Nasmešila se. On mi je pokazao znak palcem. Kasnije, kada su sve nagrade podeljene, prišli su našem stolu.

Iako je Marti bio malo pijan i uvređen - za njega nije bilo nagrade - nisu mogli da budu ljubazniji.

Predstavio sam ih Sid i Imonu. Ako se Marti setio Sid kao one žene koja mu je jednom prosula tanjir špageta u krilo, nije to pokazao. Čestitao je Imonu na nagradi. Sioban je čestitala Sid na haljini.

Sioban nije upitala *A čime se vi bavite?* - bila je prepametna i preosetljiva da postavi to pitanje, tako da Sid nije morala da kaže - *Oh, sada sam konobarica*, pa onda Sioban nije moralo da bude neprijatno, kao ni Sid.

Mogle su prosto da nastave na onaj opušten, naoko prirodan način koji samo žene poznaju.

pnt
197 Pričale su o tome kako ne znaju šta da obuku za ovakve prilike, a Marti mi je zaverenički stavio ruku na rame. Lice mu je bilo mnogo teže nego što mi je ostalo u sećanju. Ostavljao je utisak sumornog, pomalo razočaranog čoveka koji je, nakon višegodišnjeg sanjarenja, najzad uspeo da napravi sopstvenu govornu emisiju samo da bi otkrio kako ne može da privuče nikoga sa kim bi vredelo razgovarati.

“Samo par reči?”, rekao je saginjući se prema meni.

Evo ga, pomislih. Sada me želi natrag. Sada je video kako dobro ide Imonu i želi me natrag u emisiju.

“Hoću da mi učiniš uslugu”, reče Marti.

“Kakvu, Marti?”

Nagnuo se bliže.

“Hoću da mi budeš kum”, reče.

Čak i Marti, pomislio sam.

Čak i Marti sanja da to uradi kako treba - sanja o nalaženju prave, o otkrivanju celog sveta u jednoj osobi. Baš kao i svi drugi.

“Hej, Hari”, reče Imon gledajući kako najavljiivačica vremena prolazi salom i hvatajući ravnotežu dok mu je talas visokog pritiska prolazio kroz gaće. “Pogodi koga ću noćas da tucam?”

Pa, možda ne baš svi.

U kući je gorelo previše svetla. Svetlo je gorelo na spratu. Bilo je svetla i u prizemlju. Svetla su blještala posvuda u vreme kada bi trebalo da samo jedan slabi zračak dopire iz dnevne sobe.

A i muzika je kuljala iz moje kuće - glasni udarci basova i one poskakujuće ritam-mašine koji zvuče kao slušni ekvivalent srčanog udara. Nova muzika. Užasna nova muzika grmi sa mog sterea.

“Šta se ovde događa?” upitao sam kao da smo došli na pogrešno mesto, kao da je došlo do neke greške.

U mraku malog prednjeg vrta bilo je nekoga. Ne. Bilo ih je više. Dečko i devojka su se vatali odmah ispred otvorenih ulaznih vrata. A drugi dečko je puzao pored kante za smeće i povraćao svud po svojoj *Torni Hilfiger* jakni i *Sen-Loranovim* pantalonama.

pnt Ušao sam u kuću dok je Sid plaćala taksisti.

198 To je bila žurka. Šiparačka zabava. Svuda po mojoj kući mladi u *Polo* trenerkama su se mazili, tucali, pili, igrali i povraćali. Naročito povraćali. Još jedan par je povraćao svoja glupa creva u zadnjem vrtu.

Pat je bio u dnevnoj sobi, u pidžami, i njihao se uz muziku na jednom kraju sofe, a na drugoj je Sali spopadao neki debeli klinac. Pat mi se iskezi - zar nije zabavno? - dok sam procenjivao štetu - konzerve piva, sadržaja prosutog po parketu i sa opušcima po rubovima, otpaci pica razmazani po nameštaju i Bog zna kakve mrlje po krevetima na spratu.

Bilo ih je možda ukupno desetak, ali izgledalo je kao da se uselila mongolska horda. Još gore - izgledalo je kao jedna od onih grotesknih reklama za čips, sokove ili letnju odeću, punih omladine koja se zabavlja kao nikada u životu. Samo što su se zabavljali kao nikada u životu u mojoj dnevnoj sobi.

“Sali”, rekoh, “šta je ovo, jebote?”

“Hari”, reče ona, a u očima joj se zavrteše suze radosnice. “To je Stiv.”

Pokazala je povrh sebe na klinca razjapljenih vilica. On zažmirka prema meni svojim kretenskim svinjskim okicama, iza kojih nije bilo ničega osim viška hormona i devet konzervi piva.

“Otkaćio je onu drolju Jasmin MekGinti”, reče Sali. “Vratio mi se. Zar to nije fantastično?”

“Jesi li ti luda?” upitao sam je. “Jesi li luda ili glupa? Šta od toga, Sali?”

“Oh, Hari”, reče ona sva razočarana. “Mislila sam da ćeš razumeti. Ako iko, onda ti.”

Muzika odjednom zamre. Sid je stajala tamo sa kablom u rukama.

“Vreme je da se sredi ovaj svinjac”, rekla je sobi. “Uzmite kese za smeće i pribor za čišćenje. Potražite ga pod sudoperom.”

Stiv siđe sa Sali, namesti svoje čudovišne pantalone, mršteći se na odrasle koji su mu upali na žurku.

“Oдох ja odavde”, reče kao da je stigao sa Beverli Hilsa, a ne sa Masvel Hila.

Sid mu hitro priđe preko sobe i uhvati ga za nos palcem i kažiprstom.

pnt
199 “Ideš ti odavde kad ti ja kažem, slone”, reče nateravši ga da jaukne kada ga je podigla. “A to neće biti dok ne središ ovaj nered. Ne do tada, jasno?”

“U redu u redu”, unjkao je, a američka hrabrost mu se topila pred pravom stvari.

Odveo sam Pata u krevet, oterao dvoje koji su se banjali u kupatilu, dok je Sid organizovala jedinicu za čišćenje. Dok sam Patu pročitao priču i ubedio ga da se smiri, Sali, Stiv i njihovi pegavi prijatelji krotko su čistili stolove i podove.

“Gde si naučila da to radiš?”, upitao sam Sid.

“U Teksasu”, odgovorila je.

Ispostavilo se da su potpuno beskorisni u kućnim poslovima, kao što sam pretpostavljao da su beskorisni u svemu što su započeli u svojim životima bez mozga, obeleženim etiketama kreatora.

Nekima je bilo previše muka. Ostali su bili previše glupi.

Stiv je izlio gotovo celu bocu tečnog sredstva za čišćenje sa mirisom limuna na pod, a onda utrošio čitav sat pokušavajući da ukloni mehuriće dok je tečnost penušala kao poludela perionica kola. Na kraju smo Sid i ja obavili najveći deo posla.

Isterali smo ih neposredno pre zore. Sali sam zadržao i strpao je u taksi. Nije se izvinjavala. I dalje je bila ljuta na mene što ne razumem kako plima ljubavi ponekad ostavlja mrlje na nameštaju.

“Nadam se da si zadovoljan”, rekla mi je odlazeći. “Uništio si mi sve šanse kod Stiva, Hari. Verovatno će se vratiti Jasmin MekGinti. Toj drolji.”

Sid mi je donela šolju kafe kada smo najzad ostali sami.

“Da li poželiš da si još uvek dovoljno mlad da sve znaš?” osmehnula se.

Zagrlio sam je, osećajući kako mi zelena svila klizi pod rukama. Poljubio sam je. Uzvratila mi je poljubac. Onda je zazvonio telefon.

“Sali”, rekao sam. “Zove da mi kaže šta još misli.”

“Nema ona čime da misli”, nasmeja se Sid.

Ali nije bila Sali. Zvala je Đina, ali bez uobičajenog trans-kontinentalnog klika pre nego što je progovorila. Tako sam odmah znao da Đina više nije u Japanu. Ovo je bio lokalni poziv. Vratila se u grad.

pnt

200

“Upravo sam nešto shvatila”, reče Đina. “Ovo je jedini telefonski broj na celom svetu koji znam napamet.”

Dvadeset devet

pnt

201

Poranio sam deset minuta, ali Đina je već bila tamo i srkutala espresso za stolom za dvoje u dnu kafea.

Malo je oslabila od svog tog sušija i sašimija, i nosila je odeću koju nikada nisam video na njoj - neku vrstu dvodelnog poslovnog kostima šivenog po meri. Žena iz poslovnog sveta.

Podigla je pogled i videla me, a ja sam odmah mogao da bez greške kažem da je to Đina - pomalo nepravilan osmeh, blede plave oči - ali malo starija i mnogo ozbiljnija nego što sam pamtio. Ista žena, pa ipak izmenjena na način koji nisam mogao da zamislim.

“Hari”, rekla je ustajući. Nervozno smo se nasmešili jedno drugom, pitajući se da li je ispravno poljubiti se ili rukovati se. Nijedno nije izgledalo baš kako treba. Umesto toga, potapšao sam je po ruci, a ona se trgla kao da ju je pogodio blagi strujni udar. To nas je, izgleda, izvuklo iz neprijatne situacije.

“Dobro izgledaš”, rekla je i sela, smešeći se sa učitivošću kojom se nikada nije gnjavila u starim danima.

I ona je dobro izgledala - na njenom savršenom licu mogla se videti devojka kakva je bila i žena kakva će postati. Neki ljudi sa godinama izgledaju sve bolje, a neki sve gore. A ima i ljudi poput Đine, za kojima ljudi počnu da se okreću dok su još deca i nikada ne prestanu.

Ali kao i svi lepi ljudi, Đina nikada nije volela preterane komplimente, očigledno smatrajući da znače da je njena vrednost samo spoljašnja. Pretpostavljao sam da još uvek tako oseća.

“I ti dobro izgledaš”, rekao sam, ne želeći da preteram.

“Kako je Pat?”

“Vrlo dobro”, nasmejao sam se, a ona se nasmejala sa mnom, čekajući nastavak. Umesto toga prišao nam je konobar i pitao nas može li da nam nešto donese, pa smo pazirali dok smo poručili još dva espresa. Kada je otišao, razgovarali smo o našem sinu.

“Malo je porastao, kladim se”, reče ona.

“Svako, izgleda, misli da džiklja kao iz vode. Možda ja to ne primećujem jer ga viđam svaki dan.”

pnt “Naravno”, reče ona. “Ali kladim se da ću ja primetiti razliku. Mislim, nisam ga videla par meseci.”

202

“Četiri meseca”, rekoše.

“Ma nema toliko.”

“Od letos. To je četiri meseca, Đina. Od jula do oktobra. Izračunaj.”

Kako je mogla da misli da je prošlo samo mesec-dva? Zapravo je prošlo više od četiri. A meni se činilo i mnogo više.

“Koliko god”, reče pomalo drsko. “Pričaj mi o Patu. Jedva čekam da ga vidim.”

Šta se promenilo? Pogledao sam po kafeu, pokušavajući da zapazim šta se promenilo otkako je Đina otišla u Japan. Iznenadila me je činjenica da se kafe nije nimalo promenio.

Bilo je to jedno od onih mesta koja pokušavaju da unesu duh Pariza na glavne ulice Londona - bio je tu veliki pocinkovani šank, tabla sa nažrvljenim vrstama vina, gomila novina na velikim drvenim držačima i grupice stolica i stolova napolju na pločniku. Čak su i svoj pravi engleski doručak zvali nekako francuski.

To je bio običan kafe u susedstvu i mogli bi da prođete pored njega a da uopšte i ne obratite pažnju. Ali za nas je bio značajan. Đina i ja smo dolazili ovamo pre nego što se Pat rodio, onih davnih dana kada smo bili toliko bliski da nismo osećali potrebu da razgovaramo. A ne možete s nekim biti bliži od toga.

“U školi ide dobro”, rekoše. “To je promena. Obdanište je počelo da biva noćna mora, a u školi je našao društvo i sve je kako treba.”

“Zašto je obdanište bilo noćna mora?” upitala je zabrinutim glasom.

“Nije voleo da bude ostavljen. To je bila samo faza kroz koju je prolazio. Faza za koju sam mislio da će da traje dok ne napuni osamnaest.”

“Ali sprijateljio se sa tim dečakom u školi?”

“Sa devojčicom”, reko. Bilo mi je čudno da o Sidinoj kćerki razgovaram sa njom. “Pegi.”

“Pegi”, reče Đina osluškajući.

pnt “Njen tata je Englez”, reko, “a majka joj je Amerikanka. Iz Hjustona.”

203 “I još uvek luduje za *Ratovima zvezda*?”, nasmešila se. Pegi nije mnogo zanimala Đinu. “Još uvek Luk Skajvoker i Han Solo po ceo dan?”

“Da”, rekao sam. “To se nije promenilo. Ali počeo je da voli i druge stvari.”

“Koje?”

“Pa, voli muziku”, nasmejao sam se. “Voli gangster rep. Znaš, ono gde stalno laju kako će da te upucaju u glavu svojom stvarčicom.”

Lice joj se smračilo. “Voli da sluša tu muziku, je li?”

“Da.”

“I ti mu dopuštaš, je li?”

“Aha”, reko. “Jednostavno mu dopuštam.” Malo sam se nadrždao - ponašala se kao da ja nisam razmišljao o tome, kao da sam ga puštao da gleda porniće ili šta ja znam. “To je samo nešto kroz šta prolazi. Verovatno čini da se oseća čvršćim nego što jeste. Pat je vrlo milo, nežno dete, Đina. To mu nimalo ne škodi. Ne vidim ga umešanog u pucnjavu iz kola. Svako veče je u krevetu u devet.”

Videlo se da ne želi da se raspravlja sa mnom.

“I šta još?”

“Pušta me da mu perem kosu. Sam se kupa u kadi. Nikada se ne buni kada je vreme za spavanje. Ume sam da veže pertle. Ume da gleda na sat. A počinje i da čita.”

Što sam više mislio, sve sam više shvatao koliko je Pat porastao za protekla četiri meseca. Đina se smešila s nekom vrstom mešavine ponosa i žaljenja. Bilo mi je neprijatno zbog nje. Sve je to propustila.

“Zvuči kao pravi mali čovek”, rekla je.

“Treba da ga vidiš s kravatom.”

“Nosi kravatu?”

“U školu. Uveli su uniforme jer su neka deca dolazila u *Polo* trenerkama i markiranim stvarima. Smatrali su to štetnim. Stoga mora da nosi košulju i kravatu.”

pnt

204

“Mora da tako izgleda prilično staro.”

Nije izgledao staro - obučen kao činovnik zapravo je izgledao mlađi nego ikada. Ali mrzelo me je da to objašnjavam Đini.

“A šta je s tobom?”, upitao sam. “Koliko ostaješ u gradu?”

“Ostajem za stalno”, reče ona. “Sa Japanom je gotovo. Za mene i za svakog drugog. Dani kada je neki nosati belac mogao da ode na Istok zbog avanture i šestocifrene plate su prošli. Nema mnogo posla za prevodioce kada se kompanije ruše na nos. Otišla sam pre nego što su me oterali.” Vedro se nasmešila. “I tako - evo me ovde”, reče. “I, prirodno, želim Pata.”

Želela je Pata? Je li htela da kaže da želi da ga vidi? Da ga odvede u zoološki vrt i kupi mu igračku veličine hladnjaka? Šta je htela da kaže?

“Znači, ne nameravaš da živiš u Japanu?” - “Bio si u pravu, Hari. Čak i da balon nije pukao, nikada Pat i ja ne bismo mogli da živimo u stanu velikom kao naša soba za goste. Želim da ga vidim”, rekla je. “Što je pre moguće.”

“Naravno”, rekao sam. “Idem po njega popodne kod mame i tate. Možeš da ga sačekaš kod kuće.”

“Ne”, reče. “Ne bih kod kuće. Ako ti ne smeta, sačekaću vas u parku.”

Glupo od mene što sam predložio sastanak kod kuće, jer, naravno, to više nije bila Đinina kuća. I dok sam gledao blistavi verenički prsten na mestu gde je nekad bila jednostavna burma, shvatio sam da sam propustio stvarno veliku promenu u našim životima od leta naovamo.

Pat je sada živeo sa mnom.

Moj stric Džek je došao kod mojih roditelja.

Za razliku od tetke Etel, prve susedke, stric Džek mi je stvarno bio stric - brat moga tate, čvrst, žilav čovek koji je pušio krijući cigaretu u savijenom dlanu, kao da je štiti od snažnog vetra, čak i kad bi sedeo u nečijoj dnevnoj sobi i umakao keks od đumbira u čaj.

Stric Džek je uvek bio u odelu i kravati, a neka blistavo uglancana limuzina bila bi parkirana napolju. A na suvozačevom sedištu *Škorpija*, *Bimera* iz serije od pet komada, velikog *Mercedesa* ili već tako nečeg, ležala bi njegova šoferska kapa.

205 *pnt* Stric Džek je bio vozač. Vozao je poslovne ljude tamo-amoo, između njihovih kuća i kancelarija i na sve londonske aerodrome. Izgleda da je više vremena provodio čekajući nego vozeći i uvek sam ga zamišljao kako visi pored dolaznog terminala Getvika ili Hitroua, sa pljugom u savijenom dlanu i čita *Glasnik trka*.

Stric Džek je bio kockar, kao svi iz tatine porodice, i dok mi se smešio prilazeći kući, činilo mi se da se sva moja sećanja na njega vrte oko opklada ove ili one vrste.

U našoj kući su se igrale partije karata svakog Praznika poklona¹⁶. Putovalo se na trke pasa u Sautend i Romford, gde bismo moji rođaci i ja skupljali velike ružičaste tikete za klađenje koje su bacili baksuzni kladioci. Čak i ranije, dok mi je baka bila živa, sećam se da je kladioničar dolazio u njenu kuću na Ist Endu da uzme njenu malu svakodnevnu opkladu na konje. Kada su to kladioničari prestali da posećuju male stare dame?

Imali su još jednog brata, najmlađeg - Bila, koji se iselio u Australiju kasnih sedamdesetih, ali u mojoj glavi su braća Silver i dalje bila na okupu - udarajući po viskiju o Božiću i po crnom pivu o venčanjima, plešući stare plesove sa svojim ženama u koje su se zaljubili još kao šiparci, igrajući na Badnje večer poker sa devet karata sve do sitnih sati uz Tonija Beneta i pesmu *Neznanci u raj* koja se vrtela na gramofonu.

To je bila porodica mog oca - porodica muškaraca, pronicljivih, čvrstih Londonaca koji su bili slabi prema deci i svojim vrtovima u predgrađu, muškaraca koje su stare fotografije uvek pokazivale u uniformi, kockara i pijanaca, iako ni u jednom nisu terali dalje od lakog opuštanja, muškaraca koji su voleli svoje porodice i smatrali posao samo neprijatnom dužnošću preuzetom radi održavanja tih porodica, muškaraca koji su se ponosili time što znaju kako svet funkcioniše. Znao sam da je stric Džek došao sa razlogom.

“Video sam te na televiziji pre neko večer”, reče stric Džek. “Kad su bile one nagrade. Sedeo si za stolom u smokingu. Izgleda da je valjan mladić, taj Imon Fiš.”

“Dobar je on dečko”, rekoh. “Kako si ti, striče Džek?”

“Dobro sam”, reče. “Ne mogu da se požalim.” Uzeo me je za mišicu i privukao bliže. “Ali šta je s tvojim tatom? Čuo sam kako se bori za vazduh čim ustane iz stolice. A sada je ispričao kako je bio kod nekog šarlatana i kako mu je ovaj rekao da je sve u redu.”

pnt “On je dobro?”

206 “Tako kaže.”

Tata je bio u zadnjem vrtu i igrao se loptom sa mamom i Patom. Njih dvoje su bili umotani u debele kapute i šalove, ali tata je bio samo u majici kratkih rukava, kao da se ponosi svojim čvrstim, mišićavim telom, zamrljanim tetovažama i izbledelim ožiljcima. Dok je uvlačio majicu u pantalone za trenutak sam ugledao veliki ožiljak, rumenu zvezdu na njegovoj slabini i shvatio da još ima moć da me šokira.

“Tata? Bio si kod lekara?”

“Baš tako”, reče on. “Zdrav kao ribica.”

“Stvarno? A šta je sa disanjem?”

“Ne bi smeo da puši, zar ne?” reče moja mama, ali sam video da joj je lakše što su starog pustili kući samo ga udarivši po prstima. “Lekar mu je rekao da se mane Old Holborna.”

“Malo je kasno za to”, zakikota se tata, uživajući u svojoj ulozi usamljenog bundžije u savremenom svetu žvakanja zrnevlja i ishrane bez masti. “Bobi Čarlton”, reče šutnuvši loptu u zimski kostur ružinog žbunja. Pat ode da je donese.

“I lekar je stvarno rekao da je to jedino što ne valja kod tebe?”, upitao sam ga.

Moj tata zagrlji Pata.

“Mogu ovako još dvadeset godina”, rekao je braneći se. “Znaš šta - nameravam da doživim da se ovaj mališan oženi.”

Pat pogleda mog oca kao da je ovaj poludeo.

“Ja se nikada neću oženiti”, reče.

Zaboravio sam da kažem Đini da je naučio da vozi bicikl.

Zaboravio sam da joj kažem da je povučeni četvorogodišnjak koji se vozikao oko bazena na biciklu sa pomoćnim točkovima postao samopouzdan petogodišnjak koji jurca po parku sa viteškim nemarom prema svojoj bezbednosti.

207 *pnt* Zato je Đina, kada je videla Pata kako vozi prema ljuljaškama i vrteškama pored kojih nas je čekala, raširila ruke i nasmejala se, glasno, sa oduševljenjem i čuđenjem.

“Tako si *velik!*” uzviknula je uzdrhtalim glasom dok je širila ruke prema njemu.

Pre nego što se odvojio od mene ugledao sam mu izraz lica. Smešio se - ali ne glatkim, uvežbanim osmehom na koji sam navikao, ne osmehom Dejvida Nivena punim blistavog, plitkog šarma koji je čuvao za nepoznate i uveravanje mene da je sve u redu.

Pat je video Đinu i nasmešio se ne razmišljajući, nasmešio se istinski.

Onda se našao u majčinih rukama, kapuljača jakne mu je spala sa glave dok ga je podizala sa sedišta bicikla, ona je plakala i lila mu suze po temenu i videlo se da im je kosa potpuno iste boje, iste sjajne žute nijanse.

“Dovešću ga kući za par sati”, doviknu Đina, a Pat je polako krenuo biciklom. Đina mu je stavila ruke na ramena i govorila mu nešto na šta je on klimao glavom.

“Vodi računa na tom biciklu, Pat”, viknuo sam. “Nemoj prebrzo da voziš, važi?”

Nisu me čuli.

Trideset

pnt

208

Moj otac je lagao.

Bio je kod lekara. Ali po završetku pregleda mu nisu rekli da se obuče, da je zdrav kao dren, da je u odličnom stanju za muškarca svojih godina, ali da bi mogao - udarac po prstima i drugarsko šarlatanovo namigivanje - da malo smanji svoje smotane cigarete.

Možda mu je lekar rekao da se ne može znati koliko mu je još ostalo. A možda mu je rekao da te stvari mogu da se vuku godinama. Ali vrlo je malo verovatno da je lekar opšte prakse izvukao svoju HNS kristalnu kuglu i rekao mom starom da će doživeti venčanje svog unuka.

Ta stvar koja je rasla u mom ocu otišla je predaleko za tako nešto.

Majka me je po prvi put u životu pozvala na posao.

Otišao je u bolnicu. Odeljenje intenzivne nege, rekla je glasom koji se slomio na tim trima kliničkim, savremenim rečima.

Spremao je baštenski nameštaj koji je uvek stajao napolju do sredine zime, slagao u garažu plave platnene stolice i prugasti suncobran za plažu za sledeće proleće, kada je odjednom ostao bez daha, sasvim bez daha, a to je bilo užasavajuće, potpuno užasavajuće, rekla je, i ona je pozvala hitnu pomoć ali nije mislila da će stići na vreme. Na vreme da ga spasu.

“Ama šta je bilo?”, upitao sam, i dalje ne shvatajući, i dalje nesposoban da pojmim da svet može postojati bez mog oca.

“Pluća”, reče majka, a glas joj se pretvorio u bolesni, drhtavi šapat. “Tumor.”

Tumor na njegovim plućima. Nije mogla da kaže reč, nije mogla da imenuje onu stvar koja mu je krala sam vazduh koji je udisao, i ta strašna, užasavajuća reč ostala je da visi između nas na telefonskoj liniji, kao da bi, ako je ne izgovorimo, nestala.

Zapravo nije morala da kaže tu reč. Najzad sam počeo da shvatam.

Bolnica je bila moderna, ali usred velikih livada.

To je bilo ono važno u kraju u kome sam odrastao. To je bilo ono važno u predgrađima. Iz betonske džungle do velikih otvorenih polja mogli ste da stignete kratkom vožnjom kolima. Zbog ovih polja - ili polja sličnih ovim -
pnt moj otac je pre čitavog životnog veka doveo svoju porodicu ovamo.

209 Kada sam stigao, majka je bila u čekaonici. Zagrlila me je i sa nekim očajničkim optimizmom rekla mi da ju je lekar uverio da mnogo može da se učini za oca.

Onda je otišla po njega, po lekara Indusa koji joj je doneo te sjajne vesti, a kada se vratila, dovela ga je pred mene. Bio je još uvek dovoljno mlad da mu majčina vera u njegove sposobnosti bude pomalo neugodna.

“Ovo je moj sin, doktore”, rekla je. “Budite dobri pa mu recite kako može mnogo da se učini za mog muža, molim vas.”

“Rekao sam vašoj majci da su postupci protiv bolova u naše vreme vrlo razvijeni”, reče on.

“Protiv bolova?”, upitao sam.

“Možemo na mnogo načina da pomognemo vašem ocu da lakše diše, da bolje spava i da mu olakšamo bolove koje trpi.”

Doktor mi je ispričao o masci za kiseonik koju je otac već koristio. Nešto uvijenije je govorio o koristi dobrog noćnog sna i upotrebi efikasnih sredstava protiv bolova.

“Govorite o tabletama za spavanje i morfijumu?”, upitao sam ga.

“Da”, odgovorio je.

Moglo je mnogo da se učini, ali sve su to bili postupci koji bi mom ocu samo smanjili neugodnosti. Samo su kontrolisali simptome onoga što je raslo u njemu. Ni od čega ne bi ozdravio.

Mogli su da uteraju više vazduha u njegova jadna, beskorisna pluća, mogli su da uvedu njegovo iscrpljeno telo na neko vreme u nesvesticu i mogli su da mu upumpaju dovoljno opijata - da mu zamagle mozak i učine ga slepim za nepodnošljive bolove.

Moglo je mnogo da se učini.

Takođe, ništa nije moglo da se učini.

Moj otac je umirao.

Seli smo pored njega i gledali ga kako spava.

pnt

210

Bio je uspravljen u svom bolničkom krevetu. Providna maska za kiseonik bila mi je razapeta preko nosa i usta, izrasla mu je jednodnevna brada, njemu koji je uvek voleo da bude dobro umiven i glatko izbrijan.

Pored njega je bila metalna kutija sa dugmetom za pozivanje pomoći, a ispod njega plastični čaršav, a te sitnice zarivale su mi se u srce i nagonile me na plač. Već je izgledao bespomoćno poput novorođenčeta.

Bio je u sobi sa još sedmoricom bolesnika - uglavnom starih, mada su dvojica bila mlađa od mene - i svi su болоvali od iste stvari.

Možda je kod njih bila u drugim delovima tela, možda je bila u različitim stepenima razvoja, možda će se neki od njih vratiti kući, a neki neće nikada. Ali svi su imali istu stvar u sebi, tu stvar koju nismo mogli da imenujemo, moja majka i ja.

“Znao je, je l’ da?” upitao sam je. “Sve vreme je znao, mogu da se kladim.”

“Mora da je znao od početka”, reče majka. “Otišao je na preglede kada je počeo da gubi dah - naterala sam ga da ode - i rekao mi je da je sve u redu.”

“Nisam znao”, rekao sam, zapanjen što su moji roditelji i dalje imali tajni preda mnom. “Nisam znao da je išao na bilo kakve preglede.”

“Nismo ti rekli jer nam se činilo da nema smisla se brineš. Imao si dovoljno briga sa Patom. Osim toga, bilo mu je dobro. Tako je rekao.”

“Ali nije mu bilo dobro”, rekoх ogorčeno, poput malog dečaka koji cvili *to nije pošteno, to nije pošteno*. “Nije mu dobro već duže vreme.”

“Sigurno je znao od početka.” Majčine oči nisu napuštale njegovo lice dok je govorila. “Razgovarala sam sa jednom od sestara i ona mi je rekla da postoji takozvano postepeno otkrivanje - ne kažu ti sve loše vesti odjednom osim ako ih ne nateráš, ako ne zahtevaš da znaš šta ne valja.”

“A on je sigurno hteo da zna”, rekoх, potpuno ubeđen. “Sigurno ih je naterao da mu kažu.”

“Da”, reče majka. “Naterao ih je da mu kažu.”

“Zašto je onda krio toliko dugo?”, upitao sam je, unapred znajući odgovor. “Sigurno je bio svestan da ćemo kad-tad saznati.”

“Štitio nas je”, reče ona.

pnt Majka uze njegove ruke u svoje i prinese ih svom obrazu, a ja skrenuh pogled, bojeći se da bih mogao da puknem videvši koliko ga još uvek voli.

211

“Štitio nas je”, ponovila je.

Tako je, mama. Branio nas je od najgoreg što ovaj svet ima da ponudi, poštdeo je svoju porodicu od nešto jada koji ju je čekao, štitio nas je.

Radio je ono što je radio oduvek.

“Toliko mi je žao zbog tvog tate, Hari”, reče Đina. “Stvarno mi je žao - uvek je bio tako ljubazan prema meni.”

“Bio je lud za tobom”, rekao sam i skoro dodao da mu je naš raskid slomio srce, ali uspeo sam da se uzdržim na vreme.

“Volela bih da ga posetim u bolnici”, reče ona. “Ako nemaš ništa protiv. Ni tvoja mama.”

“Naravno”, rekao sam, ne znajući šta da joj kažem kada je već postalo jasno da ne želi posete, da mu je dovoljno teško da podnosi sopstveni bol, a kamoli da bude svedok bola svih ostalih. Ali nisam to mogao da kažem Đini, a da ne zvuči kao da želim da je otkačim.

“Hoće li Pat ići da ga vidi?”

Udahnuo sam duboko.

“Pat želi da ga vidi”, rekoh, “ali tata je trenutno previše bolestan. Ako dođe do nekog poboljšanja, onda možda. Ali sada bi za obojicu to bilo previše.”

“Šta si mu rekao?”

“Da je deda bolestan. Mnogo bolestan. Kako da kažeš petogodišnjaku da njegov deda, koji za njega misli da je nešto najbolje na svetu - umire? Kako se to radi? Ja ne znam.”

“Trebalo da razgovaramo o Patu”, reče ona. “Znam da ovo nije najbolji trenutak i iskreno mi je žao zbog onoga kroz šta prolaziš sa svojim tatom. Ali treba da znaš da želim Pata natrag što je pre moguće.”

“Želiš Pata natrag?”

pnt

212

“Tako je. Ne moramo da ponavljamo stare svađe, zar ne? Ne vodim ga u inostranstvo. Vratila sam se u London. Ričard i ja tražimo kuću negde u kraju. Pat neće morati ni da promeni školu.”

“Kako je stari Ričard, đavo ga odneo?”

“Dobro.”

“Još uvek je polurastavljen?”

“Sada je trajno rastavljen. Žena mu se vratila u Ameriku. Znam da to izgleda malo preuranjeno, ali razgovaramo o tome da se venčamo.”

“Kada?”

“Čim se razvedemo.”

Kako sam se smejavao.

“Jebote”, rekoh. “Venčaćete se čim se razvedete? Nije li ljubav divna stvar?”

Đina i ja nismo ni načeli temu mehanizma razvoda. Mnogo smo razgovarali o raskidu, ali nismo pričali o papirologiji.

“Molim te, Hari”, reče ona, a tračak leda joj zazvoni u glasu. “Ne budi prost.”

Zatresao sam glavom.

“Misliš da možeš da se vratiš u naše živote i nastaviš tamo gde si stala, Đina? Misliš da možeš da dobiješ Pata samo zato što se pokazalo da azijsko privredno čudo zapravo uopšte nije čudesno?”

“Dogovorili smo se”, reče ona, odjednom besna kako je nikada nisam video. “Sve vreme si znao da će Pat da živi sa mnom. Bilo da sam ostala u Tokiju ili se vratila ovamo, uvek sam nameravala da ga uzmem. Zašto misliš da imaš prava da ga zadržiš?”

“Zato što je srećan sa mnom”, rekao sam. “I zato što mogu da se brinem o njemu. Mogu. U početku nije bilo sjajno, ali naučio sam, znaš? Popravio

sam se i sada je sasvim dobro. A on je srećan tu gde je sada. Ne treba da bude sa tobom i nekim tipom, nekim jebenim tipom kog si pokupila u baru *Ropongi*." Usta su joj imala izraz kakav nisam pamtio od ranije.

"Ja volim Ričarda", reče. "I hoću da Pat raste sa mnom."

pnt

213

"Mi ih ne posedujemo, znaš? Ne posedujemo svoju decu, Đina."

"U pravu si - ne posedujemo svoju decu. Ali moj advokat će tvrditi da, pod uslovom da su sve stvari jednake, dete treba da bude s majkom."

Ustao sam i bacio par novčića na sto.

"A moj advokat će tvrditi da ti i Ričard možete da idete u pičku materinu", rekao sam. "Moj advokat će - kada ga budem angažovao - takođe tvrditi da dete treba da bude sa roditeljem koji je više u stanju da se brine o njemu. A to sam ja, Đina."

"Ne želim da te mrzim, Hari. Ne uči me da te mrzim."

"Ne želim da me mrziš. Ali, zar ne vidiš šta se dogodilo? Naučio sam da budem pravi roditelj. Ne možeš samo tako da se vratiš i da mi sve to oduzmeš."

"Neverovatno", reče ona. "Brineš se o njemu mesec-dva i misliš da možeš da zauzmeš moje mesto?"

"Četiri meseca", rekoah. "I ne pokušavam da zauzmem tvoje mesto. Samo sam našao svoje."

Sid me pogleda jednom i reče mi da me vodi na večeru. Nisam bio gladan, ali sam pristao jer sam bio premoren za rasprave. A i zato što sam hteo nešto da je pitam.

Poljubio sam Pata i ostavio ga da gleda *Pokahontas* sa Pegi. Bjanka se turobno muvala po kuhinji, trpajući u usta jednu po jednu žvakaću gumu, pošto joj nije bilo dozvoljeno da puši u stanu.

"Tvojim ili mojim kolima?", upita Sid.

"Mojim", odgovorio sam, pa smo se odvezli u mali indijski restoran između Gornje ulice i Liverpulskeg puta. Traka kojom sam zalepio rasečeni krov kola osušila se, počela da pucketa i da se raspada, pa je na kraju lepršala kao brodska jedra na snažnom vetru.

Pogled na hranu me je odbijao, pa sam nevoljno gurkao pileći *tikka masala* po tanjiru, osećajući se kao da sve ispada iz žiže.

“Jedi ono što voliš, dušo”, reče Sid. “Samo ono što ti se jede. Ali ipak pokušaj da pojedeš nešto, važi?”

pnt

214

Klimnuo sam, zahvalno se smešeći ovoj neverovatnoj ženi koja je izgubila svog tatu kada je bila upola mlađa od mene i gotovo sam je pitao, tada i tamo, ali sam ipak odlučio da se držim svog plana i pitam je na kraju večeri. Da, najbolje je držati se plana.

“Ne moramo večeras da gledamo onaj film ako ti se ne gleda”, reče ona. “Nije važno. Možemo da radimo šta god želiš. Možemo jednostavno da pričamo. Ili da ne radimo ništa. Ne moramo ni da pričamo.”

“Ne, hajde da ga pogledamo”, rekao sam, pa smo se odvezli u Soho da vidimo italijanski film koji se zvao *Bioskop Paradizo*, o prijateljstvu dečaka i starog operatera u lokalnom bioskopu.

Sid je obično bila dobra u izboru filmova za koje je znala da će mi se dopasti ako im dam ikakvu priliku, filmova sa podnaslovima i bez zvezda, o kojima pre par godina ne bih ni razmišljao.

Ali prema ovom sam se hladio kako se primicao kraju, kada stari operater, oslepeo u požaru u bioskopu, kaže dečaku sa Bambijevim očima, sada tinejdžeru, da ode iz njihovog sela i nikada se ne vrati.

Dečak, Toto, odlazi, postaje slavan filmski reditelj i vraća se u selo tek posle trideset godina, na sahranu starog Alfreda, operatera koji ga je naučio da voli film i onda ga poslao u svet.

“Zašto je Alfredo poslao dečaka u svet zauvek?”, pitao sam Sid dok smo šetali kroz gužvu Stare ulice Kompton. “Zašto nisu bar nekako ostali u kontaktu? Način na koji mu je rekao da ide, dečaku kog je poznao od rođenja, izgledao je surov.”

“Zato što je Alfredo znao da Toto nikada neće pronaći ono što traži u tom malom mestu”, nasmeši se Sid, srećna da govori o tome. “Morao je da se otme u slobodu kako bi naučio ono što je Alfredo već znao. *Život nije ono što viđaš u filmovima - život je mnogo teži.*” Uzela me je za ruku i nasmejala se. “Volim kada razgovaramo o takvim stvarima”, reče.

MGF je stajao na velikom parkingu na kraju ulice Džerard, one iza vatrogasne stanice na Aveniji Šaftsburi, na parkingu Kineske četvrti. Ušli smo u kola, ali nisam uključio motor. “Želim da živimo zajedno”, rekao sam. “Ti i Pegi i ja i Pat.” Te oči koje sam voleo izgledale su zaista iznenađeno.

“Da živimo zajedno?”

“Tvoj stanje premali za sve nas”, reko. “Zato je najbolje da se preselite kod nas. Šta kažeš?”

pnt Zbunjeno je zatresla svojom veličanstvenom glavom.

215 “Imao si zaista težak period”, rekla je. “Sa svojim tatom. Sa Đinom. Stvarno si se namučio.”

“To nema nikakve veze sa ovim”, rekao sam. “Pa, možda malo. Možda čak i mnogo. Ali to nije sve. Znam šta osećam prema tebi i mislim da ti otprilike isto osećaš prema meni. Želim da budemo zajedno.”

Osmehnula se i ponovo zatresla glavom, ovoga puta čvršće. “Ne, Hari.”

“Ne?”

“Izvini.”

“Zašto ne?”

Pitanje je bilo besmisleno, onakvo kakvo bi postavilo dete. Ali morao sam da pitam.

“Zato što želiš nekoga čiji je život manje složen od mog”, rekla je. “Nekog ko nema dece. Ko nema podsetnika na prošlost. Znaš da je tako. Sećaš li se kako si se osećao na Patovom rođendanu? I ti i ja znamo da za nas nema budućnosti.”

“Ja to uopšte ne znam”, reko.

“Misliš da želiš nekoga ko će ljubavlju promeniti tvoj život. Ali ti zapravo ne želiš ljubav, Hari. Ne bi ti znao šta da radiš sa ljubavlju. Ti želiš romansu.”

Njene reči su bolele utoliko više što su bile rečene sa ogromnom nežnošću. U njima nije bilo gneva ni zlobe. Kao da me je zaista žalila.

“I to je u redu”, rekla je. “Takav si i to je na mnogo načina dobro. Ali ne bi nam bilo dobro zajedno jer je nemoguće postići da srca i cveće traju zauvek. Ne ako su tu deca. Naročito kada nisu tvoja.”

“Moglo bi”, bio sam uporan.

“Ne”, reče ona. “Završili bismo tačno tamo gde ste završili ti i Đina. A ja to ne želim. Ne mogu da prolazim kroz sve to - ne sa Pegi. Slatke besmislice

su u redu. Romansa je u redu. Ali ja želim nekoga ko će da mi masira stopala kad ostarim i ko će da mi kaže da me voli čak i ako budem zaboravljala gde su mi ključevi. To je ono što želim. I - iskreno mi je žao - ne mislim da je to ono što ti želiš.”

pnt Posegnula je da mi dodirne lice, ali sam se okrenuo, pitajući se gde sam sve ovo već čuo. Sedeli smo ćutke u podzemnom parkingu, sa celom težinom Kineske četvrti iznad naših glava.

216

“Mislio sam da ne želiš da Pegi bude povređena gledajući te u kratkim vezama”, rekoh.

“Bolje da vidi to nego dugu vezu koja se raspada”, reče ona. A Pat i Pegi će i dalje biti drugovi. I dalje će te viđati. Ali ovako ćemo i ti i ja biti pošteđeni bola.”

“Ovako?”, upitao sam. “Zvučiš kao da okončavaš stvar.”

“Ne okončavam”, reče ona. “A mi možemo i dalje da budemo prijatelji. Ali, videla sam te na rođendanskoj proslavi tvog sina i shvatila da Pegi i ja nismo ono što želiš. Zapravo nismo.”

“Znam šta znači kada žena kaže da ćete ostati prijatelji”, rekoh. “To znači - zatvori vrata kad izađeš. To znači, zar ne?”

“Nemoj da ti bude mnogo krivo, Hari”, reče ona. “Ljudi raskidaju svaki dan. Nije to kraj sveta.”

Glavna stvar u vezi s rakom je da uvek može da prevaziđe najgora očekivanja. Ima nečeg pornografskog u sposobnosti raka da potuče ljudsku maštu. Kakvu god novu odvratnost rak smisli da vas njome muči i maltretira, uvek sutra može da bude još gore.

Moj otac je bio pun morfijuma, njegova koža više nije bila boje žive kože, a pluća su mu se čak i sa maskom za kiseonik, mučila i napinjala da udahnu to jedno malo kiseonika što prosto nije bilo dovoljno.

Ponekad bi mu se magla u očima razbistrila, ta magla izazvana bolovima i sredstvima protiv bolova, a kad bi se razbistrila, video sam žaljenje i strah u tim očima punim suza i bio ubeđen da je to to, da je to kraj, da je to sigurno kraj.

“Volim te”, rekao sam mu, uzimajući ga za ruku i govoreći mu te reči koje mu nikada ranije nisam rekao.

A rekao sam to jer sigurno gore ne može da bude - ali bilo je još gore, to je ono u vezi s rakom, uvek nadmaši najgore trenutke.

I tako sam sutradan ponovo došao u to pretrpano odeljenje, sedeo pored njegovog kreveta i držao ga za ruku i opet sam - ovoga puta plačući još više
pnt - ponovo rekao svom ocu da ga volim.

217

---

pnt

218

Treći deo: Pogodi šta?

Trideset jedan

pnt

219

Imon se smrzao.

Ne biste to primetili da ste ga gledali iz jeftinog sedišta studijskog gledališta, sa svim tim kamerama i osobljem koji zaklanjaju vidik. Ne biste to videli ni da ste ga gledali preko televizije, da vam je televizija samo još jedan glas koji bruji u dnevnoj sobi i da vam ova emisija nije toliko važna u životu koliko je meni.

Ali ja sam video na jednom od tih monitora kako se gubi i znao sam da taj trenutak uvek može da nastupi, bilo da ste proveli pred kamerama šezdeset godina ili šezdeset sekundi. Trenutak kada idiot, scenario i probe ne znače ništa. Trenutak kada se izgubite.

“Budući da potičem iz Kilkamija, zapanjen sam svim tim razvodima ovde”, rekao je, a onda trepnuo dvaput, dok mu je panika prekrivala lice. “Vrlo zapanjen...”

Buljio je u to crno oko sa crvenim svetlom iznad, oko koje ne prašta, zanemeeo. Nije to bila samo zaboravljena poenta. To je bio potpuni slom vere, kao u hodača po konopcu koji pogleda dole i vidi svoje sopstveno telo smrskano na zemlji daleko, daleko ispod. U publici se neko zakašljao. Tišina kao da je šumela Imonovim počupanim nervima.

“Hajde, hajde, ti to možeš”, šaputao sam, a on je trepnuo, udahnuo i u trenu ponovo bio na konopcu.

“Ovde i ovih dana, kada žena sretne muškarca, ona pomisli: *Da li je ovo muškarac sa kojim bih želela da moja deca provode vikende?*”

Publika se nasmejala i Imon se skotrljao u bezbednost sa druge strane. Ispričao je sledeći vic, i dalje drhteći od užasa, veoma se trudeći da ne pogleda dole.

“To se događa”, rekao sam vodeći ga u tihi ugao zelene sobe. “Baš kada misliš da si najbolji u ovom poslu i da je trema nešto što se događa drugima, tada se dogodi.”

Imon je cuclao svoje pivo.

pnt

220

“Ne znam mogu li ovo da radim, Hari. Ne znam mogu li da izađem tamo svake nedelje znajući da postoji mogućnost da mi se um iznenada zatvori.”

“Samo moraš da naučiš da živiš sa saznanjem da mozak može da ti potpuno stane dok te gledaju milioni ljudi.”

“Jebi se.”

“Ti to možeš.”

“Ali stvar je u sledećem - ne mogu. Možda izgledam samopouzđano i kočoperno onom narodu tamo kod kuće, ali to je sve poza. To nije stvarno, Hari. Ja povraćam u garderobi pre emisije. Budim se u tri ujutru jer sam sanjao da me svi gledaju, a da sam izgubio glas. Ne mogu. Previše sam nervozan.”

“Nisi nervozan”, reko mu. “Uzbuđen si.”

“A zašto povratim dušu pre emisije?”

“Uzbuđen si. Treba da izađeš tamo i zabavljaš naciju. Prirodno je da si uzbuđen. Ko ne bi bio?”

“A šta je sa ružnim snovima?”

“To nisu nervi. To je uzbuđenje. Nauči voditeljsku mantru i stalno je ponavljaj - *Ja nisam nervozan, ja sam uzbuđen.*”

“Ja nisam nervozan”, reče Imon. “Ja sam uzbuđen.”

“Tako je.”

Prišao nam je neko sa kobasicom u testu u jednoj ruci i čašom belog vina u drugoj i rekao Imonu da mu je ovo najbolja emisija koju je uradio.

“Hoćeš pravo piće?”, upitao me je.

“Žao mi je, gospodo”, reče izbacivač, crnac veličine građevinskog kontejnera, tonom od kojeg smo se osetili kao dva javna klozeta. “Obavezna je korporacijska odeća.”

“Korporacijska odeća?” rekoše.

pnt

221

“Odela. Kravate. Poslovno odelo.”

Ali drugi izbacivač, belac veličine građevinskog kontejnera, prepoznao je Imona.

“U redu je, Kris”, reče i podiže crveni somotski konopac. “Kako si, Imone?”

Osmesi na sve strane. Uđite, uđite. Ja i moj slavni ortak uđosmo u pomrčinu kluba i odjednom sam bio trezan kao nikada.

Duž celog šanka bile su prelepe polugole devojke - ne, više tričetvrt gole, ili devet desetina gole - vrpoljeći se, mešajući i igrajući ispred lica poslovnih ljudi u stolicama, kojima su obrve bile obasute kapima znoja, a trbušasta tela paralisana od požude i piva. Sve devojke su nosile pojaseve za čarape na pola bedara. Pojasevi su bili načičkani novčanicama od deset i dvadeset funti.

“Ne uzbuđuj se previše”, reče Imon. “Sva penetracija ti je u novčaniku.”

Sišli smo u donji deo gde je nasmešena crnkinja u nekakvoj maloj beloј pački pozdravila Imona po imenu. Povala nas je do stola pored scene na kojoj su se druge devojke, odevene samo u cipele visokih potpetica i konac za zube umesto donjeg rublja, trljale uz i niz šipke.

One su - kao i njihove oskudno odevene sestre koje su mučile sredovečne poslovne ljude po celoj sali - plesale uz pesmu jedne od onih američkih pevačica čije ime ne mogu da upamtim, one koja se naglas hvališe da je u isto vreme i kučka i ljubavnica. Neka od novih pesama. Shvatio sam da su pesme koje znam uglavnom stare pesme.

Pojavila se boca šampanjca. Rekao sam Imonu da želim pivo, ali on mi je rekao da za ovim stolom možemo da dobijemo samo šampanjac. Na mestu gde smo sedeli šampanjac je bio obavezan.

Prišla nam je jedna izvajana plavuša u nekoj vrsti večernje haljine za jednokratnu upotrebu. Nasmušila mi se kao da je tragala za mnom celog života.

“Ja sam Venus. Želiš li ples?”

Neka ide dođavola. Ples bi mi verovatno prijao.

“Naravno”, rekao sam, ustao i počeo da skakućem unaokolo s noge na nogu, izvodeći onaj bedni izgovor za ples koji gajimo u našoj zemlji. Bilo mi je lepo. Ta pesma o tome kako je ona kučka i ljubavnica odjednom i nije
pnt bila tako loša.

222 “Ne”, reče Venus nestrpljivo. Čuh da govori birmingemskim naglaskom. “Ne ti da igraš. Ti samo da sediš tu.”

Pokazala je na omamljene poslovne ljude koji su ćutke žudeli u svojim stolicama po celoj sali dok su se devojke saginjale, namigivale im između njihovih nogu i svojim savršenim bradavicama gotovo se češale o popucale vene njihovih alkoholičarskih noseva. “Ja igram za *tebe*, važi? Ti sedi tu i gledaj. Nema pipanja. Jedna pesma za 10 funti. Najmanje.”

“Možda kasnije”, rekao sam, seo i progutao malo šampanjca. Venus nestade.

“Opusti se, Hari”, osmehnu se Imon. “Ti nisi nervozan, ti si uzbuđen,” Pljesnuo me je po ramenu i zaurao. “Volim te, đubre jedno. Kako si jebote?”

“Blistavo”, rekoh. “Stari mi je na odeljenju za rak, a žena - moja bivša žena - hoće starateljstvo nad našim sinom.”

Pogledao me je, istinski zabrinut, što nije bilo lako s visokom čašom šampanjca u ruci i golim razigranim devojkaama koje su posvuda vrvele.

“Kako ti je tata?”

“Stabilizuje se”, rekoh. “Tako to doktori zovu. To znači da nema vidljivog pogoršanja. Ako ostane ovako, možda bi mogao da dođe kući. Ali neće se vratiti kući da ozdravi.”

“Da igram za tebe, Imone?” upita mlada Azijatkinja sa kosom do struka.

Bila je jedina Azijatkinja u klubu. Bilo je nekoliko crnkinja, ali devojke su uglavnom bile plavuše, neke od rođenja, a neke od farbe. Sve je pomalo ličilo na listanje *Plejboja*. Ovo je bilo mesto u kom plavuše vladaju svetom.

“Kasnije”, reče Imon okrećući se ka meni dok je mlada Azijatkinja nestajala u pomrčini. “Žao mi je zbog tvog tate, Hari. A to što tvoja bivša igra đonom, to je baš sranje. Ali, razvedri se, bedniče jedan.” Iskapio je šampanjac i nasuo još. “Makar imaš Sid. Ona je sjajna devojka.”

“To je gotovo”, reko.

“Želiš li ples?” upita me jedna pneumatska plavuša.

“Ne, hvala”, reko. Otišla je ne shvativši to lično. “Ja i Sid - imamo mi naše probleme.”

223 “Probleme?” reče Imon. “Na onoj dodeli ste izgledali kao da je sve u redu.”

“Bilo je sve u redu dok smo bili sami nas dvoje. Ali ona ima dete. A i ja imam dete. I oni su sjajna deca. Ali to znači da ona ima bivšeg muža, a ja bivšu ženu. I sve je tako - šta ja znam - tako pretrpano.”

“I to je vaš problem?”

“Pa, najveći problem je to što me je otkočila. A otkočila me je zato što sam depresivan zbog te gužve. I zato što misli - glupo zvuči - da ja želim nekakvu savršenu ljubav. I možda je u pravu. Ona je mogla da se nosi sa stvarima onakvima kakve su bile. Ali, iz nekog razloga, ja nisam mogao.”

“Zato što si romantik, Hari”, reče Imon. “Zato što veruješ starim pesmama. A stare pesme te ne spremaju za stvaran život. One te čine alergičnim na stvaran život.”

“Šta fali starim pesmama? U starim pesmama bar niko ne tvrdi da je mudro biti kučka i ljubavnica.”

“Ti si zaljubljen u ljubav, Hari. Zaljubljen si u ideju ljubavi. Sid je super devojka - ali ono što je čini zaista posebnom je to što ne može biti tvoja. To je ono što te zaista privlači.”

To nije bilo tačno. Nedostajala mi je. Naročito mi je nedostajao način na koji me je grlila kad spavamo. Većina ljudi okrene leđa svojim partnerima čim je vreme za spavanje. Ali, ne i ona. Grlila me je, privijala se i trudila da se stopimo u jedno. To je smešno, znam, to je neostvariv san. Ali to je san koji me je naučila da sanjam. A pomisao da više nikada nećemo tako da spavamo bila je nepodnošljiva.

“Ona je posebna”, reko.

“Pogledaj oko sebe”, reče Imon, pokušavajući da mi napuni čašu. Stavio sam ruku na nju. Ne pijem mnogo i već sam bio pod gasom. “Šta vidiš? Stotinak devojaka?”

Pogledao sam oko sebe. Po rubovima sale gde su devojke u suknjicama čekale sa svojim lampama i poslužavnicima, desetine devojaka su dizale

talase po klubu. Desetine drugih su se ljuljale u ritmu ispred poslovnih ljudi koji su kradomice gledali i kezili se kada bi prolazile ili sedeli stidljivo i - da, da - baš kao pred svetinjom kada bi jedan od njih kupio ples.

pnt Tako nas je lako popaliti, mislio sam, nesposoban da zamislim ijednu ženu kako se topi - dok u isto vreme poseže za novčanikom - na prizor muškog dupeta.

224

Gledajući lica ljudi koji su gledali sve to savršeno žensko meso - meso čvrsto od mladosti i vežbi, meso ponegde doterano rukom hirurga - bilo je lako zamisliti da je biti muškarac isto kao biti lancem vezan za seoskog idiota.

“Jedna... dve... tri...” počeo Imon, ostavivši šampanjac kada je počeo sa brojanjem, “... osam... devet...deset...”

“Tako je”, rekoh. “Možda sto devojaka.”

“One su posebne, Hari. Toliko posebnih devojaka da ne mogu ni da ih prebrojim. Svet je pun posebnih devojaka.”

“Nisu poput Sid,” rekoh.

“Kurac nisu”, reče Imon. “Veliki debeli dlakavi kurac, Hari.” Ispraznio je čašu, pokušao da je ponovo napuni i naoko se iznenadio otkrićem da je boca prazna. Poručio je novu i stavio mi ruku na rame. “Ti to voliš, Hari. Voliš svu tu patnju. Zato što je to lakše nego zaista živeti sa ženom.”

“Pijan si.”

“Možda sam pijan, Hari, ali poznajem žene. Ti možda poznaješ televiziju - i neka te Bog voli i čuva jer poznaješ televiziju, jer si spasao moju kilkamijsku kožu više nego jednom - ali ja poznajem žene. I znam da bi ti promenio mišljenje o Sid kada bi živeo s njom sledećih sedam godina. *Zato što smo mi muškarci takvi.*”

“Ne svi.”

“Svi”, reče on. “Stare pesme ti to ne kažu. Stare pesme govore o pronađenoj ljubavi i izgubljenoj ljubavi. O herojskoj ljubavi, o večitoj ljubavi, o slatkoj i o gorkoj ljubavi. Ali ne govore o ljubavi koja stari i postaje dosadna. O tome se ne pišu pesme.”

“Pišu se, jebote!” viknuo sam.

“Želiš li ples?” upita me neka prilika u providnoj spavaćici. “Ne, hvala”, rekoh. “*Gde ode naša ljubav, Više mi ne šalješ cveće, Izgubio si to ljubavno osećanje* - pišu se tovari pesama o ljubavi koja se ohladila.”

225 *pnt* “Ali prave ih da zvuče herojski”, reče Imon. “A nije tako. Glupo je i dosadno. Pogledaj oko sebe, Hari, samo pogledaj po ovoj sali - zašto bi ijedan muškarac želeo da se smiri pored jedne žene? Nismo tako načinjeni.”

“Ti nisi tako načinjen”, rekoh. “A to je zato što misliš samo o svom malom zločku i o tome da ga gurneš u što je moguće više rupa.”

“Ne o zločku, Hari.”

“Izvini, Imone. Insistiram. O svom malom zločku.”

“Nije zločko, Hari. Seme. Svoje seme.”

“U redu, tvoje seme.”

Azijska devojka sa kosom do struka nam je prišla i sela Imonu u krilo. Spustila je čedan poljubac na njegov neobrijani obraz.

“Ja sam Mem”, reče mi i ja rekoh: “Hari”, i rukovasmo se kao da ćemo da raspravljamo o nekom poslu. Čudno, ali u ovoj sali punoj ustajalog duvanskog dima, golog mesa i sredovečnih snova bilo je mnogo formalnosti, bilo je mnogo rukovanja i predstavljanja i vizit-karti neupadljivo pružanih zajedno s gotovinom.

Takav je bio duh mesta - muškarci su bili polaskani verujući da zbilja imaju šanse, kao da ove devojke očajnički žude da ih izvedu na večeru u neki govijivi lažni francuski restoran kada mogu da svakog muškarca pretvore u lični aparat za gotovinu jednim bljeskom oka, pokretom kukova i nekom novom pesmom o tome kako je to biti kučka i ljubavnica.

Mem poče da igra za Imona. Dok je svlačila haljinu preko glave i polako pokretala svoje čvrsto sitno telo ispred njegovog lica, video sam kako je ta mala Azijatkinja - odakle je bila? Indonežanka? Tajlandžanka? - uspela da se održi ovde na planeti plavuša.

“To je kao Hitrou Ekspres”, reče Imon.

“O čemu koji kurac pričaš?” pitao sam.

“O Hitrou Ekspresu”, reče Imon. “O vozu za aerodrom. Nisi primetio? Odmah izvan stanice Paddington prolaziš pored ogromnog dvorišta punog sjajnih, novih-novcijatih automobila. A malo dalje duž pruge je još jedno

dvorište - ali ovo je nakrcano zardalim, trulim, izgorelim kolima, natrpanim jednima preko drugih kao đubre, što i jesu.”

“Mislim da gubim nit, Imone”, rekoh. “Hoćeš da kažeš da je život nalik na Hitrou Ekspres?”

pnt

226

“Hoću da kažem da su veze kao ta kola”, reče on, prelazeći dlanom preko Meminih mladih zlatnih bedara, uprkos strogom pravilu da nema pipanja. Indonežansko bedro? Tajlandsko bedro? “Sve započnu sjajne i nove i izgledaju kao da će trajati večito. A završe kao olupine.”

“Ti si đavo”, rekoh ustajući. “A ja sam pijan.”

“Oh, ne idi, Hari”, molio je.

“Idem da uzmem svog klinca od roditelja”, rekoh. “Hoću da kažem, od majke.”

Poljubio sam ga u obraz i rukovao se sa Mem - zbog nečega se to činilo kao pravilan način opraštanja, a ne da poljubim Mem i rukujem se sa Imonom. Na pola puta do vrata setio sam se gde sam ranije čuo to ime.

I znao sam da Imon nije u pravu. Ako uvek čezneš, uvek žudiš, ako nikad nisi zadovoljan, nikad srećan sa onim što imaš, onda završiš još usamljeniji i izgubljeniji nego neki jadni blenta poput mene koji veruje da su stare pesme napisane o samo jednoj devojci.

Muškarci koji tucaju šta stignu nisu slobodni. Nisu stvarno slobodni. Završe porobljeniji nego bilo ko jer nikada ne mogu da prestanu da sumnjaju da su žene koje žele iste poput njih. Jednako okovane, jednako neverne, jednako spremne da krenu dalje ili izvedu malo skretanje, baš kao junakinja jedne od novih pesama.

Bio je ispred kluba, čekao je u senci zajedno sa ostalim momcima igračica. Nekako sam znao da će biti tu.

I znao sam da će izgledati kao i svi ostali, uprkos sjaju kola - ili, u njegovom slučaju - velikog *BMW* motocikla - parkiranih na pločniku. Nisu izgledali srećno. Nijedan od momaka nije izgledao srećno.

Stajali su iza taksista koji su nudili vožnju. Taksisti su razgovarali jedan sa drugim i obraćali se ljudima koji su izlazili iz kluba - treba li vam taksi, gospodine? kuda idete? deset funti do Ajlingtona? - ali momci igračica su bili ćutljivi, mirni i usamljeni. Izgledali su kao da misle da su im se snovi ostvarili, ali da su time dobili samo ljubomoru i gađenje.

Video sam ga kako čeka, iako on mene nije video, video sam ga kako se kuva u noći skupa sa ostalim turbo-napunjenim pastuvima.

Džim Mejson, zgodni bivši, čeka svoju Mem da završi sa poslom za noćas.

---

pnt

227

Trideset dva

pnt

228

Vreme za posete postalo je besmisleno. Budni sati mog oca zavisili su isključivo od plime i oseke bola i morfijuma.

Dešavalo se da sedimo pored njega celo jutro i da on prespava našu posetu - ukoliko se taj drogama natopljeni odmor u bolničkom krevetu može počastvovati imenom sna. A onda bi opijati oslabili i on bi se, neposredno pre nego što tumor počne da ga muči, probudio i razgovarao sa nama očiju vlažnih od patnje i neizdržive tuge. Ja sam čekao taj trenutak.

Pred zoru se promeškoljio, oblizujući jezikom ispucale usne i trgao me iz mog isprekidanog sna. Tišinu u odeljenju remetilo je samo hrkanje starca u drugom krevetu od njegovog. Pomogao sam tati da sedne i nakvasio mu usne sa nekoliko bednih kapi vode.

Kada je počeo da hvata dah - sada je stalno hvatao dah - pomogao sam mu da stavi masku za kiseonik na lice i držao ga za ruke dok je očajnički pokušavao da udahne nešto vazduha. Tako malo vazduha, tako malo vode. Cepao mi je srce pogled na ono na čemu se održavao.

Skinuo je masku, lice mu se trzalo u agoniji i ja sam ponovo pomislio kako nas niko ne upozorava na taj bol. Još uvek nisam mogao da ocenim šta je gore - videti ga u tim užasnim patnjama ili uma otupelog od morfijuma, nesličnog samom sebi. Bol je gori, rekoh sebi. Gledati ga u bolovima je gore.

Okrenuo je oči ka meni, beznadežno odmahujući glavom, a onda skrenuo pogled.

Uzeo sam ga za ruku i čvrsto je držao, znajući da mu duh klone. On je bio hrabar čovek, ali nije mogao da se bori protiv te tuge koja je navirala usred noći, protiv tuge koja je rađala osećaj da više ništa neće biti kako treba.

Niko nas ne upozorava ni na tugu. Za bol smo makar napola spremni. Kod agonije umirućih od raka možemo da nagađamo, ali sa svom tom fizičkom patnjom dolazi i osećaj gubitka koji nikakva količina morfijuma ne može da uguši.

“Najgora stvar je”, prošaputa moj otac u tami, “saznanje šta sve propuštaš. Ne mislim na stvari koje se još nisu dogodile - Patova svadba, ti koji

konačno možeš da se skrasiš - nego na ono što uzimaš zdravo za gotovo. Da gledam kako Pat vozi bicikl, da mu pričam priče, da ga ljubim za laku noć. Da ga gledam kako jurca po bašti sa onim njegovim blesavim svetlosnim mačem. Sve te male stvari koje znače više nego išta.”

229 *pnt* “Još ti možeš da se vratiš kući”, rekoh i dalje se držeći za slamku nade, jer to je ono što radimo, zato što nema druge stvarne mogućnosti, držimo se za slamku života čak i kad je on pun muka. “Možda ćeš da radiš sve te stvari, a da i ne primetiš.” Ali on je već bio izvan samozavaravanja. Ili zavaravanja mene.

“Nedostaje mi moj vrt. Tvoja majka. Njeno kuvanje. Tvoje televizijske emisije.”

Bio sam polaskan i bilo mi je neugodno što moj rad stavlja u istu klasu sa svojom ženom, svojim unukom i svojim vrtom. A malo sam se i stideo - stideo zato što nisam više učinio tokom dana koje smo imali, što se nisam više trudio da ga očaram i osvojim njegovo odobravanje. Par televizijskih emisija i rasturen brak. To je bilo to.

Ali tu je uvek bio Pat. Znao sam da voli svog unuka više od svega na ovom svetu. Bilo je kao da je Pat moj jedini istinski dar njemu.

Moj otac je pozeleo da sedne. Pritisnuo sam metalnu kutijicu koja je upravljala njegovim krevetom i ona je zabrujala kroz tišinu odeljenja dok mu se leđa nisu uspravila. Onda se nagnuo napred i za kratko se oslonio na mene dok sam mu smeštao jastuk iza leđa. Neobrijano lice bilo je grubo na koži mog obraza.

Stari mirisi *Old Spajsa* i *Old Holborna* nestali su, a zamenili su ih bolnički mirisi, mirisi bolesti i hemikalija. Ovde nije bilo duvana, ni losiona za brijanje. To je sada bilo za njim.

I dalje mi je bilo čudno da mu fizički pomažem. Neporeciva činjenica očeve snage bila je toliko veliki deo mog detinjstva i moje mladosti da je, sada kada je ta snaga nestala, izgledalo da se svet ruši, da je neki neizmenjivi zakon prirode bez mnogo ceremonija jednostavno oboren.

I po prvi put sam video da ta snaga nije bila razlog što ga volim.

Uvek sam verovao da je njegova čvrstina - ta čvrstina nekadašnjeg sveta potvrđena i oličena u njegovom redu - razlog što je za mene heroj.

Sada, dok sam mu pomagao da srkne vode ili da sedne u svom bolničkom krevetu, shvatio sam da ga volim iz istih razloga iz kojih su ga voleli moja majka i moj sin.

Zbog njegove nežnosti, zbog njegovog saosećanja i zbog hrabrosti koja nema nikakve veze sa fizičkom smelošću.

“Nemoj da kažeš majci, ali mislim da se neću vratiti kući.”

pnt “Ne govori tako, tata.”

230 “Mislim da neću. Osećam to. I voleo bih da vidim Pata.”

“Naravno.”

Nije rekao *poslednji put*. Nije morao. Osim toga, ima stvari koje su suviše bolne da bi se glasno izgovorile. Ali, znali smo da govori o smrti.

“Ako ti nemaš ništa protiv”, reče. “Ako misliš da ga to ne bi previše uznemirilo. Ti treba da odlučiš. Ti si mu otac.”

“Dovešću ga kada sledeći put budem došao. Sada pokušaj malo da odspavaš, tata.”

“Nisam umoran.”

“Samo odmori oči.”

Pat je izašao iz škole sa tamnokosim dečakom koji je razmahivao olupanom kutijom za užinu sa slikom Godzile. “Hoćeš li da gledaš *Ratove zvezda* kod mene?” upita ga Pat. “Široki ili uski kadar?”

“Široki.”

“Važi.”

“Može li, tata?”

Tragao sam po glasnoj, nasmejanoj hordi za poznatim licem za koje sam znao da će jedino biti smireno i sabrano u cičavoj najezdi u 3 i 30. Za jednom smeđookom devojčicom sa kutijom za užinu sa slikom *Pokahontas*. Ali nije je bilo.

“Gde je Pegi?” upitao sam.

“Pegi danas nije došla”, reče Pat. “Može li Čarli sa nama?” Nema Pegi? Pogledao sam Čarlija. Čarli je pogledao mene. “Može, što se mene tiče”, rekoh, “ali moram da se dogovorim sa Čarlijevom mamom.”

Pat i Čarli počeše da viču i smeju se i guraju jedan drugog. Oštra ivica *Godzila* kutije za užinu udarila me je po kolenu. Pegi mi je već nedostajala.

pnt

231

Otvorio sam ulazna vrata i na njima je stajala Sali, oprezno vireći u mene kroz masne pramenove.

“Mislio sam da te nikada više neću videti”, rekoh.

“Došla sam da se izvinim.”

Pozvao sam je da uđe.

Na sofi, Pat i Čarli su se svađali oko *Ratova zvezda*. Čarli je želeo da premotaju ljubavne scene i prisećanja i da idu pravo na bitke. Pat - uvek čistunac - želeo je da gledaju film od početka do kraja. Sali proturi glavu kroz vrata da pozdravi Pata, a potom smo otišli u kuhinju.

“Razmišljala sam, reče ona.” I shvatila sam kako je bilo glupo od mene što sam pustila Stivove prijatelje u kuću.”

“Bilo bi korisnije da si o tome razmislila na vreme.”

“Znam”, reče, a njene, pitome oči su virile prema meni kroz zavesu od kose. “Izvini. Bila sam prosto - ne znam kako da kažem - toliko srećna što ga ponovo vidim.”

“Pa, to razumem”, rekoh. “I moje srce poskoči kad god vidim Stiva.”

“Ti ga ne voliš”, reče. “Rugaš se.”

“Kako to inače ide? Mislim, ti i Stiv?”

“Gotovo je”, reče. Dok su joj se oči punile suzama bilo mi je vrlo žao ovog bolno stidljivog deteta. “Opet mi je dao nogu. Čim je dobio šta je hteo.”

“Žao mi je”, rekao sam. “Tačno je da Stiv nije moje omiljeno ljudsko stvorenje, ali znam da se tebi sviđao. Koliko imaš godina? Petnaest? “

“Šesnaest.”

“Upoznaćeš nekog drugog. Neću ti reći kako ti u tvojim godinama ne znaš šta je ljubav, pošto ne verujem da je to istina. Ali, srešćeš nekog novog. To ti obećavam.”

“U redu je”, reče šmrčući mehur u nosu. Dodao sam joj komad kuhinjskog ubrusa i ona se glasno useknu. “Nema veze. Htela sam samo da se izvinim za onu noć. I da ti kažem da se to, ako mi daš još jednu priliku da ti čuvam malog, neće više ponoviti.”

232 *pnt* Gledao sam je pažljivo, znajući da bi mi nešto dodatne pomoći oko Pata dobro došlo. Stara mreža podrške je nestala. Tata je bio u bolnici. Sid je otišla. Čak je i Bjanka počela da mi nedostaje. Ostali smo samo mama i ja i ponekad nam je bilo prenaporno.

“Primljena si”, rekoh. “Treba mi dadilja.”

“Dobro”, nasmeši se Sali. “Jer meni treba novac.”

“Još živiš sa Glenom?”

“Aha. Ali sam, kao, trudna.”

“Gospode, Sali. Je li to dete Stivovo?”

“Nije bilo nikog drugog.”

“I šta je Stiv rekao na vest da će postati otac?”

“Nije bio oduševljen. Mislim sa su njegove tačne reči bile - odjebi i crkni. Hoće da ga se oslobodim.”

“A ti želiš da ga zadržiš?”

Mislila je o tome jedan trenutak. Samo jedan trenutak. “Mislim da bi to bilo dobro”, reče. “Uvek sam želela nešto samo moje. Nešto što bih mogla da volim i što bi volelo mene. A ova beba, ova beba će me voleti.”

“Tvoj tata zna za ovo, je li?”

Klimnula je. “To je dobra stvar kada imaš oca koji nikada nije prestao da bude hipik”, reče. “Ne uznemirava se preterano ovakvim stvarima. Bio je vrlo miran kada su mi sa trinaest godina napumpali stomak. Tinejdžerska trudnoća ga ne brine, iako mislim da je malo iznenađen što ne želim abortus.”

“Ali kako ćeš da izdržavaš to dete, Sali?”

“Čuvajući Pata.”

“To ti neće biti dovoljno.”

“Snaći ćemo se”, reče, a ja po prvi put nisam zavidio mladalačkoj ubeđenosti. Žalio sam je. “Ja i moja beba.”

Sali i njena beba.

pnt Snaći će se ona, ali samo uz državu koja glumi oca jer Stiv nije sasvim dorastao zadatku. Pitao sam se zašto se trudim da plaćam porez. Mogao bih jednostavno da gurnem pare u Salina kolica i tako izbegnem posrednika.

Gospode. Sada sam stvarno počeo da zvučim kao moj stari. “Beba nije isto što i plišani meda, Sali, rekoh. “Ona ne služi samo da je maziš i da ti bude lepo. Jednom kada dobiješ dete, više nisi slobodna. Ne znam kako da ti to objasnim. Ali to je kao da ti deca poseduju tvoje srce.”

“Ali to je ono što želim”, reče ona. “Da nešto poseduje moje srce.” Odmahnula je glavom, nežno, grdeći me. “Govoriš o tome kao da je nešto ružno.”

Glen je došao po nju i upravo su odlazili kada je stigao Marti da popriča o dogovorima za svoje venčanje. Baš sam hteo da ih upoznam, ali Glen i Marti se pozdraviše kao stari prijatelji. Onda sam se setio. Upoznali su se na mom venčanju.

I tako sam skuvao još kafe dok su se oni prisećali emisija *Top of the Pops* iz slavni sedamdesetih, kada je Marti bio fanatični gledalac svakog četvrtka uveče, a Glen kratko vreme bio učesnik. Sali ih je gledala sa prezrivim osmehom rane mladosti. Tek kada su Glen i Sali otišli Marti mi je rekao da ima teškoća sa spavanjem.

“Svako se tako oseća”, rekoh. “Prirodno je da pre nego što se oženiš osećaš neke sumnje.”

“Ne brine mene ženidba”, reče on. “Brinem za emisiju. Jesi li čuo išta?”

“Šta, na primer?”

“Neke glasine da emisiji neće biti produžen ugovor za sledeću godinu?”

“Tvojoj emisiji? Šališ se. Nikada neće odbaciti *Šou Martija Mena*. Kako bi mogli?”

“Naravno da bi mogli. Priča se da emisije sa ljudima izumiru.” Marti tužno odmahnu glavom. “To je nevolja današnjeg sveta, Hari. Ljudima je muka od ljudi.”

pnt

234

“Muškarci umiru ranije od žena”, reče moj novi advokat. “Mi dobijamo rak češće nego žene. Češće vršimo samoubistva nego žene. Veća je verovatnoća da ćemo ostati bez posla nego žene.” Njegovo glatko, punačko lice izbora se osmehom, kao da je sve to bila velika šala. Zubi su mu bili sitni i oštri. “Ali iz nekih razloga koje nikad nisam uspeo da shvatim, gospodine Silver, žene se smatraju žrtvama.”

Najdžela Batija preporučila su mi dva momka iz emisije, šef rasvete i tonski urednik, koji su obojica prošli kroz zamršene razvode tokom prošle godine.

Čovek za koga se govorilo da je i sam imao jedan ili dva zamršena razvoda, Bati, uživao je ugled fanatika muških prava. Za njega je cela priča o dugotrajnoj muškoj nezaposlenosti, raku prostate i muškarcima koji odlaze u garažu i uključuju motor bila mnogo više od reklame - to je bio jedini ispravan put, nova religija koja je čekala da se rodi.

Uprkos njegovom niskom rastu, komotnom obimu struka skrivanom dobro skrojenim odelima, i naočarima poput dna boce za mleko, Bati je delovao kao profesionalni bokser. Već sam se bolje osećao, znajući da je u mom uglu.

“Upozoravam vas da zakon ne daje prednost ocu u ovakvim slučajevima”, rekao je. “Zakon bi trebalo da daje prednost detetu. U teoriji on to i čini. Teorijski, dobrobit deteta je glavno merilo. Ali u praksi nije.” Pogledao me je zlim, gnevnim očima.

“Zakon daje prednost majci, gospodine Silver. Tokom generacija politički ispravnih sudija, dobrobit deteta bila je podređena dobrobiti majke. Upozoravam vas na ovo pre nego što počnemo.”

“Učinite sve što možete”, rekoh. “Učinite sve što možete da dobijem starateljstvo nad svojim sinom.”

“To se više ne zove starateljstvo, gospodine Silver. Iako mediji i dalje rutinski izveštavaju o bitkama za starateljstvo, od Zakona o deci iz 1989. godine roditelj više ne može da dobije starateljstvo nad svojim detetom. Njemu se dodeljuje smeštaj deteta. Vi želite odluku o smeštaju u vašu korist.”

“Zar želim?”

Bati klimnu.

“Smeštaj je zamenio starateljstvo kao način da se ukloni konfrontacijska priroda odluke gde će dete živeti. Smeštaj ne oslobađa nijednu drugu osobu roditeljskih odgovornosti. Zakon je izmenjen kako bi bilo jasno da dete nije imovina koja se može dobiti ili izgubiti. Pod uslovima odluke o smeštaju, dete živi sa vama. Ali dete ne pripada vama.”

pnt
235

“Ne kapiram”, rekoš. “Kakva je razlika između pokušaja da se dobije smeštaj i bitke za starateljstvo?”

“Baš nikakva”, nasmeši se Bati. “Oboje je konfrontirajuće. Na nesreću, mnogo je lakše izmeniti zakon nego ljudsku prirodu.”

Pregledao je papire koji su ležali na stolu, klimajući sa odobravanjem.

“Razvod će biti prilično jednostavan. A meni se čini da vam sa sinom ide prilično dobro, gospodine Silver. Da li mu je dobro u školi?”

“Sasvim dobro.”

“Viđa majku?”

“Ona može da ga vidi kad god poželi. Ona to zna.”

“Pa ipak ga želi natrag”, reče Najdžel Bati. “Ona želi smeštaj.”

“Tako je. Ona želi da on živi sa njom.”

“Da li je ona u suživotu?”

“Šta?”

“Da li vaša bivša žena ima dečka, gospodine Silver? Dečka koji živi sa njom?”

“Da”, rekoš, zahvalan što degradira Đinine odnose sa Ričardom na nešto tako grubo kao što je suživot, zahvalan što veliki dijamantski prsten na srednjem prstu njene leve ruke ne znači Najdželu Bariju ama baš ništa. “Živi sa nekim tipom kog je upoznala u Tokiju.”

“Da raščistimo ovo”, reče on. “Ona je otišla i ostavila vas sa sinom?”

“Pa, manje-više, da. Zapravo je pavela Pata - našeg sina - sa sobom kada je otišla kod svog oca. Ali, ja sam ga uzeo i doveo ga kući kada je otišla u Japan.”

“Znači, napustila je bračni dom i, svesno i namerno, ostavila dete vašoj brizi”, reče Najdžel Bati. “A sada se vratila u grad i odlučila da se neko vreme igra majke.”

“Kaže da je shvatila koliko ga voli.”

pnt

“To ćemo još da vidimo”, reče moj advokat.

Trideset tri

pnt

237

Gubio je na težini. Moj otac nikada u životu nije bio mršav, ali sada su mu obrazi upali, a koža ispod brade mu je visila u labavim, neobrijanim naborima. Sve više i više izgledao je kao neko koga ne prepoznajem.

Čak su i njegove mišice izgubile svoju nekadašnju mesnatu snagu, a one tetovaže koje su objavljivale njegovu odanost mojoj majci i Komandosima izbledele su kao fotografije iz prethodnog veka.

Meso je nestajalo i kosti su se prilikom svake posete sve više videle, virile su kroz kožu koja je gubila preplanulost, za koju sam zapanjeno shvatio da verovatno više nikada neće videti sunca.

Ali on se smešio.

Sedeo je u krevetu i smešio se. I to je bio pravi osmeh - nije se smešio pokušavajući da bude hrabar, ne usiljenim ili nategnutim osmehom, nego osmehom čistog zadovoljstva pri pogledu na svog unuka.

“Zdravo, dušo”, reče moj tata dok je Pat prilazio krevetu ispred mene, majke i strica Džeka. Moj otac je podigao desnu ruku, onu u koju je intravenski pristup bio zaboden u venu na zglobu. “Vidi u kakvom je stanju tvoj deda.”

Pat je u kolima strica Džeka bio pun života - uzbuđen što je nagrađen posebnim postupkom i što ne mora tog dana u školu, ushićen što se vozi na zadnjem sedištu limuzine umesto na suvozačevom sedištu oštećenih sportskih kola. Ali sada je ćutao, oprezno je prilazio krevetu i mršavom, neobrijanom liku svog dede.

“Dođi”, reče moj otac glasom promuklim od osećanja, pružajući slobodnu ruku, a Pat se uspe na krevet i položi glavu na njegove jadne, skršene grudi. Grlili su se u tišini.

Nismo mogli da znamo hoće li moj otac biti budan kada dođemo. Bilo je moguće da će bolovi biti toliko jaki da će ga napuniti opijatima dok mi budemo tražili mesto za parkiranje i da će Pat videti svog dedu izgubljenog i nesvesnog u nekoj morfijumskoj magli. Ili kako se bori za vazduh, sa maskom za kiseonik preko nosa i usta, očiju vlažnih od bola i straha. Ili, iako to nije rekla, mrtvog.

Sve je to bilo moguće, štaviše verovatno, i u kuhinji svog doma moja majka je besnela i plakala zbog mogućnosti da izložimo Pata nekoj od tih strašnih stvari.

pnt
238 Ja sam je zagrlio i uveravao da će sve biti u redu. I pogrešio sam. Nije sve bilo u redu - Pat je bio šokiran i pometen pogledom na svog dedu izjedenog bolešću kako propada u bolničkom krevetu u tom odeljenju punom samrtnika - onakvih kakve nikada ne vidite na televiziji ili na filmu, onih samrtnika koji su puni patnje, droga i tuge za svim što nestaje. Ja nisam bio pripremljen za realnost smrti i nije bilo razloga za verovanje da će petogodišnjak odrastao na *Ratovima zvezda* biti išta bolje pripremljen.

Ne, nisam bio u pravu. Ali to je bilo neophodno. Moj otac i moj sin morali su da se vide. Morali su da se uvere da veza među njima i dalje postoji i da će uvek postojati. Da će ljubav među njima uvek biti tu. Morali su da se uvere da rak to ne može da ubije.

I nekako sam znao - jednostavno sam znao - da moj otac neće biti obeznanjen narkoticima, niti će se gušiti kada Pat dođe.

Nije bilo razumnog objašnjenja zašto sam verovao da do toga neće doći kada mu stigne unuk. Nije bilo logično. Možda je bilo jednostavno budalasto, ali sam svim srcem verovao da će moj tata da zaštiti Pata od najgoreg. I dalje sam verovao da je jedan deo njega nepobediv. Nisam mogao da prestanem da verujem.

“Hoćeš li uskoro kući?” upita Pat.

“Moram da sačekam i vidim”, reče otac. “Da vidim šta doktori kažu. Da vidimo hoće li dedi biti bolje. Kako je u školi?”

“Dobro.”

“A bicikl? Kako je stari Blubel?”

“Dobro.”

“Zabavnije je bez pomoćnih točkova.”

“Jeste”, nasmeši se Pat. “Ali, nedostaješ mi.”

“I ti meni nedostaješ”, reče otac i jako ga zagrli. Patova plavokosa glava je ležala na njegovoj prugastoj plavoj pidžami, kakvu kod kuće nikada ne bi obukao.

Onda mi je klimnuo.

“Vreme je da krenemo”, rekao sam.

To se moj otac opraštao od svog voljenog unuka. Uspravljen u bolničkom krevetu, okružen ljudima koji ga vole, pa ipak potpuno sam. Jesmo li proveli tamo pet minuta ili sat? Nisam znao. Ali znao sam da želi da ga ostavimo.

pnt

239

I tako smo ostavili mog oca da se bavi maskom za kiseonik, zgrčen i neobrijan, izgledajući starije nego što sam mislio da će ikada izgledati, sa mladom bolničarkom koja je hitro čavrljala podno njegovog kreveta.

Ovo, na samom kraju, bilo je najgore od svega. Užasna i potpuna izolovanost smrti, strašna usamljenost neizlečive bolesti. Niko nas ne upozorava na to.

Sa dahom koji ga napušta i bolom koji mu se pridružuje, ostavili smo ga u pretrpanom odeljenju NHS sa zimskim suncem koje prodire kroz velike neoprane prozore i majmunskim brbljanjem dnevnog televizijskog programa u pozadini. Ostavili smo ga. Na kraju je to bilo sve što možemo da učinimo.

Dok smo se vraćali do kola Pat se borio sa suzama, ljutit - ne, besan - na nešto što nije umeo da imenuje. Pokušao sam da ga utešim, ali nije želeo da bude utešen.

Moj sinje izgledao kao da je prevaren.

Ispred Sidine kuće bio je kamion za selidbe.

Nije to bio jedan od onih velikih kamiona koje možete da napunite sadržajem celog porodičnog života, jedan od onih masivnih kamiona koji mogu da ponesu klavire i pohabani nameštaj koje previše volite da biste ih bacili zajedno sa svim đubretom nakupljenim tokom godina. Ovaj je bio iz jedne od onih firmi za selidbe koje se oglašavaju na zadnjim stranama časopisa, podoban za malu porodicu koja ima malo prtljaga.

Gledao sam kako dva mladića u majicama smeštaju dečji krevet u dno kamiona. Iako su Sid i Pegi živele na najvišem spratu, momci su izgledali kao da im je ovo jedan od lakših poslova.

Pegi se pojavila na ulaznim vratima, vukući za sobom punjenu igračku veličine hladnjaka. Pogledala me je svojim mirnim smeđim očima, nimalo iznenađena što me vidi.

“Vidi šta imam”, reko pokazujući nasmešenu mušku lutku u svetlucavim srebrnim pantalonama i nečemu što je ličilo na grimizni smoking. To je bila Barbi promenjenog pola.

“Disko Ken”, reče ona uzimajući ga.

pnt

240

“Zaboravila si ga kod mene”, reko. “Mislio sam da ga možda želiš natrag.”

“Hvala ti”, reče ona, ta divno vaspitana devojčica. Onda se Sid stvori iza nje, sa gomilom knjiga u rukama.

“Vidi šta mi je Hari doneo”, reče Pegi. “Disko Kena. Tražila sam ga.”

Sid joj reče da ode u svoju sobu i proveri da nešto nije zaboravila. Pegi ostavi punjenu igračku veličine hladnjaka na pločniku i nestade u kući, i dalje stežući Disko Kena.

“A ti?” reko. “Jesi li ti nešto zaboravila?”

“Nisam”, reče ona. “Mislim da sam sve ponela.”

Dvojica momaka prođoše pored nas vraćajući se u kuću. “Seliš se, a nisi mi rekla?” upitah. “I ti si mi neki prijatelj.”

“Htela sam da ti kažem. Samo - ne znam - ovako je lakše. Za sve.”

“Tražio sam te u kafeu.”

“Dala sam otkaz.”

“Rekoše mi.”

“Selimo se na drugi kraj grada. Na Noting Hil.”

“ U *Zapadni* London?”

“Gospode, zašto si toliko šokiran, Hari. Ja sam Amerikanka. Selidba sa jednog kraja grada na drugi nije za mene toliko potresna koliko bi bila za tebe. Slušaj, žao mi je, ali stvarno sam u gužvi. Šta želiš? Ne verujem da si došao ovamo samo da vratiš Disko Kena.”

“Disko Ken je delimičan razlog”, reko. “Ali hteo sam takođe i da ti kažem da grešiš.”

“U čemu?”

“U vezi sa nama. Grešiš u vezi sa nama. Ako se razidemo, onda će to biti kraj sveta.”

“Oh, Hari.”

pnt “Tako je. Znam da ne veruješ u pravog, u pravu osobu za nekoga na celom svetu, ali ja verujem. Ti si učinila da poverujem, Sid. I u svakom slučaju, nije **241** važno u šta verujemo. Nama je dobro zajedno. To radi. Razmišljao sam o tome. Za mene više nema prilike za pravu stvar - ti si to, moja poslednja prilika za sreću, a čak i da postoji druga, ne bih je želeo. Kao što je Olivija Njutn Džon rekla Džonu Travolti, ti si onaj koga želim. “

“Zar nije bilo obrnuto? Zar nije Džon Travolta to rekao Oliviji Njutn Džon?”

“Moguće je.”

“Hari”, reče ona. “Treba nešto da znaš. Vraćam se Peginom tati. Džim i ja ćemo da pokušamo ponovo.”

Blenuo sam u nju dok su momci pronosili kauč između nas. “Jedva”, reče jedan od njih. Vratili su se natrag u kuću. “Oprosti”, reče ona.

“Ali, da li ga voliš?”

“On je otac moje devojčice.”

“Ali, da li ga voliš?”

“Hajde, Hari ti si onaj koji uvek kuka nad raspadom porodice. Ti si onaj koji se uvek žali na to kako je teško nadmetati se sa krvlju, na sve zamršene, polomljene komadiće onoga što zoveš šugavim savremenim svetom. Trebalo bi da ti je drago zbog mene. Trebalo bi da mi poželiš sve najbolje.”

“Ali moraš da ga voliš, Sid. Ništa od ovoga nema značaja ako ga ne voliš. Da li ga voliš?”

“Da. U redu? Volim ga. Nikada nisam ni prestala da ga volim. I želim da pokušam još jednom, jer je ostavio svoju devojku, tajlandsku striptizetu i obećao mi da toga više neće biti. Cele te stvari sa bambusima.”

“Ona nije striptize ta. Ona je igračica.”

“Šta god”, reče ona. “Ali Pegi je oduševljena što ćemo pokušati ponovo. Čak i ako me mrziš, trebalo bi da ti je drago zbog nje.”

“Ne mrzim te. Ne bih mogao nikada da te mrzim.”

“Onda te molim da mi poželiš sreću.”

“Želim ti sreću”, reko, a čak sam to nekako i mislio. Zaslužila je da bude srećna. Kao i Pegi. Hitro sam je poljubio u obraz. “Samo ne reci da te ne poznajem, važi?”

pnt

242

Ostavio sam ih da nastave sa selidbom. Sve što bih sada rekao zvučalo bi prazno i sebično, kao da bi te reči imale svrhu samo da je nateraju da mi se vrati.

Ipak, dok se spremala da se vrati svom mužu, uvideo sam ograničenja porodice koja živi zajedno. Sada sam shvatio da su mama, tata i deca sjajna stvar.

Ali, ako se ne volite, onda možete da živite i sa Disko Kenom.

“Dobili smo odgovor od druge strane”, reče Najdžel Bati. “Vaša bivša žena kaže da vam je ostala verna tokom vašeg braka, a da ste vi počinili preljubu sa kolegicom sa posla.”

“Pa, tako je”, reko. “Ali, to je bila samo jedna burna noć. Ne kažem da je to ništa, ali...”

“Ona takođe tvrdi da je vaš sin zadobio tešku povredu glave dok je bio pod vašim staranjem.”

“Šta to ima da znači? To zvuči kao da sam ga prebio ili tako nešto. Pao je, u redu? Došlo je do nesreće u obližnjem parku. Pao je u prazan bazen za plivanje i razbio glavu. Možda sam mogao da to sprečim. Možda je trebalo bolje da pazim. Da li ona stvarno misli da o tome nisam razmišljao i razmišljao? Ali bar sam bio tu, sa njim. Ona je jela *tempuru* sa svojim dečkom u Tokiju.”

Advokat se pažljivo zagleda u papire pred sobom.

“I ona izgleda veruje da ne sprovodite odgovarajuću roditeljsku kontrolu nad onim što vaš sin gleda i sluša.”

“To je prosto ludo.”

“Dopušteno mu je da gleda filmove sa nasiljem bez nadzora, kaže ona. Video trake sa sadržajem za odrasle. I kaže da je tokom poslednje posete otkrila da on poseduje muzičku traku koja sadrži pesme profane prirode, sadržaja za odrasle.”

Osetio sam kako mi lice crveni od besa.

“Ta jebena... jebena...”

Nisam mogao da pronađem reč. Nije bilo dovoljno snažne reči.

pnt

Najdžel Bati se glasno nasmeja, kao da sam najzad počeo da shvatam.

Trideset četiri

pnt

244

“Mogu li da vidim orden?”, upitao sam.

“Naravno da možeš”, reče moja majka.

Otišla je do komode na kojoj je stajao stereo uređaj. Čuo sam je kako pretura po dokumentima o osiguranju, bankovnim izveštajima i svim tim papirima iz jednog životnog veka.

Vratila se sa malom pravougaonom kutijom nešto tamnijom od boje vina, ali ne sasvim crnom. U njoj je, srebrni orden, ne sasvim čist, ležao na grimiznom somotu. Orden mog oca.

Traka ordena bila je bela i plava, dve široke uspravne bele pruge sa jednom uskom uspravnom belom koja je delila plavu pozadinu. “Za izuzetnu službu” pisalo je na ordenu pored slike Kraljeve glave.

Unutar poklopca kutije stajalo je ime proizvođača, ispisano na beloј svili - “Po imenovanju”, pisalo je iznad Kraljevskog ukaza, “Dž. R. & Sin, Ltd. Ulica Konduit, London.” Setio sam se kako mi je, kao detetu, ime te firme - da li još postoji, hoću li je naći tamo ako je potražim? - izgledalo kao drugi deo teksta.

Pažljivo sam ga izvadio, iznenađen težinom očevog ordena u tridesetoj kao što sam bio i kao dete.

“Pat je voleo da se igra tatinim ordenom”, nasmejala se majka.

“Dali ste Patu da se igra ovim?”, upitah s nevericom.

“Voleo je da ga kači na mene”, osmehnula se. “Morala sam da izigravam princezu Lejlu na kraju filma.”

“Leia, mama. Ona je princeza Leia.”

Upravo je prošla ponoć i mi smo se umorili od sedenja pored njegovog bolničkog kreveta, ali smo bili isuviše uznemireni da bismo zaspali, pa smo otišli na dobru šolju čaja. To je i dalje bilo rešenje moje majke za sve.

Otišla je da pristavi čajnik, a ja sam držao orden u ruci i razmišljao kako su me igre kojih sam se igrao u detinjstvu pripremale da budem muškarac

poput mog oca, i poput njegovog oca pre njega - borac, muškarac koji je ljubio neke uplakane žene za zbogom, oblačio uniformu i odlazio u rat.

Sećajući se igara kojih smo se igrali na poljima i ulicama mog detinjstva, činilo mi se da su bile nešto više od dečje zabave koja slavi muške vrline -
pnt činilo se da nas pripremaju za sledeći rat, za našu Normandiju, Denkerk ili Monte Kasino.

245

Moja generacija se igrala sa oružjem-igračkama - ili štapovima koji su bili puške, ili prstima koji su bili pištolji, sve je moglo da odglumi pištolj - i niko nije smatrao da je to nezdravo ili neukusno. Ali jedini ratovi koje smo videli kao deca bili su mali ratovi, televizijski ratovi, stvarni i preteći za neborce koliko i video igre.

Moja generacija, poslednja generacija dečaka koji su se igrali oružjem-igračkama, bila je srećnija nego što je bila svesna. Nije nas čekao rat kada odrastemo. Nismo imali Japance niti Nemce da se s njima borimo.

Naše žene, s njima smo se borili, mi iz generacije muškaraca blagoslovene mirom. A sudovi za razvode su bili bojišta naših prljavih malih ratova.

Video sam ožiljke po telu mog oca dovoljno puta da znam da rat nije film sa Džonom Vejnom. Ali muškarci koji su preživeli - i koji su se vratili manje-više u jednom komadu - našli su nekoga da ga vole do kraja života. Šta je bilo bolje? Rat i savršena ljubav? Ili mir i ljubav koja je stizala u ratama od pet, šest ili sedam godina? Ko je zaista imao sreće? Moj otac ili ja?

“Voleo si tu devojkju, zar ne?”, upita me mama vraćajući se iz kuhinje sa po jednom šoljom koja se pušila u svakoj ruci. “Tu ženu, hoću da kažem - Sid. Mnogo si je voleo.”

Klimnuo sam.

“Voleo bih da smo ostali zajedno. Kao ti i tata. To ovih dana izgleda nemoguće.”

“Suviše si bolećiv prema prošlosti”, reče ona, ne bez nežnosti. “Misliš da je sve bilo tamno pivo i ruže. Ali bilo je mnogo teže.”

“Ali ti i tata ste bili srećni.”

“Jesmo, bili smo”, reče ona, a oči joj odlutaše negde gde nisam mogao da je pratim. “Bili smo srećni.”

I ja sam bio srećan - mislio sam.

Kada mislim na svoje detinjstvo, mislim na neki vreli avgust - na sam početak meseca kada se dugi, šestonedeljni raspust još u svoj slavi pruža ispred mene i znam da će biti vožnji kolima do pabova u provinciji, gde će moj otac i moji stričevi igrati pikado i donositi meni i mojim rođacima, zaigranim napolju, limunade i čips, gde će se naše majke smežati snimcima dece za drvenim stolovima, odvojene od muškaraca koliko i muslimanke.

246 Ili na neki drugi praznik - Božić, kasno uveče, sa stričevima i strinama koji puše i piju u sobi za kartanje, sa fudbalom za muškarce i dečake na Praznik poklona na maglovitom *Apton Park* stadionu.

Ili na odlazak na more za Bankarski praznik, sa ogromnom ružičastom šećernom vatom na štapićima, mirisom mora i prženog luka, ili na trke pasa na kojima bi se moja mama uvek kladila na psa broj šest jer je volela boje i dopadalo joj se kako crveni broj stoji na pozadini belih i crnih pruga.

Bio sam zahvalan za to detinjstvo u predgrađu - za one uspomene na vožnje kolima, skromno kockanje i jednodnevne izlete - jer je izgledalo kao detinjstvo prepuno života i ljubavi, dobro vreme za odrastanje, vreme kada je Bobi Mur igrao za *Vest Hem*, izbor Mis sveta bio na televiziji, a moja mama i moje strine nosile mini suknje.

Iako je detinjstvo mog sina bogatije u materijalnom pogledu, takođe je trpelo i otupljujući bankrot razvoda.

Sa svom diplomatskom veštinom i emotivnim oklopom koje petogodišnjak može da smogne, on je sada rikošetirao između svoje majke i njenog dečka i svog oca i njegovog teško ranjenog srca. Video rekorder na zadnjem sedištu besnog auta bio je mala nadoknada za to.

Činilo mi se da Đina i ja - i milioni parova poput nas - nismo ostavili neko naročito nasledstvo sledećoj generaciji.

“Među nama je išlo jer smo učinili da ide”, reče majka. “Jer smo želeli da uspe. Jer - čak ni kada smo bili bez para, čak ni kada nismo mogli da dobijemo dete - nismo bacili peškir. Moraš da se boriš za svoj srećan kraj, Hari. On ti neće samo tako pasti u krilo.”

“Misliš da se ja nisam borio za svoj srećan kraj? Misliš da nisam bio dovoljno borac? Ne kao tata?”

Bio sam radoznao da otkrijem šta je mislila. Nekada sam, kao mlad i kočoperan momak, mislio da moji roditelji ne poznaju život van svog dobro održavanog vrta i pregrejane dnevne sobe. Više nisam tako mislio o njima.

“Mislim da si i te kakav borac, Hari, ali da ponekad prebiješ samog sebe. Ne možeš biti isti kao tvoj otac - ovo je drugi svet. Gotovo da je i drugi vek. Ti moraš da biješ drugačije bitke i da ne očekuješ da će ti neko prikačiti orden na grudi. Sam brineš o detetu - misliš li da bi tvoj otac to mogao? Volim ga više od života, ali to bi za njega bilo previše. Ti treba da budeš jak na drugačiji način. Ti treba da budeš drugačija vrsta čvrstog momka.”

247 Stavio sam orden natrag u kutiju, a telefon je zazvonio.

Majčine oči poleteše ka časovniku, pa nazad ka meni, pune suza. Bilo je tek prošlo četiri ujutru i ovo je mogao da zove samo stric Džek iz bolnice.

Oboje smo znali.

Čvrsto smo se zagrlili, telefon je i dalje zvonio u predvorju. Zvonio i zvonio.

“Trebalo je da budemo tamo s njim”, reče majka, kao što će reći mnogo puta u danima, nedeljama i godinama što dolaze. “Trebalo je da budemo tamo.”

Evo kako izgleda srećan kraj, mislio sam gorko. Provedeš sa nekim ceo život i onda, ako ode pre tebe, osećaš se kao da si izgubio sve udove.

Moja generacija - koja jebe unaokolo, sjebava i odjebava - biće makar pošteđena saznanja kako tačno izgleda ova naročita amputacija. Pod pretpostavkom da ne izgradimo sopstvene srećne krajeve.

Podigao sam slušalicu i stric Džek mi je saopštio da mi je otac umro.

Ujutru sam otišao do Pata čim sam ga čuo kako tapka prema kutiji sa igračkama koju su moji roditelji držali u drugoj spavaćoj sobi, u onoj u kojoj je Pat uvek spavao kad bi bio tu, u sobi koja je nekada bila moja.

Podigao je sa kutije igračka pogled ka meni, držeći u svakoj ruci po figuricu iz *Ratova zvezda*, očiju još otečenih od sna. Podigao sam ga, poljubio njegovo slatko lice i seo na krevet, držeći ga na krilu.

“Pat, tvoj deda je noćas umro.”

Trepnuo je tim plavim očima.

“Deda je bio dugo bolestan i sada više ne mora da pati”, rekoh mu. “Sada je miran. Možemo zbog toga da budemo srećni, zar ne? Njega više ništa ne boli. On više nikada neće osećati nikakav bol.”

“Gde je on sada?”

Ovo me je oborilo.

pnt “Pa, njegovo telo je u bolnici. Kasnije ćemo ga sahraniti.” Shvatio sam da ne znam ništa o birokratiji smrti. Kada će oni da preuzmu njegovo telo iz bolnice? Gde će ga čuvati do sahrane? I ko su tačno oni?

248

“Sada smo tužni”, rekao sam. “Ali, jednog dana bićemo zahvalni zbog dedinog života. Shvatićemo da smo imali sreće - ja sam imao sreće što mi je bio otac, a ti si imao sreće što ti je bio deda. Obojica smo imali mnogo sreće. Ali danas ne možemo da budemo srećni. Suviše je rano.”

Pat klimnu, vrlo poslovno. “Još je u bolnici?”

“Njegovo telo je u bolnici. Ali njegov duh je otišao.”

“Šta je to njegov duh?”

“To je iskra života koja je činila tvog dedu čovekom kakav je bio.”

“Gde je otišla?”

Udahnuo sam vazduh.

“Neki ljudi misle da duh odlazi u nebo i živi zauvek. Neki misle da samo nestane i onda čovek spava zauvek.”

“U šta ti veruješ?”

“Ja mislim da duh živi”, rekoh. “Ne znam da li je na nebu ili negde drugde, na nekom mestu o kojem ne znam ništa. Ali duh ne umire tek tako. On živi. Makar samo u srcima ljudi koje volimo.”

“I ja u to verujem”, reče moj sin.

Sa isečenim krovom MGF-a koji je škripao kao pocepano jedro na oštrom vetru, polako sam vozio glavnom ulicom malog grada u kom sam odrastao, ne prepoznajući ga.

Posvuda su radnje i mali kafei koje sam poznavao pretvoreni u agencije za nekretnine ili delove nekog velikog lanca. Nije čudo što Englez očajnički želi da maše zastavom svetog Đorđa, kako bi se podsetio da su naši koreni

duboki i definisani kao i koreni Iraca i Škota. Ovo je bio moj rodni grad. Ali, mogao je da se nalazi bilo gde.

pnt
249 Nisam video ništa poznato sve dok nisam pronašao svog strica Džeka u loži *Crvenog lava*, paba koji je očigledno bio jedini deo glavne ulice zaštićen nezvaničnom uredbom o očuvanju. Sedeo je u oblaku duvanskog dima, krio pljugu u dlanu i pio mineralnu vodu ispod hrastovih greda i konjske opreme.

“Žao mi je zbog tvog tate, Hari.”

“Hvala, striče Džek.”

“Hoćeš li jednu od ovih? Ili da to obavimo?”

“Hajde da to obavimo.”

Stric Džek je bio na mojoj strani dok sam se petljao sa birokratijom smrti. Još sam bio otupeo od nespavanja i u šoku od saznanja da moga oca više nema, ali izborano, duvandžijsko prisustvo mog strica Džeka mi je sve umnogome olakšalo.

Odvezli smo se MGF-om u bolnicu i na prijemnom odeljenju preuzeli jednu kesicu sa stvarima mog oca.

Njegov novčanik sa unukovom slikom, njegove naočari za čitanje, njegovu veštačku vilicu.

To je bilo sve što je ostavio, a predato mi je bez sentimentalnosti i saučešća. Zašto bi oni tugovali za njim? Ili sa mnom? Oni nisu poznavali mog oca. Krenuli smo dalje.

Iz nekih tajnih administrativnih razloga morali smo da prijavimo smrt u malom gradu u kojem nikada nisam bio, iako mi je sa svojim prodavnicama *Burger Kinga*, *Bodi Šopa* i agencijama za nekretnine bio depresivno poznat.

Kao deo velike povorke života i smrti, stali smo iza mladog para koji je prijavljivao rođenje svoje bebe, a ispred starice koja je prijavljivala smrt svoga muža. Pitao sam se zašto Najdžel Bati toliko kuka što muškarci umiru pre svojih partnera. Kakvo je olakšanje ne morati doći na ovo mesto, kakvo je olakšanje ne biti proklet da nastaviš da živiš sam.

Na kraju smo se vratili u moj rodni grad da posetimo pogrebnika. To mesto se, kao i pab, nije promenilo u mom sećanju - napijanje i umiranje, dva večita znaka engleskih glavnih ulica.

Sa svojim sumračnim izlogom u kom su stajali beli nadgrobni spomenici poređani po hektarima crne svile, zavod, taj butik za ožalošćene, uvek je, dok sam bio mali, izgledao zatvoren, a tako je izgledao i sada. Kada sam bio mali i tek otkrivao da neću živeti večito, obično sam brzim korakom prolazio pored ovog mesta. Sada sam ušao unutra. I bilo je sve u redu. Stric Džek mi je lako oslonio ruku na rame i ja sam sabrano porazgovarao sa pogrebnikom o detaljima sahrane, kao da mi se to događa svaki dan. Sa umrlicom kod sebe, izgledalo nam je potpuno prirodno da razgovaramo sa ovim trezvenim starcem o očevoj sahrani. Jedini zaista čudan trenutak bio je kada je pogrebnik, gotovo izvinjavajući se, izvukao sjajni katalog. Trebalo je da odaberem kovčeg za svog oca.

To je bio katalog kao i svaki drugi - ukusno snimljen, lepo predstavljen - i pogrebnik me je nežno poveo kroz njega, počevši sa najjeftinijim, jednostavnim primercima od borovine, prema samom vrhu najskupljih modela, velikih kovčega od tvrdog drveta obrubljenih satenom i ukrašenih velikim mesinganim ručkama.

Moj prvi poriv bio je da uzmem najskuplji - neka ide sve, ništa nije suviše dobro za mog oca. Ali drugi poriv je rekao da je najskuplji kovčeg previše nakinđuren da bi moj otac u njemu zauvek počivao.

Oklevao sam, pa rekao pogrebniku da ćemo uzeti drugi najskuplji kovčeg. Kada smo stric Džek i ja izašli na ulicu, bio sam zadovoljan svojim izborom.

“Tvoj stari bi dobio napad u onom besnom kovčegu”, iskezi se stric Džek.

“U najskupljem?”, nasmeših se. “Da, pomislio sam da bi to bilo malo previše.”

“Zlatne ručke i crveni somotski opšiv!” zakikota se stric Džek. “Više je ličio na francuski jebarnik nego na kovčeg.”

“Okretanje u grobu i sve to”, smejavao sam se. “Tačno znam šta bi rekao da smo uzeli taj najskuplji - *Šta ti misliš ko sam ja? Prokleti Napoleon?*”

Čuo sam njegov glas.

Nikada više neću čuti njegov glas.

Uvek ću ga čuti.

Trideset pet

pnt

251

“Dve patke dolaze u hotel”, reče Imon. “U najbolji hotel u Kilkamiju. Sjajan vikend za patke. Ali - ne, slušajte - odu one u svoju sobu i otkriju da nemaju kondome. Nema problema, kaže patak, pozvaću sobnu uslugu da nam donese nekoliko. Pozove on sobnu uslugu. Malo kasnije pojavi se dečko sa kondomima i kaže - hoćete li da vam ih stavim na račun, gospodine? A patak odgovori - Šta ti misliš, da sam ja, možda, neki pervertit?”

Imon skide mikrofona sa staka u potpunoj tišini. Kasnije će se nasnimiti smeh.

“Bilo mi je žao tog patka”, reče idući preko scene i izgledajući nekako vedrije nego obično, ispred publike koja je bila privlačnija nego obično. “Zato što u Kilkamiju nema pravog seksualnog vaspitanja. Moj tata mi je rekao da muškarac treba da bude gore, a žena dole. Zato smo, tokom moje prve ozbiljne veze, moja devojka i ja spavali u krevetima na sprat. Vidite, tamo odakle ja dolazim, seks je nasledna pojava - ako vaši mama i tata nisu imali seks, sva je prilika da ga ni vi nećete imati.”

Vratio je mikrofona na stalak, smešeći se prema svetlu. “Srećom, sada sam dobar ljubavnik - ali to je samo zato što mnogo radim sam. Hvala vam i laku noć!”

Publika je divlje aplaudirala dok je Imon prelazio na bočni rub scene, gde mu je prelepa devojka sa tablom za pisanje i slušalicama pružila bocu piva. Onda se savio kao pokošen, spustio se na jedno koleno, sa sve bocom piva u ruci, okrenuo se napola i pobjljuvao se u kofu sa peskom - pravu kofu sa peskom, ne imitaciju.

“Seci, seci”, rekao je reditelj.

Otrčao sam na scenu, čučnuo pored Imona i stavio mu ruku na ramena koja su se tresla. Mem je stajala pored mene, očiju razrogačenih od brige, neprepoznatljiva u odeći.

“Ne plaši se, Imone “, rekoh. “To je samo reklama za pivo.”

“Ne bojim se”, reče slabo. “Uzbuđen sam.”

Ja nisam bio uzbuđen. Bio sam uplašen. Vrlo uplašen.

Moj otac - telo mog oca - leži kod pogrebnika. I ja ću ga videti.

pnt
252 Pogrebnik je spomenuo mogućnost da vidim telo - pogled na dragu osobu kako počiva, rekao je tiho, ponosan na ovu uslugu koja se nije posebno naplaćivala - i ovaj sastanak, ovaj moj poslednji sastanak sa ocem, poprimio je u mojoj glavi nemoguće dimenzije.

Kako ću se osećati kada budem video čoveka koji mi je podario život kako leži u kovčegu? Hoću li pući? Hoću li podneti pogled na svog velikog zaštitnika kako čeka da ode u grob? Nisam mogao da se razuverim da će to biti previše, da ću se slomiti i raspasti, da će godine biti izbrisane i da ću opet postati dete koje jeca.

Kada ga budem video kako leži tamo, surova činjenica njegove smrti biće van svih preostalih sumnji i neverice. Mogu li to da podnesem? To sam želeo da saznam. Naučio sam da stvaranje deteta čoveka ne čini odraslim. Mora li čovek da sahrani svog oca pre nego što se oseti zaista odraslim?

Stric Džek me je čekao u loži starog *Crvenog lava*. Majka je odmahнула glavom i okrenula se kada sam je pitao da li želi da pođe sa mnom. Nisam je krivio. Ali, morao sam da saznam da li mogu da živim sa saznanjem da sam sada sam.

Ne sam, naravno. I dalje sam imao majku, koja je spavala sa svetlima upaljenim u spavaćoj sobi preko cele noći, užasnuta što je tamo sama prvi put u životu. Imao sam i Pata koji je skakutao između radosti što ponovo vidi Đinu i tuge u sopstvenoj kući, tuge koja je davila. Bila je tu i Sid - tamo negde, izgubljena u nekom drugom delu grada, deleći život sa nekim drugim čovekom.

Ali sa očevom smrću jedan deo mene se osetio samim - najzad i zauvek.

Čak i kada su odnosi između nas bili zategnuti, uvek je bio moj štit, moj čuvar, moj najveći saveznik. Čak i kada bismo se sporečkali i svađali, čak i kad bih ga razočarao i izneverio, uvek sam bio ušuškan saznanjem da će uvek učiniti sve za mene. Sada je sve to nestalo.

Stric Džek ugasi svoju smotanu cigaretu i iskapi mineralnu vodu. Otišli smo do pogrebnika, ne govoreći mnogo, mada mi je stric Džek, kada smo ušli i kada je malo zvono objavilo naš dolazak, stavio ruku na rame. Stric nije baš mnogo želeo da vidi telo svog brata. Činio je ovo zbog mene.

Pogrebnik nas je očekivao. Uveo nas je u predvorje koje je izgledalo poput neke vrste garderobe. Sa obe strane visile su teške zavese, podeljene

uzduž u nekoliko posebnih delova. Udahnuo sam i zadržao vazduh dok je on povlačio jednu zavesu da otkrije mog oca u kovčegu.

pnt
253 Samo što to nije bio moj otac. Više ne. Njegovo lice - jedino što se videlo kroz odškrinuti poklopac kovčega - imalo je izraz kakav nikada ranije nisam video. Nije izgledalo smireno ili usnulo, niti kao bilo koji od tih utešnih klišea smrti. Njegovo lice bilo je prazno. Nije imalo više nikakve veze sa njim, bilo je lišeno identiteta kao što je bilo lišeno bola i iscrpljenosti. Bilo je kao da kucate na vrata, a kod kuće nema nikoga. I više od toga - kao da ste pred pogrešnom kućom. Iskra koja je mog oca činila čovekom iščezla je. Znao sam sa potpunom ubeđenošću da je njegova duša otplovila. Došao sam da vidim svog oca, da ga vidim po poslednji put. Ali, tamo ga nisam zatekao.

Želeo sam da vidim Pata. Želeo sam da ga čvrsto stegnem i da mu kažem da je sve ono u šta smo se mnogo trudili da verujemo - istina.

Trideset šest

pnt

254

Obično bih ostajao u kući, daleko od prozora, gledajući kroz salone kako srebrni 'audi' klizi ulicom tražeći malo mesta za parkiranje. Ali danas sam izašao kada sam video da dolaze - ta sada poznata kola sa poznatim oblicima unutra.

Patova plavokosa glava na zadnjem sedištu, gleda nadole u neku novu stvarčicu koju je dobio. Đina na suvozačevom sedištu, okrenuta da razgovara sa njim. A na vozačevom mestu, taj nezamislivi Ričard, polurastavljeni čovek, opušten i samopouzdan za volanom, kao da je vozanje Đine i Pata po gradu najprirodnija moguća stvar.

Nikad nisam progovorio sa njim. Nikada nisam video ni da izlazi iz kola kada su mi vraćali Pata. Bio je tamnokos, mesnat i nosio je naočari - kombinacija koja uspeva. Zgodan na način Klarka Kenta. Odmah ispred kuće bio je mali prazan prostor. Gledao sam ga kako stručno parkira 'audi', kopile jedno.

Obično bi Đina pokucala na vrata, pozdravila se sa mnom i poljubila Pata za doviđenja. Primopredaja je obavljena sa minimumom učtivosti, što je bilo otprilike sve što je svako od nas uspevao da smogne. Ipak trudili smo se. Ne zbog nas, nego za dobro našeg deteta. Ali danas sam ih čekao ispred ulaznih vrata. Ona nije delovala iznenađeno.

"Zdravo, Hari."

"Zdravo."

"Vidi šta imam!", reče Pat, mašući novom igračkom - nekakvim namrgođenim plastičnim kosmonautom sa neizmerno velikom laserskom puškom - dok je prolazio pored mene u kuću.

"Žao mi je zbog tvog tate", reče Đina zastavši sa druge strane kapije.

"Hvala."

"Zaista mi je žao. On je bio najpažljiviji čovek kog sam ikada srela."

"Bio je lud za tobom."

“I ja sam bila luda za njim.”

“Hvala ti za Patovu igračku.”

“To mu je Ričard kupio kod *Hemlija*.”

pnt

“Dobri stari Ričard.”

255

Probola me je pogledom. “Bolje da krenem.”

“Mislio sam da ne voliš da se Pat igra oružjem.”

Odmahnula je glavom i kratko se zasmejala, onim smehom koji govori da uopšte nije smešno. “Ako zbilja želiš da znaš, verujem da na svetu ima dovoljno nasilja i bez podsticanja dece da misle kako je oružje oblik lake zabave. U redu? Ali on je želeo pušku.”

“Neću ga predati, Đina.”

“To će da odluče advokati. A mi ne bi trebalo...”

“Promenio sam svoj život da bih brinuo o svom sinu. Uzeo sam povremeni posao. Naučio sam da organizujem stvari po kući, sve ono o čemu nikad ranije nisam morao da mislim. Da ga hranim, da ga oblačim, da ga stavljam u krevet. Da odgovaram na njegova pitanja, da budem tu kada je tužan ili preplašen.”

“Sve ono što sam ja manje-više radila godinama.”

“Upravo to želim da kažem. Naučio sam kako da vodim brigu o našem detetu - onako kako si ti o njemu vodila brigu. A sad se ti vraćaš i kažeš mi da je gotovo.”

“Bio si dobar poslednjih par meseci, Hari. Ali, šta hoćeš? Orden?”

“Ne treba mi orden. Nisam učinio ništa više od onoga što je trebalo da učinim. Znam da to nije ništa naročito. Ali ti očekuješ previše od mene, Đina. Naučio sam kako da Patu budem pravi otac - morao sam, u redu? Sada hoćeš da se pravim kao da se to nije desilo. A to ne mogu. Kako da to uradim? Reci mi kako.”

“Ima li problema?”, upita Ričard izlazeći iz *Audija*.

Znači, ipak ima noge.

“Vrati se u kola, Ričarde”, reče Đina.

“Jeste, vrati se u kola, Ričarde”, rekoj ja.

Vratio se u kola, trepćući iza naočara.

“Trebalo da odlučiš šta zaista želiš, Đina. Sve vi treba da odlučite.”

pnt

“O čemu govoriš?”

256

“Ja se zdušno zalažem za to da muškarci budu odgovorni za svoju decu. Zdušno se zalažem da rade svoj deo posla u podizanju svoje dece. Ali ne možeš imati i jare i pare. Ne možeš očekivati od nas da uzmemo učešća u roditeljstvu i zatim jednostavno odstupimo kada vi to zaželite, kao da smo poput naših očeva, kao da je sve to ženski posao. Seti se toga kada sledeći put budeš posetila svog advokata.”

“I ti se seti nečega!, Hari.”

“Čega to?”

“I ja ga volim.”

Pat je sedeo na podu svoje sobe, usred razbacane pune kutije igračaka.

“Jesi li se lepo proveo, dušo? je l' ti bilo zabavno s mamom i Ričardom?”

Zvučao sam smešno živahno, poput voditelja kviza kada je u igri stvarno velika nagrada, ali bio sam odlučan da se Pat ne oseća loše zbog ovih novih dogovora. Nisam želeo da se oseća kao da me izdaje svaki put kada ode da se zabavlja sa majkom i njenim dečkom. Ali nisam želeo ni da se dobro provodi.

“Bilo je dobro”, reče on. “Ričard i mama su se malo posvađali.”

Sjajne vesti.

“Zašto, dušo?”

“Uprljao sam sladoledom sedište njegovih glupih kola. Rekao je da ne bi trebalo da jedem sladoled u kolima.”

“Ali, tebi se Ričard dopada?”

“Nije loš.”

Osetio sam ubod sažaljenja prema tom čoveku koga nisam poznavao. Ne veliki. Jedan sasvim mali. Ali ipak, ubod. Uloga koju je odabrao delovala je kao nemoguć deo igre. Ako pokuša da Patu bude otac, sigurno neće uspeti. A ako pokuša da mu bude samo prijatelj i to će svakako biti nekakav neuspeh. Ali Ričard je makar imao izbora.

pnt

257

Ko je pitao Pata da li želi da jede sladoled na zadnjem sedištu tog srebrnog *Audija*?

Sid se zaposlila u jednom od onih dizajniranih azijskih restorana koji su počeli da se pojavljuju svuda po gradu, u jednom od onih mesta koja služe tajlandske riblje kolače, japanske *soba* knedle i hladne vijetnamske prolećne valjuške kao da potiču iz istog mesta, kao da se ceo kontinent pretvorio u jednu ogromnu kuhinju Zapada. Bio je svetao i beo, pun uglačanog drveta i blistavog hroma, kao umetnička galerija ili zubarska ordinacija.

Gledao sam s ulice kako Sid spušta dva tanjira sa nečim što je ličilo na vreli malajski kari od kraljevskih škampi pred dve devojke koje su se smešeći zahvalile.

Kao i ostale tamošnje konobarice, nosila je uštirkanu belu kecelju, crne pantalone i belu košulju. Kosa joj je bila kraća nego što sam ikad video - bila je gotovo dečačka, prešla je sa bubija F. Skota Fildžeralda na bitls frizuru samo jednim odlaskom kod frizera. Znao sam da kada žena odseče kosu to znači nešto važno, ali nisam mogao da se setim šta.

Otišla je u dno sale, rekavši usput mladom crncu za šankom nešto što ga je nasmejalo, pa nestala u kuhinji. Seo sam blizu izloga restorana i čekao da se ponovo pojavi.

Bilo je prošlo tri i restoran je bio skoro prazan. Osim mene i dve devojke koje su jele svoje začinjene škampe, jedini gosti bila su trojica dobro nahranjenih poslovnih ljudi po čijem stolu su bile naredane boce suvog vina *Asaši*. Mlada konobarica je stavila jelovnik na moj sto baš kada je Sid ponovo banula na kuhinjska vrata.

“Kada svršavate?”, upita je jedan od onih.

“Mislite kako?”, reče ona i okrenu se dok su oni pucali od smeha. Najzad me je videla. Polako je prišla mom stolu.

“Šta biste želeli?”

“Kako bi bilo da provedemo ostatak života zajedno?”

“To nemamo. Hoćete li knedle?”

“Važi. Imate li tvrde?”

pnt
258

“Judon? Naravno. Služimo judon knedle u bistroj supi sa škampima, ribom, *šitake* gljivama i svim tim dobrim stvarima.”

“Zapravo nisam baš gladan. Ali ovo je igra slučaja, zar ne? Da naletimo ovako jedno na drugo.”

“Svakako, Hari. Kako si saznao da radim ovde?”

“Nisam. Ovo je četrdeset drugo mesto koje sam obišao u poslednjih nekoliko dana.”

“Stvarno si lud.”

“Lud za tobom.”

“Samo lud. Kako ti je tata?”

“Sahrana je sutra.”

“Bože! Žao mi je. Je li Pat dobro?”

Udahnuo sam vazduh.

“Bili su vrlo bliski, to znaš. Za njega je to veliki gubitak. Ne znam - nekako se bori. Kao i moja majka. Biće mi drago kada pogreb bude za nama.”

“Vreme posle sahrane može da bude najgore, jer svi odu kući i život se nastavlja. Osim, naravno, za tebe. Mogu li nekako da ti pomognem?”

“Možeš.”

“Kako?”

“Da mi dozvoliš da te otpratim do kuće.”

“Trebalo da prestaneš da me uhodiš”, reče ona dok smo hodali tihim belim ulicama Noting Hila. “To mora da prestane.”

“Sviđa mi se tvoja frizura.”

Uхватиła je rukom jedan pramen.

“Nije dobro za tebe i nije dobro za mene”, reče.

“Oh, pa ne znam. Ne izgleda tako loše.”

pnt

259

“Znaš o čemu govorim.”

“Želim da budemo porodica.”

“Mislila sam da mrziš takve porodice - one koje su pune tuđe dece i bivših partnera. Mislila sam da žudiš za jednostavnim životom.”

“Ne želim jednostavan život. Želim život s tobom. I Pegi. I Patom. I možda s našim detetom.”

“Jedna od onih porodica? U kojoj se tvoje dete i moje dete tuku s našim detetom? Ti bi to mrzeo. Zaista bi mrzeo tako nešto, Hari. Izdržao bi - pa, ne znam koliko bi izdržao.”

“Ne bih nikada mogao da mrzim svoj život ako ga živim s tobom. Slušaj, moj tata je na ruci imao tetovažu, reči ispisane ispod jednog od onih dugačkih, uskih komandoskih noževa. Pisalo je - *Ujedinjeni ćemo pokoriti*. To je ono što osećam o nama.”

“Tetoviraćeš se?”

“Neću.”

“Stupaš u vojsku?”

“Kažem da će, ako budemo zajedno, sve biti u redu. Ne znam kakva će to vrsta porodičnog života biti - zato što nikada ranije nije bilo ovakve porodice. Ali znam da će biti bolja od bilo kakve porodice kakvu bismo mogli da imamo razdvojeni. Samo razmisli o tome, važi?”

“Naravno, Hari. Raspraviću to sa svojim mužem večeras tokom večere.”

Stali smo ispred stare bele kuće izdelfene u stanove pre četrdeset godina.

“To je to, Hari”, reče ona.

A onda je Džim s rukom u gipsu odjednom izleteo na vrata, „urlajući.” Dalje od moje žene, kopile jedno!” Vešto je napravio pun krug na jednoj nozi i njegova motoristička čizma mi je eksplodirala u usta. Zateturao sam se

unazad, iskidanih i krvavih desni, nogu pretvorenih u puding. Odmah su mi dve stvari postale jasne.

Džim je znao ponešto o borbenim veštinama. I ponovo je pao sa motora.

pnt
260 Odbio sam se o neke kante za smeće i podigao pesnice dok mi je prilazio, ali Sid stade između nas, a on je zajaukao od bola hvatajući se za slomljenu ruku.

“Ostavi ga na miru! Ostavi ga na miru!”, vikala je na njega.

“Pazi na moju slomljenu ruku, jebote!” zaurlao je na nju. Ali pustio ju je da ga odvede do vrata. Okrenuo se da zareži na mene.

“Ako ponovo vidim to tvoje lice”, rekao je, “ostaćeš bez zuba.”

“Ne bi mi bilo prvi put.”

Nisam mu objasnio kako me je komšijski pas oborio na lice kada sam imao pet godina. Ne bi zvučalo baš impresivno.

Vratio se u kuću držeći se za gips.

Mora da su živeli u prizemlju, jer sam čuo nešto što je zvučalo kao Pegi koja plače. Sid se okrenula i pogledala me.

“Molim te, Hari, ostavi me na miru.”

“Samo razmisli o onome što sam ti rekao”, procedio sam kroz otečene i krvave usne. “Molim te da razmotriš moju ponudu.”

Odmahnula je glavom i - znam da je glupavo - osetio sam da počinjem da joj se zaista dopadam.

“Ti baš ne odustaješ, je li?”

“Nasledio sam to od oca”, rekoh.

Onda je zatvorila vrata velike bele kuće i vratila se svom životu.

Trideset sedam

pnt

261

Na kilometar i po od naše porodične kuće nalazi se mala crkva na brdu.

Kada sam kao dečak lutao tokom blistavih letnjih noći onuda gde nisam smeo da lutam, ponekad bih se ušunjao na groblje pored ove crkve, pio jabučni sirup, davio se slatkišima i gledao kroz teleskopski nišan drugarove vazdušne puške kalibra 0,22.

Nismo mi bili tako kočoperni kao što smo izgledali. Na najmanji zvuk - vetar u krošnjama, šuštanje lišća po hladnim nadgrobnim pločama, krckanje prastarih dasaka u crkvi - moj drugar i ja panično bismo pobjegli, užasnuti da se mrtvi spremaju da nam se prikažu. A sada će mog oca tu da sahrane.

Probudio sam se na zvuk bicikla raznosiča novina, *Mirror* je grubo upao u poštansko sanduče, iz kuhinje se čulo tiho brujanje radija. Za trenutak, između sna i jave, sve je izgledalo samo kao još jedan običan dan.

Ali posle doručka smo obukli svoje sumorne uniforme ožalošćenih, moj sin i ja, obojica neobični sa crnim kravatama i belim košuljama, pa smo seli na pod moje nekadašnje sobe i preturali po kutijama starih fotografija, tešeći se slikama mog tate, njegovog dede.

Vreme je poteklo unazad, paralo se. Našli smo vedre slike u boji mog tate sa Patom - otvaraju božićne poklone, Pat vozi svoj bicikl Blubel, još sa pomoćnim točkovima, Pat kao nemoguće plavokosi mališan, Pat kao usnula beba u naručju svog nasmešenog dede.

I mnoge slike čija je boja već bleдела - moji tata i mama sa Đinom i sa mnom na našem venčanju, ja kao namršteni šiparac sa svojim tatom, čvrstim pedesetogodišnjakom, zagrljeni u našem zadnjem vrtu - ponosan na svoj vrt, ponosan na mene - i još dalje unazad, ja kao trapavi jedanaestogodišnjak sa roditeljima, još mladim, na grupnom snimku sa venčanja nekog rođaka.

I sežući čak u početak sećanja i dalje - moje crno-bele fotografije kao kratko podšišanog deteta sa tatom i konjima u Dolini Solzberi, još jedna tatina crno-bela fotografija kako se smeje podižući me na nekoj vetrovitoj plaži, i slike u sivim tonovima tate u uniformi i mojih roditelja na njihovom venčanju.

Nije bilo tatinih slika kao deteta ili bebe. Znao sam da je to prosto zato što su bili suviše siromašni da bi imali aparat, ali izgledalo je kao da je njegov život započeo tek sa našom malom porodicom.

pnt
262 U prizemlje je počelo da stiže cveće. Pat i ja smo stali na prozor sobe mojih roditelja, u prednjem delu kuće i gledali kako ga cvećar istovara iz svog kombija. Uskoro su u celofan umotani buketi prekrili ceo prednji travnjak, a ja sam mislio na princezu Dajanu i more cveća koje je zapljusnulo crnu ogradu kraljevskih palata. Za cvećara je to bio samo još jedan posao, i to prvi toga dana, ali izgledao je istinski potresen.

“Voleo bih da sam poznavao ovog čoveka”, čuo sam ga da kaže majci i znao sam da tako i misli.

Nasmejali smo se kada je kovčeg stigao pred crkvu. Bio je to očajnički smeh, jedan od onih koji služe kao brana protiv suza za koje se bojite da nikada neće stati ako im se dozvoli da krenu, ali ipak smeh.

Pratili smo kovčeg u staru crkvu, moja majka, moj sin i ja, ali iz nekog razloga četiri nosača zastala su na ulazu. Iako je išla između mene i Pata, majka je nastavila da hoda, gledajući u zemlju. Stala je tek kada je jako udarila glavom u ivicu kovčega svoga muža.

Zateturala se unazad držeći se za čelo, tražeći krv na prstima, a onda me je pogledala i oboje smo se nasmejali. Oboje smo čuli njegov glas, taj glas iz starog Londona, pun umorne ljubavi: “Šta to *radiš*, ženo?”

Onda smo ušli u hladovinu crkve i bilo je kao da smo zakoračili u san, san u kome su se svi koje je ikada poznavao - rodbina, prijatelji porodice, nekadašnji i sadašnji susedi, ljudi sa kravatama Korpusa Kraljevskih komandosa koje je sreo kao mladić, a kojima je sada sedamdeset - sakupili po poslednji put. Redovi i redovi njih. Neki su zaplakali na prizor očevog kovčega.

Nas troje seli smo u prvi red. Nekada bi nas troje značilo moji roditelji i ja. Sada smo to bili moja majka, moj sin i ja. Njihove glave bile su pognute, zagledane u kamene ploče poda, smeh ih je napustio, ali ja sam gledao sveštenika dok je počinjao citatom Knjige proroka Isaije: “Raskovaće mačeve svoje na raonike, i koplja svoja na srpove, neće dizati mača narod na narod, niti će se više učiti boju.”

Propoved je govorila o dobrom vojniku koji je postao čovek mira - ratnik koji je naučio da bude muž koji voli, nežan otac, pažljiv sused. Videlo se da je

mnogo radio na svom govoru, da je razgovarao sa mojom majkom i mojim stričevima i tetkom Etel, prvom susetkom koja mi nije bila prava tetka. Ali sveštenik nije nikada upoznao mog oca, tako da nije zaista mogao da opiše njega i njegov život.

263 *pnt* Tek kada je stara pesma koju je moja majka izabrala odjeknula kroz prepunu crkvu morao sam da stegnem srce i osetio sam svu težinu našeg gubitka.

Ta stara pesma me je dirnula više od himni, propovedi, dobronamernih fraza ili lica svih ljudi koje je poznavao. Sinatrin glas, vrlo mlad, vrlo čist, bez onog samozadovoljstva i cinizma njegovih kasnijih godina. Uzdigao se i grmeo u maloj crkvi.

Moja majka se nije pomerila, ali sam osetio kako je čvršće stegla Pata, kao da se plaši da ne odleti u neko drugo mesto i vreme, negde u usamljenu budućnost gde će moći da spava samo sa upaljenim svetlima u spavaćoj sobi ili negde u izgubljenju, neponovljivu prošlost.

Jednog dana

Kada mi bude teško,

Kada svet bude hladan,

Osetiću sjaj

Samo misleći na tebe

I na to kako si izgledala večeras.

I čuo sam glas svog oca kako se žali na izbor, glas pun čuđenja prema toj ženi koja je delila život sa njim, ali koja nikada nije prestala da ga zapanjuje.

“Ne *ranog* Sinatru, ženo! Ne te pospane devojačke stvari koje je snimio za *Kolumbiju*! Ako već *moraš* da odabereš Sinatru, onda uzmi nešto sa jednog od albuma *Kapitola* iz pedesetih - *Jedan za moju malu, Anđeoske oči, U sitne jutarnje sate* - neku od velikih salonskih pesama. Ali ne te *rane* stvari! I šta fali Dinu Martinu? Ionako sam Dina uvek više voleo.”

Bila je to istina. Očev ljubimac bio je Din Martin. Sinatra je, koliko god da ga je cenio, ipak bio malo previše gladak i romantičan za mog oca. Mnogo više je cenio tvrdu sredinu Dina Martina. Ali, naravno, pesma nije bila izbor mog oca. Izabrala ju je majka. Nije bila o tome kako je on sebe video. Bila je o tome kako ga je ona videla, znala, volela.

Ali ti si divna!

S tako toplim osmehom

I tako mekim obrazom

pnt

Ne ostaje mi ništa

264

Osim da te volim

Upravo takvu kako izgledaš večeras.

Pogrebnikovi ljudi su poneli očev kovčeg iz crkve - pažljivo, pažljivo - prema groblju. A mi smo ih pratili, zaslepljeni ritualima smrti, do poslednjeg groba u strmom polju nadgrobnih spomenika.

Sveže iskopana jama bila je na kraju dugog niza grobova i jednog dana, kada ova crkva vidi još mnogo pogreba, biće teško naći počivalište mog oca jer će biti u središtu šume spomenika, samo jedan među mnogima. Danas je moj otac bio poslednji pristigli na ovo mesto večnosti. Lako je danas bilo naći njegov grob.

A tamo je bio i njegov nadgrobni kamen - beo i nov, sa očevim epitafom uklesanim crnim slovima na gornjem delu, ostavljajući mesta za drugi natpis - za njegovu ženu, moju majku, Patovu baku - da se ukleše jednog dana.

PATRIK VILIJEM ROBERT SILVER, DSM¹⁷, pisalo je - ime iz dana kada su obične porodice davale svojoj deci onoliko imena koliko su mogli da upamte, onoliko imena koliko su deca mogla da ponesu, a ispod datuma njegovog rođenja i smrti, voljeni SUPRUG, OTAC I DEDA.

Sveštenik je govorio - pepeo pepelu, prah prahu, dođite, blagoslovena deco Oca moga, primite kraljevstvo za vas pripremano od postanja sveta - ali ja sam čuo samo delić jedne od starih pesama, pesme koja traži od nekoga da se nikada, nikada ne promeni.

Stajali smo na ivici otvorenog groba, ispred mnogobrojnih ožalošćenih. Neke nisam poznavao. Neke sam znao čitavog svog života. Pa ipak, lica koja sam poznavao izmenila su se - pamtio sam nasmejane stričeve i zgodne strine u njihovim srednjim godinama, dobrim godinama novih kola, svetle odeće i letnjih dana na obali, kada su im deca rasla ili možda već bila odrasla.

Sada su ta lica bila starija nego što sam ikada očekivao da će biti, a samopouzdanje njihovih tridesetih i četrdesetih nekako se sa godinama iskralo. Došli su na pogreb mog oca, prvog iz njihove generacije koji je

otišao, pa im se njihova sopstvena smrt odjednom sigurno učinila vrlo stvarnom. Plakali su za njim, a takođe i za samima sobom.

U daljini sam video polja po kojima sam jurcao kao dečak, tamnosmeđa u ovo zimsko doba i pravougaona kao igrališta, oivičena žilavim golim *pnt* drvećem.

265 Da li se deca još uvek igraju po tim neravnim poljima? Nekako mi se činilo da nije tako. Ali ja sam pamtio svaki blistavi potok, svaku blatnu jamu, nepokretno jezerce u gustom žbunju i sve farmere koji su nas jurili. Mene i moje drugove, tu gradsku decu sa prigradskim životima.

Ovde gore nije bilo znakova obližnjih građevinskih parcela i tržnih centara. Sve što ste ovde gore mogli da vidite bila su polja. Ovde gore je mesto izgledalo poput sela.

Zato je moj otac utekao iz grada. Ova polja po kojima sam se igrao kao dečak - o njima je moj otac sanjao, a sada će biti sahranjen među njima.

Svuda unaokolo se čuo plač - glasniji, nekontrolisan, prožetiji bolom - i ja sam podigao pogled i video suze na licima onih koje volim. Braće mog oca. Naših suseda. Moje majke i moga sina.

A ja sam stajao tamo suvih očiju i gledao kako spuštaju očev kovčeg u sveže iskopan grob. Jednom rukom čvrsto sam grlio mjku, koja je zagrlila svog uplakanog unuka, a drugu ruku sam zavukao duboko u džep svog crnog odela i u pesnici čvrsto stezao orden mog oca kao da ga nikada neću pustiti.

Trideset osam

pnt

266

“Svet se menja”, reče Najdžel Bati. “Nisu više sedamdesete. Ovo nije *Kramer protiv Kramera*. U sporovima oko smeštaja zakon i dalje daje prednost majci - i uvek će. Ali postoji narastajuća svest o tome da nisu samo muškarci loši roditelji.”

“Mrzim i samu pomisao da će moj sin rasti pored nekog drugog tipa”, rekoh više za sebe nego advokatu. “Mrzim pomisao da će biti u istoj kući s nekim ko se zapravo uopšte ne zanima za njega. S nekim koga zanima samo njegova majka.”

“To se neće desiti. Bez obzira šta ona kaže - ostavila vas je obojicu. A ti si vrlo dobro brinuo o svom sinu dok je bio pod tvojim starateljstvom. Bez obzira šta ona priča svom advokatu.”

“Ne mogu da verujem da želi da me prikaže nemarnim. Da je igrala čisto, mogao bih da je poštujem. Ali ovo - od ovoga mi krv ključa, znaš šta mislim, Najdžele?”

“Znam.”

Moj advokat za mene više nije bio gospodin Bati. Sada je bio Najdžel. Ispričao mi je svoju priču.

Pre sedam godina oženio se Francuskinjom koju je sreo dok je radila za jednog advokata u Londonu. Skrasili su se ovde i godinu dana posle venčanja dobili bliznakinje. Ali kada im se brak pre dve godine raspao, njegova žena - uskoro bivša žena - zaključila je da želi da se vrati u Francusku. Uz odobrenje Apelacionog suda dobila je dozvolu da odvede njihove dve kćeri iz zemlje. Najdžel Bati ih od onda nije video.

“I tako su moja deca završila izgubivši jednog roditelja i bez sumnje prezirući onog drugog”, rekao je. “Zahvaljujući nekom glupom dupetu od sudije koji misli da je majka jedini roditelj koji se računa. A u mom slučaju nema ničeg posebnog - mnogi očevi su izgubili dodir sa svojom decom zato što žene s kojima su se oženili žele da ih kazne.”

Puštao sam zvuke saosećanja. Bilo je kasno večer i čistačice su se motale pored njegove prazne kancelarije na Vest Endu. Sedeo je na svom stolu i piljio u zakrčeni saobraćaj na Hanoverskom trgu.

“Mojoj deci bi svakako bilo bolje sa oba roditelja. Ali, ako to odbacimo - nemogući zadatak da im se omogući da zadrže oba roditelja - onda je potreban izvestan stepen kompromisa. A rasprave o smeštaju nemaju veze sa kompromisom. I ne vode se oko toga šta je najbolje za dete. Trebalo bi, ali nije tako. One se bez razlike vode oko toga šta je majka odlučila da želi.”

pnt

267

Skinuo je naočari i protrljao oči.

“Iako se zakon trudi da iščupa žaoku iz rasprava o smeštaju, uvek je to za jednog roditelja pobeda, a za drugog poraz. Tako *mora* da bude. Muškarac je obično onaj koji gubi. Ali - a to je promena do koje je došlo tokom poslednjih dvadeset godina - ne uvek. A ovu raspravu možemo da dobijemo. Zaslužujemo da je dobijemo.”

“Ali ona ga zaista voli.”

“Šta?”

“Đina voli Pata. Znam da ga voli.”

Najdžel uze da pretura neke papire po stolu, gotovo kao da mu je neprijatno umesto mene.

“Nisam siguran da je to ovde bitno, znaš?”, reče.

Gledao sam ih sa prozora. Đina je izašla sa suvozačevog sedišta *Audija* i otvorila Patu zadnja vrata - rekao mi je da je Ričard namestio bravu za decu, a zatim ga je, čučnuvši na pločnik tako da su bili iste visine, zagrlila obema rukama, stiskajući njegovu plavokosu glavu o svoj vrat, grabeći poslednje sekunde s njim pre nego što mi ga vrati.

Đina se muvala oko vrata kola - više nismo mogli da razgovaramo, ali će čekati da me vidi pre nego što uđe - i dok sam gledao Pata kako trči stazicom ka našim vratima, sjajnih očiju, znao sam da zaslužuje da bude voljen koliko je voljeno svako dete na svetu.

Nešto kasnije, igrao se na podu sobe svojim igračkama.

“Pat?”

“Da?”

“Ti znaš da se mama i ja sada ne slažemo najbolje?”

“Ne razgovarate jedno sa drugim.”

“To je zato što smo trenutno u svađi.”

pnt Čutke je udario Luka Skajvokera o stranu *Milenijumskog sokola*. Seo sam pored njega na pod. Nastavio je da udara Luka. “Mi te oboje mnogo volimo. Ti to znaš, zar ne?”

268

Nije govorio.

“Pat?”

“Valjda.”

“I oboje želimo da živiš sa nama. Gde bi ti više voleo da živiš? Sa mnom?”

“Aha.”

“Ili sa mamom?”

“Aha.”

“Ne možeš i sa njom i sa mnom. To razumeš, je li? Ne možeš sa oboje. Više ne.”

Prišao mi je i ja sam ga zagrlio.

“Teško je, zar ne, dušo?”

“Teško je.”

“Ali oko toga se svađamo. Ja želim da ostaneš ovde, a tvoja mama želi da budeš kod nje. Sa njom i Ričardom.”

“Aha, ali šta je sa mojim stvarima?”

“Šta?”

“Sve moje stvari. Sve su ovde. Šta ako odem da živim tamo - šta ćemo sa mojim stvarima?”

“To neće biti problem, dušo. Možemo da prenesemo tvoje stvari. Ne treba da brineš o tome. Važno je gde ćeš živeti. A ja želim da ostaneš ovde.”

Pogledao me je. Đinine oči.

“Zašto?”

“Zato što je to najbolje za tebe”, rekoh, i dok su reči još izlazile, upitao sam se da li je to zaista tačno.

pnt
Promenio sam se u poslednjih šest meseci, tokom kojih sam se sam brinuo o Patu. Imonova emisija je služila samo da otplaćuje hipoteku, ne da dokazuje moju vrednost meni samom ili bilo kome drugom. Posao više nije bio središte moje vasionne. Središte moje vasionne bio je moj dečak.

269

Kada sam osećao ponos, strah, čuđenje ili bilo šta što me je podsećalo da sam živ, to više nije bilo ni zbog čega što se desilo u studiju. To se događalo jer je Pat naučio da veže pertle, ili jer su ga maltretirali u školi, ili jer je rekao ili učinio nešto što bi me ispunilo ljubavlju, nešto što bi me podsetilo da je moj sin najlepší dečak na svetu. Ako ode, osećaću se kao da sam sve izgubio.

“Želim samo ono što je najbolje za tebe”, rekoh, pitajući se po prvi put da li zbilja želim ono što je najbolje za njega ili ono što je najbolje za mene.

“Tvoj tata i ja smo je gledali u *Paladijumu* kada je imala osamnaest godina”, reče moja majka. “Zvali su je Devojka iz Tigrovog zaliva.” Njene plave oči se raširiše od uzbuđenja - zašto nikada ranije nisam primetio koliko su plave? Na svetlosti *Albert Hola* oči moje majke su sijale kao nešto iz *Tifanijevog* izloga.

Iako su većinu večeri provodili kod kuće, moji roditelji su izlazili otprilike svakih šest meseci - na koncert Tonija Beneta u *Royal Festival Holu*, na obnovu mjuzikla *Oklahoma!* ili *Momci i lutkice* na Vest Endu - i zato sam ja sada poveo majku na koncert u *Albert Holu*. Na njenu ličnu večitu ljubimicu - devojku iz Tigrovog zaliva.

“Širli Besi!”, reče moja majka.

Vukli su me na koncerte Širli Besi dok još nisam dovoljno porastao da se pobunim. Ali u to doba njena publika nije bila ni blizu ovoliko mešovita kao što je bila masa koja nas je dočekala unutar *Albert Hola*.

Nemoguće zgodni mladići sa uzbečkim kopicama i počupanim obrvama sedeli su na svojim mestima isto kao i temeljni postariji parovi iz londonskih predgrađa, muškarci odeveni zvanično, u stilu društvenih klubova, u blejzere, žene sa onim naročitim smrznutim Margaret Tačer-frizurama kakve generacija moje majke namešta za večernje izlaske.

“Nisam znao da je stara Širli toliko popularna kod gej ljudi”, rekoh. “Mislim da to ima smisla - momci vole tu kombinaciju sjaja šou-biznisa i lične tragedije. Ona je naša Džudi Garland.”

“Kod gej ljudi?”, reče moja majka, zapanjena. “Kakvih gej ljudi?”

pnt

270

Pokazao sam joj mladiće u modelima *Versaće* i *Prada* koji su se tako očigledno izdvajali iz vune i poliestera publike iz predgrađa.

“Svuda oko tebe, mama.”

Kao na znak, mladić odmah pored majke - tip manekena koji je prosto bio previše lep da bi bio heteroseksualan - ustade i zavrišta uzbuđeno dok je orkestar svirao uvodne taktove pesme *Dijamanti su večiti*.

“Volimo te, Širli! Ti si čudesna!”

“Dakle, *ovaj* nije gej”, šapnu mi mama, potpuno ozbiljna.

Nasmejao sam se, zagrlio je i poljubio u obraz. Uzbuđeno se nagnula napred kada se Širli Besi pojavila na vrhu scenskih stepenica - u večernjoj haljini koja je blistala poput vilinskog svetla, ruku ekstravagantno podignutih.

“Kako to uspevaš, mama?”

“Kako uspevam, šta?”

“Kako uspevaš da nastaviš nakon što je tata otišao? Mislim, provela si s njim ceo život. Ne mogu ni da zamislim kako je pokušavati da se zatvori tolika rupa.”

“Pa, ne može da se preboli, naravno. Nikada se ne preboli. Nedostaje mi. Usamljena sam. Ponekad sam preplašena. I još spavam sa upaljenim svetlom.”

Pogledala me je. Širli Besi je koračala rubom scene pod grmljavinom aplauza i kišom buketa. Da, ona je stvarno bila naša Džudi Garland.

“Ali moraš da naučiš da nastaviš”, reče majka. “To je deo toga, zar ne?”

“Deo čega?”

“Deo onoga što čini ljubav prema nekome. Kada zaista nekoga voliš. Kada nekoga zaista voliš onda ga ne doživljavaš samo kao produžetak samog sebe. Ne voliš ga samo zbog samog sebe.”

Majka se okrenula prema sceni. U mraku *Albert Hola* video sam da joj se plave oči sijaju od suza.

“Ljubav je kada znaš kada da pustiš”, rekla mi je.

---

pnt

271

Trideset devet

pnt

272

“Ti si lud!”, reče Najdžel Bati. “Hoćeš dobrovoljno da predaš dete? Predaćeš ga svojoj bivšoj ženi, a mogli bismo da je *potučemo*, jebote? Njoj će se ovo dopasti - jasno ti je, zar ne?”

“Ne činim to zbog nje”, rekoše. “Činim to zbog njega.”

“Znaš li koliko bi muškaraca želelo da je na tvom mestu? Znaš li koliko muškaraca viđam u kancelariji - odraslih muškaraca koji plaču, Hari, jebote - koji bi dali sve što imaju da zadrže svoju decu? Koji bi dali svoje desno jaje za to? A ti ga jednostavno ostavljaš.”

“Ne, ne ostavljam ga. Ne predajem se. Ali znam koliko voli da bude sa Đinom, iako se trudi da to ne pokaže, jer misli da će me povrediti ili da će biti izdajnik ili tako nešto. Ili će ponovo uspostaviti nekakvu vezu, ili će ona postati neko koga viđa vikendima. Vidim da se to već događa.”

“Čija je to krivica?”

“Znam da si razočaran, Najdžele. Ali ja samo mislim na svog malog.”

“Misliš li da je ona mislila na njega kada je otišla? Misliš li da je mislila na njega u taksiju za Hitrou?”

“Ne znam. Mislim samo da su detetu potrebna dva roditelja. Čak i detetu čiji su roditelji razvedeni. Naročito detetu čiji su roditelji razvedeni. Činim ono što mogu da bi bilo tako.”

“Šta je sa tipom sa kojim ona živi? Tim Ričardom? Ne znaš ništa o njemu. Ti ćeš sav srećan njemu da predaš svog sina?”

“Ja ne predajem Pata nikome. On je moj sin i uvek će biti moj sin. Ja sam njegov otac i uvek ću biti njegov otac. Ali moram da pretpostavim da Đinin ukus kada su u pitanju muškarci nije sasvim bedan.”

“Mislim da je ona potpuno poludela, ako mene pitaš. Ti znaš šta će se dogoditi, zar ne? Postaćeš jedan od onih vikend-tata - sedećeš u *Pica*

Ekspresu nedeljom popodne trudeći se da smisliš šta da kažeš tom neznancu koji je nekada bio tvoj sinčić?”

“Pat i ja nikada nećemo biti takvi.”

pnt “Nemoj da se kladiš.”

273 “Ne kažem da je to ono što bih želeo. Ali zar ne vidiš? Sjebavamo svoje živote opet i opet i uvek naša deca moraju da plate račun. Uđemo u sledeću vezu, uvek počinjemo ispočetka, uvek mislimo da imamo još jednu priliku da sve bude kako treba, a deca iz svih tih rasturenih brakova plaćaju cenu. Ona - moj sin, tvoje kćeri, milioni poput njih - nose rane koje traju doživotno. To mora da prestane.” Slegnuo sam bespomoćno, znajući da sam mu se zgadio. “Ne znam, Najdžele. Samo se trudim da budem dobar otac.”

“Predajući svog sina.”

“Čini mi se da je to najmanje što mogu da učinim.”

“Uredićemo stvari tako”, rekao sam Patu, “što ćeš moći da ostaviš u našoj kući onoliko svojih stvari koliko želiš. Tvoja soba će uvek biti tvoja soba. Niko je neće nikada ni pipnuti. A moći ćeš da se vratiš kad god poželiš. Na dan, preko noći, zauvek.”

“Zauvek?”, upita Pat gurajući Blubela pored mene. Glas mu je bio veoma tih.

“Živećeš sa svojom majkom. Ali niko ne može da te natera da živiš tamo. Oboje ćemo se brinuti za tebe. I oboje želimo da budeš srećan.”

“Više se ne svađate?”

“Prestali smo da se svađamo, zato što te oboje volimo i oboje ti želimo sve najbolje. Ne kažem da se nikada nećemo ponovo svađati. Ali trudimo se, znaš?”

“Da li se ponovo volite?”

“Ne, dušo. To vreme našeg života je prošlo. Ali oboje volimo tebe.”

“Gde ću da spavam kod mame?”

“Ona za tebe sprema novu sobu. Biće super - moći ćeš da razbacaš svoje igračke iz *Ratova zvezda* svuda po podu, da puštaš hip-hop i da izluđuješ susede.”

“I niko neće smeti da pipne moju staru sobu?”

pnt

“Niko.”

274

“Čak ni ti?”

“Čak ni ja.”

Stigli smo u park. Pred nama se pružao asfaltni put koji je zavijao oko jezera. Ovde je voleo da vozi bicikl toliko brzo da su labudovi poletali sa jezera kada bi ga videli da dolazi. Ali Pat nije ni pokušao da sedne na bicikl.

“Meni se sada sviđa”, reče i to me je iskidalo. “Sviđa mi se kako je sada.”

“I meni”, rekoh. “Volim da ti pravim doručak ujutru. I volim da te vidim popodne, kada razbacaš sve svoje igračke po podu. I volim kada naručimo kinesku hranu ili picu i zajedno na sofi gledamo film. I kada idemo zajedno u park. Volim sve te stvari.”

“I ja. I ja to volim.”

“I opet ćemo sve to da radimo, važi? Niko ne može da nas spreči. Ovo nikada neće prestati. Neće, sve dok ti ne postaneš vrlo veliki dečak koji želi da izlazi sa svojim društvom i da ostavi svog starog tatu na miru.”

“To će biti *nikad*.”

“Ali pokušaćeš, važi? Da živiš sa mamom, mislim. Jer, ona te mnogo voli i ja znam da i ti nju voliš. To je dobro. Radujem se što volite jedno drugo. Iako sam tužan što odlaziš, to nije kraj ničemu. Možeš da se vratiš kad god poželiš. Zato pokušaj da budeš srećan s mamom, važi?”

“Važi.”

“I, Pat?”

“Šta?”

“Ponosan sam što si moj sin.”

Bacio je bicikl i došao mi u zagrljaj, pritiskajući lice o mene, preplavljujući me onim što je izgledalo kao njegova sušta suština. Punio je moja čula -

njegova zamršena čupa plave kose, njegova neverovatno glatka koža, taj Patov miris prljavštine i šećera. Moj lepi sin, mislio sam osećajući so naših suza.

pnt
275 Hteo sam još mnogo da kažem, ali nisam pronalazio reči. Nije to savršeno, hteo sam da kažem. Nikada neće biti savršeno. Nisam toliko glup da to ne znam. Ali, kako stvari stoje, ovo je verovatno najbolje što možemo da učinimo. Nije savršeno. Zato što si ti bio jedina savršena stvar u mom životu.

Moj lepi dečače.

Moj lepi dečače.

Moj lepi dečače.

Đina je pvela Pata u njegovu novu spavaću sobu, a ja sam stajao usred njihovog stana sa kutijom igračaka iz *Ratova zvezda* u rukama, osećajući se izgubljeno kao nikada u životu.

“Hajde, pusti to meni”, reče Ričard.

Dao sam mu kutiju i on je stavi na sto.

Nespretno smo se smešili jedan drugom. Nisam ga takvim zamišljao - bio je povučeniji, pažljiviji, ne tako otresit kao što sam mislio.

“Ovo je veliki dan za Đinu”, rekao je.

“Veliki dan za sve nas”, rekao sam ja.

“Naravno”, dodade hitro. “Ali Đina - pa, kao što znate, ona je Vaga. Kuća, porodica - to je za nju sve.”

“Tačno.”

Nije bio sasvim siguran šta očekujem. Ali to ne znači da nije pomalo kurcoglav, naravno.

“A Pat?”, upitao je. “Koji je on znak?”

“Molim Pospremite Moju Sobu”, rekoh.

Đina izađe iz Patove nove sobe i nasmeši mi se.

“Hvala ti što si pomogao da ga preselimo.”

“Sve je u redu.”

pnt “I hvala ti za sve”, reče i samo za tren sam prepoznao Đinu koja me je volela. “Znam koliko ti on znači.”

276 “Ljubav je kada znaš kada da pustiš”, rekao sam joj.

Nisam ga video. Skrenuo sam MGF na glavni put i odjednom je crni taksija zaševrdao da me izbegne, trubeći, škripeći gumama, a vozačevo lice se krivilo od besa. Glave su se okretale da vide idiota u sportskim kolima isečenog krova.

Stao sam na ivičnjak i sedeo duboko dišući, trudeći se da stavim svoje srce pod nekakvu kontrolu dok se saobraćaj talasao oko mene. Ruke su mi se tresle. Stezao sam volan dok mi zglobovi nisu pobeleli i drhtanje prestalo.

Onda sam polako krenuo kući, vozeći preterano pažljivo, jer sam znao da mi je um na nekom drugom putu, da stalno mislim na crno-bele fotografije oca i sina ugledane jednom u albumu i na deo neke stare pesme o tome kako je biti stranac u raj.

“Dakle, tata”, rekao sam naglas, žudeći da porazgovaram sa mojim starim, zaista imajući potrebu da saznam šta misli, “jesam li učinio pravu stvar?”

Četrdeset

pnt

277

Čuli smo crkvu pre nego što smo je ugledali.

Veliki crni Dajmler skrenuo je levo u ulicu Farington, i dok smo se truckali uskim dugim prolazom prema reci zvonila su zvona za Martija i Sioban.

Ponovo smo skrenuli levo na mali Trg Klerkenvel i crkva kao da je ispunila veliko plavo nebo. Na zadnjem sedištu limuzine Marti se nervozno vrpeljio u svom žaketu, bacajući poglede na zvanice kojima je deljeno cveće na ulazu u crkvu.

“Da napravimo par krugova?”, upita on. “Da ih pustimo da malo čekaju?”

“To radi mlada, Marti. Ne ti.”

“A jesi li siguran da si poneo...”

Pokazao sam mu dve burme.

Klimnuo je.

Nismo imali ništa drugo da radimo nego da to obavimo.

Izašli smo iz *Dajmlera*, zvona su bila toliko glasna da nije moglo da se misli ni o čemu osim o njima. Marti je otkopčavao i zakopčavao svoj žaket sve vreme dok smo se peli širokim kamenim stepenicama u crkvu smešeći se i klimajući ljudima koje smo poznavali, pa čak i onima koje nismo poznavali. Na pola puta Marti se sapleo o nešto i morao sam da ga pridržim za ruku.

Marti podiže lutku muškarca od livene plastike, visoku dvadesetak santimetara. Imala je na sebi sako blede grimizne boje, svetlucave srebrne pantalone i belu satensku košulju. Ili je nosio pojas za novac ili je na stomaku imao debele zavoje. Izgubio je jednu belu cipelicu.

“Dakle, ko bi ovo koji moj trebalo da bude?”, reče Marti. “Liberači¹⁸?”

“Nije to Liberači”, rekoh mu uzimajući lutku od njega. “To je Disko Ken.”

Sa suncem koje je sijalo iza nje kroz zamrljane prozore, jedna devojčica dolete do nas kroz prolaz, pridržavajući svoj šešir koji je bio iste boje kao i njena žuta svečana haljina.

“Pegi”, reko.

“Disko Ken”, reče ona uzimajući ga od mene. “Svuda sam ga tražila.”

pnt Pojavila se Sid i gledala me ispod oboda velikog crnog šešira. Bio joj je malo prevelik. Možda ga je kupila pre nego što je odsekla kosu.

278 “Biću unutra”, reče Marti. “Na oltaru.”

“Pred oltarom”, ispravio sam ga.

“Valjda znam gde ću da budem”, reče.

“Srećno”, nasmeši mu se Sid.

Gledali smo ga kako odlazi, a zatim smo jedan dug trenutak gledali jedno drugo.

“Nisam očekivao da ću te videti ovde”, reko.

“Ja sam sa mladine strane.”

“Naravno. Sioban te stvarno voli. I - kako ide?”

“Dobro, dobro. Stvarno dobro. A kako je Pat?”

“Sada živi sa Đinom. Izgleda da je sve u redu. Videćeš ga kasnije.”

“Pat će da dođe?”, upita Pegi.

“On je paž.”

“Dobro”, reče Pegi i pobeže nazad u crkvu.

“Da li je srećan?” upita Sid. Znao sam da joj je zaista stalo i pozeleo sam da je zagrlim.

“Bilo je malo problema u početku s njenim dečkom. On je pomalo neobičan. Ne voli kada ga Pat udara po glavi svojim svetlosnim mačem. Stalno mu govorim - nemoj, Pat, nemoj. Ako ćeš već da ga udariš, gađaj ga u oči.”

Odmahnula je glavom i osmehnula se.

“Šta bi ti bez svojih malih šala, Hari.”

“Ne znam.”

“Ali, viđaš ga?”

“Stalno. Svakog vikenda i jednom tokom nedelje. Još se nismo dogovorili kako ćemo za raspust.”

pnt “Sigurno ti nedostaje.”

279 “Isto je kao da je stalno tu. Ne umem to da objasnim. Čak i kad ga nema, osećam ga svuda oko mene. Kao da se tamo gde je on bio stvorila velika rupa. Njegovo odsustvo snažno je koliko i njegovo prisustvo.”

“I kada odu, i dalje su u srcu. To je roditeljstvo.”

“Valjda. Kako je Džim?”

“Ne znam. Nije išlo. Bila je greška uopšte pokušavati.”

“Pa, pokušala si zbog Pegi.” Bar sam se nadao da je pokušala zbog Pegi. Nadao sam se da nije to učinila jer ga i dalje voli onako kako ga je nekada volela. “Vredelo je pokušati zbog Peginog dobra.”

“Misliš?”

“Svakako.”

Pokazala je na *Dajmler* koji je sporo prošao pored crkve. Na zadnjem sedištu bili su žena odevena u belo i nervozni sredovečni muškarac. Automobil je nestao iza ugla.

“Bolje da uđemo.”

“Pa, vidimo se kasnije. Možemo da podelimo predjelo.”

“Zbogom, Hari.”

Gledao sam je kako odlazi da zauzme mesto sa mladine strane crkve, držeći obod šešira kao da bi mogao da odleti. Onda se Pat stvorio pored mene i povukao me za rukav, obučen u neku vrstu mornarskog odela. Izgledao je zgodno, na neki mornarski način. Zagrlio sam ga, a Đina i Ričard su stupili na crkvene stepenice.

“Rekao sam ti da nećemo moći da se parkiramo tako blizu crkve”, reče on.

“Ali, parkirali smo se, zar nismo?” reče ona. “Ili sam nešto propustila?”

Prestali su sa zvocanjem kada su me ugledali, ćutke su uzeli cveće od jednog razvodnika i produžili u crkvu.

Nasmešio sam se Patu.

pnt “Sviđa mi se tvoje novo odelo. Kako ti je u njemu?”

280 “Grebe me.”

“Pa, izgledaš sjajno.”

“Ne volim odela. Suviše me podsećaju na školu.”

“Mislim da si u pravu. Odela suviše podsećaju na školu.” Dolaziš za vikend?”

On klimnu.

“Šta bi hteo da radimo?”

Razmišljao je za trenutak. “Nešto dobro.”

“I ja. Hajde da ovog vikenda radimo nešto dobro. Ali sada imamo posla, zar ne?”

“Mi smo paževi.”

“Ti si možda paž, ali ja sam kum. Hoćemo li na venčanje?” Slegnuo je ramenima i nasmešio se.

Moj lepi dečak.

Kročili smo u crkvu - mirisala je na ljiljane, bila je sveža i mračna, osim traka žućkastog svetla koje su dopirale kroz drevne prozore, žene su nosile šešire - a Pat je potrčao ispred mene, kuckajući potpeticama novih cipela po kamenim pločama.

Gledajući ga kako trči prema Martiju koji nas je čekao kod oltara, osetio sam ubod sreće i tuge u isto vreme.

Ne znam. Nekako mi je bilo kao da je Pat već svoj čovek.

Sveštenik je bio visok, mlad i nervozan, jedan od onih dobroćudnih momaka iz boljih provincijskih kuća koje Engleska crkva šalje u stambene

blokove grada. Adamova jabučica mu je skakutala gore-dole dok je govorio o Sudnjem danu kada će se otkriti tajne svakog srca.

pnt Gledao je u Martija, prikivao ga pogledom, postavljao pitanja kao da je zaista očekivao iskrene odgovore - hoćeš li je voleti, tešiti, poštovati i pomagati u bolesti i zdravlju i, zanemarujući sve druge, ostati sa njom dok vas smrt ne rastavi?

281

A ja sam mislio o Martijevom dugom nizu usputnih sparivanja koja su bez razlike završavala u nedeljnim novinama, kada bi žene koje je hitro smuvao i još hitrije odbacio shvatile da spavanje s njim nije prvi korak u karijeri u industriji zabave.

I gledao sam Sioban kako stoji pored svog oca, njeno bledo irsko lice bilo je mirno ispod sve te bele čipke i - mada nije bilo ni vreme ni mesto - nisam mogao da ne pomislim na njenu slabost prema oženjenim muškarcima i buntovnim momcima koji se vezuju za drveće. Ali kao da ništa od toga danas nije bilo važno. Ni zapanjene bivše ljubavnice koje su ogovarale Martija, ni sve supruge koje su svojevremeno potisnule Sioban na gorko drugo mesto. Sve je to sada bilo iza njih.

Danas su oboje izgledali iskupljeni, obnovljeni tim obećanjima ljubavi i odanosti i polaganjem zakletvi vernosti - iako sam bio prilično ubeđen da Marti nema blagog pojma šta je to vernost i kako se zapravo treba zakleti na vernost. Osećao sam da su mi oboje izuzetno dragi.

Kao da me je napustio svaki cinizam. Zato što sam i ja ovo hteo. To je bilo sve što sam želeo. Da volim i pazim.

Okrenuo sam se da kradomice bacim pogled na pastvu. Sid je zurila u sveštenika ispod oboda svog šešira. Mogao sam da vidim samo Pegino teme. Pat je uhvatio moj pogled i nasmešio mi se i ponovo sam pomislio kako je on sjajan klinac. Namignuo sam mu i okrenuo se svešteniku koji je govorio o ostajanju u savršenoj ljubavi i mira.

Dok je sveštenik postavljao svoja pitanja, morao sam i ja neka da postavim sebi. Na primer - da li bih zbilja mogao da budem pozitivna stvar u Peginom životu? I da li zaista mislim da bih dobro podizao devojčicu znajući zasigurno da nikada nećemo imati onu opuštenost krvne veze? Jesam li dovoljno dobar čovek da podižem tuđe dete? I šta je sa Sid? Da li bismo mogli da ostanemo zajedno duže od uobičajenih pet, šest ili sedam godina? Da li bi se jedno od nas - gotovo sigurno ja - jebalo unaokolo, sjebalo i odjebalo? Da li stvarno verujem da je naša ljubav dovoljno velika i dovoljno jaka da preživi u šugavom savremenom svetu? Dakle, da li? Da li? *Da li?*

“Da”, rekao sam glasno, i po prvi put u životu Marti me je pogledao kao da sam lujka.

* * *

pnt Kucnuo sam srebrnom kašičicom po čaši za šampanjac i ustao da održim kumovski govor.

282

Svi ti rođaci, prijatelji i kolege su me gledali, zadovoljni posle svadbenog doručka i spremni da budu pogolicani. Spustio sam pogled na svoje beleške.

To su uglavnom bili vicevi koje je Imon nažvrljao na poledini dopisnica. Sada su mi delovali potpuno beskorisno.

Udahnuo sam i započeo.

“Jedan od naših velikih mislilaca je rekao: *Lutaš kroz vreme i život nije ubav, onda dođe nepoznati, ime mu je ljubav* Napravio sam dramsku pauzu. “Platon? Vitgenštajn? Dekart? Ne, bila je to Nensi Sinatra. I imala je pravo, stara Nensi. Život je zaista tmuran i prazan bez nepoznatog. Zapravo, kada razmislim o tome, još je gori.”

Nisu imali pojma o čemu ja to kog đavola pričam. Mislim da nisam ni ja. Protrljao sam bolne slepoočnice. Usta su mi bila suva. Popio sam malo vode, ali su i dalje bila suva.

“Gori, mnogo gori”, mucao sam, pokušavajući da dokonam šta želim da kažem. Nešto o tome kako je važno da Marti i Sioban zauvek upamte kako su se osećali danas. Nešto o nezaboravu.

Pogledao sam Sid preko prepune dvorane, nadajući se nekom znaku ohrabrenja, ali ona je buljila u ostatke svog deserta. Pegi i Pat su jurcali između stolova. Neko se nakašljao. Beba je zacvilela. Masa je postajala nemirna. Neko je otišao da nađe kupatilo. Bacio sam hitar pogled na beleške.

“Čekajte, imam ovde još koječega”, reko. “Ima jedan vic o tome kako ljubav počinje kada se izgubite u nečijim rukama, a završava kada se rukujete izgubljeno.”

Nekoliko pijanih ujaka se zacereka.

“I jedan o mladom i neiskusnom bračnom paru koji je otišao kod lekara da im demonstrira seksualni čin.”

Pripita tetka se zakikota.

“Lekar je vodio ljubav sa mladom i upitao mladoženju ima li pitanja. A ovaj reče - da, koliko puta treba da je dovedem?”

pnt Zaradio sam smeh. Imon se ponosno nasmešio. Osećao sam, ipak, kako mi dopisnice klize između prstiju. Beleške mi više uopšte nisu trebale.
283 Nisam mogao da ih upotrebim.

“Zapravo sam hteo da kažem da se nadam - da znam - da će Sioban i Marti upamtiti da život bez ljubavi uopšte nije život. To je rekla Nensi Sinatra. I da, ako nađete nekoga da ga volite, ne treba nikada da ga pustite da ode. To sam rekao ja.”

Podigao sam čašu i nazdravio Martiju i Sioban. Sid je podigla pogled ka meni, a zatim se sagnula i sakrila iza šešira.

“Dame i gospodo, momci i devojke, molim vas da podignete čaše i ispijete zdravicu za ovaj predivni par.”

Imon me je zgrabio kada sam silazio sa scene. “Ovo je bilo sjajno”, rekao je. “Samo sledeći put ubaci par viceva o mladoženji koji trti ovcu.”

Tek kada je počela muzika shvatio sam da je nikada nisam video kako pleše.

Nisam imao pojma da li je izvrsna plesačica - kao njena imenjakinja - ili, iako umiljata, ima dve leve noge.

Nisam znao da li se okreće i klizi sa neizmernom gracioznošću ili samo stoji i pravi one trapave polukorake i pita se šta će s rukama. Nisam znao da li pleše kao Sid Čeris ili kao Sid Džejms. Ali nije me ni bilo briga.

Videti Sid kako pleše očajno steglo bi mi srce kao i da je vidim da pleše izvrsno. Samo sam hteo da ja plešem s njom.

Disk-džokej je pustio *Probudi me pre nego što kreneš* i bilo je nečega u trapavoj euforiji te stare pesme što je napunilo podijum.

Marti i Sioban su plesali divlje i naizgled opasno, mladoženjino lice je postalo predinfarktno crveno dok je pokušavao da podigne mladu. Imon je stajao na jednom mestu kao ukopan i bacao ruke unaokolo kao da je pacoliki na Ibici, a ne svat u Klerkenvelu. Mem se uvijala oko njega, pućila se, mešala i izgledala bezobrazno, izvodeći jedini ples koji je znala.

Đina se smejala sa Patom i pljeskala rukama dok je izvodila ples koji je upravo izmislila, a koji se sastojao od nekih čudnih malih skokova kojima ga je okretala oko sebe. Ričard je sporo plesao sa jednom od deveruša. Moja majka je plesala valcer sa sveštenikom.

pnt A tu je bila i Sali, sada u odmakloj trudnoći. Premeštala se s noge na nogu na neki ironičan način, jer ovo je bila muzika od koje su se starci ponovo osećali mladi.

284

Bio je tu i Glen, zatvorenih očiju je mahao rukama kao da luduje u blatu Vudstoka. Odjednom je sve izgledalo kao savršena žurka. Jer, Glen je plesao potpuno isto kao Imon.

Ali nisam mogao da vidim Sid i Pegi.

Kada je Marti spustio Sioban da bi došla do daha, dotakao sam je po ruci i viknuo preko glasa Džordža Majkla:

“Sioban, gde je Sid?”

“Morali su da krenu ranije da bi uhvatili avion. Idu u Ameriku.”

“Na koliko?”

“Zauvek. Zar ti nije rekla?”

Ostavio sam MGF na visokom ivičnjaku autoputa, negde zapadno od zelenog predgrađa Osterli Park. Par dana kasnije sam pokušao da nađem to mesto u vodiču, ali bilo je predaleko od grada da bi bilo se našlo na karti. Bilo je kao da sam ga ostavio na kraju sveta. Ili na početku.

Ali bilo je jasno da kolima neću stići na vreme. Saobraćaj se na putu za Hitrou nije pomerao. Pa ipak, na svakih par sekundi neki avion bi, velik poput preookeanskog broda, poleteo u nebo iznad moje glave. To nije bilo dobro. MGF više nije mogao da mi pomogne.

Izašao sam iz kola i shvatio da nemam pojma kojom kompanijom putuju. *Virdžin Atlantik* je poletao sa terminala 3, ali *Britiš Ervejz* je bio na terminalu 4. Nisam imao vremena da odem na oba. Koji će biti? Da li tipujem na Ričarda Bransona ili na omiljenu svetsku kompaniju?

Potrčao sam duž autoputa, avioni su - urlali iznad mene plavim nebom, a repovi mog žaketa su leteli za mnom.

Na kraju je ispalo da nije ni bilo važno koji let su uzele. Dok sam stigao u salu za polaske, svi dnevni letovi za Ameriku već su odleteli.

Gužva se smanjivala. Oni koji putuju bili su u vazduhu. Oni koji su ih ispraćali bili su na putu kućama. Pored ulaza za međunarodne polaske, teško se znojeći u žaketu, sagnuo sam glavu i uzdahnuo. Zakasnio sam.

Tada sam ga video na podu, čovečuljka u grimiznom sakou. Disko Ken. Podigao sam ga. Srebrne pantalone bile su mu prljave. Izgubio je i drugu cipelu.

A onda su Sid i Pegi stajale ispred mene, i dalje držeći aerodromske propusnice u rukama, s koferima pokraj nogu. Još su bile u svečanim haljinama.

“Odličan govor”, reče Sid.

“Zar ne misliš da je trebalo da bude tradicionalniji? Šta misliš, da li je trebalo da - znaš - ubacim nešto o mladoženji i ovcí?”

“Ne, bilo je dobro.”

“Propustila si avion.”

“Namerno.”

Odmahnuo sam glavom u neverici. “To si ti”, rekao sam.

“Nego šta”, rekla je.

Pegi uze Disko Kena od mene i pogleda naviše u Sid, kao da se pita šta je sledeće.

Rano uveče, crni taksí je mileo natrag prema gradu. Sid se zagledala u prve solitere duž Vestveja, izgubljena u mislima, a Pegi mi je spavala u naručju.

Ovo dete je ponekad umelo da izgleda tako odraslo, tako samopouzđano i sigurno. Ali sada, dok mi je sedela na krilu, oslanjajući mi lako glavu na

grudi, kao da nije imala težine. Kao da je još bila beba, sa celim svojim životom pruženim ispred sebe, životom koji još traga za svojim oblikom.

pnt Promeškoljila se u snu kada je čula sladoledžijin kombi kako zvoni negde na beskrajnim ulicama zapadnog Londona. Više od ptičje pesme i procvalih pupoljaka, ovo je bio znak da su hladni i mračni dani konačno završeni. Uskoro će proleće, sigurno, čim je ding-dong čovek negde na ulici.

286

Sa zadnjeg sedišta taksija nisam mogao tačno da vidim u kojoj smo od tih mirnih prigradskih ulica koje se protežu na sve strane. Ali zvuk tog zvonceta odjekivao mi je u glavi kao sećanje na detinjstvo ili kao san o venčanim zvonima.

O autoru

pnt
287 Toni Parsons je rođen u činovničkoj porodici u londonskom Ist Endu. Kada mu je bilo dvadeset godina zaposlio se u fabrici za proizvodnju džina. Potom je postao muzički novinar i pratio je eksploziju pankaa i novog talasa. Parsons se oženio kolegunicom, a kada su se razveli dodeljeno mu je starateljstvo nad njihovim četvorogodišnjim sinom.

Toni Parsons je sin bivšeg marinca kojem je dodeljen Orden za izuzetnu službu tokom Drugog svetskog rata, što je drugo po važnosti odlikovanje u britanskoj vojsci. Ta dva odnosa - sa sinom koga je sam podizao i sa pokojnim ocem koga je obožavao - čine okosnicu i srž romana *Čovek i dečak*.

Toni Parsons je jedan od najpoznatijih pisaca u Engleskoj. Tokom sedamdesetih bio je muzički kritičar u *NME*, jednom od najuticajnijih muzičkih listova u Britaniji. Njegovi intervjui s grupama kao što su The Clash, Sex Pistols, Blondie, Talking Heads i Ramones načinili su ga kultnom figurom među mladima Engleske. Parsons je dobijao nagrade za svoj novinarski rad u listovima *GQ* i *Elle* tokom osamdesetih. U devedesetim je postao jedan od najpoznatijih televizijskih komentatora u BBC-jevoj emisiji *Late Review*.

pnt

---

pnt

288